

Teataja

Eestikeelne väljaanne

Teave ja teatised

62. aastakäik

5. september 2019

Sisukord

I Resolutsioonid, soovitused ja arvamused

SOOVITUSED

Nõukogu

2019/C 301/01	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Belgia 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Belgia 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta	1
2019/C 301/02	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Bulgaaria 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Bulgaaria 2019. aasta lähenemisprogrammi kohta	8
2019/C 301/03	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Tšehhi Vabariigi 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Tšehhi Vabariigi 2019. aasta lähenemisprogrammi kohta	15
2019/C 301/04	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Taani 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse Nõukogu arvamus Taani 2019. aasta lähenemisprogrammi kohta	20
2019/C 301/05	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Saksamaa 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Saksamaa 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta	24
2019/C 301/06	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Eesti 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Eesti 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta	30

2019/C 301/07	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Iirimaa 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Iirimaa 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta	35
2019/C 301/08	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Kreeka 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Kreeka 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta	42
2019/C 301/09	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Hispaania 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Hispaania 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta	48
2019/C 301/10	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Prantsusmaa 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Prantsusmaa 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta	55
2019/C 301/11	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Horvaatia 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Horvaatia 2019. aasta lähenemisprogrammi kohta	64
2019/C 301/12	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Itaalia 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Itaalia 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta	69
2019/C 301/13	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Küprose 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Küprose 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta	80
2019/C 301/14	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Läti 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Läti 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta	86
2019/C 301/15	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Leedu 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Leedu 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta	91
2019/C 301/16	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Luksemburgi 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Luksemburgi 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta	97
2019/C 301/17	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Ungari 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Ungari 2019. aasta lähenemisprogrammi kohta	101
2019/C 301/18	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Malta 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Malta 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta	107

2019/C 301/19	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Madalmaade 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Madalmaade 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta 112
2019/C 301/20	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Austria 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Austria 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta 117
2019/C 301/21	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Poola 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Poola 2019. aasta lähenemisprogrammi kohta 123
2019/C 301/22	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Portugali 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Portugali 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta 129
2019/C 301/23	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Rumeenia 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Rumeenia 2019. aasta lähenemisprogrammi kohta 135
2019/C 301/24	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Sloveenia 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Sloveenia 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta 143
2019/C 301/25	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Slovakkia 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Slovakkia 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta 148
2019/C 301/26	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Soome 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Soome 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta 154
2019/C 301/27	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Rootsi 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Rootsi 2019. aasta lähenemisprogrammi kohta 159
2019/C 301/28	Nõukogu soovitus, 9. juuli 2019, milles käsitletakse Ühendkuningriigi 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Ühendkuningriigi 2018.–2019. aasta lähenemisprogrammi kohta 163

I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

SOOVITUSED

NÕUKOGU

NÕUKOGU SOOVITUS,

9. juuli 2019,

milles käsitletakse Belgia 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Belgia 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta

(2019/C 301/01)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. Samuti võttis komisjon 21. novembril 2018 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1176/2011 ⁽²⁾ alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles Belgia ei nimetatud ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 21. märtsil 2019. Nõukogu võttis 9. aprillil 2019 vastu soovituse euroala majanduspoliitika kohta ⁽³⁾ („euroala 2019. aasta soovitus“), milles esitatakse viis euroala soovitust („euroala soovitused“).

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25).

⁽³⁾ ELT C 136, 12.4.2019, lk 1.

- (2) Kuna Belgia rahaühik on euro ning majandus- ja rahaliidu riikide majandused on üksteisega tihedalt seotud, peaks Belgia tagama allpool esitatud soovitusel 1–4 kajastuva euroala 2019. aasta soovitusel täieliku ja õigeaegse täitmise. Eelkõige aitavad teenuste parandamise meetmed järgida esimest euroala soovitusel, mis käsitleb vastupanuvõimelisi teenuseturget; riigi rahanduse jätkusuutlikkuse, tõhususe ja struktuuri parandamise meetmed ning valitsemissektori võla vähendamiseks juhuslike tulude kasutamine järgida teist euroala soovitusel, mis käsitleb investeringute toetamist, riigi rahanduse parandamist ja eelarvepuhvrite taastamist; ning tööturupoliitika tulemuslikkuse parandamise meetmed järgida kolmandat euroala soovitusel, mis käsitleb eduka tööturustaastustevahelise liikumise toetamist.
- (3) 27. veebruaril 2019 avaldati 2019. aasta aruanne Belgia kohta. Selles hinnati Belgia edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitusel⁽⁴⁾ täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitusel järeelmeetmeid ja Belgia edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel.
- (4) Belgia esitas 26. aprillil 2019 oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 2019. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusel on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽⁵⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitusel rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (6) Belgia suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa ning võlareeglit. Oma 2019. aasta stabiilsusprogrammis kavandab valitsus parandada järk-järgult nominaalset eelarvepositsiooni ning saavutada 2022. aastaks 2018. aasta puudujäägi (0,7 % SKPst) asemel taseme 0,0 % SKPst. Ümberarvutatud struktuursest eelarvepositsioonist⁽⁶⁾ nähtub, et keskpika perioodi eelarve-eesmärki, milleks on tasakaalus struktuurne eelarvepositsioon, ei ole kavas saavutada 2019. aasta stabiilsusprogrammiga hõlmatud perioodi jooksul. Valitsemissektori võla suhe SKPsse saavutas 2014. aastal haripunkti tasemel peaaegu 107 % SKPst ja vähenes seejärel 2018. aastal tasemele 102 % SKPst; 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse vähenema 2022. aastaks 94 % tasemeni. Nende eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav. Ent meetmeid, mida on vaja kavandatud eelarvepuudujäägi eesmärkide saavutamiseks alates 2020. aastast, ei ole täpselt kirjeldatud; komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt halvendab see eeldatavalt struktuurset eelarvepositsiooni 2020. aastal, kui poliitikat ei muudeta.
- (7) Komisjon esitas 5. juunil 2019 aluslepingu artikli 126 lõikega 3 kooskõlas koostatud aruande, kuna Belgia ei täitnud 2018. aastal võlareeglit. Pärast kõigi asjaomaste tegurite hindamist jõuti aruandes järeldusele, et praeguse analüüsi põhjal ei ole lõplikult selge, kas aluslepingus ja määruses (EÜ) nr 1467/1997 sätestatud võlakriteerium on täidetud või mitte.
- (8) Belgia kinnitas oma 2019. aasta stabiilsusprogrammis, et ta esitas 2019. aasta eelarvekavas taotluse ennetuslikus osas ette nähtud paindlikkuse kasutamiseks, järgides ühiselt kokku lepitud seisukohta, mis käsitleb stabiilsuse ja kasvu pakti kehtivate nõuete paindlikumat kasutamist, mille nõukogu kiitis heaks 12. veebruaril 2016. Belgia taotles keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks nõutavast kohandamiskavast ajutist kõrvalekaldumist mahus 0,5 % SKPst, tingituna riigi rahanduse pikaajalist jätkusuutlikkust positiivselt mõjutavatest olulistest struktuurireformidest. Need struktuurireformid on pensionireform, maksukoormuse nihutamine, äriühingu tulumaksu reform, tööturureform ning avaliku halduse reform. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosis kinnitatakse,

⁽⁴⁾ ELT C 320, 10.9.2018, lk 1.

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁽⁶⁾ Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvanud ühiselt kokku lepitud meetodika kohaselt.

et Belgia järgib 2019. aastal minimaalset sihttasat, mis tähendab kindlusvaru eelarvepuudujäägi kontrollväärtuse 3 % SKPst suhtes. Kõik meetmed on praeguseks seadusega vastu võetud, välja arvatud avaliku halduse reform. Arvestades nende meetmete iseloomu, eelkõige maksukoormuse nihutamist ja äriühingu tulumaksu reformi, on nende mõju lühiajalises perspektiivis endiselt ebakindel, eriti seetõttu, et nende mõju eelarvele ei ole neutraalne, mis on eelarvepositsiooni halvendanud. Sellegipoolest on meetmed suurendanud majanduse kasvupotentsiaali, vähendanud töötuse määra ja makromajandusliku tasakaalustamatuse ohtu, avaldades seega positiivset mõju võla jätkusuutlikkusele keskpikas ja pikas perspektiivis. Selle põhjal võib praegu hinnata, et Belgia vastab tingimustele, mille kohaselt võib 2019. aastal lubada taotletud ajutist kõrvalekaldumist mahus 0,5 % SKPst, tingimusel et ta rakendab piisavalt kokkulepitud reforme, mille rakendamist jälgitakse Euroopa poolaasta raames.

- (9) 13. juulil 2018 soovitas nõukogu Belgial tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude (7) nominaalne kasvumäär ei ületaks 2019. aastal 1,8 %, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 0,6 % SKPst. Kuna Belgia vastab tingimustele, mille kohaselt võib struktuurireformide klausli alusel lubada taotletud ajutist kõrvalekaldumist 0,5 % SKPst, tohib nõutavat struktuurset kohandust 2019. aastal vähendada 0,1 %ni SKPst, mis vastab esmaste netokulude nominaalsele kasvumäärale, mis ei ületa 2019. aastal 2,8 %. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt on oht, et 2018. ja 2019. aasta kokkuvõttes kaldutakse keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks soovitatud kohandamiskavast märkimisväärselt kõrvale.
- (10) Võttes arvesse, et Belgia valitsemissektori võla suhe SKPsse on üle 60 % ja prognoositav SKP lõhe on 0,1 %, ei tohiks valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär 2020. aastal ületada 1,6 %, mis vastab struktuursele kohandusele 0,6 % SKPst, mis tuleneb stabiilsuse ja kasvu pakti raames ühiselt kokku lepitud eelarvekohanduste nõuete maatriksist. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt ja eeldusel, et poliitikat ei muudeta, on oht, et 2020. aastal kaldutakse sellest nõudest märkimisväärselt kõrvale. Peale selle ei järgi Belgia esmapilgul arvatavasti 2019. ja 2020. aastal võlareeglit. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et alates 2019. aastast tuleks võtta stabiilsuse ja kasvu pakti nõuete täitmiseks vajalikud meetmeid. On oluline, et mis tahes juhuslikke tulusid kasutatakse valitsemissektori võla suhtarvu edasiseks vähendamiseks. Belgia riigi rahanduse jätkusuutlikkus keskpikas ja pikas perspektiivis on jätkuvalt ohus, mis on tingitud kahe teguri koosmõjust, milleks on kõrge võla suhe SKPsse ning vananemisega seotud kulude, eelkõige pensionide ja pikaajalise hooldusega seotud kulude prognoositud suurenemine. Pensionireformide pakett kehtestati õigusaktiga 2015. aastal ja seaduslik pensioniiga tõuseb alates 2025. aastast 65. eluaastalt 66. eluaastale ja alates 2030. aastast 67. eluaastale. Samuti muudeti rangemaks ennetähtaegset pensionile jäämist võimaldavad vanuse ja tööstaažiga seonduvaid nõuded. Sellele vaatamata suurenevad ajavahemikul 2016–2070 avaliku sektori kulutused pensionidele 2,9 protsendipunkti võrra SKPst, kusjuures järgmise kahe aastakümne jooksul on kasv kõige suurem. Lisaks on mitme suure riigiteenistujate rühma ennetähtaegselt pensionile jäämise tingimused endiselt standardtingimustest soodsamad. Avaliku sektori kulutused pikaajalisele hooldusele peaksid prognooside kohaselt ajavahemikul 2016–2070 suurenema 1,7 protsendipunkti võrra SKPst ehk keskmisest rohkem, kuigi näitaja on juba niigi üks kõrgeimaid liidus. Pikaajalise hoolduse korralduse killustatus, mis tuleneb pädevuste jaotusest eri haldustasandite vahel, mõjutab teatavaid kulutuste tõhususe aspekte ja seega ei ole veel selge, milline on pädevuste hiljutise üleandmise täielik mõju. Juhtimise tugevdamine aitaks saavutada tõhususe soovitud kasvu. Tundub, et hooldusteenuseid saaks veelgi optimeerida, et suurendada pikaajalise hoolduse süsteemi kulutõhusust.
- (11) Avaliku sektori kulutuste struktuuri ja tõhusust saab parandada, et võimaldada teha rohkem avalikke investeringuid. Vaatamata kogukulutuste hiljutisele vähenemisele Belgias on need osana SKPst euroala suurimate hulgas. Avaliku sektori kulutuste kõrge tase viitab sellele, et täiendavateks kulupõhisteks eelarvekohandusteks on veel ruumi. Arvestades avaliku sektori kulutuste kõrget taset, tekitavad teatavate poliitikameetmete tulemused ja teatavate avalike teenuste kvaliteet küsimusi kulutõhususe kohta. Kulutuste analüüs ja poliitika hindamine saaksid aidata Belgial avaliku sektori kulutusi prioriseerida ja nende tõhusust suurendada. Kulutuste analüüsi võiks kasutada ka selleks, et hinnata, kui tõhus on avaliku sektori kaudne toetus ettevõtjate teadus- ja arendustegevusele, mille suhe SKPsse on üks kõrgemaid liidus ja mille kasv jätkus ka eelmisel aastal. Föderalsed ja piirkondlikud ametiasutused on hiljuti väljendanud huvi integreerida kulutuste analüüs oma eelarvemehhanismi.

(7) Valitsemissektori esmased netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis kaetakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud nelja aasta peale. Kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktide kohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekordsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja.

- (12) Eelarve koordineerimine üksuste vahel ei ole praegu piisavalt paindlik, et luua võimalusi avaliku sektori investee-ringuteks suuremahulistesse projektidesse. Eelarve tulemuslik koordineerimine on väga oluline sellises föderaalses liikmesriigis nagu Belgia, kus suur osa kulutustega seotud pädevusest on delegeeritud piirkondliku tasandi valitsusasutustele. Kuigi 2013. aastal sõlmiti koostööleping, puudub endiselt ametlik kokkulepe kõigi valitsustasandite igaaastaste eesmärkide osas, mis raskendab eelarve koordineerimist. Erinevalt eelmistest stabiilsusprogrammidest, mille puhul koordineerimiskomitee võttis eelarvekursi teadmiseks, kiitsid kõik valitsustasandid 2018. aasta stabiilsusprogrammi üldise eelarvekursi heaks ja toetasid eelarve-eesmärkide saavutamist 2020. aastaks kõigil valitsustasanditel. Kuigi selline heakskiitmine suurendas üldise eelarvekursi usaldusväarsust, puudus ametlik kokkulepe kõigi valitsustasandite igaaastaste eelarve-eesmärkide osas. Kui aga kokkulepe kõigil valitsustasanditel puudub, võib see ohustada üldise kursi elujõulisust keskpika perioodi eesmärgi täitmisel. Lisaks takistab see kõrgema rahandusnõukogu avaliku sektori laenuvajaduste osakonnal nende eesmärkide täitmist tõhusalt kontrollida. 2019. aasta stabiilsusprogramm sisaldab üksnes soovituslikke üld- ja vahe-eesmärke, sest nii föderaalset kui ka piirkondade ja kogukondade tasandil toimusid 26. mail 2019 valimised.
- (13) Hiljutise majanduskasvu tulemusena on saavutatud viimase kümne aasta suurim töökohtade ja tööhõive kasv. Sellegipoolest on mitteaktiivsete või töötute tööturule tagasi toomise näitajad madalad ja Belgia ei püsi strateegias „Euroopa 2020“ seatud tööhõive eesmärgi 73,2 % saavutamise graafikus. Piirkondade vahel püsivad tööturul suured erinevused. Olenemata noorte töötuse järjepidevast vähenemisest viimase viie aasta jooksul, on see Brüsselis oluliselt üle liidu keskmise. Tööturul osalemise määr on madal madala kvalifikatsiooniga, rändetaustaga, eakamate töötajate ja puudega inimeste puhul, mis osutab sellele, et teatavate rühmade tööturule integreerimist takistavad nii struktuursed kui ka neile rühmadele omased tegurid, aga ka sellele, et praegused aktiveerimismeetmed ei ole kõigi elanikkonnarühmade jaoks võrdselt tõhusad. Vanemaaliste töötajate (55–64aastased) tööhõive määr jääb alla liidu keskmise ning lõhe liidu keskmisega on üle 60aastaste puhul jätkuvalt suur. Rändetaustaga inimeste, eriti naiste puhul esineb endiselt suurem tööpuudus, madalam aktiivsuse määr, suurem palgavaesus ja üle kvalifitseeritus. Ehkki uute saabujate integreerimiseks ja diskrimineerimise vastu võitlemiseks on võetud mõningaid meetmeid, puudub endiselt kooskõlastatud lähenemisviis rändetaustaga inimeste probleemide lahendamiseks. Tööturul vähese osalemise tegelemiseks on reformi „Jobs Deal“ raames võetud meetmeid, kuid nende mõju tuleb veel hinnata.
- (14) Tööhõivet takistavad ka töötuks olemise rahalised stiimulid. Kuigi maksukoormuse nihutamine vähendas maksukiulu, on see keskmiselt endiselt suur kõigi palgasaajate puhul, välja arvatud väga madalalpalgalised (50 % keskmisest palgast). Belgia on endiselt ainus liikmesriik, kus töötushüvitised ei ole ajaliselt piiratud, kuigi need vähenevad järkjärgult. Haigus- ja töövõimetushüvitiste saajate ning leibkonna teise palgasaaja täistööajaga tööle asumist pärssivad rahalised stiimulid. Eelkõige on üksikvanemate (ja vähemal määral lastega paaride) rahalised stiimulid (täiskohaga) tööle asumiseks piiratud, sest tööle asumisega kaasneksid kulud ja hüvitised tühistataks. Lisaks võivad tekkida koordineerimisprobleemid, sest vastutus sotsiaalkaitse eest on jagatud föderaalset, piirkondliku ja kohaliku tasandi vahel. Sotsiaalkindlustussüsteem ei kata ametlikult füüsilisest isikust ettevõtjate töötushüvitisi ega tööõnnetus- ja kutsahaigushüvitisi.
- (15) Jätkuvalt on probleemiks haridustulemuste halvenemine kohustusliku hariduse puhul ja märkimisväärsed erinevused haridussüsteemis. Põhioskusi mittevaldavate noorte osakaalu saaks vähendada eelkõige prantsuskeelses kogukonnas, kus selliste noorte osakaal on üle OECD keskmise. Lõhe haridustulemustes sõltub palju sotsiaal-majanduslikust olukorrast ja rändetaustast. Õpetajatele tuleks mitmekesisusega toimetulekuks pakkuda rohkem tuge ning nende täienduskoolitust on jätkuvalt vaja kohendada. Haridustulemuste parandamiseks ja erinevuste kaotamiseks tuleb hoogustada reforme, et edendada teadmispõhist, jätkusuutlikku ja kaasavat majanduskasvu ning sotsiaalset kaasatust. Prantsuskeelses kogukonnas on käimas oluline koolireformi „Pact for Excellence“ rakendamine. Selle eesmärk on parandada põhioskusi, tõhusust ja juhtimist ning vähendada ebavõrdsust. Õpetajate töökorraldust, ühist tuumõppekava, koolijuhtide staatust ja uute õpilaste prantsuse keele oskuse parandamist käsitlevad dekreedid

on vastu võetud ja neid hakatakse kohaldama septembris 2020. Flaamikeelne kogukond hakkab keskhariduse reforme ellu viima alates õppeaastast 2019/2020, kuid õpilaste varane diferentseerimine on endiselt probleem. Nimetatud reformide ja meetmete mõju sõltub ka nende tulemuslikust rakendamisest ja seirest. Lisaks muutis föderaalne parlament kohustuslikku kooliiga, vähendades seda kuuelt aastalt viiele. Arvestades juba niigi suuri haridusele tehtavaid kulutusi, tuleb reformide elluviimisel pöörata rohkem tähelepanu süsteemi tõhususe ja tulemuslikkuse suurendamisele, aga ka selle suutlikkusele pakkuda tulevikus vajalikke ja tööturu vajadustele vastavaid oskusi.

- (16) Oskuste mittevastavus tööturu vajadustele ja vähene tööalane liikuvus takistavad töökohtade loomist ja tootlikkuse kasvu. Kuigi piirkondlikul ja föderaalset tasandil on võetud meetmeid, et tegeleda oskuste nappusega ja suurendada töötute aktiveerimist, sealhulgas reformi „Jobs Deal“ raames, esineb mitmes sektoris, eelkõige info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ning ehitus- ja tervishoiusektoris tööjõupuudus. Ehitussektori kasvu pärsib oskuste ja tööjõu nappus. Mõnes sektoris on suur vajadus töötajate ümber- ja täiendusõppe järele. Täiskasvanute osalemine hariduses ja koolituses ning nende tööalane liikuvus on samuti väike. Kehv keeleoskus on oluline probleem, eriti Brüsselis, kus umbes 50 % tööpakkumiste puhul nõutakse kooskõlas 2019. aasta riikliku reformikavaga nii prantsuse kui ka hollandi keele oskust. Kolmanda taseme hariduse omandanute osakaal on suur, kuid teaduse, tehnoloogia, inseneeria ja matemaatika erialade lõpetanute arv on liiga väike. Kolmanda taseme hariduses oli Belgia 2016. aastal teaduse, tehnoloogia, inseneeria ja matemaatika erialade lõpetanute osas liidus 26. kohal ning uute õpilaste (eriti naiste) osakaal on nendel erialadel väike. Flandrias on edenenu teaduse, tehnoloogia, inseneeria ja matemaatika tegevuskava 2012–2020 üldine rakendamine, kuid kõnealustel erialadel teise taseme tehnilise ja kutseõppe läbinud lõpetajate arv on alates 2010. aastast püsinud muutumatuna. Prantsuskeelne kogukond ei ole välja töötanud teaduse, tehnoloogia, inseneeria ja matemaatika erialade strateegiat ega rakendanud hiljuti vastu võetud koolide digiõppe strateegiat. Selliste spetsialistide puudus, kellel on teadmised ettevõtluse ning teaduse, tehnoloogia, inseneeria ja matemaatika valdkonnas, pidurdab idufirmade arengut. Digioskuste üldine tase on hea, kuid ei parane. 2019. aasta riiklikus reformikavas tuuakse esile Flandria ja Valloonia kokkulepet ning kavandavat Flandria ja pealinna Brüsseli piirkonna vahelist kokkulepet töötajate piirkondadevahelise liikuvuse parandamiseks.
- (17) Teadus- ja arendustegevus on koondunud vähestesse tööstusharudesse ning innovatsiooni levik ülejäänud majanduses on ebapiisav, mis lõppkokkuvõttes mõjutab tootlikkuse kasvu. Avaliku sektori rahastatud teadusuuringute tase on liidu keskmisest madalam. Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni tasemes esineb samuti piirkondlike ja allpiirkondlike erinevusi. Riiklike strateegiliste investeeringute paktis nähakse digitaliseerimise suurendamist paljulubava perspektiivina, mis peaks suurendama Belgia tootlikkust ja innovatsioonisuutlikkust. Selleks tuleb investeerida digitalistusse ja võtta reaalseid meetmeid 5G edukaks kasutuselevõtuks, samuti investeerida inimkapitali ja ettevõtlusvaimu ning kiirendada digitehnoloogia kasutuselevõttu, eelkõige nendes ettevõtetes, kus on seni esinenud mahajäämus.
- (18) Maanteetaristu kvaliteet halveneb, sest avaliku sektori taristuinvesteeringud on olnud aastate jooksul väikesed. Piirkondade ja kohalike omavalitsuste seisukohast ei tundu aga ulatusliku ja tiheda võrgu säilitamine kulutõhus. Belgia maanteed on liidus ühed kõige ülekoormatumad. Raudteetaristu on tihe ja hea kvaliteediga, kuid selle lõplik valmimine ja ajakohastamine tekitab jätkuvalt probleeme; lisaks on taristu ülekoormatud eeskätt Brüsseli linna ning Antwerpeni ja Zeebrugge sadamate ümbruses. Linnalähiliinide raudteetaristusse ja signalisatsioonisüsteemidesse on kavandatud mahukaid investeeringuid, kuid nende elluviimist takistavad eelkõige piirkondlikud eelarv vahendite eraldamise eeskirjad. Alternatiivse ühistranspordi ja vähese CO₂-heitega transporditeenuste pakkumist ja nõudlust piiravad ka turgu moonutavad stiimulid ning konkurentsi ja omamaistesse raudtee-reisijateveoteenustesse ja linna-devahelistesse bussiteenustesse investeerimise tõkked. Kasvavaid liiklusummikuid saab osaliselt selgitada üha suurema arvu sõiduautodega, mille omamist stimuleerivad maksuvabad teed, ametiautodele kehtivad soodustused ja madalad keskkonnamaksud. Kinnisvaratehingute kõrge maksustamine ja ametiautode süsteem mõjutavad negatiivselt liikuvust. Raudteeteenuste kvaliteet on halvenenud ning linnade ja linna- ja maapiirkondade vahelise ühistranspordi tõhustamiseks on veel ruumi, eelkõige Valloonias, kus töötajatele valmistab suurt muret raske

juurdepääs töökohtadele. Kooskõlas 2019. aasta riikliku reformikavaga tehakse kõigis piirkondades olulisi investeringuid ja reforme, samuti edeneb föderaalset tasandil ning piirkondadega tehtava koostöö tulemusena linnalähedase raudteevõrgu väljaarendamine Brüsseli ümbruses. Belgia võttis vastu seaduse omamaiste raudteeteenuste avamise kohta, kuid selliste reisijateveoteenuste osakaal, mida osutatakse otselepingute alusel avaliku teenindamise kohustuse raames, on Belgias endiselt väga suur. Bussiveoteenuseid osutavad eraettevõtjad ei tohi linnadevahelisi bussiteenuseid pakkuda. Taksosid reguleerivad eeskirjad on piirkonniti ebaühtlased. Kuigi piirkonnad on välja töötanud oma liikuvuskavad, takistab keeruline kooskõlastamissüsteem ühtse liikuvusalase visiooni saavutamist Belgias ning võimalik, et ka piirilinnade ja -piirkondadega. Raudteede reguleerimisasutus saaks oma tegevust veelgi edasi arendada.

- (19) Energiasüsteemi ümberkujundamise toetamiseks on vaja märkimisväärsed investeeringuid. Enne energianormide kehtestamist valminud hoonete renoveerimine aitab täita 2020. ja 2030. aastaks seatud heitkoguste vähendamise eesmärgi. Alternatiivkütuse kasutuselevõtt on üsna tagasihoidlik. Vaja on suuri investeeringuid elektritootmisse, samuti ülekandevõimsusesse, arukatesse võrkudesse, energia salvestamisse ja energiatõhususse.
- (20) Valitsuse jõupingutustest hoolimata on ettevõtjate regulatiivne ja halduskoormus suur ja pärsib ettevõtlust. Idufirmade ja väikeettevõtjate maksustamist on leevendatud, kuid finantsinvesteeringute puhul on see endiselt keeruline. Belgia on reforminud oma äriühinguõigust, vähendades eri ettevõtlusvormide arvu, hõlbustades õigusalaal elektroonilist suhtlust, leevendades miinimumkapitalinõudeid ja reformides kooskõlas 2019. aasta riikliku reformikavaga maksejõuetust käsitlevaid õigusakte, et hõlmata eelkõige vabad elukutsed. Kõigile nendele jõupingutustele vaatamata venib ehituslubade väljastamine, kinnisvara registreerimine on kulukas ja kohtumenetlused on pikad. Haldusõiguses on probleeme, mis on tingitud ressursside nappusest ja pikkadest menetlustest, mis põhjustavad suuri viivitusi, eelkõige ehituslubade, aga ka hankemenetluste puhul. Lisaks on kliima-, energia-, digitaal- ja transpordipoliitika koordineerimine keerukas ja seda saab parandada. Tolli- ja turujärelevalveasutuste koostöö ei ole optimaalne, mis suurendab Belgia piiri kaudu nõuetele mittevastavate kaupade liitu sisenemise ohtu. Mõjuhindamine võiks olla poliitikakujundamise paremini integreeritud. Ettevõtjatele suunatud avalike digiteenuste kvaliteet on madal. Digitaliseerimise puudumine kohtusüsteemis on jätkuvalt tõsine probleem, eriti andmete kogumisel. Digipöörde õigusemõistmises on oluline tingimus kohtusüsteemi kvaliteedi edasiseks parandamiseks, näiteks tööprotsesside ajakohastamiseks ning inim- ja rahaliste ressursside paremaks juhtimiseks kohtutes.
- (21) Majanduskasvu ja tootlikkust pärsivad konkurentsi- ja investeerimistõkked mitmes äriteenuste valdkonnas. Uute teenuseosutajate turule sisenemise määr on tugevasti alla liidu keskmise, samal ajal on kasumimäärad liidu keskmisest kõrgemad. Vastavalt komisjoni piirangute taseme näitajale on raamatupidajaid, maksunõustajaid, arhitekte ja kinnisvaramaaklereid reguleeriv Belgia õigusraamistik oluliselt piiravam kui liidu keskmine. Hiljuti vastu võetud õigusaktiga kehtestati patendivolinikele rangemad nõuded. Föderaalset planeerimisbüroo hinnangul aitaks regulatiivse koormuse ulatuslik vähendamine õigus-, raamatupidamis- ja arhitektuuriteenuste valdkonnas suurendada töövõimeid. Lisaks kõrgetele registreerimistasudele on ka kinnisvaratehingutelt makstavad reguleeritud notaritasud märkimisväärsed. Käsitöö ja kaubanduse kutsealade reformid on olnud piirkonniti ebaühtlased. Jaemüügisektoris on endiselt tegevuspiiranguid, mis takistavad selle tootlikkust ja pärsivad investeeringuid. Konkurentsi jaemüügisektoris ei ole optimaalne peamiselt suure kontsentratsiooni, aga ka väheste uute turuletulijate ja sealt väljujate tõttu. Jaemüügisektori piirangute taseme näitaja põhjal on Belgia kuues kõige piiravam liikmesriik jaemüüjate tegevuskeskkonda sekkumise poolest. 2019. aasta riiklikus reformikavas rõhutatakse pealinnas Brüsseli piirkonnas läbi viidud hiljutisi reforme, mille eesmärk on hõlbustada jaekaubandusettevõtjate asutamist. Telekommunikatsiooniturgu iseloomustab suur kontsenteerumine (mida on veelgi võimendanud hiljutised ülevõtmised) ja nõrk konkurents. Seda ilmestavad ka püsivõrkude suhteliselt kõrged hinnad võrreldes teiste liikmesriikidega. Püsivõrkude

jaeturgu iseloomustavad turgu valitsevate operaatorite ja kaabellevivõrgu operaatorite geograafiliselt määratletud duopolid. See võib teatavatel operaatoritel takistada püsitelefonide ja mobiiltelefonide ühilduvusteenuse pakettide pakkumist. 2019. aasta riiklikus reformikavas märgitakse, et vastu on võetud majandusõiguse reform, mille tulemusena peaks paranema konkurentsioiguse järgimine ja Belgia konkurentsiameti toimimine. Sellega tagatakse tõhusamad menetlused ja vähendatakse ohtu, et kohtule „Cour des Marchés/Marktenhof“ esitatakse edasisi vaidlusi. Belgia konkurentsiameti ressursid on piiratud kui teiste liikmesriikide konkurentsiasutustel.

- (22) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitud nimetatud puudused, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Belgial kõnealuseid vahendeid asjaomaste sektorite puhul võimalikult hästi ära kasutada, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi.
- (23) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Belgia majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta stabiilsusprogrammi, 2019. aasta riikliku reformikava ja varasematel aastatel Belgiale esitatud soovitude järelemeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Belgia eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastesse otsustesse liidu tasandi panuse.
- (24) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus⁽⁸⁾ kajastub eelkõige allpool esitatud soovitusel 1,

SOOVITAB Belgial võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid:

1. Tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ei ületa 2020. aastal 1,6 %, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 0,6 % SKPst. Kasutada juhuslikke tulusid, et vähendada kiiremini valitsemissektori võla suhet SKPsse. Jätkata reforme, et tagada pikaajalise hoolduse ja pensionisüsteemide eelarve jätkusuutlikkus, sealhulgas ennetähtaegselt pensionile jäämise piiramise kaudu. Parandada avaliku sektori kulutuste struktuuri ja tõhusust, eelkõige kulutuste analüüside ja eelarvepoliitika koordineerimise kaudu kõigil valitsustasanditel, et luua võimalusi avaliku sektori investeeringuteks.
2. Kaotada töötamist pärssivad tegurid ning suurendada aktiivse tööturupoliitika tulemuslikkust, eelkõige madala kvalifikatsiooniga, vanemaealiste ja rändetaustaga töötajate puhul. Parandada haridus- ja koolitussüsteemi tulemuslikkust ja kaasavust ning tegeleda oskuste tööturu vajadustele mittevastavuse probleemiga.
3. Keskenduda investeeringutega seotud majanduspoliitikas säästvatele transpordile, sealhulgas raudteetaristu ajakohastamisele, üleminekule vähese CO₂-heitega majandusele ja energiasüsteemi ümberkujundamisele ning teadusuuringutele ja innovatsioonile, eriti digitaliseerimisele, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Võidelda kasvavate liikuvusprobleemidega, tugevdades stiimuleid ja kõrvaldades takistused, et suurendada pakkumist ja nõudlust ühistranspordi ja vähese heitega transpordi puhul.
4. Vähendada regulatiivset ja halduskoormust, et stimuleerida ettevõtlust ja kõrvaldada konkurentsitõkked teenuste, eelkõige telekommunikatsiooni-, jaekaubandus- ja kutsealaste teenuste valdkonnas.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

⁽⁸⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Bulgaaria 2019. aasta riikliku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus
Bulgaaria 2019. aasta lähenemisprogrammi kohta**

(2019/C 301/02)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 9 lõiget 2,võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta, ⁽²⁾ eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. Samuti võttis komisjon 21. novembril 2018 määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles nimetati Bulgaariat ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida.

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.

- (2) 27. veebruaril 2019 avaldati 2019. aasta aruanne Bulgaaria kohta. Selles hinnati Bulgaaria edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitude (³) täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitude järelmeetmeid ja Bulgaaria edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel. See sisaldas ka vastavalt määruse (EL) nr 1176/2011 artiklile 5 tehtud põhjalikku analüüsi, mille tulemused avaldati samuti 27. veebruaril 2019. Komisjon järeldas oma analüüsi põhjal, et Bulgaarias esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Konkreetsemalt lisandub finantssektori haavatavusele suur võlakoormus ja viivislaenu ettevõtlussektoris. Ehkki tasakaalustamatuse põhjustega tegelemisel on tehtud edusamme, on ülimalt oluline täielikult rakendada hiljutised pangandus- ja pangandusvälise finantssektori järelevalve ja juhtimise reformid ning neid kontrollida.
- (3) Bulgaaria esitas 24. aprillil 2019 oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 2019. aasta lähenemisprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (4) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 (⁴) artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (5) Bulgaaria suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa. 2019. aasta lähenemisprogrammis seadis valitsus eesmärgiks saavutada 2018. aasta nominaalse eelarveülejäagi 2 % SKPst tasemelt 2019. aastal puudujääk 0,3 % SKPst, 2020. aastal ülejääk 0,4 % SKPst, 2021. aastal 0,2 % SKPst ning 2022. aastal 0,1 % SKPst. Ümberarvutatud struktuurset eelarvepositsioonist (⁵) ilmneb, et keskpika perioodi eelarve-eesmärki, milleks on struktuurne eelarvepuudujääk 1 % SKPst, ületatakse kogu programmiperioodi jooksul. 2019. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse järk-järgult langema – 22,6 %-lt SKPst 2018. aastal 16,7 %-le SKPst 2022. aastal. Nende eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi põhjal peaks struktuurne eelarvepositsioon olema 2019. aastal ülejäägis 0,7 % SKPst ja 2020. aastal 0,6 % SKPst, mis ületab keskpika perioodi eelarve-eesmärki. Üldiselt on nõukogu prognooside põhjal seisukohal, et Bulgaaria täidab 2019. ja 2020. aastal stabiilsuse ja kasvu pakti nõuded.
- (6) Maksutulu laekumised ja maksukuulekus on paranenud ning on tehtud mitmeid algatusi. Ent maksukogumine ei näi paranevat kõikjal ühesuguses tempos. See kehtib eelkõige tööjõumaksude ja sotsiaalkindlustusmaksude ning aktsiisimaksu mõne kategooria kohta. Samuti on tõendeid, et deklareerimata töö ja ebaseaduslik kütusekaubandus on jätkuvalt probleemiks. Jõupingutuste jätkamine maksukogumise parandamiseks ja sihipäraste lisameetmete võtmine probleemide lahendamiseks maksusüsteemi konkreetsetes valdkondades on ülimalt oluline, et jätkata ikka veel ulatusliku varimajanduse vähendamist.
- (7) Valitsus on võtnud meetmeid, et parandada avaliku sektori kulutuste tulemuslikkust. Maailmapank viis lõpule kulude läbivaatamise, mis hõlmas mitmeid avaliku sektori institutsioone (ministeeriumid ja omavalitsused) ning kahte pilootuuringut politseitöö ja tuletõrje ning jäätmekäitluse kohta, ning esitas käsiraamatu tulevaste valitsuse tehtavate läbivaatamiste jaoks. 2018. aasta keskpika perioodi eelarvestrateegias võttis valitsus kasutusele mitu tulemusnäitajat, et hinnata kulutuste mõju erinevates poliitikalvaldkondades aja jooksul ning saada teavet eelarve hindamiseks ja kavandamiseks. Eeldatakse, et nende algatuste tulemusel paraneb avaliku sektori kulutuste kvaliteet, tõhusus ja läbipaistvus ning sellest tulenevalt ka avalike hüvede kvantiteet ja kvaliteet.

³) ELT C 320, 10.9.2018, lk 7.

⁴) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁵) Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvanud ühiselt kokku lepitud meetodika kohaselt.

- (8) Riigi osalusega ettevõtete üldjuhtimine on nõrk, mis kajastub suuresti ka nende majandustulemustes. Käimas on riigi osalusega ettevõtete üldjuhtimise õigusraamistiku reform koostöös Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooniga (OECD) ja Euroopa Komisjoni struktuurireformi tugiteenistusega. Reformi eesmärk on tegelda praeguste puudustega, viies riigi õigusaktid kooskõlla OECD äriühingu üldjuhtimise suunistega riigi osalusega ettevõtete jaoks. Raamistiku vastuvõtmine ja tulemuslik rakendamine tagab järjepidevuse ja on reformi õnnestumise seisukohast otsustava tähtsusega.
- (9) Pankade omavahendite ja likviidsuse suhtarvud on soodsas majanduskeskkonnas keskmiselt paranenud. Samal ajal on ka vähenenud finantssektoriväliste ettevõtete viivislaenu, kuigi on endiselt suured. Viivislaenu järelturg on muutunud dünaamilisemaks. 30. mail 2019 võttis Bulgaaria keskpank vastu otsuse rakendada Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA) suuniseid viivisnõuete ja restruktureeritud nõuete haldamise kohta. Finantssektori hindamise järelemeetmetega on pangasektorit tugevdatud, kuid nõrgad kohad jäävad. Uute seadusandlike algatuste hulgas olid 2018. aastal riskide kontsentreerumist käsitlevad eeskirjad, seotud klientide kindlakstegemine, vastutsüklilise kapitalipuhvri määra suurendamine ja makrotasandi usaldatavusjärelevalve vahendite kasutuselevõtmine laenuvõtjatele suunatud meetmete puhul. Seotud osapoolte riskipositsioone käsitlevate seadusandlike algatuste järelemeetmed, kestvad järelevalvealased jõupingutused seotud osapooltele antavate laenude piiramiseks ning tagatist käsitlevate sätete rikkumise eest karistamine on usaldusväärse äritegevuse tavade toetamisel otsustava tähtsusega. Pankade kriisilahendusraamistiku tõhustamine on veel üks käsilolev meede, mis tugevdab finantssektori vastupanuvõimet.
- (10) Maksejõuetusreformi lõpuleviimine võib aidata vähendada erasektori kõrget võlataset ja viivislaenu endiselt suurt osakaalu. Mõned puuduvad elemendid vähendavad maksejõuetusraamistiku tõhusust ja tulemuslikkust, mille tagajärjeks on aeglased ja kulukad maksejõuetusmenetlused. Samas takistab asjakohaste järelevalvevahendite puudumine praeguste ja uute maksejõuetuselsete ja maksejõuetusmenetluste nõuetekohast analüüsi ning ei võimalda kindlaks teha konkreetseid kitsaskohti ja nõrku punkte. 2018. aasta oktoobris palus Bulgaaria Euroopa Komisjoni struktuurireformi tugiteenistusel abi maksejõuetusraamistiku reformi edasiviimiseks. Selle projekti raames tehakse kindlaks maksejõuetusraamistiku puudused ja esitatakse tegevuskava nende kõrvaldamiseks. On oluline reformiga jätkata ja peagi esitatav tegevuskava ellu viia.
- (11) Bulgaaria võttis õigusaktide muudatused vastu 2018. aastal ja seejärel 2019. aasta mais ja teeb tööd Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/849⁽⁶⁾ (neljas rahapesuvastane direktiiv) täielikult nõuetekohase ülevõtmise nimel. Tuleks jälgida, et need meetmed rakendatakse tulemuslikult. Ametiasutused ei ole ikka veel lõpule viinud ja edastanud riiklikku riskihinnangut, mis on asjakohaste riiklike poliitikasuundade väljatöötamise nurgakivi, et võidelda rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu. Lisaks osutavad hiljutised arengud pangandussektoris sellele, et on vaja parandada rahvusvaheliste finantstehingute riiklikku järelevalvet ja tagada rahapesuvastase raamistiku nõuete tegelik täitmine. Korruptsiooniohule tuleb paremini reageerida, kuna see on rahapesu eelkuritegu. Bulgaaria ametiasutused peavad näitama konkreetseid tulemusi ja end toestama lõplike otsustega suurkorruptsioonijuhtumite kohta. Finantsuurimist ja finantsprofiili määramist kasutatakse vähe.
- (12) Käimas on pangandussektorivälise järelevalve reformimine. Finantsjärelevalve komisjon võttis 2017. aasta septembris koostöös Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalvega vastu tegevuskava pangandussektorivälise finantsjärelevalve reformimiseks. Tegevuskava täielik ja õigeaegne rakendamine ja jõustamine, mis on veel käimas, aitab kaasa pangandusvälise finantssektori nõuetekohasele järelevalvele. Teisest õigusaktide muudatused on sisse viidud, et parandada hindamiseeskirju ja nende kohaldamist. Nende tulemuslik rakendamine ja jõustamine võimaldaks lahendada varem kindlaks tehtud ülejäänud hindamisküsimused. Samuti on grupitasandi järelevalve asjakohase riskipõhise kindlustusjärelevalve tagamisel endiselt probleemiks.

⁽⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/849, mis käsitleb finantsüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/60/EÜ ja komisjoni direktiiv 2006/70/EÜ (ELT L 141, 5.6.2015, lk 73).

- (13) Autokindlustussektoril on mõned nõrgad kohad. Täpsed hüvitisi käsitlevad eeskirjad aitaksid välja kujundada kohtunike ühtsemat lähenemisviisi üksikjuhtumite kohta otsuste tegemisel. Pikemas perspektiivis aitaks selline metoodika vähendada kulusid, volatiilsust ja kindlustusriski mootorsõidukite vastutuskindlustuse äriliinis. Sektori jätkusuutlikkusele tuleks kasuks ka parem hinnakujundus, mis võtab arvesse klientide varasemat sõidukäitumist. Finantsjärelevalve komisjon on teinud ettepaneku luua bonus-malus süsteem, mille üle toimub praegu ulatuslik avalik arutelu. Lisaks on roheline kaardi büroo likviidsus tekitanud olulist muret, peamiselt ühe Bulgaaria kindlustusandja nõuete maksmata jätmise tõttu. Süsteemi usaldusväärsuse ja tõhususe seisukohast on otsustava tähtsusega, et kõik liikmed täidavad nõuetekohaselt oma kohustusi.
- (14) Taristu kannatab suurte investeerimislünkade all. Transporditaristu ulatus ja kvaliteet on paranenud, kuid jääb alla liidu keskmise. Üleeuroopaline transpordivõrk Bulgaarias ei ole ikka veel täielik. Lisaks on maanteetranspordist tulenev kasvuhoonegaaside heide viimase viie aasta jooksul oluliselt suurenenud. Raudtee- ja maanteeliikluse ning vastavaid Euroopa raudteeliikluse juhtimissüsteeme ja intelligentseid transpordisüsteeme on vaja edasi arendada. Bulgaarias on asulareovee liitumispunkte vähe ja selle puhastamise määr väike, õhusaaste tase ja olmejäätmete prügilasse ladestamise määr kõrge ning ringlussevõtu määr liidu keskmisest oluliselt madalam. Vajalikud on investeeringud, mille eesmärk on edendada kestlikku veemajandust, ressursitõhusust ja üleminekut ringmajandusele. Lisaks on märkimisväärsed investeerimisvajadused energeetika ning kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise valdkonnas. Majanduse suur energiamahukus ja aeglane edasimineku energiatõhususe eesmärkide saavutamisel, eelkõige ehitussektoris, pärsivad riigi ettevõtjate tootlikkust ja konkurentsivõimet. Seega tuleb tõhustada jõupingutusi selle tagamiseks, et tööstus-, transpordi- ja ehitussektoris tehtavate sihipäraste investeeringutega saavutataks märkimisväärne energiasääst. Suuremad investeeringud puhta energia taristusse (nt puhas ja vähese CO₂-heitega energiatootmine, energiaühendused ja arukad võrgud), mis on kooskõlas Bulgaaria riiklikus kliima- ja energiakavas esitatud prioriteetidega, aitaksid veelgi parandada majanduse üldist konkurentsivõimet ja inimeste elukvaliteeti.
- (15) Hoolimata avaliku sektori teadusuuringute eelarve suurenemisest 2018. aastal on teadus- ja arendustegevuse kulutused endiselt väga väikesed nii era- kui ka avalikus sektoris. Erasektori teadus- ja arendustegevusse investeerimises domineerivad suured hargmaised ettevõtjad ja investeeringud on koondunud pealinnapiirkonda. Reformide aeglane rakendamine ning teadusuuringute, arendus- ja innovatsioonisüsteemi suur killustatus piirab teadus- ja arendustegevusse tehtavate investeeringute panust tootlikkusesse ja majanduskasvu. Suure hulga ülikoolide ja teadusasutuste tulemused tiipitasemel teadusuuringutes on endiselt nõrgad. Teaduse ja ettevõtluse vahelised seosed on jätkuvalt väga nõrgad ning inimkapitali kättesaadavus teadus- ja arendustegevuse süsteemis tekitab suurt muret. Klastrid ja nende potentsiaal on Bulgaarias vähearenenud, sest sageli puudub kriitiline mass. Edasised reformid koos tõhusama juhtimise ja tõhusamate avaliku sektori investeeringutega võivad maksimeerida mõju tootlikkusele ja parandada majanduse konkurentsivõimet. Lisaks on ettevõtjate digitaliseerimise suurendamine ja uute ärimudelite kasutuselevõtt riigi tootlikkuse seisukohast otsustava tähtsusega.
- (16) Avaliku halduse ja e-valitsuse reformid on jätkuvalt aeglased ja ei too piisavalt kasu, samal ajal kui ettevõtluskeskkond on endiselt nõrk. Mitu reformimeedet on vastu võetud, kuid nende elluviimine kulgeb ettenähtust aeglasemalt. Peamised investeerimistakistused on endiselt institutsioonilised puudused, regulatiivne ebakindlus, korrupsioon ja tööjõu puudus. Avalikus sektoris tuleks valitsemisele kasuks suurem läbipaistvus, selgemad eeskirjad ja pika perspektiivi arvestamine. Puudusi esineb ka toodete katsetamise ja ohutuse valdkonnas, kuna rahalised vahendid ja inimressursid on piiratud. Kuigi enamik riiklikus hankestrateegias sisalduvatest meetmetest on vastu võetud, nõuab nende rakendamine pidevat järelevalvet, kontrolli ja hindamist. Otselepingute sage kasutamine ja üksikpakkumuste suur arv kujutavad endast ohtu süsteemi läbipaistvusele ja tulemuslikkusele. Jätkuv väljakutse on riigihangete valdkonna haldussuutlikkus, samuti avaliku sektori hankijate tegevuse kutseliseks muutmine ja koondhanked. Märkimisväärne viivitus elektrooniliste riigihangete kasutuselevõtmisel takistab riigihankemenetluste läbipaistvuse ja tõhususe edasist suurendamist.
- (17) Olukord tööturul on paranenud, kuid probleemid püsivad. Tööhõive määr on jõudnud kõrgeimale tasemele pärast Bulgaaria ühinemist liiduga ja töötuse määr on alla liidu keskmise. Hoolimata positiivsest arengust seisavad mõned rühmad, nagu madala kvalifikatsiooniga inimesed, noored, romad ja puudega inimesed, endiselt silmitsi raskustega töö leidmisel. Rakendatakse konkreetseid meetmeid, et toetada pikaajalisi töötuid, kes moodustasid 2018. aastal aktiivsest elanikkonnast 3 %. Tõhusate ja püsivate teavitusemeetmete, aktiivse tööturupoliitika ning integreeritud tööhõive- ja sotsiaalteenuste kombinatsiooniga saaks parandada ebasoodsas olukorras olevate rühmade tööalast konkurentsivõimet ja võimalusi leida tööd.

- (18) Bulgaarias üha suurenev oskuste nappus nõuab märkimisväärseid investeeringuid. Noorte tööalane konkurentsivõime võib suureneda, kui parandatakse praktika ja õpiposiõppe kvaliteeti ja tulemuslikkust. Pealegi on täiskasvanute osalemine täiendus- ja ümberõppe meetmetes väga väike. Vaatamata digitaaloskuste arendamise soodustamiseks võetud meetmetele on Bulgaarias digitaalsete põhioskuste tase endiselt liidu madalaimate hulgas (29 %-l inimestest on elementaarsed digitaaloskused võrreldes liidu keskmisega, mis on 57 %).
- (19) Hoolimata Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni miinimumpalga kindlaksmääramise konventsiooni ratifitseerimisest ja mitmest läbirääkimiste voorust 2018. aastal, on tööandjatel ja ametiühingutel ikka veel lahkavumusi miinimumpalga kehtestamisel kohaldatavate kriteeriumide suhtes. Oleks võimalik saavutada suurem konsensus objektiivse ja läbipaistva palgakujundusmehhanismi osas. Kuigi sotsiaalpartnerite kaasamine poliitika ja reformide kavandamisse ja rakendamisse näib olevat suurenenud, on jätkuvalt vaja pidevat toetust tugevdatud sotsiaalsele dialoogile.
- (20) Õpitulemused on endiselt kehvad ja need sõltuvad jätkuvalt tugevasti lapsevanemate sotsiaalmajanduslikust seisundist. See peegeldab probleeme, mis on seotud haridus- ja koolitussüsteemi kvaliteedi ja kaasavusega. Bulgaaria investeerib ebapiisavalt haridusse, eelkõige koolieelsesse ja algharidusse. Need on kaks valdkonda, mis on olulised võrdsete võimaluste loomiseks juba varasest east alates. Osalemine kvaliteetses alushariduses ja lapsehoiuis on madal, eriti romade ja teiste ebasoodsas olukorras olevate rühmade laste puhul. Madala haridustasemega noorte osakaal on endiselt suur, mis toob kaasa negatiivseid tagajärgi tulevasele tööalasele konkurentsivõimele ja tööturule. Kutsehariduse ja -õppe vastavus tööturu vajadustele ning duaalse kutsehariduse ja -õppe kättesaadavus on endiselt ebapiisavad. Kuigi mõned meetmed on käimas, on vaja teha täiendavaid jõupingutusi tagamaks, et kõrghariduse omandanud isikute oskustepagasi abil saaks järjepidevalt vähendada oskuste nappust lühikeses ja keskpikas perspektiivis. Võetud on mõningaid meetmeid õpetajate koolitamiseks ja elukutse atraktiivsemaks muutmiseks. Õpetajate alg- ja täiendusõppekavad vajavad siiski täiendavat tugevdamist ja jõupingutusi tuleb veel teha, et parandada haridustöötajate töötingimusi.
- (21) Bulgaaria seisab endiselt silmitsi sissetulekute suure ebavõrdsusega ning vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse riskiga. Kuigi vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse määr väheneb, oli see 2018. aastal 32,8 %, mis on endiselt oluliselt kõrgem liidu keskmisest. Sotsiaalkindlustussüsteem ei kata kõiki tööga hõivatud inimesi ja sotsiaalkaitseüsteem ei ole piisav oluliste sotsiaalprobleemide lahendamiseks. See kajastab sotsiaalkulutuste madalat taset, sotsiaalteenuste ebaühtlast kättesaadavust kogu territooriumil ja maksusüsteemi piiratud ümberjaotavat mõju. 2018. aastal oli 20 % kõige rikkamate elanike sissetulek 7,7 korda suurem 20 % vaesemate omast. See vahe on endiselt üks liidu suurimaid. Hoolimata mõningatest meetmetest on miinimumsissetuleku piisavus ja katvus jätkuvalt piiratud ning endiselt puudub objektiivne mehhanism selle korrapäraseks ajakohastamiseks. Sotsiaalteenuseid pärsivad kehv kvaliteet ja integreeritud lähenemisviisi puudumine aktiivse kaasamise suhtes. Erinevused juurdepääsul sotsiaalteenustele, tervishoiule ja pikaajalisele hooldusele püsivad. See vähendab nende võimet pakkuda igakülgset toetust kõige haavatavamatele isikutele, nagu romad, lapsed, eakad, puudega inimesed ja maapiirkondades elavad inimesed. Osal elanikkonnast on raskusi juurdepääsul taskukohasele eluasemele. Seepärast on vaja teha rohkem jõupingutusi, et edendada aktiivset kaasamist, edendada haavatavate rühmade, sealhulgas romade sotsiaal-majanduslikku integreerimist, parandada juurdepääsu kvaliteetsetele teenustele ja tegeleda materiaalse puudusega.
- (22) Tervishoiusektorit iseloomustavad endiselt madalad avaliku sektori kulutused. Bulgaaria elanikel on piiratud juurdepääs tervishoiuteenustele, mille põhjuseks on piiratud ressursside ebaühtlane jaotumine ja tervisekindlustusega kaetuse madal tase. Omaosalus on märkimisväärne, kuna see peab kompenseerima avaliku sektori kulutuste madalat taset. Üldarstide vähenemine kättesaadavust piirab esmatasandi arstiabi osutamist. Õdedest on suur puudus ja nende arv elaniku kohta on liidu kõige väiksemate hulgas. Riikliku tervishoiustrateegia kiirem ja tõhusam rakendamine aitaks neid puudusi kõrvaldada.

- (23) Komisjon jätkab Bulgaaria kohtureformi ning korrupsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse seiret koostöö- ja jälgimiskorra raames. Seepärast Bulgaariale mõeldud riigipõhised soovitused neid valdkondi ei hõlma, kuid need on olulised riigis positiivse ärikeskkonna arendamiseks. 2018. aasta novembri koostöö- ja jälgimiskorra aruandes märgiti, et Bulgaaria on jätkanud jõupingutusi oma kohtusüsteemi reformimisel ning korrupsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse puuduste kõrvaldamisel, kuid mitmes valdkonnas on vaja rohkem jõupingutusi. Komisjon loodab edu uuesti hinnata 2019. aasta varasügisel.
- (24) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitustes nimetatud puudused, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Bulgaarial kõnealuseid vahendeid asjaomaste sektorite puhul võimalikult hästi ära kasutada, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Selle investeeringu edu tagamiseks on oluline suurendada riigi haldussuutlikkust kõnealuste vahendite haldamisel.
- (25) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Bulgaaria majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta lähenemisprogrammi, 2019. aasta riiklikku reformikava ja varasematel aastatel Bulgaariale esitatud soovituste järeelmeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Bulgaaria eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastes otsustes liidu tasandi panuse.
- (26) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta lähenemisprogrammi läbi vaadanud ja on arvamusel, ⁽⁷⁾ et Bulgaaria täidab eeldatavalt stabiilsuse ja kasvu pakti nõudeid.
- (27) Võttes arvesse komisjoni põhjalikku analüüsi ja kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta riikliku reformikava ja 2019. aasta lähenemisprogrammi läbi vaadanud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud nõukogu soovitused kajastuvad allpool esitatud soovituses 2,

SOOVITAB Bulgaarial võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid.

1. Parandada maksude kogumist sihipäraste meetmete abil sellistes valdkondades nagu kütus ja tööjõumaksud. Ajakohastada riigi osalusega ettevõtete üldjuhtimist, võttes vastu ja jõustades kavandatud õigusaktid.
2. Tagada pangandussektori stabiilsus, tugevdades järelevalvet, edendades varade (sealhulgas pangatagatised) asjakohast hindamist ja viivislaenuvõlde järelevalvet ja järelturu toimimist. Tagada rahapesuvastase raamistiku tõhus järelevalve ja jõustamine. Tugevdada pangandusvälist finantssektorit riskipõhise järelevalve, hiljuti vastu võetud hindamissuuniste ja grupitasandi järelevalve tõhusa jõustamisega. Rakendada peagi esitatav tegevuskava maksejõuetuse raamistikus tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks. Edendada autokindlustussektori stabiilsust, tegeledes turuprobleemide ja allesjäänud struktuursete nõrkustega.
3. Keskenduda investeeringutega seotud majanduspoliitikas teadusuuringutele ja innovatsioonile, transpordile, eelkõige selle jätkusuutlikkusele, vee-, jääme- ja energiataristule ning energiatõhususele, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi ja parandades ettevõtluskeskkonda.

⁽⁷⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 9 lõikele 2.

4. Suurendada tööalast konkurentsivõimet, tugevdades oskusi, sealhulgas digitaalioskusi. Parandada hariduse ja koolituse kvaliteeti, vastavust tööturu vajadustele ja kaasavust, eelkõige romade ja teiste ebasoodsas olukorras olevate rühmade puhul. Tegeleda sotsiaalse kaasatusega, parandades juurdepääsu ühendatud tööhõive- ja sotsiaalteenustele ning tagades tõhusama miinimumsissetuleku toetuse. Parandada tervishoiuteenuste kättesaadavust, sealhulgas vähendades omaosalusmaksid ja tegeledes tervishoiutöötajate nappusega.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Tšehhi Vabariigi 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Tšehhi Vabariigi 2019. aasta lähenemisprogrammi kohta**

(2019/C 301/03)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 9 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastase majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. Samuti võttis komisjon 21. novembril 2018 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1176/2011 ⁽²⁾ alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles Tšehhit ei nimetatud ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida.

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25).

- (2) 27. veebruaril 2019 avaldati 2019. aasta aruanne Tšehhi kohta. Selles hinnati Tšehhi edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitude⁽³⁾ täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud soovitude järelmeetmeid ja Tšehhi edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel.
- (3) Tšehhi esitas 30. aprillil 2019 oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 2019. aasta lähenemisprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (4) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽⁴⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (5) Tšehhi suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa. Valitsus prognoosib oma 2019. aasta lähenemisprogrammis, et eelarve ülejääk 0,3 % SKPst 2019. aastal muutub 2020. aastal 0,2 % puudujäägiks, mis peaks prognoosi kohaselt 2022. aastaks järk-järgult suurenema 0,5 %ni. Ümberarvutatud struktuurset eelarvepositsioonist⁽⁵⁾ ilmneb, et keskpika perioodi eelarve-eesmärk – mis on muudetud struktuurset eelarvepuudujäägilt 1 % SKPst 2019. aastal 0,75 %-le SKPst alates 2020. aastast – ületatakse jätkuvalt kogu programmiperioodi kestel. 2019. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse järk-järgult vähenema ja jõudma 2022. aastal 29,7 %ni SKPst. Nende eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav. Eelarve-eesmärkide saavutamise seotud riskid tunduvad olevat üldjoontes tasakaalus ning oodata on avaliku sektori palkade ja sotsiaalsiirete edasist kasvu, samas kui kogutulude suhe SKPsse pisut väheneb. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt halveneb struktuurset eelarvepositsioon 2019. aastal ligikaudu -0,1 %ni SKPst ja 2020. aastal -0,4 %ni SKPst ning ületab seega keskpika perioodi eelarve-eesmärki. Üldiselt on nõukogu prognooside põhjal seisukohal, et Tšehhi täidab 2019. ja 2020. aastal stabiilsuse ja kasvu pakti nõuded.
- (6) Tšehhi rahanduse jätkusuutlikkuse riskid on pikas perspektiivis keskmised, tingituna peamiselt rahvastiku vananemise kuludest. Pikaajalist jätkusuutlikkust mõjutavad negatiivselt peamise tegurina pensionikulud, sest eeldatavasti suurenevad need 2070. aastaks umbes 2 protsendipunkti võrra SKPst. Pikaajalised riskid tulenevad ebasoodsast demograafilisest olukorrast koosmõjus seadusjärgse pensioniea ülempiiriga, milleks on 65 aastat. Selle tagajärjel vanadussõltuvusmäär (eakate ja aktiivse elanikkonna suhe) peaaegu kahekordistub, jõudes 2070. aastal ligikaudu 50 % tasemele. Hiljuti võetud meetmetega parandatakse pensionide piisavust. Lisaks pensionihüvitiste soodsamale indekseerimisele, suurendas valitsus põhipensiooni summat ja tõstis vanemate pensionäride pensione. Siiski ei käi nende sammudega kaasas poliitika, mis suurendaks jätkusuutlikkust. Näiteks eeldatava eluea kasvu ja seadusjärgse pensioniea omavahel vastavusse viimine ei toimu automaatselt. Praegu on pensioniea (seadusjärgne pensioniiga ja ennetähtaegselt pensionile jäämise iga) mis tahes muudatuseks vaja valitsuse ettepanekut ja parlamendi nõusolekut. Selliseid meetmeid saab kombineerida ka tööturumeetmetega, mis toetavad kauem töötamist ja alaesindatud rühmade osalemist. Vananemisega seotud avaliku sektori tervishoiukulutuste prognoositav kasv on aastaks 2070 kuni 1,1 protsendipunkti SKPst, mis samuti vähendab eelarve pikaajalist jätkusuutlikkust. Sellega seoses oleks võimalik haiglasektori ning esmatasandi tervishoiu ja integreeritud tervishoiu ja sotsiaalhoolduse investeeringute edasise konsolideerimise kaudu parandada tervishoiusüsteemi kulutõhusust.

⁽³⁾ ELT C 320, 10.9.2018, lk 12.

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁽⁵⁾ Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvanud ühiselt kokku lepitud metoodika kohaselt.

- (7) Tšehhi keskpang võib kehtestada soovituslikud makrotasandil hüpoteeklaenu piirangud, kuid kehtivate õigusaktide kohaselt on tema karistuste määramise volitused piiratud, sest tal puudub ametlik pädevus neid jõustada. Kuigi Tšehhi pangad üldiselt täidavad neid soovitusi, parandaksid siduvad õiguslikud piirangud tõenäoliselt Tšehhi pankade ja teiste hüpoteeklaenu andjate poolset nõuete täitmist, mis tagaks finantsstabiilsuse ja vähendaks laenuvõtjate riske. Tšehhi keskpanga seaduse muutmise seadusandlik ettepanek on endiselt arutluse all.
- (8) Vaatamata olukorra vähesele paranemisele, teeb korruptsioon endiselt ettevõtjatele muret ja võib takistada majandustegevust. Positiivne on see, et 2017. aastal vastu võetud reforme, sealhulgas riigihankereform, viiakse praegu ellu ning valitsus võttis lõpuks vastu mõned menetluses olevad meetmed ja esitas need edasiseks aruteluks parlamendile. Need hõlmavad ettepanekuid, mis käsitlevad riigikontrolli rolli laiendamist piirkondadele ja omavalitsustele ning riigiettevõtete nõukogudesse nimetamisi, mis on huvide konflikte tekitav valdkond ja kus reguleerimine on olulise tähtsusega. Kuid ettepanekuid rikkumisest teatajate kaitse kohta ja lobitöö kohta ei ole veel vastu võetud.
- (9) Olukord Tšehhi tööturul on hea. Tööhõive on viimase seitsme aasta jooksul pidevalt suurenenud ja töötus on märkimisväärselt vähenenud. Siiski on väikelaste emade, madala kvalifikatsiooniga ja puudega inimeste tööturupotentsiaal üldiselt alakasutatud. Tööjõupuudust arvestades on selliste inimeste tööjõu osalemise määra suurendamisel selgelt arenguruumi. Sooline tööhõive- ja palgalõhe jäävad suureks, vaatamata hiljutistele meetmetele, millega muudeti vanemapuhkus paindlikumaks ja suurendati lapsehoiuasutuste arvu. Naiste tööhõive määr jääb meeste omale kõvasti alla. Taskukohaste lapsehoiuteenuste vähesus, pika vanemapuhkuse õigus, paindliku töötaja korralduse vähene kasutamine ja pikaajalise hoolduse pakkumise nappus avaldavad endiselt suurt mõju tööjõu osalemise määrale. 2017. aastal käis ametlikes lapsehoiuasutustes vaid 6,5 % alla kolmeaastastest lastest (võrreldes liidu keskmisega 34,2 %). Ehkki madala kvalifikatsiooniga töötajad moodustavad vaid väikese osa elanikkonnast, on nende tööhõive määr keskmise ja kõrge kvalifikatsiooniga töötajate omast tunduvalt madalam. Samuti püsib puudega inimeste tööhõive määr madalal. Avalikud tööturuasutused ei ole praegu oma piiratud suutlikkuse tõttu võimelised pakkuma töötajatele individuaalset ja püsivat toetust. Ebasoodsas olukorras rühmade osalemist aitaks edendada avalike tööturuasutuste teavitustöö ja töötute aktiveerimise suutlikkuse suurendamine ning sihipärased aktiivsed tööturumeetmed.
- (10) Tööjõust ja demograafilistest oludest tingitud piirangud tootmisintensiivses majanduses nõuavad haridusse ja koolitusse, sealhulgas töötavate täiskasvanute haridusse ja koolitusse tehtavate investeeringute suurendamist, tagamaks, et riik tuleb toime majanduse struktuursetest muutustest, näiteks tulevastest tehnoloogilistest muutustest tingitud väljakutsetega. Eelkõige digitaalsektoris võib tekkida kvalitatiivsete oskuste tööturu nõudlusele mittevastavus, mis on tingitud ka tulevasest automatiseerimisest ja robotiseerimisest. Uued töökohad nõuavad uusi pädevusi ja märkimisväärsed investeeringuid, eelkõige suuremaid tehnilisi kutseoskusi ja digitaaloskusi, mida eeldatavasti vajatakse pärast praeguste mehaaniliste töökohtade automatiseerimist. Kuigi viimastel aastatel on tehtud mitmesuguseid algatusi ulatusliku oskuste strateegia kasutuselevõtmiseks, ei ole need veel arenenud tõeliseks kõikehõlmavaks süsteemiks.
- (11) Haridustulemusi mõjutab jätkuvalt tugevasti õppurite sotsiaal-majanduslik taust. Hariduse kaasavamaks muutmise reform algatati 2016. aastal Euroopa Sotsiaalfondi toel. Selle edukus sõltub sellest, kas riik on võimeline seda piisavalt ja kestlikult rahastama, kas õpetajatele ja abiõpetajatele pakutakse täiendavalt koolitusi ning kas suudetakse suurendada üldsuse teadlikkust kaasava hariduse eelistest. Kaasava hariduse reformi üldisele positiivsele mõjule vaatamata jääb selle mõju roma laste osaluse suurendamisel tavahariduses piiratuks. Vähenenud investeerimine, õpetajakutse vähenenud atraktiivsus ja sotsiaal-majanduslik ebavõrdsus kisivad omandatavat haridustaset alla. Õpetajatest on puudus, sest selle töö maine on nigel, palgad on vaatamata hiljutisele tõusule võrreldes muude elukutsetega väikesed ning karjäärivõimalused on piiratud. Andekate noorte jaoks ei ole õpetajakutse endiselt kõitev. Selles kontekstis osutab kvalifitseeritud õpetajate vähesus ja eeldatavalt ebasoodne demograafiline areng sellele, et õpetajate värbamine ja töö hoidmine võib tulevikus muutuda üha keerulisemaks.

- (12) Kuigi Tšehhi on transiidiriik, on Euroopa transpordivõrgu, sealhulgas TEN-T transpordikoridoride valmimine lõppjärgust alles kaugel. Linnalähitranspordi taristu on endiselt puudulik, mis piirab eluaseme kättesaadavust ja inimeste töөлkäimisvõimalusi. Kehvad transpordiühendused takistavad ka äritegevust, eriti kaugemates piirkondades. Samas kui suurlinnapiirkondades toimub valglinnastumine, on linnalähitranspordi võrgustik maha jäänud, seda eelkõige raudteetaristu osas. Väheste CO₂-heite aspektide osas on riigi näitajad kehvad, eelkõige mis puudutab taastuvenergia osatähtsust transpordisektoris ja elektrisõidukite kasutuselevõttu. Lisaks ei pruugi elektrisõidukite laadimistaristu plaanitud kasv olla piisav nõudluse rahuldamiseks tulevikus. Säästvasse transporti tehtavate suuremate investeeringutega saaks vähendada ka õhu- ja müraaastet, vähendamaks selle mõju rahvatervisele, eelkõige linnapiirkondades. Digitaalset taristut parandatakse, kuid linna- ja maapiirkondade vaheline lõhe püsib, sest vaid 59 % maapiirkondade majapidamistest on kaetud kiirete lairibavõrkudega. Vanemate vasespõhise infrastruktuuriga võrkude ajakohastamine koos traadita püsiihenduse lahendustega ei ole piisav, et saavutada 2025. aastaks seatud ühenduvuseesmärgid. Tulevaste ühenduvusvajaduste rahuldamiseks tuleb investeerida väga suure läbilaskevõimega võrkudesse (st kiudoptiline võrk) ja asjakohastesse nõudluspoolega seotud meetmetesse.
- (13) Tšehhi majandus on endiselt üks liidu energiamahukamaid, kuid selle energiatõhusus paraneb vaid aeglaselt, eelkõige ehitussektoris. Energiamahukaimad on tööstus- ja elamukinnisvara sektor. Energiatõhususe parandamine annab võimaluse parandada Tšehhi konkurentsivõimet, vähendades kodumajapidamiste ja ettevõtjate energiakulusid, arendades puhtamat tööstust ja liikudes väärtusahelas ülespoole. Energiasektoris domineerib kivisüsi, mis on CO₂-heite suurim allikas ja ohustab oluliselt kohaliku õhu kvaliteeti. Maanteetranspordi kasvuhoonegaaside heide on viimase viie aasta jooksul kõvasti suurenenud. Kliimamuutustega kohanemise ning riskide ennetamise valdkonnas puuduvad õiged meetmed seoses sobiva ennetustegevuse, valmisoleku ja suurõnnetuste suhtes vastupidavusega.
- (14) Haldus- ja regulatiivne koormus võib mõjuda negatiivselt investeeringutele. Paljud Tšehhi ettevõtjad leiavad, et haldus- ja regulatiivne koormus on investeeringute suur takistus. Kiiresti muutuvad õigusaktid ja keerukad haldusmenetlused on endiselt äritegevuse peamiseks takistuseks. Lepingute jõustamise kulud, maksu- ja tööõiguse sagedased muutused ja ehituslubade saamise keerukus võivad riigis investeeringuid pärssida. Samuti erineb halduskoormuse suurus piirkonniti oluliselt. Hiljutiste ettepanekute eesmärk on vähendada planeerimismenetluste keerukust, eelkõige suurte taristuprojektide puhul. Lisaks valmistab valitsus sotsiaalpartnerite osalusel 2021. aastaks ette uut ehitusseaduse eelnõu. Kuna toodete turujärelevalve vastutus on jaotatud erinevate organisatsioonide vahel, esineb kattuvusi ja probleeme tõhusa koordineerimise ja tulemusliku koostöö osas.
- (15) Kuigi läbipaistvuse ja korraldatud koolituste osas on näha paranemist, on riigihanketavad jäänud ajast maha konkurentsivõime osas (tingituna ainult ühe pakkumuse saanud menetluste suurest osatähtsusest) ning seoses kvaliteedikriteeriumide kasutamisega ja väheste usaldusega avaliku sektori asutuste vastu. Valdav enamus riigihankeotsuseid põhineb endiselt madalaimal hinnal, sest strateegilise lähenemisviisi vastuvõtmine on veel pooleli. Suuremat rõhku on pandud tsentraliseeritud hangetele ning jagatud oskusteabele, kuid nende kasutuselevõtmine on vaatamata kinnitust leidnud potentsiaalile üsna aeglane.
- (16) Tšehhi ei ole veel loonud täielikult toimivat innovatsiooni ökosüsteemi, mis põhineb riigisisel teadus- ja arendustegevusel. Vaatamata teadus- ja arendustegevuse intensiivistamisele kuulub liidu tasandil endiselt nn mõõdukate uuendajate hulka. See mõõdukas tulemuslikkus võib olla seotud sellega, et avalike investeeringute puhul ei ole täielikult sidusat strateegiat, mille abil parandada teadusuuringute tulemuslikkust ning suurendada erasektori ja teadusringkondade koostööd. Tootlikkuse kasv tuleneb peamiselt suurte välismaiste ettevõtjate arvelt, samas kui omamaised ettevõtjad on lisaväärtuse loomises maha jäänud. Pealegi on kasvanud suhteliselt aeglaselt tootmistegurite kogutootlikkus, mis näitab, kui tõhusalt kasutatakse tootmises kapitali ja tööjõudu. Suurem keskendumine riigisisesele innovatsioonile võib suurendada tootlikkust kogu äritegevuse lõikes, sealhulgas väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate puhul.

- (17) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitud nimetatud puudused, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Tšehhil kõnealuseid vahendeid asjaomaste sektorite puhul võimalikult hästi ära kasutada, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Selle investeeringu edu tagamiseks on oluline suurendada riigi haldussuutlikkust kõnealuste vahendite haldamisel.
- (18) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Tšehhi majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta lähenemisprogrammi, 2019. aasta riiklikku reformikava ja varasematel aastatel Tšehhile esitatud soovitude järelmeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Tšehhi eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastes otsustesse liidu tasandi panuse.
- (19) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta lähenemisprogrammi läbi vaadanud ja on arvamusel, ⁽⁶⁾ et Tšehhi täidab eeldatavalt stabiilsuse ja kasvu pakti nõuded,

SOOVITAB Tšehhil võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid:

1. Parandada pensioni- ja tervishoiusüsteemi eelarve pikaajalist jätkusuutlikkust. Võtta vastu menetluses olevad korrutioonivastased meetmed.
2. Edendada väikelaste emade tööhõivet, parandades sealhulgas taskukohaste lapsehoiuteenuste kättesaadavust, ja ebasoodsas olukorras rühmade tööhõivet. Parandada haridus- ja koolitussüsteemide kvaliteeti ja kaasavust, sealhulgas tehniliste ja digioskuste edendamise ja õpetajakutse propageerimise abil.
3. Keskenduda investeeringutega seotud majanduspoliitikas transpordile, eelkõige selle säästlikkusele, samuti digitaristule ning vähesele CO₂-heitele üleminekule ja energiasüsteemi ümberkujundamisele, sealhulgas energiatõhususele, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Vähendada investeeringutega seotud halduskoormust ja toetada riigihangete puhul rohkem kvaliteedipõhist konkurentsi. Kõrvaldada tõkked, mis takistavad täielikult toimiva innovatsiooni ökosüsteemi arengut.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

⁽⁶⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 9 lõikele 2.

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****Milles käsitletakse Taani 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse Nõukogu arvamus Taani 2019. aasta lähenemisprogrammi kohta**

(2019/C 301/04)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 9 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. Samuti võttis komisjon 21. novembril 2018 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1176/2011 ⁽²⁾ alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles Taanit ei nimetatud ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida.

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25).

- (2) 2019. aasta aruanne Taani kohta avaldati 27. veebruaril 2019. Selles hinnati Taani edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovituste⁽³⁾ täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovituste järelmeetmete võtmisel ja strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel.
- (3) Taani esitas 15. märtsil 2019 oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 10. aprillil 2019 oma 2019. aasta lähenemisprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (4) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽⁴⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovituste rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (5) Taani suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa. Valitsus plaanib oma 2019. aasta lähenemisprogrammis saavutada 2019. ja 2020. aastal valitsemissektori nominaalse eelarvepuudujäägi 0,1 % sise-majanduse koguproduktist (SKP). Ümber arvatud struktuurse eelarvepositsiooni⁽⁵⁾ alusel kavatsetakse keskpika perioodi eelarve-eesmärk – struktuurne eelarvepuudujääk 0,5 % SKPst – programmiperioodi kestel kuni 2025. aastani ületada. 2019. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse langema 2019. aastal 33,4 %-le ja jääma 2020. aastal stabiilseks, kuid tõusma siis 2025. aastaks 37,8 %-ni SKPst. Neid eelarveprognoose toetav makromajanduslik stsenaarium on programmiperioodi ulatuses usutav. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi põhjal peaks struktuurne eelarvepositsioon olema 2019. aastal ülejäägis 0,9 % SKPst ja 2020. aastal 1,0 % SKPst, mis ületab keskpika perioodi eelarve-eesmärki. Riskid on seotud volatiilsetest eelarvekomponentidest, eelkõige pensionisäästude tootlikkuse maks, saadavate tulude alalaekumisega. Üldiselt on nõukogu prognooside põhjal seisukohal, et Taani täidab 2019. ja 2020. aastal stabiilsuse ja kasvu pakti nõuded.
- (6) Taani teadusuuringute ja innovatsioonisüsteemi iseloomustavad suured investeeringud, tugev inimressurs ja teaduse tipp-tase. Kuid teadusuuringute ja innovatsioonimaastik on Taanis koondunud suhteliselt väikesele arvule asjaosalistele, nagu suured ettevõtted ja sihtasutused, enamasti farmaatsia- ja biotehnoloogiasektoris, mis muudab teadusuuringute ja innovatsioonisüsteemi väliste vapustuste suhtes potentsiaalselt haavatavaks. Seepärast on väga innovaatiliste äriühingute laiendamise investeerimisel veel arenguruumi.
- (7) Tööjõu pakkumise tagamine demograafiliste ja tehnoloogiliste muutuste ajal ning tööjõu puuduse lahendamine, eelkõige oskustööjõu ja IKT-spetsialistide puhul, on keskse tähtsusega Taanis jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu edendamisel. Reformidel ja investeeringutel, millega suurendatakse kutsehariduse ja -õppe atraktiivsust ja seeläbi selles osalejate määra, on tõenäoliselt positiivne mõju oskustööjõu pakkumisele. Jätkuvad investeeringud täiskasvanute haridusse ja elukestvasse õppesse ning digioskustesse saaksid samuti aidata seda küsimust lahendada. Lisaks oleks kasulik keskenduda marginaliseeritud ja ebasoodsas olukorras olevate rühmade paremale kaasamisele tööturul. See kehtib eelkõige madala haridustasemega noorte, rändetaustaga inimeste, vähenenud töövoime ja puudega inimeste suhtes. Pealegi on rändetaustaga laste haridustase endiselt probleemiks.

⁽³⁾ ELT C 320, 10.9.2018, lk 16.

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁽⁵⁾ Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvanud ühiselt kokku lepitud meetodika kohaselt.

- (8) Vaatamata kvaliteetsetele teedele suurenevad liiklusummikud, eelkõige suurlinnade piirkonnas. Lisaks on vaja vähendada transpordisektoris heidet, mis osutab investeerimisvõimalustele säästvas transporditaristus, et vähendada transpordisektoris heidet ja võidelda liiklusummikutega. See hõlmab ka alternatiivkütuste taristu kasutuselevõtmist. Ametist lahkuv valitsus on esitanud kava liiklusummikute vähendamiseks suurlinnade piirkondades. Selle kava, mille raames eraldatakse 112 miljardit Taani krooni (peaaegu 6 % SKPst) ajavahemikuks 2020–2030, vastuvõtmine on pooleli.
- (9) Kuigi Taani majanduse tootlikkuse tase on liidu kõrgeimate hulgas, on tootlikkuse kasv juba aastakümneid aeglustunud. Eksportivate äriühingute tootlikkuse kasv on suurem kui nendel äriühingutel, mis ei konkureeri välisettevõtetega. Kuigi Taani on võtnud meetmeid, et toetada riigisisese suunitlusega teenustesektoris tegutsevate äriühingute tootlikkuse kasvu, on nendes sektorites tootlikkuse kasv ja konkurents endiselt mahajäänud. Taani on rakendanud meetmeid konkurentsi edendamiseks finantssektoris ja jätkanud kommunaalteenuste strateegia elluviimist.
- (10) Pärast mitu aastat kestnud kiiret hinnatõusu näivad eluasemehinnad liiga kõrged, eelkõige peamistes linnapiirkondades. 2018. aastal hinnatõus siiski aeglustus. Vaatamata kodumajapidamiste võla ja kasutatava tulu suhtarvu püsivale vähenemisele, on see endiselt liidu kõrgeim. Muutuva intressimäära ja pikendatud tagasimaksegraafikuga hüpoteeklaenude osatähtsus väheneb järkjärgult, kuid on endiselt suur. Näib, et uued makrotasandi usaldatavusmeetmed on ohjeldanud väga suurte võla ja sissetuleku ning laenu ja väärtuse suhtarvudega uute hüpoteeklaenude võtmise suurenemist. Taani ametiasutused on viimastel aastatel käivitanud ka vastutsüklilise kapitalipuhvri ja rakendanud meetmeid pankade kriisitaluvuse suurendamiseks ning on võtnud vastu kinnisvaramaksureformi (jõustub 2021. aastast), millega lõpetatakse protsüklilise kinnisvaramaksusüsteemi kasutamine. Sellegipoolest ohustab laenusumma ja sissetuleku väga kõrgete suhtarvude, suure võlakooormuse juures intressimäära suure tundlikkuse ja ülehinnatud eluasemete kombinatsioon majandus- ja finantsstabiilsust ning seega on pidev järelevalve põhjendatud.
- (11) Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine on muutunud Taani jaoks esmatähtsaks suure rahapesuskandaali tõttu, milles osales Taani suurim finantsasutus. Taani parlament on sõlminud poliitilised kokkulepped, mis käsitlevad järelevalve tugevdamist ja uut rahapesuvastast paketti, mis sisaldab rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase võitluse strateegiat. Strateegia toetub kaheksale sambale, mis hõlmavad järelevalveasutuste, rahapesu andmebüroo üksuse ja muude asjaomaste sidusrühmade koostöö parandamist. Ent probleeme on endiselt ja finantsjärelevalve peab veel vastu võtma lisameetmed ja suunised selle kohta, kuidas tugevdada nendes valdkondades järelevalvet. Kui need meetmed vastu võetakse, tuleks pöörata tähelepanu nende tulemuslikule rakendamisele.
- (12) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitud nimetatud puudused, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Taanil neid vahendeid nimetatud sektorites parimal viisil kasutada, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi.
- (13) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Taani majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta lähenemisprogrammi ja 2019. aasta riikliku reformikava ning varasematel aastatel Taanile esitatud soovitude järeelmeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Taani eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastes otsustesse liidu tasandi panuse.

(14) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta lähenemisprogrammi läbi vaadanud ja on arvamusel, ⁽⁶⁾ et Taani täidab eelduste kohaselt stabiilsuse ja kasvu pakti nõudeid,

SOOVITAB Taanil võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid.

1. Keskenduda investeeringutega seotud majanduspoliitikas haridusele ja oskustele, teadusuuringutele ja innovatsioonile, et laiendada innovatsioonibaasi nii, et see hõlmaks rohkem ettevõtteid, ning säästvale transpordile, et võidelda liiklusummikutega.
2. Tagada rahapesuvastase raamistiku tulemuslik järelevalve ja jõustamine.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

⁽⁶⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 9 lõikele 2.

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Saksamaa 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Saksamaa 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

(2019/C 301/05)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 5 lõiget 2,võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta, ⁽²⁾ eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. 21. novembril 2018 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka häiremehhanismi aruande, milles nimetati Saksamaad ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel kohta, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 21. märtsil 2019. Nõukogu võttis 9. aprillil 2019 vastu soovitusel euroala majanduspoliitika kohta ⁽³⁾ („euroala 2019. aasta soovitus“), milles esitatakse viis euroala soovitusel („euroala soovitusel“).

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.

⁽³⁾ ELT C 136, 12.4.2019, lk 1.

- (2) Kuna Saksamaa rahahüük on euro ning majandus- ja rahaliidu riigid on üksteisega tihedalt seotud, peaks Saksamaa tagama allpool esitatud soovitusel 1 ja 2 kajastuva euroala 2019. aasta soovitusel täieliku ja õigeaegse täitmise. Eelkõige aitavad investeerimismeetmed ja palkade kasvu toetamine tegeleda euroala esimese soovitusel, mis käsitleb euroala tasakaalustamist, ning maksustamise suunamine tööjõult mujale aitab täita euroala kolmandat soovitusel tööturu toimimise kohta.
- (3) 2019. aasta aruanne Saksamaa kohta avaldati 27. veebruaril 2019. Selles hinnati Saksamaa edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitusel (4) täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitusel järelemeetmete võtmisel ja strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel. See sisaldas ka vastavalt määruse (EL) nr 1176/2011 artiklile 5 tehtud põhjalikku analüüsi, mille tulemused avaldati samuti 27. veebruaril 2019. Komisjon järeldas oma analüüsi põhjal, et Saksamaal esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Eelkõige on aeglaselt kahanev jooksevkonto ülejääk jätkuvalt suur ja sellel on piiriulene mõju. Ülejääk vähenes pisut 2018. aastal tänu sisenõudluse suurenemisele ja eelduste kohaselt jätkab see järgnevatel aastatel järkjärgult vähenemist, jäädes samas ülespoole makromajandusliku tasakaalustamatuse menetluse raames kehtestatud künnisväärtust. Ülejääk kajastab siseinvesteeringute madalat taset võrreldes säästudega nii era- kui ka avalikus sektoris. On võetud meetmeid era- ja avaliku sektori investeeringute suurendamiseks ning need ongi oluliselt suurenenud. See on kaasa aidanud sisenõudluse suurenemisest tulenevale kasvule. Sellest hoolimata oleks võinud eeldada, et investeeringute ja tarbimise osakaal sisemajanduse koguproduktis (SKP) suureneb rohkem, kuna rahastamistingimused on soodsad, avalikus sektoris, eriti omavalitsuste tasandil, on tegemata hulk investeeringuid ja eelarvepoliitiliselt on manööverdamisruumi. Tööturu pingestumisega seoses toimus mõningane palgakasv, ent reaalpalkade kasv on jäänud tagasihoidlikuks.
- (4) Saksamaa esitas oma 2019. aasta riikliku reformikava 16. aprillil 2019 ja oma 2019. aasta stabiilsusprogrammi 17. aprillil 2019. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusel on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 (5) artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitusel rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatses kasutada.
- (6) Saksamaa suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa. Valitsuse 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks eelarveülejätk jääma 2019.–2023. aastal ½ % ja ¾ % vahele SKPst. Ümberarvutatud struktuurset eelarvepositsioonist (6) nähtub, et keskpika perioodi eelarve-eesmärk, milleks on struktuurne puudujääk 0,5 % SKPst, ületatakse programmiperioodi kestel ka edaspidi. 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse langema 2019. aastal allapoole aluslepingus sätestatud kontrollväärtusest 60 % SKPst ja jätkama langust, jõudes 2023. aastal 51¼ %-ni SKPst. Nende eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on optimistlik. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi põhjal peaks struktuurne eelarvepositsioon olema 2019. aastal ülejäägis 1,1 % SKPst ja 2020. aastal 0,8 % SKPst, mis ületab keskpika perioodi eelarve-eesmärki. Prognoosi põhjal jätkub kindlalt valitsemissektori võla kahanemine. Üldiselt on nõukogu prognooside põhjal seisukohal, et Saksamaa täidab 2019. ja 2020. aastal stabiilsuse ja kasvu pakti nõuded. Pidades kinni keskpika perioodi eelarve-eesmärgist peaks riik samal ajal veel kindlasti kasutama eelarve- ja struktuuripoliitikat era- ja avaliku sektori investeeringute püsivaks suurenemiseks, eelkõige piirkondlikul ja omavalitsuste tasandil.
- (7) Avaliku ja erasektori investeeringud suurenesid 2018. aastal jõuliselt, kuid investeeringute suhe jääb alla euroala keskmise. Avaliku sektori investeeringud kasvasid 2018. aastal nominaalselt 7,7 % ja reaalselt 3,8 %, kuid vaja on veelgi suuremaid jõupingutusi, et kõrvaldada suur investeeringute mahajäämus, eelkõige taristusse ja haridusse tehtavate investeeringute puhul. Pärast negatiivsete kasvumäärade perioodi on avaliku sektori investeeringute reaalikasv viimase kolme aasta jooksul olnud positiivne. Nominaalsed investeeringud omavalitsuste tasandil suurenesid ainuüksi 2018. aastal peaaegu viiendiku võrra. Selle põhjuseks on valitsuse jõupingutused investeeringute suurendamisel. Investeeringud omavalitsuste tasandil jäid siiski väiksemaks kui amortisatsioon. Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) 2019. aasta omavalitsuste komisjoni andmetel oli kogunenud mahajäämus investeeringutes 2018. aastaks 4 % SKPst. Koos soodsa eelarvepositsiooniga viitab olukord sellele, et investeeringuid on võimalik suurendada kõikidel valitsemistasanditel, eelkõige piirkondlikul ja omavalitsuste tasandil. Avaliku sektori taristuinvesteeringuid pidurdavad endiselt omavalitsuste tasandi mahu- ja planeerimispiirangud. Nende piirangute ületamiseks on võetud meetmeid, kuid käegakatsutavaid tulemusi ei ole veel saavutatud. Lisaks saab paremaks muuta avaliku

(4) ELT C 320, 10.9.2018, lk 19.

(5) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

(6) Tsükliiselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvanud ühiselt kokku lepitud metoodika kohaselt.

sektori digiteenuseid ja riigihankeid. Märgatavalt on suurenenud erainvesteeringud, kuid mitte kõigi varaliikide lõikes. Seadmetesse investeerimine on rekordiliselt suure tootmisvõimsuse rakendamise tingimustes jõudsalt kasvanud. Eluasemeinvesteeringute maht on jätkuvalt suur. Samas tulevad ehitussektorist teated mahupiiridest ja hinnatõusust. Mitteeluhoonete ehitus on tegelikkuses väga tagasihoidlikult kasvanud, mis viitab sellele, et esmavajaliku taristu puhul ei ole majanduse vajadustega sammu peetud.

- (8) Avaliku sektori kulutused haridusele olid 2017. aastal 4,1 % SKPst, mis on alla liidu keskmise 4,6 % SKPst. Haridusele kulutati 9,3 % kõigist valitsemissektori kuludest, mis jääb samuti alla liidu keskmise (10,2 %). Kulutused haridusele ja teadustegevusele moodustasid 2017. aastal 9 % SKPst, mis jäi alla riiklikule eesmärgile 10 % SKPst. Isegi kui kulutused haridusele reaalkaardis suurenesid, suurenes investeeringute mahajäämus demograafiliste muutuste tõttu veelgi. Seadusandlikud muudatused, mis võimaldavad föderaalvalitsusel lisaks liidumaade poolt eraldatud ressurssidele teha digitaalharidusse otseinvesteeringuid (*DigitalPakt*), on paljulubavad, kuid ei ole veel tulemusi andnud. Riikliku rahastamise kaudu tuleb lahendada muid probleeme, nagu õpilaste suurenev arv, õpetajate nappus, digiüleminek ning alushariduse ja lapsehoiuteenuste jätkuv laienemine. Täiendavad kulutused haridusele, teadusuuringutele ja innovatsioonile on Saksamaa potentsiaalse majanduskasvu suurendamise ja tehnoloogiliste muutustega kohanemise seisukohast äärmiselt tähtsad.
- (9) Saksamaa on viimastel aastatel teinud edusamme oma teadus- ja arendustegevuse intensiivsuse suurendamisel, peamiselt tänu suurte ettevõtete teadus- ja arendustegevuse kulude suurenemisele, eelkõige kesk-/kõrgtehnoloogilistes tootmissektorites ja eriti autotööstuses. Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete (VKEd) teadus- ja arendustegevuse intensiivsus on tugevasti alla liidu keskmise ja jääb endiselt maha. VKEd saavad koostööst riiklike teadusasutustega üldiselt vähem kasu kui suurettevõtted. Ettevõtluks innovatsiooni takistavad need kaks tegurit, mis on pikalt olnud langustrendis. Teadus- ja arendustegevusse tehtavad täiendavad investeeringud on olulised mitte ainult selleks, et suurendada innovatsioonisuutlikkust kogu majanduses ja suurendada tootlikkust, vaid ka selleks, et hõlbustada üleminekut vähese CO₂-heitega ringmajandusele, eelkõige seoses säästva transpordi, kesk-konnahoidliku energiatehnoloogia, ökoinnovatsiooni ja ringlussevõetuga, ning suurendada veelgi riikliku teadustegevuse tulemuslikkust ja selle panust nimetatud eesmärkide saavutamisse.
- (10) Saksamaa majanduse digiüleminek edeneb aeglaselt ning VKEd kohanevad digitehnoloogiaga aeglaselt. Saksamaa on maha jäänud väga suure läbilaskevõimega (gigabit kiirusel) lairibaühenduse kasutuselevõtmisel riiklikul tasandil ja eelkõige maapiirkondades, kus suuremad investeeringud võivad tootlikkuse kasvu suurendada. Ainult 9 % Saksamaa leibkondadest (2018. aasta keskel) on hõlmatud suure jõudlusega kiudoptiliste juurdepääsuvõrkudega, samas kui liidu keskmine on 30 %. Selle asemel on turgu valitseva ettevõtja eelistatav tehnoloogiline lahendus jätkuvalt olemasolevate vaskaablivõrkude ajakohastamine (vektoreerimine). Kuigi paljude teenuste jaoks on vaja väga kiiret ühendust, ei olnud 2017. aastal 23 700 äriparki kiudoptilisse võrku ühendatud ning 28 %-l kõigist ettevõtetest puudus juurdepääs vähemalt 50-megabitisele kiudoptilisele võrgule. Sellise ühenduse puudumine pärsib investeerimist, eriti VKEdel puhul, kellest suur osa paikneb maal või linnalähedastes piirkondades. Riiklik sekkumine ülikiire lairibaühenduse (≥ 100 Mbit/s) taristu kasutuselevõttu maapiirkondades on endiselt väga oluline ning tuleks uurida erinevaid võimalusi, mis lähevad toetustest kaugemale. Digitaalsete avaliku sektori teenuste ja e-tervise teenuste pakkumine jääb tublisti allapoole liidu keskmist. Ainult 43 % Saksamaa internetikasutajatest kasutas 2018. aastal e-valitsuse teenuseid (samas kui liidu keskmine on 64 %). E-tervise puhul on 7 % sakslastest kasutanud internetis pakutavaid tervishoiu- ja hooldusteenuseid (samas kui liidu keskmine on 18 %). E-retsepti kasutab 19 % perearstidest (liidus keskmiselt 50 %).
- (11) Saksamaal on vaja rohkem investeeringuid transporditaristusse ja keskkonnahoidliku liikuvuse lahendustesse, et lahendada liikuvuse ja õhu kvaliteediga seotud probleemid ning toetada kliimamuutuste leevendamist ja nendega kohanemist. Maanteetranspordist tulenevad kasvuhoonegaaside heitkogused on viimase viie aasta jooksul suurenenud. Õhu kvaliteet Saksamaal tekitab tõsist muret, eriti linnapiirkondades, kus liiklus tekitab ligikaudu 60 % kahjulikest NO_x heidetest. Kaubaveos võiks olla kasu paremini läbimõeldud mitmeliigilistest lahendustest. Autod on endiselt igapäevase pendelrände jaoks kaugelt kõige rohkem kasutatavad transpordivahendid ja keskmine liiklusummikutes veedetud aeg on umbes 30 tundi aastas. Ummikud ja parkimiskoha otsimine lähevad maksmata

hinnanguliselt 110 miljardit eurot aastas ehk ligikaudu 4 % Saksamaa SKPst. Kuigi alternatiivkütuseid kasutavate sõidukite arv on uute registreerimiste puhul kõige enam kasvanud, on nende arv endiselt väike. Ühisauto kasutamist ja auto jagamist kasutatakse endiselt väga vähe. Akude ja kriitilise tähtsusega toorainete uute tarneahelate jaoks on vaja märkimisväärseid avaliku ja erasektori investeeringuid.

- (12) Saksamaa elektrivõrgud liiguvad tasapisi taastuenergia tootmise poole ning endiselt on vaja märkimisväärseid investeeringuid ülekande- ja jaotusvõrkudesse. Märkimisväärne viivitus paljude projektide elluviimisel on Saksamaa ja Euroopa elektrivõrkude ning elektriturude jaoks kaasa toonud märkimisväärseid kulusid. 2009. aasta energia- võrkude laiendamise seaduses kindlaksmääratud võrgu laiendamise kavadest 1 800 km ulatuses on 2018. aasta teise kvartali seisuga laiendusi teostatud vaid ligikaudu 800 km ulatuses, seda osaliselt avalikkuse vastuseisu tõttu. Viivitused võrgu laiendamisel põhjustavad suuremaid ülekoormuskulusid ja lisamoonutusi turu toimimises nii Saksamaal kui ka piiriüleselt. Investeeringud energiavõrkudesse, mis edendavad sektorite ühendamist, mitmekesistamist ja asjakohase võrgutaristu loomist, on energiasüsteemi paindlikkuse ja majanduse eri sektorite parema integreerimise seisukohast väga olulised, eriti energia- ja kliimaeesmärkide saavutamise seisukohalt.
- (13) Eluasemed on Saksamaal muutunud vähem taskukohaseks. Alates 2015. aastast on nii üüri- kui ka eluasemehinnad kasvanud kiiremini kui nende pikaajaline keskmine, seda eriti suurtes linnades. 2017. aastal oli Saksamaal 65-aastaste ja vanemate inimeste eluasemekulude koormus ülemäärane 20 %-l (st eluasemekulud moodustasid üle 40 % nende netosissetulekust), võrreldes 10 %-ga 65-aastastest ja vanematest eurooplastest. Kõige madalama sissetulekuga elanikkonna liiga suurte eluasemekulude määra oli 10 protsendipunkti üle liidu keskmise (35,3 %). Valitsus reageeris teatavate meetmetega, sealhulgas üürihindade tõusu piiramine (*Mietpreisbremse*), uue kinnisvara ostmise toetuskeemiga (*Baukindergeld*), samuti muutes seadust, mis võimaldaks sotsiaalkorterite ehitamist föderaalset tasandil rahaliselt toetada. Sellest hoolimata valmib uusi eluruumi endiselt nõudlusest oluliselt vähem ja tunduvalt vähem valitsuse seatud eesmärgist, milleks on 375 000 eluaset aastas. Vaja võib olla täiendavaid meetmeid, näiteks nagu sotsiaaleluruumide ehitamise kiirendamine, transpordivõimaluste parandamine ning maakasutuse ja ehitusvaldkonna reguleerimise reformimine.
- (14) Saksamaa on siseturust eriti palju kasu saanud ja mängib olulist rolli selle edasises arengus. Siiski on Saksamaa ettevõtlusteenuste sektoris konkurentsitõkked võrreldes teiste liikmesriikidega endiselt kõrged. See puudutab erinevaid valdkondi, sh reguleeritud kutsealad, näiteks arhitektuur, inseneriteenused ja õigusteenused, kus konkurentsi pärsvad reguleerivad piirangud, näiteks kutseala reserveerimine ning hindade ja tasude reguleerimine. Samas on ka reguleerimata ettevõtlusteenuste puhul teiste liikmesriikidega võrreldes rohkem üldist ettevõtluskeskkonda puudutavaid piiranguid. Ettevõtlusteenuste reguleerimise muutmine konkurentsi edendamiseks suurendaks investeeringute ja majandustegevuse tõhusust ja tulemuslikkust.
- (15) Pärast mõningast edasiminekut eelnevatel aastatel on Saksamaa maksusüsteemi reformimisel erainvesteeringute ja majanduskasvu edendamiseks tehtud viimase aasta jooksul vähe edusamme. Maksusüsteem on jätkuvalt keerukas, moonutab otsuste tegemist, nt tööturul osalemise, investeeringute ja rahastamisega seoses, ning võiks pakkuda tõhusamaid investeerimis- ja tarbimisstiimuleid. Rohkem edusamme on tehtud tööjõu maksustamisel, kuid andmetes see veel ei kajastu. Endiselt on võimalik veel vähendada konkurentsi moonutatavat tööjõu maksustamist, suunates maksukoormuse tööjõult tulualikatele, mis toetaksid kaasavamalt ja jätkusuutlikumat majanduskasvu. Tööjõu maksustamine 2018. aastal (maksukiil) oli jätkuvalt liidu kõrgeimate seas nii keskmise palgaga kui ka madalapalgaliste töötajate puhul. Töötajate sotsiaalkindlustusmaksed on võrreldes muude riikidega eriti suured ning moodustavad kokku umbes kaks kolmandikku maksukiilust, samas kui tulumaks moodustab ühe kolmandiku. Kuid keskkonnamaksude tulu osakaal SKPst on liidu madalaimate hulgas. Piirkonniti erinevad kapitalikulud ja keskmine tegelik äriühingu tulumaksu määr on liidu kõrgeimate seas. Keskmine tegelik maksumäär oli 28,8 % (riigi koondnäitaja), võrreldes liidu keskmisega, mis oli 20 %. Äriühingu tulumaksu, kohaliku ettevõtlusmaksu ja solidaarsusmaksu koosmõju muudab äriühingu maksustamise süsteemi keerukaks, suurendab maksude haldamise kulusid ning moonutab investeerimise taset ja piirkondade valikut. Lisaks sellele moonutab äriühingu tulumaks rahastamisotsuseid, mis kalduvad laenuraha kasuks ja millega 2017. aasta andmete kohaselt ollakse liidus kolmandal kohal. Kapitalikulude vähendamine võib suurendada erainvesteeringuid ja tugevdada suhteliselt vähearenenud riskikapitaliturgu.

- (16) Tööturg on jätkuvalt tugev, kuid teatavate rühmade tööturupotentsiaal on alakasutatud. 20–64aastaste tööhõive määr oli 2018. aasta neljandas kvartalis 79,9 %, mis on üks kõrgemaid liidus. 2019. aasta alguseks oli tööpuudus langenud rekordiliselt madalale (3,2 %-ni). Suur vabade töökohtade arv ja tööjõupuudus muutuvad üha ilmsemaks ning mõnes piirkonnas ja sektoris piirab see tootmist märkimisväärselt. Samas kasutatakse teatavate rühmade (nt naised ja rändetaustaga inimesed) tööturupotentsiaali liiga vähe. Saksamaal on osalise tööajaga töötavate naiste osakaal väga suur (46,7 %). Tööjõumaksud on Saksamaal suhteliselt kõrged, seda ka madalapalgaliste puhul. Erireeglid, millega reguleeritakse abielus paaride ühise tulu maksustamist (*Ehegattensplitting*), pärsivad leibkonna teise palgasaaja huvi pikema tööaja vastu. Rändetaustaga inimestel on oluliselt madalam tööhõive tase kui kohaliku taustaga inimestel, eriti suur on lõhe naiste hulgas. On võetud meetmeid, et toetada pagulaste integreerimist tööturule, kuid endiselt on probleeme, sealhulgas nende puudulik saksa keele oskus, puuduv või mitteülekantav kvalifikatsioon, laste ja sugulastega seotud hoolduskohustused ning puuduvad kogemused Saksamaa tööturu mitteametlike tavadega.
- (17) Beebibuumi põlvkonna pensionile jäämine mõjutab Saksamaad rohkem kui teisi liikmesriike. Pikas perspektiivis paneb see demograafiline muutus Saksamaa riigi rahanduse surve alla, võib muuta küsitavaks pensionide piisavuse ning suurendada praegu väiksearvulise vaesusriskis või sotsiaalselt tõrjutud vanemaealise elanikkonna (65aastased ja vanemad) arvu. Elduste kohaselt on 2040. aastaks Saksamaa riiklike pensionikulude suurenemine osakaaluna SKPst üks suurimaid liidus (kuni 1,9 protsendipunkti SKPst), samas kui 2018. aasta rahvastiku vananemise aruande (Euroopa Komisjon, 2018d) kohaselt väheneb riigipensionide hüvitisemäär 4,4 protsendipunkti võrra, langedes 37,6 %-le. Hiljutised pensionireformid suurendasid teatavate rühmade hüvitisi, kuid ei ole selge, kas saavutatud sotsiaalne kasu on vastavuses kaasnevate märkimisväärsede eelarvekuludega. Valitsus kehtestas ka kaks „piirmäära“ (*doppelte Haltelinie*): aastani 2025 on maksimaalne pensioni sissemaksete määr 20 % ja miinimumtulu asendusemäär 48 %. Neist piirmäärdest kinnipidamine eeldab märkimisväärsed rahaeraldised, mis suurendab veelgi nooremate põlvkondade koormust. Lisaks on probleemiks madala sissetulekuga töötajate pensionisissetuleku piisavus.
- (18) Hoolimata üha suurenevast tööjõupuudusest on reaalpalga kasv tagasihoidlik, samas kui nominaaltulu suurenes 2018. aastal 3,1 %. Lisaks sellele suurendas tööhõive suurem kasv paremini tasustatud täistööajaga töökohtade arvestuses ja osalise tööajaga töö osakaalu vähenemine kogutööhõives 2018. aasta üldist palgakasvu, mis samuti edestas veidi tootlikkuse kasvu. Kollektiivlääbirääkimistega kaetus vähenes jätkuvalt (2016.–2017. aastal 2 protsendipunkti võrra), 49 %-ni läänes ja 34 %-ni idas. Sektorite kaetus on väga erinev, paremini on hõlmatud avalik sektor ja tööstus, kuid teenustesektori kaetus on palju väiksem. Madalapalgalised töötajad on 2015. aastast kasutusele võetud miinimumpalgast üldiselt kasu saanud. Tulude jaotuse alumises osas, eriti kahes madalamas palgadetsiilis, tõusid tunnipalgad oluliselt. Madalapalgaliste töötajate osakaal oli 2017. aastal 22,5 %, mis on oluliselt üle liidu keskmise. Ainult minitöökohtadel töötavate inimeste arv vähenes 2010.–2018. aastal 6,8 % ja sotsiaalkindlustusega kaetud tööhõive suurenes samal perioodil ligikaudu 18,1 %. Palgakasvu soodustavate tingimuste edendamine toetaks sisenõudlust ja aitaks kaasa euroala tasakaalustamisele.
- (19) Sotsiaalne ülesliikumine hariduse kaudu ei ole Saksamaal levinud. Riiklikud allikad kinnitavad, et sotsiaal-majandusliku tausta mõju vähendamisel haridustulemustele on tehtud vähe edusamme. Saksamaa on saavutanud edu hiljuti saabunud rändajate ja pagulaste integreerimisel haridusse ja koolitusse. Siiski on rändetaustaga inimestel tavaliselt suuremad probleemid kui kohaliku taustaga õpilastel (vaadates nt koolist väljalangemise määra ja raskusi õpipõhisõppekohtade leidmisel). Üha heterogeensemaks muutuvad klassid nõuavad arvestatavaid jõupingutusi õpetajate tagamiseks ajal, mil õpetajate nappus on niigi märkimisväärne. Tööturu edasise toimimise jaoks on eriti oluline töötajate osalemine täiskasvanuõppes, eriti nende 6,2 miljoni inimese puhul, kellel puudub elementaarne lugemise- ja kirjutamisoskus.
- (20) Kuigi vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste arv on pärast 2014. aasta haripunkti vähenenud, on võimaluste võrdsusega seotud probleemid jäänud samaks. 2017. aastal oli vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse risk madala kvalifikatsiooniga vanemate lastel 67 protsendipunkti suurem kui kõrge kvalifikatsiooniga vanemate lastel. See erinevus on oluliselt suurem kui liidus keskmiselt (53,9 protsendipunkti).

- (21) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitud nimetatud puudused, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Saksamaal kõnealuseid vahendeid asjaomaste sektorite puhul võimalikult hästi ära kasutada, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi.
- (22) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Saksamaa majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta stabiilsusprogrammi, 2019. aasta riiklikku reformikava ja varasematel aastatel Saksamaale esitatud soovitude järelmeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Saksamaa eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastes otsustesse liidu tasandi panuse.
- (23) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja on arvamusel, ⁽⁷⁾ et Saksamaa täidab eelduste kohaselt stabiilsuse ja kasvu pakti nõuded.
- (24) Nõukogu on komisjoni põhjalikust analüüsist ja kõnealusest hindamisest lähtudes 2019. riikliku reformikava ja 2019. stabiilsusprogrammi läbi vaadanud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud nõukogu soovitusel kajastuvad allpool esitatud soovitudes 1 ja 2. Need soovitusel aitavad järgida ka euroala 2019. aasta soovitusi, eelkõige euroala esimest soovitusel. Soovitusel 1 osutatud eelarvepoliitilised meetmed aitavad muu hulgas tegeleda jooksevkonto ülejäägiga seotud tasakaalustamatusega,

SOOVITAB Saksamaal võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid:

1. Kasutada keskpika perioodi eesmärki silmas pidades eelarve- ja struktuuripoliitilisi vahendeid, et saavutada era- ja avaliku sektori investeeringute jätkusuutlik kasv, eelkõige piirkondlikul ja omavalitsuste tasandil. Keskenduda investeeringutega seotud majanduspoliitika haridusele; teadusuuringutele ja innovatsioonile; digiüleminekule ja ülikiirele lairibaühendusele; säästvale transpordile ning energjavõrkudele ja taskukohasele eluasemele, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Nihutada maksukoormus tööjõult allikatele, mis pärsivad kaasavat ja jätkusuutlikku majanduskasvu vähemal määral. Tugevdada konkurentsi äriteenuste sektoris ja reguleeritud kutsealadel.
2. Vähendada pikemat tööaega pärssivaid tegureid, nagu suur maksukiil, eelkõige madalalpalgaliste töötajate ja leibkondade teiste palgasaajate puhul. Võtta meetmeid pensionisüsteemi pikaajalise jätkusuutlikkuse tagamiseks, säilitades samal ajal selle piisavuse. Luua kiiremat palgakasvu soodustavad tingimused, võttes seejuures arvesse sotsiaalpartnerite rolli. Parandada ebasoodsas olukorras olevate rühmade haridustulemusi ja oskuste taset.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

⁽⁷⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Eesti 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Eesti 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

(2019/C 301/06)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. Samuti võttis komisjon 21. novembril 2018 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1176/2011 ⁽²⁾ alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles Eestit ei nimetatud ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel kohta, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 21. märtsil 2019. Nõukogu võttis 9. aprillil 2019 vastu soovitusel euroala majanduspoliitika kohta ⁽³⁾ („euroala 2019. aasta soovitus“), milles sätestatakse viis euroala soovitusel („euroala soovitusel“).

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25).

⁽³⁾ ELT C 136, 12.4.2019, lk 1.

- (2) Kuna Eesti rahahüük on euro ning majandus- ja rahaliidu riikide majandused on üksteisega tihedalt seotud, peaks Eesti tagama allpool esitatud soovitudes 2 ja 3 kajastuva euroala 2019. aasta soovituse täieliku ja õigeaegse täitmise. Eelkõige aitavad meetmed, mis keskenduvad kindlaksmääratud valdkondade investeringuga seotud majanduspoliitikale, järgida teist euroala soovitust, mis käsitleb investeringute toetamist.
- (3) 27. veebruaril 2019 avaldati 2019. aasta aruanne Eesti kohta. Selles hinnati Eesti edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitude⁽⁴⁾ täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud soovitude järelmeetmeid ja Eesti edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel.
- (4) Eesti esitas 30. mail 2019 oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 30. aprillil 2019 oma 2019. aasta stabiilsusprogrammi.
- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽⁵⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (6) Eesti suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa. 2019. aasta stabiilsusprogramm on koostatud eeldusel, et poliitikat ei muudeta. Programmi kohaselt kujuneb valitsemissektori eelarvepuudujääk, mis 2018. aastal oli 0,6 % sisemajanduse koguproduktist (SKP), järgmiselt: 2019. aastal 0,2 % SKPst, 2020. aastal 0,3 % SKPst ja 2022. aastal 0,7 % SKPst. Ümberarvutatud struktuursest eelarvepositsioonist⁽⁶⁾ nähtub, et keskpika perioodi eelarve-eesmärki, milleks on struktuurne eelarvepuudujääk 0,5 % SKPst, ei ole kavas saavutada 2019. aasta stabiilsusprogrammiga hõlmatud perioodi jooksul. Valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks vähenema 2022. aastaks 5,3 %-le. Nende eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on optimistlik. Kavandatud eelarvepuudujäägi eesmärkide saavutamiseks vajalikke meetmeid ei ole kindlaks määratud, mis kujutab endast riski tulueeldustele.
- (7) Pidades silmas komisjoni 2018. aasta sügisprognoosi, milles nähti ette, et eelarvepositsioon on 2019. aastal keskpika perioodi eelarve-eesmärgile lähemal, ja kooskõlas nõutava kohanduse korrigeerimise eeskirjadega, ei tohiks valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ületada 4,9 %, mis vastab 2019. aastal aastasele struktuursele kohandusele 0,3 %. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt on oht, et 2019. aastal kaldutakse sellest nõudest märkimisväärselt kõrvale.
- (8) Võttes arvesse, et Eesti prognoositav SKP lõhe on 2020. aastal 2,7 % SKPst ja prognoositav SKP kasv jääb allapoole hinnangulist potentsiaalset kasvumäära, ei tohiks valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär 2020. aastal ületada 4,1 %, mis vastab struktuursele kohandusele 0,6 % SKPst, mis tuleneb stabiilsuse ja kasvu pakti raames ühiselt kokku lepitud eelarvekohanduste maatriksist. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt ja eeldusel, et poliitikat ei muudeta, on oht, et 2020. aastal kaldutakse sellest nõudest märkimisväärselt kõrvale. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et 2019. aastal tuleks võtta stabiilsuse ja kasvu pakti nõuete täitmiseks vajalikke meetmeid.

⁽⁴⁾ ELT C 320, 10.9.2018, lk 24.

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁽⁶⁾ Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvanud ühiselt kokku lepitud meetodika kohaselt.

- (9) Rahapesu tõkestamine on suurte rahapesuskandaalide taustal muutunud Eesti jaoks prioriteediks. Eesti on tugevdanud oma rahapesuvastast raamistikku ja mitteresidentide hoiuste osakaal Eesti pangandussektoris on märkimisväärselt vähenenud. Siiski on veel probleeme. Kuigi Eesti valitsus kehtestas täiendavad meetmed ja suunised selle kohta, kuidas rahapesu tõkestamist veelgi tugevdada, ei ole Riigikogu veel vastu võtnud seadusandlikku algatust, mille eesmärk on suurendada rahapesuvastase järelevalve suutlikkust. Kui need meetmed vastu võetakse, tuleks pöörata tähelepanu nende tulemuslikule rakendamisele.
- (10) Oskuste nappus ja nende tööturu vajadustele mittevastavus on äriinvesteeringute peamised takistused ja see pärsib tootlikkuse kasvu. Viimastel aastatel on Eesti viinud ellu ulatuslikud reformid, kuid tööturu suundumused ja tööealise elanikkonna vähenemine kujutavad endast haridus- ja koolitussüsteemile pikaajalisi probleeme. Nende probleemide hulka kuuluvad haridussüsteemist varakult lahkunud noorte jätkuvalt suur osakaal, koolivõrgustiku puudulik ümberkorraldamine, kõrghariduse ning kutsesariduse ja -õppe ebapiisav vastavus tööturu vajadustele ning õpetajate vananemisega ja selle elukutse vähese atraktiivsusega seotud probleemid. Kuigi täiskasvanuõppes osalemine on paranemas, ei toimu töötajate täiendus- ja ümberõpe piisavalt kiiresti, et hoida sammu tööturu suundumustega. Kindlaks tehtud vajalike oskuste nappuse keskmis on ebapiisav innovatsioonisuutlikkus. Hoolimata info- ja kommunikatsioonitehnoloogia spetsialistide suurest osakaalust, pakuvad ettevõtted vähe digitaaloskuste koolitusi. Haridus- ja koolitussüsteemi viimine paremasse kooskõlla tööturu vajadustega, sealhulgas karjäärinõustamisesse investeerimise, haridussüsteemist varakult lahkumise vähendamise ja oskuste vajaduste parema prognoosimise kaudu, aitaks tagada, et inimestel oleksid vajalikud oskused. Lisaks aitaks haridus- ja koolitussüsteemi suutlikkust suurendada õpetajate töötingimuste ja õpetamise kvaliteedi parandamine ning sellise hariduspoliitika edendamine, mis võtab arvesse demograafilisi ja majanduslikke suundumusi.
- (11) Olukorra paranemisest hoolimata on vaesus, sotsiaalne tõrjutus ja sissetulekute ebavõrdsus endiselt suured, eriti eakamate hulgas. 2017. aastal oli ligikaudu 42 % 65aastastest ja vanematest inimestest vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohus, võrreldes liidu keskmisega, mis on 15 %. Sotsiaalhüvitised ei ole vaesuse vähendamisel endiselt tõhusad ja sotsiaalne turvavõrk on nõrk. Kvaliteetsete ja taskukohaste sotsiaalteenuste pakkumist takistab tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandeteenuste vähene koordineerimine ning omavalitsuste väga erinev suutlikkus teha kindlaks sotsiaalteenuste vajadused ja neid teenuseid pakkuda. Lisaks peavad inimesed katma suure osa ametiasutuste osutatavate teenuste kuludest. Eesti avaliku sektori kulutused pikaajalisele hooldusele olid alla poole liidu keskmisest (0,6 % SKPst võrreldes 1,6 %ga SKPst 2016. aastal). Mitteametlike hooldajate koormuse leevendamiseks ei ole kehtestatud ennetavaid meetmeid ega tugisüsteemi. Rahuldamata ravivajadusega inimeste osakaal on endiselt üks liidu suuremaid (11,7 %), mis osutab tervishoiu kättesaadavuse ja tervishoiusüsteemi tulemuslikkusega seotud probleemidele. Need probleemid osutavad vajadusele pakkuda integreeritud viisil taskukohaseid ja kvaliteetseid sotsiaal- ja tervishoiuteenuseid ning töötada välja terviklik pikaajalise hoolduse raamistik. Kaasavat majanduskasvu edendaksid investeeringud, mis toetavad sotsiaalset kaasatust, sealhulgas sotsiaaltaristuid.
- (12) Sooline palgalõhe oli 2017. aastal endiselt üks liidu suuremaid (25,6 %) ja pisut suurem kui eelmisel aastal. Lisaks on lapsevanemaks olemise mõju naiste tööhõivele oluliselt üle liidu keskmise (vastavalt 25,2 % ja 9,0 %). Pika vanemapuhkuse tõttu edeneb naiste karjäär sageli aeglasemalt. Kuigi naiste haridustase on meeste omast kõrgem, töötavad naised enamasti väiksema palgaga majandussektorites ja kutsealadel. Hiljutised meetmed suurendasid vanemapuhkuse ja -hüvitise süsteemi paindlikkust, et hõlbustada lapsevanemate naasmist tööturule. Lapsehoiuteenuste kasutamine on paranemas. Selliste teguritega nagu majandustegevus, elukutse, vanus, töökogemus või tööaeg on põhjendatav vaid osa soolisest palgalõhest ning seletamatu palgalõhe on 20 % (liidu keskmine on 11,5 %). Sellise suure soolise palgalõhe põhjuseid võiks aidata paremini mõista tasustamise läbipaistvus. Jätkuv investeerimine lapsehoiu ja aktiivsetesse tööturumeetmetesse soodustaks naiste tööhõivet. Lisaks on laiemas kontekstis jätkuvalt oluline sotsiaalpartnerite kaasamine ja nende suutlikkuse suurendamine.

- (13) Eesti kui hõredalt asustatud äärealariigi puhul on hästi toimiv ja ühendatud transpordisüsteem majandustegevuse ja eksporti seisukohast esmatähtis. Eesti transporditaristu puhul on probleeme ühenduvuse ja säästlikkusega. Raudteetransport ja ühendveod on endiselt vähe arenenud. Lisaks on maanteetranspordist tulenev kasvuhooonegaaside heide viimase viie aasta jooksul suurenenud. Edasised uuenduslikud ja säästlikud lahendused võivad aidata lahendada liiklusummikute ja ühistranspordiga seotud probleeme. Eesti elektrisüsteemi sünkroniseerimine Euroopa mandriosa võrguga on esmatähtis, et tagada elektrienergia varustuskindlus kogu Läänemere piirkonnas. Taristuinvesteeringud aitaksid parandada Eesti ettevõtete konkurentsivõimet.
- (14) Kuna teadus- ja arendustegevuse investeeringute tase on madal, eriti erasektoris, on Eesti tootlikkus maha jäänud. Kuiigi avaliku sektori kulutused teadus- ja arendustegevusele olid 2017. aastal pisut alla liidu keskmise, oli äriinvesteeringute maht üksnes 0,61 % SKPst, mis on ligikaudu pool liidu keskmisest. Enda hinnangul teadus- ja innovatsioonitegevusega tegelevate ettevõtjate osakaal on väike, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate hulgas. Teadus- ja arendustegevusega mitteseotud innovatsioonikulutused on vähenemas ning teadusasutuste ja ettevõtjate koostöö on puudulik. Mõned nendest teguritest pärsivad riigi innovatsiooni tulemuslikkust ja tootlikkust. Sihipärasemad investeeringud teadus- ja arendustegevusse ning innovatsiooni, sealhulgas ettevõtjate digitaliseerimise ja automatiseerimise, suurendaksid Eesti tootlikkust ja konkurentsivõimet. Sama aitaks teha uurimisteemade parem prioriseerimine majanduse jaoks olulistest valdkondades. Eesti ametiasutused on välja töötanud ja rakendanud mitu meetet, et kõrvaldada puudused teadus- ja innovatsioonisüsteemis, kuid nende mõju on seni olnud piiratud.
- (15) Endiselt on probleeme ressursi- ja energiatõhususe valdkonnas. Eesti ökoinnovatsioonitulemused ei kajasta täielikult riigi potentsiaali ning Eesti ökoinnovatsiooni koondnäitaja 60 on liidu keskmisest 40 % madalam. Hoolimata mõningatest viimaste aastate edusammudest on Eesti näitajad ressursitootlikkuse vallas ligikaudu kolm korda nõrgemad kui liidu keskmine ning vahe ülejäänud liiduga on suurenenas. Ainult väike osa Eesti väikestest ja keskmise suurusega ettevõtjatest astub samme oma ressursitõhususe ja keskkonnasõbralikkuse parandamiseks. Lisaks on majandus väga energiamahukas ning energiatarbimise tase on oluliselt üle liidu keskmise. Kõik Eesti piirkonnad on ressursi- ja energiatõhususe parandamisel maha jäänud. Taastuenergia osakaal transpordisektoris oli 2017. aastal 0,4 %, millega Eesti jäi oluliselt alla oma riiklikule eesmärgile 10 %. Ressursi- ja energiatõhususe edendamine, eelkõige ehitussektoris, ja ringmajanduse toetamine, sealhulgas investeeringute suurendamise kaudu, aitaks veelgi kaasa konkurentsivõimelisema ja jätkusuutlikuma majanduse kujundamisele.
- (16) Maksejõuetusmenetlus kestab Eestis umbes kolm aastat ja sissenõudmismäär on pisut üle 40 %. See hoiab töajõudu ja rahalisi vahendeid kinni vähetootlikes ettevõtjates. See vähendab motivatsiooni investeerida ettevõtjatesse ja pakkuda neile rahastamist. Maksejõuetusraamistiku reformimine oleks oluline, et lühendada maksejõuetusmenetluste kestust ja suurendada võlausaldajate jaoks sissenõudmismäära. Eelkõige võiks see hõlmata maksejõuetuseelsete ja -järgsete restruktureerimismenetluste kasutamist ning ettevõtjate jupikaupa likvideerimise vältimist.
- (17) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitud nimetatud puudused, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Eestil kõnealuseid vahendeid asjaomaste sektorite puhul võimalikult hästi ära kasutada, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi.
- (18) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Eesti majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta stabiilsusprogrammi, 2019. aasta riikliku reformikava ja varasematel aastatel Eestile esitatud soovitude järelmeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Eesti eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastes otsustes liidu tasandi panuse.

- (19) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus ⁽⁷⁾ kajastub eelkõige allpool esitatud soovitus 1,

SOOVITAB Eestil võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid:

1. Tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ei ületa 2020. aastal 4,1 %, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 0,6 % SKPst. Tagada rahapesuvastase raamistiku tulemuslik järelevalve ja jõustamine.
2. Tegeleda oskuste nappuse probleemiga ja edendada innovatsiooni, parandades haridus- ja koolitussüsteemi suutlikkust ja vastavust tööturu vajadustele. Parandada sotsiaalse turvavõrgu piisavust ning juurdepääsu taskukohastele ja integreeritud sotsiaalteenustele. Võtta meetmeid soolise palgalõhe vähendamiseks, sealhulgas palkade läbipaistvuse suurendamise kaudu.
3. Keskenduda investeeringutega seotud majanduspoliitikas säästvate transpordi- ja energiataristule, sealhulgas ühendused, teadusuuringute ja innovatsiooni edendamisele ning ressursi- ja energiatõhususele, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

⁽⁷⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Iirimaa 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Iirimaa 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

(2019/C 301/07)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 5 lõiget 2,võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta, ⁽²⁾ eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. 21. novembril 2018 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka häiremehhanismi aruande, milles nimetati Iirimaa ühe liikmesriigina, mille olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 21. märtsil 2019. Nõukogu võttis 9. aprillil 2019 vastu soovitusel euroala majanduspoliitika kohta ⁽³⁾ („euroala 2019. aasta soovitus“), milles sätestatakse viis euroala soovitusi („euroala soovitused“).

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.

⁽³⁾ ELT C 136, 12.4.2019, lk 1.

- (2) Kuna Iirimaa rahahüük on euro ning majandus- ja rahaliidu riikide majandused on üksteisega tihedalt seotud, peaks Iirimaa tagama allpool esitatud soovitudes 1 ja 3 kajastuva euroala 2019. aasta soovitusel täieliku ja õigeaegse täitmise. Eelkõige aitab investeeringutega seotud majanduspoliitika kindlaksmääratud valdkondadele keskendumine ja maksimeetmete kasutuselevõtmine järgida teist euroala soovitust, mis käsitleb investeeringute toetamist, riigi rahanduse olukorra parandamist ja agressiivse maksuplaneerimise vastast võitlust.
- (3) 2019. aasta aruanne Iirimaa kohta avaldati 27. veebruaril 2019. Selles hinnati Iirimaa edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitude⁽⁴⁾ täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitude järelmeetmete võtmisel ja strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel. See sisaldas ka vastavalt määruse (EL) nr 1176/2011 artiklile 5 tehtud põhjalikku analüüsi, mille tulemused avaldati samuti 27. veebruaril 2019. Komisjon järeldas oma analüüsi põhjal, et Iirimaa esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Eelkõige avaliku ja erasektori kõrge võlatase ning netoväliskohustuste suur maht muudavad Iirimaa negatiivsete šokkide suhtes haavatavaks, kuid voomuutujad on jätkuvalt paranenud. Erasektori võlatase on endiselt kõrge, kuid tänu majanduskasvule jätkub selle vähenemine. Ettevõtlussektori võlakoormust mõjutab jätkuvalt hargmaiste ettevõtjate tegevus. Kodumajapidamiste võlatase on üldjoontes majanduse põhinäitajatega kooskõlas, kuigi see on netotuluga võrreldes kõrge. Valitsemissektori võlg peaks prognooside kohaselt jätkuvalt vähenema ja eelarvepuudujääk läheneb tasakaalus eelarvepositsioonile. Eluasemehinnad on juba mitu aastat kasvanud kiires tempos, kuid viimasel ajal on kasv aeglustunud. Eluasemehinnad on suures osas tingitud eluasemete nappusest ja ülehindamise kohta puuduvad selged tõendid. Viivislaenu maht on küll endiselt suur, kuid see on jätkuvalt vähenenud, kuigi pikaajaliste võlgnevuste maht väheneb aeglasemas tempos.
- (4) Iirimaa esitas oma 2019. aasta riikliku reformikava 17. aprillil 2019 ja oma 2019. aasta stabiilsusprogrammi 29. aprillil 2019. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽⁵⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (6) Iirimaa suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa ning võlareeglit. 2019. aasta stabiilsusprogrammis eeldab valitsus, et nominaalne eelarvepositsioon paraneb 2019. aastal 0,2 %-ni sisemajanduse koguproduktist (SKP) ja jätkab seejärel järk-järgult paranemist, jõudes 2023. aastal 1,3 %-ni SKPst. Ümberarvutatud struktuurset eelarvepositsioonist⁽⁶⁾ nähtub, et keskpika perioodi eelarve-eesmärk, milleks on struktuurne eelarvepuudujääk 0,5 % SKPst, kavatsetakse saavutada 2020. aastaks. Stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse langema 2019. aastal 61,1 %-ni SKPst ja jätkama langust, jõudes 2023. aastal 51,6 %-ni SKPst. Eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav. Kuid meetmeid, mida on vaja kavandatud eelarvepuudujäägi eesmärkide saavutamiseks alates 2020. aastast, ei ole piisavalt täpselt kirjeldatud.

⁽⁴⁾ ELT C 320, 10.9.2018, lk 27.

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁽⁶⁾ Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvanud ühiselt kokku lepitud meetodika kohaselt.

- (7) 13. juulil 2018 soovitas nõukogu Iirimaa saavutada 2019. aastal keskpika perioodi eelarve-eesmärk. Selleks ei tohi valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär⁽⁷⁾ 2019. aastal ületada 7,0 %, mis vastab struktuurse eelarvepositsiooni lubatud halvenemisele 0,3 % SKPst. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt järgib Iirimaa 2019. aastal soovitatud eelarvekohandust.
- (8) Iirimaa peaks saavutama 2020. aastal oma keskpika perioodi eelarve-eesmärgi. Tuginedes komisjoni 2019. aasta kevadprognoosile on see kooskõlas valitsemissektori esmaste netokulude maksimaalse nominaalse kasvumääraga 3,7 %, ⁽⁸⁾ mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 0,7 % SKPst. Prognoositakse, et Iirimaa saavutab oma keskpika perioodi eelarve-eesmärgi. Prognoosi põhjal jätkub kindlalt koguvõla vähenemine ja võlareegel täidetakse probleemideta. Üldiselt on nõukogu prognooside põhjal seisukohal, et Iirimaa täidab 2019. ja 2020. aastal stabiilsuse ja kasvu pakti nõuded. Pidades silmas erinevusi SKP ja sisemajanduse toodangu mõõtmise vahel Iirimaaal ning selle mõju valitsemissektori võla suhtele SKPse, Iirimaa praegusi tsüklilisi tingimusi ja suurenenud välisriske, oleks oluline kasutada kõiki juhuslikke tulusid üldise valitsemissektori võla suhtarvu edasiseks vähendamiseks.
- (9) Riigi rahanduse olukord on toodangu jõulise kasvu najal paranenud, kuid säilib tulude kõikuvuse oht ja on vaja kasutada võimalusi muuta need majanduse kõikuvusele ja šokkidele vastupanuvõimelisemaks. Tulude stabiilsust majanduse volatiilsuse ajal parandaks makskulude ulatuse ja arvu piiramine ning maksubaasi laiendamine. Kuigi Iirimaa on suurendanud turismialase tegevuse suhtes kohaldatavat madalamat käibemaksu, on mõned hiljutised maksumeetmed keskendunud kärbetele ja soodustustele. Iirimaaal on peale selle potentsiaali parandada maksusüsteemi toetust keskkonnanäesmärkidele. Sellised jõupingutused võiksid hõlmata fossiilkütuste toetuste vähendamist ja investoritele tugevama hinnasignaali andmist, võttes kohustuse kehtestada CO₂-maksu suurendamise kava järgmiseks kümnendiks.
- (10) Agressiivse maksuplaneerimise tõkestamine on maksusüsteemide tõhusamaks ja õiglasemaks muutmise juures esmatähtis, nagu märgiti ka euroala 2019. aasta soovitusel. Maksu maksjate agressiivsete maksuplaneerimisstrateegiate välismõju liikmesriikide vahel nõuab lisaks liidu õigusele riikide poliitika kooskõlastamist. Iirimaa on võtnud meetmeid agressiivse maksuplaneerimise vastu, kuid litsentsitasude ja dividendimaksude suur osakaal SKPs viitab sellele, et Iirimaa maksueeskirju kasutavad ära agressiivset maksuplaneerimist viljelevad ettevõtjad. Kuna maksude kinnipidamine Iirimaaal asuvate ettevõtjate poolt välismaale (s.o liidu residentidelt kolmandate riikide residentidele) makstavatelt litsentsitasudelt ja dividendidelt on piiratud, võib see viia olukorrani, et sellised maksed jäävad üldse maksustamata, kui neid ei maksustata ka vastuvõtvas jurisdiktsioonis.
- (11) Püsivad vananemisega seotud ohud pikaajalisele riigi rahanduse jätkusuutlikkusele. Tervishoiule tehtavad kulutused peaksid prognooside kohaselt suurenema 4,1 %-lt SKPst 2016. aastal 5,1 %-le SKPst 2070. aastal, saavutades tipu 5,2 %-ga 2063. aastal. Kuigi Iirimaaal on tervishoiusüsteemi aspekte, mis toimivad hästi või mida on parandatud, ei ole süsteem tõhus, nõudluse rahuldamine tekitab raskusi ning ravi ei ole kooskõlastatud ja integreeritud. Nõudluse suurenemisega toimetulekuks kiitis Iirimaa valitsus heaks Sláintecare rakendusstrateegia ja asutas Sláintecare programmi rakendamise büroo, eesmärgiga järgmise kümne aasta jooksul Iirimaa tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandeteenuseid põhjalikult reformida ja ajakohastada. Kavandatud reform kujutab endast usaldusväärset tulevikunägemust sellest, kuidas muuta tervishoiusüsteem kõigile kättesaadavaks ja jätkusuutlikuks, vastata vananeva elanikkonna nõudmistele ja suunata hooldus kogukonda, pöörates rohkem tähelepanu ennetustegevusele. Selle positiivne mõju seisneb tõenäoliselt aktiivravist sõltumise vähenemises, mistõttu tervishoid muutub kulutõhusamaks. Programmi rakendamine on aga ohus, kuna tervishoiusüsteem ei suuda lühikeses perspektiivis toime tulla tervisekindlustusturu dubleerimisega ega tõhusalt hallata oma eelarvet, tulemuslikkust ja tööjõudu. Sláintecare programmi elluviimiseks pikas perspektiivis tuleb ohjata ka lühiajalisi kulusid.

⁽⁷⁾ Valitsemissektori esmased netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis kaetakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutlusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud nelja aasta peale. Kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktide kohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekordsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja. Iirimaa kulude kasvu eesmärk kajastab kohandust, mille eesmärk on korrigeerida moonutatust potentsiaalse kasvu 10-aastases viitemääras, mille põhjustas erakordselt kiire SKP reaalkasv 2015. aastal. Võttes eeskuju Iirimaa ametiasutuste 2017. aasta eelarvearvutustest, on komisjon kasutanud 2014. ja 2016. aasta potentsiaalsete kasvumäärade keskmist.

⁽⁸⁾ Nagu 2019. aastal, kajastab kulude kasvu eesmärk kohandust, mille eesmärk on korrigeerida moonutatust potentsiaalse kasvu 10-aastases viitemääras, mille põhjustas erakordselt kiire SKP reaalkasv 2015. aastal.

- (12) Hoolimata valitsuse jõupingutustest piirata riiklike pensionidega seotud kulutusi, peaks pensionisüsteemi üldine puudujääk pikas perspektiivis märkimisväärselt suurenema, sest pensionikulud suurenevad 5 %-lt SKPst 2016. aastal 6,6 %-le SKPst 2070. aastal, haripunktiga 7,5 % 2053. aastal. Iirimaa pensionisüsteemi rahalise jätkusuutlikkuse tugevdamiseks on määrava tähtsusega esitatud pensionireformi kava kiire ja õigeaegne rakendamine.
- (13) Iirimaa tootlikkuse ja pikaajalise kaasava majanduskasvu suurendamiseks on vaja suuremaid investeeringuid oskustesse, haridusse ja koolitusse ning sotsiaalsesse kaasatusse. Tööturu pingestumine ning suurenev oskuste nappus ja nende tööturu vajadustele mittevastavus teatavates sektorites nõuavad jõupingutusi, et jõuda potentsiaalsete töötajate mitteaktiivsete rühmadeni ja investeerida alakasutatud inimkapitali. On võimalik edendada täiendusõpet ning viia õppekavad ja kutseõpe paremini vastavusse tööturu vajadustega. Elementaarsete digioskustega tööjõu väike osakaal nõuab täiendavaid investeeringuid täiskasvanute koolitusse ja oskuste täiendamisse töökohal. Investeeringud kvaliteetsetesse ja taskukohastesse lastehoiuteenustesse ning riikliku lastehoiukava rakendamine aitab tõsta naiste tööhõive suhteliselt madalat määra. Puuetega inimeste tööturul osalemise määr on üks madalaimaid Euroopas. Madala tööhõivega leibkondades elavate inimeste arv on endiselt üks liidu suuremaid ning viitab integreeritumate ja sihipärasemate aktiveerimisstrateegiate vajadusele selle konkreetse rühma toetamiseks.
- (14) Majanduskrahhile järgnenud lahjad investeeringuaastad vähendavad taskukohaste eluasemete ja sotsiaaleluruumide kättesaadavust ning asjakohase taristu kättesaadavust puhta transpordi ja energeetika, veevarustuse ja ülikiire lairibaühenduse valdkonnas ning see omakorda takistab äriinvesteeringuid. Lisaks on maanteetranspordist tulenevad kasvuhoonegaaside heitkogused viie aasta jooksul oluliselt suurenenud. Parem taristu koos ruumilise planeerimisega võib aidata oluliselt parandada eluasemete pakkumist, suurendada erainvesteeringuid, suurendada tootlikkuse kasvu ja tagada tasakaalustatud piirkondliku majandusarengu. Tulevikukindel ühenduvus ja piisavad digioskused on jätkuvalt väga olulised, et kohalikud ettevõtjad saaksid digitehnoloogiat tõhusalt kasutada ning et riigi info- ja kommunikatsioonitehnoloogia sektor oleks elujõuline. Endiselt on suuri probleeme juurdepääsuga ülikiirele lairibaühendusele, seda eriti maapiirkondades. Lisaks on Iirimaa edukaks üleminekuks vähese CO₂-heittega ja keskkonnasäästlikule majandusele olulised taristuinvesteeringud puhtasse energeetikasse, puhtasse ühistransporti ja veevarustuse ning suuremad jõupingutused CO₂-heite vähendamise, energiatõhususe, taastuvenergia ja ringmajanduse valdkonnas.
- (15) Kui riikliku arengukava elluviimisega alustamine võib lõpuks viia täiendava põhitaristu loomiseni, võib ehitussektori vähene suutlikkus osutada takistuseks selle õigeaegsele valmimisele. Lisaks võib meretranspordi ja energiaühenduste mitmekesistamine Euroopa mandriosaga suurendada majanduse vastupanuvõimet välistele vapustustele. Iirimaa ei ole seni suutnud vähendada oma majanduskasvu seost kasvuhoonegaaside ja õhusaasteainete heitkogustega. Kasvuhoonegaaside heitkogused on pidevalt suurenenud, eelkõige transpordi, põllumajanduse, energeetika ja tehiskeskonna valdkonnas. Edusammude puudumine selles valdkonnas muudab Iirimaa jaoks liidu kohustuste täitmise raskemaks, suurendades samas ka tulevaste meetmete kulusid.
- (16) Kestev vähene pakkumine koos kasvanud nõudlusega lükkab jätkuvalt kinnisvara hinnatõusu tagant. Ehkki eluasemete ei paistnud 2017. aastal ülehinnatud, on taskukohasus probleemiks muutumas. Puudujääk eluasemete pakkumises mõjutab ka sotsiaaleluruumide, kuna viimase kümne aasta investeeringud ja ehitismahud on ebapiisavad. Kui nõudlus sotsiaaleluruumidele on hinnanguliselt 72 000 ühikut, valmib 2019. aastal vaid 10 000 ühikut. Iirimaa eluasemetoetuse või rendimajutuse kava kaudu toetatakse 17 000 kodumajapidamist, kuid see võib suurendada üüri suurenemist erarenditurul, kus pakkumine on juba piiratud. Suures hulgas sotsiaalkodudes on vabu kohti, eelkõige Dublini piirkonnas, osaliselt on põhjuseks iganenud pärimistavad. Olukorda raskendab veelgi asjaolu, et ei pakuta piisavas valikus sotsiaalmaju ning taskukohane ja kulupõhine üürimajutus on väga piiratud. See on peamine põhjus, miks erakorralist majutust kasutavate inimeste ja perekondade arv on pidevalt kasvanud ning kodutute arv on kerkinud uutesse kõrgustesse 2019. aasta veebruaris.

- (17) Selleks et riigis toetada jõulisemat ja vastupanuvõimelisemat tootlikkuse kasvu, on ülioluline edendada kohalike ettevõtete innovatsioonipõhist tootlikkust. Ettevõtete teadus- ja arendustegevuse kulude kasv jätkub, kuid jääb alla liidu keskmise ja on tugevalt koondunud välismanduses olevatesse ettevõtetesse. Iirimaa väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEed) paremaks toetamiseks tuleks kasutada võimalust pöörata rohkem tähelepanu innovatsioonipoliitikale. Peamine riiklik teadus- ja arendustegevuse toetusvahend Iirimaa on endiselt kaudne toetus (nt maksuvähendused), mis moodustab riiklikust toetusest 80 %. Tugevamad seosed rahvusvaheliste ja kohalike ettevõtjate vahel võivad aidata parandada innovatsiooni majanduses tervikuna. Lisaks suurendaks innovatsioonipotentiaali ka tihedam koostöö ettevõtjate ja riiklike teaduskeskuste vahel.
- (18) Kuigi riikliku teadus- ja arendustegevuse madal tase tekitab jätkuvalt muret (1,05 % SKPst võrreldes liidu keskmise 2 %-ga), kujutab hiljuti vastu võetud Iirimaa tulevaste töökohtade 2019. aasta programm endast paljulubavat raamistikku innovatsiooni ja tehnoloogiliste muutuste stimuleerimiseks ning VKEde tootlikkuse suurendamiseks. Strateegia täielik rakendamine sõltub siiski avaliku sektori teadusuuringu- ja innovatsioonikulutuste märkimisväärsest suurendamisest ning hiljuti vastuvõetud programmi raames võetavatest konkreetsetest poliitikameetmetest. Praegusel kujul puuduvad selles ulatuslikus meetmete loetelus mitmed olulised üksikasjad ja täpsed rakendamiskuu-päevad. Näiteks ei ole 2019. aastaks kavandatud tegevuste puhul kindlaks määratud meetmeid pikaajaliste omakapitaliinvesteeringuvõimaluste suurendamiseks, et toetada kohalikke ettevõtjaid äritegevuse laiendamisel; poliitika-meetmed, mille eesmärk on stimuleerida VKEsid investeerima uutesse tehnoloogiasse, hõlmavad nii maksuvähendusi kui ka muid stiimuleid, et julgustada VKEsid investeerima innovatsiooni, kuid nende meetmete suhteline suurus ei ole endiselt teada. Iirimaa tulevaste töökohtade 2019. aasta programmis ei ole konkreetseid meetmeid ja väljundeid, et kaotada lõhe Iirimaa ja teiste liikmesriikide vahel seoses tulevikukindlate lairibavõrkude kasutuselevõtmisega kooskõlas liidu gigabitühiskonna eesmärkidega 2025. aastaks. See lõhe loodetakse kaotada riikliku lairibaiühenduse kava abil.
- (19) Piirkondlikud erinevused Iirimaa on märkimisväärsed ja on viimase kümne aasta jooksul suurenenud. Arvestades SKPd elaniku kohta, on Iirimaa võrreldes teiste liikmesriikidega suhteliselt suured piirkondlikud majanduslikud erinevused. Aastatel 2000–2016 suurenes lõuna- ja idapiirkonnas SKP elaniku kohta 74 % võrra, 63 protsendipunkti rohkem kui piiri-, keskmaa- and läänepiirkonnas, ning kasv kiirenes pärast 2012. aastat. Lõuna- ja idapiirkonnas oli 2016. aastal SKP elaniku kohta 2,6 korda suurem kui piiri-, keskmaa- ja läänepiirkonnas. Dublini piirkond, kus elab 40 % Iirimaa elanikkonnast, panustas aastatel 2000–2016 SKP kasvu 62 protsendipunkti.
- (20) Ettevõtlust takistavad regulatiivsed tõkked (eelkõige teatavad ärikinnisvara ja õigusteenustega seotud eeskirjad) mõjutavad negatiivselt äriühingu turule sisenemist ja sealt lahkumist ning seega Iiri kohalike ettevõtete tootlikkust. Probleemiks on ka jaeturgudele sisenemise tõkked. Iirimaa kuulub nende viie riigi hulka, kus jaemüügiettevõtete asutamiseks tuleb täita kõige rohkem menetlusnõudeid. Jaemüüjad puutuvad kokku menetluslike takistustega, mis muudavad uute kaupluste avamise aeganõudvamaks ning suurendavad avamisega seotud kulusid, ning millel võib olla negatiivne mõju turu struktuurile ja dünaamikale.
- (21) Uut õigusteenuste reguleerimise seadust ei ole veel rakendatud, sest normide kehtestamisel esineb jätkuvalt märkimisväärsed viivitusi, kuigi ettevalmistavad konsultatsioonid juba käivad. Vaidlusküsimustes otse advokaadi juurde pääsemise või juriidilistel isikutel erinevates õigusbüroodes partneriks saamise võimaluste suhtes jätkuvalt ebakindlus. Tuleb aga vältida üleliia keerukate tegevus- ja juhtimiseeskirjade kehtestamist mitmel kutsealal tegutsevatele büroodele. Suurim prioriteet on tähtajatute reformide jõuline rakendamine. Iirimaa tulevaste töökohtade 2019. aasta programmis esitatud ülesanne 2.3 („Ambition 2.3“) on suunatud õigusteenuste kuludega seotud probleemide lahendamisele, kuid ainus 2019. aastaks kavandatud eesmärk on kirjas esialgsena ja selle ajastus on ebamäärane. Viivitused selle reformi rakendamisel tõstavad õigusteenuste hinda Iirimaa, mis on kahjulik ettevõtjatele, eelkõige VKEdele, ning üksikisikutele. Kuna õigusteenused on teiste äriteenuste jaoks oluline sisend, tõstavad piirangud selles sektoris ka muude teenuste (nt kindlustus) hinda.

- (22) Viivislaenude suhtarvud on jätkuvalt langenud ning need vähenesid kuni 2018. aasta neljanda kvartalini 4,4 protsendipunkti, jõudes 5,5 %-ni aastas. Pangad liiguvad kindlalt oma vähendamiseesmärkide täitmise suunas ja seda toetavad portfelli müük, restruktureerimisalased jõupingutused ja kinnisvarahindade tõus. Pikaajaliste hüpoteeklaenude võlgnevused (tähtajaks tasumata üle kahe aasta) on endiselt suhteliselt suured ning seetõttu on viivislaenude suhtarv üle euroala keskmise. Viivislaenude lahendamise sotsiaalse ja majandusliku mõju (sealhulgas haavatavatele leibkondadele avalduva mõju) leevendamiseks on tehtud mitmeid algatusi ja koostatud seaduseelnõusid, näiteks eelnõu „ei nõusolekuta müügile“ („*no consent, no sale*“). 2018. aastal hakkas tarbimislaenude jaoks täielikult toimima krediidiregister, mis on väga oluline selleks, et hinnata, kas laenuvõtjad on võimelised oma võlgu teenindama. Maksejõuetusmenetluste ning kohtulike ja kohtuväliste võimaluste kasutamine võlgnevuste lahendamiseks on endiselt piiratud. Jätkuvalt on probleemiks paralleelselt pikaajaliste hüpoteeklaenuvõlgade edasise vähendamisega haavatavaid leibkondi toetavatesse algatustes panustamine, ilma et tekitataks põhjendamatuid takistusi viivislaenude tasumisel, ning see nõuab jätkuvat järelevalvet.
- (23) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitud nimetatud puudused, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Iirimaaal kõnealuseid vahendeid asjaomaste sektorite puhul võimalikult hästi ära kasutada, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi.
- (24) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Iirimaa majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta stabiilsusprogrammi, 2019. aasta riikliku reformikava ja varasematel aastatel Iirimaaale esitatud soovitude järelmeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Iirimaa eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastes otsustes liidu tasandi panuse.
- (25) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja on arvamusel, ⁽⁹⁾ et Iirimaa täidab eelduste kohaselt stabiilsuse ja kasvu pakti nõudeid.
- (26) Nõukogu on komisjoni põhjalikust analüüsist ja kõnealusest hindamisest lähtudes 2019. riikliku reformikava ja 2019. stabiilsusprogrammi läbi vaadanud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud nõukogu soovitusel kajastuvad allpool esitatud soovitudes 1 ja 3. Need soovitusel aitavad järgida ka euroala 2019. aasta soovitusi, eelkõige euroala teist soovitusel. Soovitusel 1 osutatud eelarvepoliitilised meetmed aitavad muu hulgas tegeleda valitsemissektori suure võlga seotud tasakaalustamatusega,

SOOVITAB Iirimaaal võtta aastatel 2019–2020 järgmisi meetmeid.

1. Saavutada keskpika perioodi eelarve-eesmärk 2020. aastal. Kasutada juhuslikke tuluseid, et vähendada kiiremini valitsemissektori võla suhet SKPsse. Piirata maksukulutuste ulatust ja arvu ning laiendada maksubaasi. Jätkata tööd, et leida lahendus maksusüsteemi elementidele, mida võidakse ära kasutada agressiivseks maksuplaneerimiseks, ning keskenduda eelkõige välismaale tehtavatele maksetele. Lahendada vananemisega seotud kulude eeldatava suurenemise probleem, suurendades tervishoiusüsteemi kulutasuvust ja viies täielikult ellu kavandatud pensionireformid.
2. Pakkuda aktiivset personaalset toetust integreerumisel ja hõlbustada oskuste täiendamist, eelkõige haavatavate rühmade ja madala tööhõivega leibkondades elavate inimeste puhul. Suurendada taskukohase ja kvaliteetse lastehoiuteenuse kättesaadavust.

⁽⁹⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

3. Keskenduda investeeringutega seotud majanduspoliitika vähese CO₂-heitega majandusele ja energiasüsteemi ümberkujundamisele, kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisele, säästvale transpordi-, vee- ja digitaristule ning eluasete ja sotsiaaleluruumide kättesaadavusele, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Rakendada meetmeid, sealhulgas neid, mis on ette nähtud tulevaste töökohtade strateegias, et mitmekesistada majandust ja parandada lirimaa ettevõtete – eelkõige VKEde – tootlikkust, kasutades teadusuuringute ja innovatsiooni edendamiseks rohkem otseseid rahastamisvahendeid ning vähendades ettevõtlust piiravaid seadusandlikke tõkkeid.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Kreeka 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Kreeka 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

(2019/C 301/08)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 5 lõiget 2,võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta, ⁽²⁾ eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. 21. novembril 2018 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles nimetati Kreekat ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel kohta, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 21. märtsil 2019. Nõukogu võttis 9. aprillil 2019 vastu soovitusel euroala majanduspoliitika kohta ⁽³⁾ („euroala 2019. aasta soovitus“), milles esitatakse viis euroala soovitusi („euroala soovitused“).
- (2) Kuna Kreeka rahaühik on euro ning majandus- ja rahaliidu riigid on üksteisega tihedalt seotud, peaks Kreeka tagama allpool esitatud soovitustes 1 ja 2 kajastuva euroala 2019. aasta soovitusel täieliku ja õigeaegse täitmise. Eelkõige aitavad euroala soovitusel täita reformid, mis on kooskõlas programmijärgsete kohustustega ja keskenduvad investeringutega seotud majanduspoliitikas kindlaksmääratud valdkondadele.

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.⁽²⁾ ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.⁽³⁾ ELT C 136, 12.4.2019, lk 1.

- (3) 27. veebruaril 2019 avaldati 2019. aasta aruanne Kreeka kohta. Selles hinnati Kreeka edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel. See sisaldas ka vastavalt määruse (EL) nr 1176/2011 artiklile 5 tehtud põhjalikku analüüsi, mille tulemused avaldati samuti 27. veebruaril 2019. Komisjon järeltas oma analüüsi põhjal, et Kreekal esineb ülemäärane makromajanduslik tasakaalustamatus. Avastatud tasakaalustamatus oli eelkõige seotud valitsemissektori suure võla, negatiivse rahvusvahelise netoinvesteeringu positsiooni, pankade bilansis leiduvate viivislaenu suure osakaalu ja endiselt kõrge töötuse määraga. Lisaks sellele vajavad viimastel aastatel alustatud põhjalikud institutsioonilised ja struktuurireformid majanduse ja riigi moderniseerimiseks palju aastaid järjepidevat rakendamist, enne kui nende mõju täielikult avaldub.
- (4) Kreeka esitas oma 2019. aasta riikliku reformikava 26. aprillil 2019 ja oma 2019. aasta stabiilsusprogrammi 30. aprillil 2019. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (5) Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽⁴⁾ artiklis 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Komisjon esitas täiendavad üksikasjad kõnealuse sätte kasutamise kohta suunistes selle kohta, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeeringufondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega⁽⁵⁾.
- (6) Kreeka suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetavat osa ja võlareegliga seotud üleminekukorda. Ühtlasi peaks Kreeka säilitama usaldusväärse eelarvepositsiooni, mis tagab nõukogu rakendusotsuses (EL) 2017/1226⁽⁶⁾ sätestatud esmase eelarveülejäagi eesmärgi (3,5 % sisemajanduse koguproduktist (SKP)) saavutamise 2018. aastal ja keskpikas perspektiivis. 2018. aasta kevadel ei andnud nõukogu Euroopa poolaasta raames Kreekale riigipõhist soovitusi, sest Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 472/2013⁽⁷⁾ artikli 12 alusel oli Kreeka Euroopa poolaasta järelevalvest ja hindamisest vabastatud, sest ta rakendas sel ajal makromajanduslikku kohandamisprogrammi. Programmijärgne raamistik tähendab Kreekalt jaoks tugevdatud järelevalve kasutuselevõtmist koos Kreeka integreerimisega majandus- ja sotsiaalpoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta raamistikku, maksimeerides samal ajal tugevdatud järelevalve ja Euroopa poolaasta protsesside koosmõju.
- (7) Valitsuse 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori nominaalne eelarveülejääk jääma 2019.–2022. aastal 1,1 % ja 1,7 % vahele SKPst. Valitsus on seadnud oma keskpika perioodi eelarve-eesmärgiks struktuurse eelarveülejäagi 0,25 % SKPst alates 2020. aastast. Ümberarvutatud struktuursest eelarvepositsioonist⁽⁸⁾ nähtub, et seda keskpika perioodi eelarve-eesmärki kavatakse kogu programmiperioodil ületada ning et eelduste kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPse järk-järgult vähenema kuni 153,3 %ni 2022. aastal. Eelarveprognooside aluseks oleva makromajandusliku stsenaariumi on kinnitanud sõltumatu asutus ja see stsenaarium on optimistlik. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi põhjal peaks struktuurne eelarvepositsioon olema 2019. aastal ülejäägis 1,9 % SKPst ja 2020. aastal 0,8 % SKPst, mis ületab keskpika perioodi eelarve-eesmärki. Valitsemissektori koguvõlg püsib prognoosi kohaselt vähenemiskursil ning järgib 2019. aastal üleminekuaja võlareeglit ja 2020. aastal võlareeglit. Tuginedes komisjoni 2019. aasta kevadprognoosile ja arvestamata seetõttu tähtpäeva järgselt võetud uusi meetmeid, peaks Kreeka prognoosi kohaselt üldiselt täitma stabiilsuse ja kasvu pakti nõudeid 2019. ja 2020. aastal. Samadele andmetele tuginedes leiti, et Kreeka saavutab tõhustatud järelevalve raames jälgitava esmase eelarveülejäagi eesmärgi 3,5 % SKPst.

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁽⁵⁾ COM(2014) 494 final.

⁽⁶⁾ Nõukogu 30. juuni 2017. aasta rakendusotsus (EL) 2017/1226, millega muudetakse rakendusotsust (EL) 2016/544, millega kiidetakse heaks Kreeka makromajanduslik kohandamisprogramm (2015/1411) (ELT L 174, 7.7.2017, lk 22).

⁽⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta määrus (EL) nr 472/2013, millega tugevdatakse majanduse ja eelarve järelevalvet euroala liikmesriikide üle, millel on või võivad tekkida tõsised raskused finantsstabiilsuse tagamisel (ELT L 140, 27.5.2013, lk 1).

⁽⁸⁾ Tsiikliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvanud ühiselt kokku lepitud meetodika kohaselt.

- (8) Stabiilsusprogramm ja komisjoni 2019. aasta kevadprognoos ei sisalda uusi alalisi meetmeid, mis kuulutati välja ja võeti vastu peatselt pärast nende esitamiskuupäevi ja tähtpäevi. Komisjoni hinnangul ületab nende meetmete mõju eelarvele 1,0 % SKPst 2019. aastal ja järgnevatel aastatel. Samuti ollakse seisukohal, et nende uute meetmete vastuvõtmine põhjustab riski seoses esmase eelarveülejäagi kokkulepitud eesmärgiga, mida on jälgitud tõhustatud järelevalve raamistiku alusel ja mis kehtestati rakendusotsusega (EL) 2017/1226. Peale selle vähendavad uued meetmed eelduste kohaselt struktuurset eelarvepositiooni, mis seab kahtluse alla keskpika perioodi eelarveeesmärgi saavutamise 2020. aastal. Kuid 2019. aasta sügisel tehakse uus hindamine, mis hõlmab netokulude kasvumäära suhtes kohaldatava võrdluseluse läbivaatamist 2020. aastal. Ehkki valitsemissektori võlg peaks prognoosi kohaselt püsima languses, võivad mõned riskid ohustada võla vähendamise sihttasemest kinnipidamist. Seda tuleb äsja vastu võetud uute meetmete tõttu sügisel uuesti hinnata.
- (9) Pärast finantsabiprogrammi edukat lõpuleviimist Euroopa stabiilsusmehhanismi raames kehtib Kreeka suhtes Euroopa poolaastasse integreeritud programmijärgne järelevalveraamistik ning määruse (EL) nr 472/2013 kohane tugevdatud järelevalve. Tõhustatud järelevalve kasutuselevõtmisel Kreeka suhtes vastavalt komisjoni rakendusotsustele (EL) 2018/1192⁽⁹⁾ ja (EL) 2019/338⁽¹⁰⁾ tunnistatakse asjaolu, et Kreeka peab võtma keskmise aja jooksul jätkuvalt meetmeid, et tegeleda makromajandusliku tasakaalustamatuse allikate või võimalike allikatega, viies samal ajal ellu struktuurireforme eesmärgiga toetada kindlat ja jätkusuutlikku majanduskasvu. Kreeka võttis 22. juunil 2018 eurorühma ees kohustuse jätkata kõigi peamiste programmi raames vastu võetud reformidega kuni nende lõpuleviimiseni. Lisaks on Kreeka võtnud kohustuse rakendada erimeetmeid eelarvepoliitika, sealhulgas struktuurse eelarvepoliitika, sotsiaalse heaolu, finantsstabiilsuse, töö- ja tooteturgude, erastamise ja avaliku halduse valdkonnas. Kreeka on kohustatud esitama kord kvartalis aruande edusammude kohta tõhustatud järelevalve alla kuuluvate kohustuste täitmisel ning positiivne aruanne võib kord kuue kuu tagant tuua kaasa võlakergendusmeetmed, mille väärtus on 0,7 % SKPst aastas. 2019. aasta aprillis otsustas eurorühm teha poliitikaga seotud tingimustel põhinevate võlameetmete esimese osamakse 970 miljoni euro väärtuses. Kolmas tõhustatud järelevalve aruanne Kreeka edusammude kohta kohustuste täitmisel avaldati 5. juunil 2019.
- (10) Ettevõtluskeskkonda ja institutsioonide kvaliteeti, eelkõige kohtusüsteemi tõhusust parandavad reformid suurendaksid Kreeka majanduslikku vastupanuvõimet, parandaksid maksedistsipliini ning avaldaksid tugevat mõju investimisotsustele ja ettevõtjate ligimeelitamisele. Hiljutistest edusammudest hoolimata esineb Kreeka kohtusüsteemis ikka veel probleeme ja ebatõhusust, kuna kohtuotsusteni jõudmise aeg on sageli liiga pikk ja pooleliolevad kohtuasjad vähendavad kohtute suutlikkust. Seega on selles valdkonnas äärmiselt tähtis võtta täiendavaid sihipäraseid meetmeid, et lihtsustada ühtlasi finantssüsteemi sujuvat toimimist ning aidata ära kasutada investeerimispotentsiaali.
- (11) Mitu aastat alainvesteeringut on põhjustanud Kreekas suuri investeerimislünki. Majanduskasvu soodustavate investeeringute suurendamine on tähtis pikaajalise majanduskasvu toetamiseks ja piirkondliku ebavõrdsuse vähendamiseks. Investeeringute toetamisel on peamine roll laenuandmise laiendamist soodustavatel finantssektori reformidel. 2019. aasta riigiaruandes on esitatud avaliku ja erasektori investeeringute prioriteetsed valdkonnad.
- (12) Haridusse ja koolitusse suunatud investeeringute suurendamine on väga tähtis Kreeka tootlikkuse tõstmise, pikaajalise kaasava majanduskasvu ja innovaatiliste majandusharude kasvutõkete kõrvaldamise seisukohast. Kreeka haridussüsteemis on mitu probleemi, nagu vahendite nappus, vähene sõltumatus, põhioskuste (sh digioskuste) puudulik omandamine ja oskuste püsiv mittevastavus tööturu vajadustele. Haridussüsteemi kvaliteedi parandamiseks vajalik aruandlus ja järelevalve on kõigil tasanditel suuresti puudulik. Jätkusuutliku majanduskasvu toetamiseks on tähtis kvaliteetse ja kaasava hariduse ja koolituse edendamine, tihedamate sidemete loomine hariduse ja tööturu vajaduste vahel, kutseõppe ja koolituse atraktiivsemaks muutmine ning elukestvas õppes osalemise suurendamine.

⁽⁹⁾ Komisjoni 11. juuli 2018. aasta rakendusotsus (EL) 2018/1192, mis käsitleb tõhustatud järelevalve kasutuselevõtmist Kreeka suhtes (ELT L 211, 22.8.2018, lk 1).

⁽¹⁰⁾ Komisjoni 20. veebruari 2019. aasta rakendusotsus (EL) 2019/338, mis käsitleb Kreeka üle tehtava tõhustatud järelevalve pikendamist (ELT L 60, 28.2.2019, lk 17).

- (13) Hiljutistest edusammudest hoolimata on väga palju pikaajalisi töötuid, kelle osakaal Kreeka töötute hulgas oli 2018. aastal 70 %, ning muret tekitab ka noorte suur töötus ja naiste madal tööjõus osalemise määr. Meetmete võtmisel tuleks keskenduda tööväljavaadete parandamisele, tööturul osalemise edendamisele ja töökohtade loomise tingimuste täiustamisele. Tulemuslik sotsiaaldialoog ja vastutustundlik sotsiaalpartnerlus soodustaksid Kreekas püsivate reformide elluviimist ja nende omaksvõttu, mis aitaks kaasa tööturu paremale toimimisele.
- (14) Ehkki Kreekas on algatatud reforme, iseloomustab Kreekat sissetulekute suur ebavõrdsus ning sotsiaalsiirete mõju vaesuseriski vähendamisele on seal üks liidu nõrgemaid (15,83 % 2017. aastal võrreldes liidu keskmisega 33,98 %). Investeermises tuleks keskenduda juurdepääsu parandamisele kaasavatele, taskukohastele ja kvaliteetsetele sotsiaalteenustele ning päevakeskuste rajamisele. Enim puudust kannatavate isikute toetamine ja vaesuse ohus olevate laste, puuetega inimeste, rändajate ja pagulaste sotsiaalse sidususe suurendamine koos piirkondlike erinevuste arvessevõtmisega suurendaks Kreekas sotsiaalset kaasatust.
- (15) Kreeka tegi 2017. aastal algust esmatasandi tervishoiusüsteemi ulatusliku reformiga, mis on väga tähtis juurdepääsu tagamiseks ning nõuab jätkuvat investeerimist kohalike tervishoiuüksuste (nn TOMYde) avamise kaudu.
- (16) Kreeka transpordisüsteemiga on suuri probleeme. See tugineb suuresti maanteedele ja on väga sõltuv naftast; kõik peamised ühendusteel paiknevad Ateena-Thessaloníki maantee ümbruses. Transpordikulud on ikka veel suured, samal ajal kui teenuste kvaliteet, ohutusstandardid ja intelligentsete transpordisüsteemide kasutuselevõtu tase on madal. Mitmeliigilise transpordi arendamiseks ning piirkondliku integratsiooni ja linnaarenduse edendamiseks läheb vaja uusi investeeringuid.
- (17) Tahkete jäätmete ning linna- ja tööstusreevee käitlus on peamine valdkond, mis vajab lisainvesteeringuid, et ühtlustada riigi keskkonnakaitse standardid ülejäänud liiduga. Tahkete jäätmete käitlus on jätkuvalt suur struktuuriline probleem, sest Kreeka tugineb endiselt suuresti prügilatesse ladestamisele ja mehaanilis-bioloogilisele töötlemisele, mitte aga kaasaegsematele töötlusviisidele. Peale selle moodustab ringlusse võetavate olmejäätmete osakaal vaid ligikaudu kolmandiku liidu keskmisest. Investeeringuid on vaja ka paremaks reoveekäitluseks, põhjavee sooldumise tõkestamiseks ning meetmete jaoks, millega takistada üleujutusi ja taastada jõgede loomulikku veevoolu.
- (18) Taristute mahajäämus suurendab ettevõtjate ja majapidamiste energiakulusid ning piirab taastuvenergia kasutuselevõttu. Eriti keeruline on Kreekas saarte elektrivarustus ja ühendus naaberriikidega. Turu laienemisele aitaks kaasa kaubandusliku gaasitaristu areng. Nii gaasi- kui ka elektriturude reformimisel tuleks uusi taristuvõimalusi ära kasutada.
- (19) Majanduse ja ühiskonna digiüleminek on jätkuvalt keeruline; juurdepääs kiiretele lairibavõrkudele on piiratud ning digioskused tublisti alla liidu keskmise. Iseäranis on Kreekal vaja investeerida info- ja kommunikatsioonitehnoloogiasse, et kompenseerida muu hulgas investeeringute langust majanduskriisi ajal. Kiire lairibahenduse puudulikkus on märkimisväärseks kitsaskohaks aktiivsetele ekspordile orienteeritud ettevõtjatele. Investeeringud innovatsiooni ja oskustesse on tootlikkuse kasvu soodustamiseks ebapiisavad ning digioskuste puudumine laiema üldsuse seas takistab inimestel töö leidmist ja ühtlasi uuenduslike ettevõtjate arengut.
- (20) Riiklikul ja piirkondlikul tasandil on vaja uuendatud aruka spetsialiseerumise strateegiaid ja täiendavaid meetmeid teadus- ja innovatsioonisüsteemi suurimate puuduste kõrvaldamiseks, et stimuleerida turule orienteeritud investeeringuid teadus- ja arendustegevusse, kuna selliste investeeringute vähesus pärsib Kreeka kasvupotentsiaali. Edusamme teaduse tippasemel takistavad avaliku teadus- ja arendustegevuse vähenenud intensiivsus, tulemuspõhise rahastamissüsteemi puudumine ning teadusasutuste ja ettevõtjate koostöö nõrkus. Suuremaid investeeringuid on vaja ka selleks, et tõsta tehnoloogia arengutaset, arvestades, et võrreldes teiste liikmesriikidega antakse Kreekas välja väga vähe patente, ning et kasutada täiel määral ära idu- ja kasvufirmade potentsiaali.

- (21) Valdkondadeülel on vaja investeeringuid mahajäänud linnapiirkondade, saarte ja mägismaade taaselustamiseks, et taastada majanduskriisi ajal kadunud ja väärtust kaotanud füüsiline ja inimkapital. Ateena-Pireuse ja Thessaloníki linnastute ja mõne peamise perifeerse linnakeskuse mahajäänud ja/või hääbuva tööstusega piirkondade jätkusuutlik ümberkujundamine on üks konkreetsetest lühikese ja keskmise tähtajaga prioriteetidest. Pikemaajaliste prioriteetide seas on jätkusuutlike tootlike tegevuste arendamine, liikuvus- ja julgeolekusüsteemide ajakohastamine, energiatõhusus ja taastuvenergia, keskkonnakaitse ning vastupanuvõime suurendamine looduslike riskide ja sotsiaal-majanduslike kriiside suhtes. Sekkuda tuleks ka sotsiaalse kaasatuse, rändajate integreerimise, oskuste omandamise ja töötuse vähendamise ning kultuuritegevuse valdkonnas, et suurendada mahajäänud piirkondade atraktiivsust. Nende probleemide lahendamine integreeritud linnauuendusstrateegiategi kaudu annaks maksimaalseid võimalusi parimate majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnaalaste tulemuste saavutamiseks.
- (22) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitud nimetatud puudused, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Kreekal kõnealuseid vahendeid kindlaks määratud sektorite puhul võimalikult hästi ära kasutada, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Investeeringu edu tagamiseks on oluline suurendada haldussuutlikkust vahendite haldamisel.
- (23) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Kreeka majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Komisjon hindas ka 2019. aasta stabiilsusprogrammi ja 2019. aasta riikliku reformikava. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Kreeka eelarve- ja sotsiaal-majanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastes otsustesse liidu tasandi panuse.
- (24) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta stabiilsusprogrammiga tutvunud ja on arvamisel, ⁽¹⁾ et Kreeka täidab eelduste kohaselt stabiilsuse ja kasvu pakti nõudeid.
- (25) Nõukogu on komisjoni põhjalikust analüüsist ja kõnealusest hindamisest lähtudes 2019. riikliku reformikava ja 2019. stabiilsusprogrammi läbi vaadanud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud nõukogu soovitused kajastuvad allpool esitatud soovitud 1 ja 2. Lisaks sellele aitavad need soovitused rakendada esimest nelja euroala soovitud,

SOOVITAB Kreekal võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid.

1. Jõuda majanduse kestliku elavnemiseni ja kõrvaldada ülemäärane makromajanduslik tasakaalustamatus, jätkates reforme ja viies need lõpule kooskõlas programmijärgsete kohustustega, mis võeti eurorühma 22. juuni 2018. aasta kohtumisel.

⁽¹⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

2. Keskenduda investeeringutega seotud majanduspoliitikas säästvale transpordile ja logistikale, keskkonnakaitsele, energiatõhususele, taastuvenergiale ja võrkude ühendamise projektidele, digitehnoloogiale, teadus- ja arendustegevusele, haridusele, oskustele, töölasele konkurentsivõimele, tervishoiule ning linnapiirkondade uuendamisele, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi ja vajadust tagada sotsiaalne kaasatus.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Hispaania 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Hispaania 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

(2019/C 301/09)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 5 lõiget 2,võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta, ⁽²⁾ eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. 21. novembril 2018 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka häiremehhanismi aruande, milles nimetati Hispaaniat ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel kohta, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 21. märtsil 2019. Nõukogu võttis 9. aprillil 2019 vastu soovitusel euroala majanduspoliitika kohta ⁽³⁾ („euroala 2019. aasta soovitus“), milles esitatakse viis euroala soovitusi („euroala soovitused“).

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.

⁽³⁾ ELT C 136, 12.4.2019, lk 1.

- (2) Kuna Hispaania rahaühik on euro ning majandus- ja rahaliidu riikide majandused on tüksteisega tihedalt seotud, peaks Hispaania tagama allpool esitatud soovitud 1–4 kajastuva euroala 2019. aasta soovitud täieliku ja õigeaegse täitmise. Eelkõige aitavad tootlikkuse suurendamise meetmed järgida euroala esimest soovitud tootlikkuse kasvu kohta euroala tasakaalustamiseks; juhuslike tulude kasutamine valitsemissektori võla vähendamiseks ja keskendumine investeringutega seotud majanduspoliitikas kindlaks määratud valdkondadele aitab järgida teist euroala soovitud, mis käsitleb puhvrite taastamist ja investeringute toetamist; oskuste ja tööalase konkurentsi võime parandamise meetmed aitavad järgida kolmandat euroala soovitud tööturu toimimise kohta.
- (3) 2019. aasta aruanne Hispaania kohta avaldati 27. veebruaril 2019. Selles hinnati Hispaania edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitud⁽⁴⁾ täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitud järelemeetmeid ja Hispaania edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel. See sisaldas ka vastavalt määruse (EL) nr 1176/2011 artiklile 5 tehtud põhjalikku analüüsi, mille tulemused avaldati samuti 27. veebruaril 2019. Komisjon järeldas oma analüüsi põhjal, et Hispaanias esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Avaliku ja erasektori suur sise- ja välisvõlg ning suur tööpuudus tootlikkuse nõrga kasvu tingimustes on endiselt nõrgad kohad, millel on piiriülene mõju. Erasektori võla vähendamine edeneb, kuid finantsvõimenduse vähendamise vajadus on endiselt suur. Vaatamata sellele, et sisemajanduse koguprodukti (SKP) kasv jätkus jõuliselt, on valitsemissektori võla suhe SKPse endiselt suur. Töötuse määr on kiiresti vähenenud, kuid on endiselt väga kõrge ning tööturu suur killustatus tähtjaliste ja tähtajatute lepingute vahel takistab töövõimuse kiiremat kasvu. Vaatamata suurtele reformidele aastatel 2012–2015 on viimase aasta poliitiline areng osaliselt tinginud selle, et eelmiste aastate riigipõhiste soovitud rakendamisel on tehtud vähe edusamme. Praegune soodne majandusolukord annab võimaluse viia ellu vajalike reforme, et muuta Hispaania majandus vastupidavamaks ja kiirendada selle tootlikkuse kasvu.
- (4) 30. aprillil 2019 esitas Hispaania oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 2019. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (5) 2019. aasta stabiilsusprogrammis esitatakse aruanded Hispaania stabiilsusseaduses sätestatud ennetus- ja parandusvahendite rakendamiseks võetud meetmete kohta. Siiski ei esitata programmis kava nende vahendite automaatseks jõustamiseks ja stabiilsusseaduse kulueeskirja läbivaatamiseks, et tugevdada selle osatähtsust eelarve konsolideerimisel, eriti majandustõusu ajal. Riigihangete valdkonnas on otsustava tähtsusega 2017. aastal vastu võetud avaliku sektori lepingute seaduse jõuline rakendamine, et parandada avaliku sektori kulutuste tõhusust ja aidata vältida eeskirjade eiramist. Eriti oluline on, et uus juhtimisstruktuur, eelkõige sõltumatu reguleerimis- ja järelevalveamet, saaks tulemuslikult täita talle määratud ülesandeid ning et laiaulatuslik riiklik riigihangete strateegia võetaks kiiresti vastu, kaasates aktiivselt riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi hankijad. 2019. aastal esitatakse ka mitu kuluaruannet ning nendest tulenevate soovitud rakendamine peaks aitama suurendada avaliku sektori kulutuste tõhusust.
- (6) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitud on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽⁵⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitud rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.

⁽⁴⁾ ELT C 320, 10.9.2018, lk 33.

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

- (7) Pärast ülemäärase eelarvepuudujäägi õigeaegset ja kestvat korrigeerimist ning nõukogu otsust (EL) 2019/1001 ⁽⁶⁾ ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse tühistamise kohta kohaldatakse Hispaania suhtes stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa ning võlareegluga seotud üleminekukorda. Prognoositakse, et valitsemissektori eelarvepositsioon peaks paranema $-2,5\%$ -lt SKPst 2018. aastal $-2,0\%$ -le SKPst 2019. aastal ja tasakaalus eelarve peaks saavutatama 2022. aastal. Ümberarvutatud struktuurset eelarvepositsioonist ⁽⁷⁾ ilmneb, et keskpika perioodi eelarve-eesmärki, milleks on tasakaalus struktuurne eelarvepositsioon, ei ole kavas 2019. aasta stabiilsusprogrammi perioodi jooksul saavutada. 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse vähenema $97,1\%$ -lt 2018. aastal $95,8\%$ -le 2019. aastal ning seejärel jõudma $88,7\%$ -ni 2022. aastal. Eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav. 2019. aasta stabiilsusprogrammis seatud eelarve-eesmärkide saavutamise seotud riskid on enamasti seotud tulude poolega, kus paljude tulumeetmete tootlikkuse või vastuvõtmise osas on suur ebakindlus.
- (8) 13. juulil 2018 soovitas nõukogu Hispaanial tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude ⁽⁸⁾ nominaalne kasvumäär ei ületaks 2019. aastal $0,6\%$, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele $0,65\%$ SKPst. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt on oht, et 2019. aastal kaldutakse keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks soovitatud kohandamiskavast oluliselt kõrvale.
- (9) Võttes arvesse, et 2020. aastal on Hispaania valitsemissektori võla suhe SKPsse suurem kui aluslepingus sätestatud kontrollväärtus 60% SKPst ja prognoositav positiivne SKP lõhe on $2,0\%$ SKPst, ei tohiks valitsemissektori esmased nominaalsed netokulud 2020. aastal kasvada, mis vastab struktuursele kohandusele $1,0\%$ SKPst, mis tuleneb stabiilsuse ja kasvu pakti raames ühiselt kokku lepitud eelarvekohanduste nõuete maatriksist. Samal ajal leidub märke, et majanduse kasutamata tootmisvõimsust on alahinnatud, sest inflatsioon peaks 2019. ja 2020. aastal prognooside kohaselt jääma alla 2% ning tööturg on jätkuvalt loid (kõrge töötuse määr ning mittevabatahtliku osalise tööajaga töö, ajutiste töötajate ja palgavaesuse väga suur osakaal). Lisaks osutab usutav vahend ka suurele ebakindlusele SKP lõhe hinnangus, mis on tehtud ühiselt kokku lepitud meetodikat järgides. Sellega seoses näib aastane struktuurne kohandus $0,65\%$ SKPst, mis vastab valitsemissektori esmaste netokulude $0,9\%$ suurusele maksimaalsele kasvule, asjakohane. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt ja eeldusel, et poliitikat ei muudeta, on oht, et 2020. aastal kaldutakse nõutavast eelarvekohandusest märkimisväärselt kõrvale. Lisaks prognoositakse, et Hispaania ei järgi 2019. ja 2020. aastal võlareegluga seotud üleminekukorda. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et alates 2019. aastast tuleks võtta stabiilsuse ja kasvu pakti nõuete täitmiseks vajalikud meetmed. On oluline, et mis tahes juhuslikke tulusid kasutataks valitsemissektori võla suhtarvu edasiseks vähendamiseks.
- (10) Tööhõive kasv on Hispaanias endiselt hoogne. Töötus väheneb jätkuvalt, kuid on siiski veel tunduvalt kõrgem liidu keskmisest, eriti noorte ja madala kvalifikatsiooniga inimeste hulgas. Sooline ebavõrdsus tööhõives ja tööelu pikkuses on endiselt suur. Selles peitub kasutamata potentsiaal, eriti kui arvestada elanikkonna kiiret vananemist.
- (11) Kuigi ajutiste lepingute kasutamist on järk-järgult vähendatud, on see näitaja endiselt Euroopa üks kõrgemaid ning laialt levinud, sealhulgas sektorites, mis on vähem hooajalised või tsüklilised, ning see võib takistada Hispaania kasvupotentsiaali ja sotsiaalset ühtekuuluvust. Kõige enam kannatavad noored, madala kvalifikatsiooniga töötajad ja kolmandate riikide kodanikud, kelle puhul on sotsiaaltoetused sageli väiksemad ja vaesusrisk suurem. Ajutised lepingud on sageli väga lühiajalised ning pakuvad nii töötajatele kui ka tööandjatele vähe stiimuleid investeerida koolitusse, mis omakorda takistab tootlikkuse kasvu. Üleminek tähtajaliselt lepingult alalisele on endiselt keeruline ning tööjõu liikuvuse takistused vähendavad tööotsijate võimalusi ja takistavad tööjõu tõhusat jaotumist kogu riigis.

⁽⁶⁾ Nõukogu 14. juuni 2019. aasta otsus (EL) 2019/1001, millega tunnistatakse kehtetuks otsus 2009/417/EÜ ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu kohta Hispaanias (ELT L 163, 20.6.2019, lk 59).

⁽⁷⁾ Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvutanud ühiselt kokku lepitud meetodika kohaselt.

⁽⁸⁾ Valitsemissektori esmased netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis kaetakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud nelja aasta peale. Kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktide kohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekordsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja.

- (12) Hispaania on parandanud toetust pikaajalistele töötutele, kes moodustasid 2018. aastal endiselt 6,4 % aktiivsest tööjõust. Hiljutiste algatuste eesmärk on suurendada noorte tööalast konkurentsivõimet, pakkudes nõustamist ja kutsesuunitlust, kuid riiklike tööturuasutuste kaudu liigub endiselt vaid väike osa vabadest töökohtadest ning vaja on täiendavaid jõupingutusi, et parandada nende kasutamist töötöisingutel ja töö leidmisel. Mõnes piirkonnas on tööandjate kaasamine nõrk ja töötötsijaid tööandjate vajadustega paremini sobitada aitavate profiilide koostamise vahendite loomine on alles algfaasis. Riiklike tööturuasutuste ja sotsiaalasutuste partnerlus edeneb, kuid mõnes piirkonnas on koostöö veel piiratud. Suurenenud investeeringud nüüdisaegsetesse riiklikesse tööturuasutustesse koos tööjõu liikuvuse toetamisega võivad aidata parandada töötajate tööalast konkurentsivõimet ja kohanemisvõimet ning muuta sujuvamaks tööturustaatuste vahelist liikumist, parandades seeläbi Hispaania tootlikkust ja pikaajalist kaasavat majanduskasvu.
- (13) Jõupingutused tööinspeksioonide tugevdamiseks, et võidelda ajutiste lepingute kuritarvitamise vastu, kannavad esimesi vilju ning tähtajatute lepingute osakaal tööhõive netokasvus on suurenenud. Siiski kasutavad tööandjad endiselt palju lühiajalisi lepinguid. Varasemad tõendid näitavad, et töökohtade loomist toetavate arvukate stiimulite mõju kvaliteetse tööhõive edendamisel on piiratud. Hispaania algatas uue hindamise süsteemi lihtsustamise eesmärgil, kuid tulemused ei ole veel kättesaadavad. Värbamiskonkursside, mille eesmärk on vähendada tähtajaliste töölepingute osakaalu avaliku sektori kõigil valitsustasanditel, tuleb hoogustada, et saavutada 8 % eesmärk 2020. aasta värbamiskonkursside lõpuks. Kuigi kolmepoolsete ümarlaudade korraldamine on õige samm sotsiaalpartnerite suuremaks poliitikakujundamise kaasamiseks, võiks korraldada veel põhjalikumaid ja õigeaegsemaid konsultatsioone.
- (14) Ehkki vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste osakaal ning sissetulekute ebavõrdsus väheneb, on need jätkuvalt üle liidu keskmise. Palgavaesuse määr on kõrge ajutiste või madala kvalifikatsiooniga töötajate või väljaspool ELi sündinud töötajate hulgas. Laste vaesuse määr on küll vähenemas, kuid on endiselt väga kõrge. Sotsiaalsiirete (v.a pensionid) piisavus vaesuse vähendamisel on endiselt üks madalamaid liidus, eriti laste puhul. Ehkki majanduslikust olukorrast sõltuv lapsetoetus suurenes hiljuti veidi, on lastega leibkondadele mõeldud sotsiaalkulude suhe SKPsse Hispaanias üks madalamaid liidus ja halvasti korraldatud. Positiivsest suundumusest hoolimata on ikka veel olulisi lünki ka töise ja mõõduka sõltuvusastmega inimeste hõlmatuses. Riiklik töötusabi on jäänud killustatuks, sisaldades mitmeid eri töötötsijate rühmadele suunatud skeme. Hiljutised meetmed, millega parandatakse vanemaaliste (52aastaste või vanemate) pikaajaliste töötute sissetulekutoetuse katvust ja kaitset, võivad samal ajal vähendada selle konkreetse rühma tööstiimuleid. Samal on suuri erinevusi piirkondlikele miinimumsissetuleku tagamise kavadele juurdepääsu tingimustes, nende katvuses ja piisavuses ning nende piiratud ülekantavus piirkondade vahel vähendab töötajate liikuvust. Seetõttu ei saa paljud abivajajad toetust. Universaalse sotsiaalkaardi süsteemi käivitamine muudab sotsiaaltoetuste süsteemi läbipaistvamaks ja võimaldab seda paremini korraldada. Kuigi majanduse elavnemine pärsib jätkuvalt vaesust, on kaasava majanduskasvu saavutamiseks vaja investeerida sotsiaalse kaasatuse poliitikasse ja sotsiaalsesse taristusse (nt sotsiaaleluruumidesse). Lisaks seisab Hispaania silmitsi konkreetsete territoriaalse ühtekuuluvuse probleemidega, nagu väga suur rahvastikukadu ja elanikkonna vananemine teatavates maapiirkondades. Nende probleemide lahendamisele võivad integreeritud territoriaalsete arengustrateegiatega raames kaasa aidata meetmed, mis edendavad ettevõtlust, digiüleminekut ja sotsiaal-majandust.
- (15) Kriisi ajal oli Hispaania pensionisüsteemil oluline koht eakate elatustaseme säilitamisel ja nende vaesusrisk on väiksem. Prognoosid, mis on esitatud 2018. aasta aruandes rahvastiku vananemise kohta ja aruandes pensionide piisavuse kohta, osutavad, et 2011. ja 2013. aasta reformid on aidanud tagada pensionide jätkusuutlikkust ja suhtelist piisavust pikas perspektiivis. Kuid pensionitõusu jätkuv sidumine inflatsiooniga (nagu otsustati 2018. ja 2019. aastal) ja jätkusuutlikkusteguri edasilükkamine tähendab, et vaja on kompensatsioonimeetmeid, et tagada pensionisüsteemi jätkusuutlikkus keskpikas ja pikas perspektiivis. Lisaks tuleks võtta rohkem meetmeid, et lahendada nii põhiprobleem, milleks on tulevaste pensionäride sissetulekute piisavus ja nende tööalase karjääri pikkus ja täielikkus suure tööpuuduse ning laialdase ajutiste lepingute ja osalise tööajaga kasutamise tingimustes.

- (16) Hispaania innovatsioonialast tulemuslikkust ja tootlikkuse kasvu takistavad vähenenud investeeringud teadus- ja arendustegevusse ning oskuste nõudlusele mittevastavus. Hispaania ettevõtlussektori teadus- ja arendustegevuse kulutused moodustavad vaid poole liidu keskmisest, eriti suurte ettevõtjate puhul, kusjuures piirkondlikud erinevused on märkimisväärsed. Seda vahet suurendab avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse eelarve madal ja üha langev täitmise määr, eriti laenude osas. Ka oskuste nappus ja nõudlusele mittevastavus on oluline tegur, mis pidurdab tipptehnoloogiate arendamist ja kasutamist, eelkõige väikestes ja keskmise suurusega ettevõtetes. Paljudes Hispaania piirkondades on tööhõive kõrgtehnoloogia- ja teadmistemahukate teenuste sektorites tunduvalt alla liidu keskmise. Kuigi töötatakse välja piirkondlikke aruka spetsialiseerumise innovatsioonistrateegiaid ja ühtlustatakse riikliku teadus- ja innovatsioonipoliitika juhtimist, on poliitika kavandamise, rakendamise ja hindamise koordineerimine riiklikul ja piirkondlikul tasandil endiselt nõrk. Hispaania innovatsioonitulemuste parandamine eeldab märkimisväärsed investeeringuid, et edendada ettevõtlust ja idufirmasid ning aidata neil kasvada, ning edendada kõigi ettevõtjate konkurentsivõimet ja nende kohanemist – sealhulgas digipöörde kaudu – suurema lisandväärtusega tegevustega, et suurendada kohalolekut rahvusvahelistel turgudel. See eeldab ka suuremat keskendumist avaliku ja erasektori partnerlusele, ülikoolide ja ettevõtjate koostööle ning tehnosiirdele, eriti väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate heaks, teadus- ja innovatsioonipoliitika tugevdatud juhtimist kõigil valitsemistasanditel ning teadus- ja arendustegevuse taristu ja projektide paremat ühtlustamist piirkondlike ja riiklike innovatsioonistrateegiatega.
- (17) Kooli poolelajutamise määr, mis on küll paranemas, on Hispaanias jätkuvalt väga kõrge ning selles on märkimisväärsed piirkondlikke erinevusi. Haridustulemusi, mis piirkonniti on väga erinevad, on võimalik parandada. Mõlemad tegurid mõjutavad negatiivselt tootlikkuse kasvu pikaajalist potentsiaali. Jõupingutused haridussüsteemi reformimiseks on seiskunud. Ettevõtjad on teatanud, et on raske leida innovatsiooniga kaasaminekuks vajalikke oskusi, eelkõige spetsialiste info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonnas. Hispaania kiitis heaks meetmed, millega ajakohastatakse kaheosalist kutsehariduse ja -koolituse süsteemi, millel võiks olla oluline roll innovatsiooniks vajalike oskuste ja kvalifikatsiooni tagamisel, ehkki neis süsteemides osalemine on endiselt tagasihoidlik. Kolmanda taseme hariduse omandamise määr on üle liidu keskmise, kuid kolmanda taseme hariduse omandanutel on raskusi sobivate töökohtade leidmisega. Inimkapitali arendamine kõikidel haridus- ja koolitustasanditel, kaasa arvatud kõrghariduses ja kutseõppes, ning haridus- ja ettevõtlussektori suurem koostöö, et leevendada praegust oskuste nõudlusele mittevastavust, võib suurendada noorte koolilõpetajate juurdepääsu tööturule. Samuti võiks see teha ettevõtjatele kättesaadavaks oskused ja kvalifikatsioonid, mis on vajalikud nende innovatsioonisutlikkuse suurendamiseks ja digiüleminekust tuleneva kasvupotentsiaali täielikuks ärakasutamiseks. Töötajate ümberõpe digitaaloskuste valdkonnas võimaldaks Hispaania ettevõtjatel üha enam digiteeritud majanduses konkurentsivõime säilitada. Kõik need meetmed aitaksid kaasa piirkondlike erinevuste vähendamisele.
- (18) Hispaania seaduste piiranguterohkus ja killustatus takistab ettevõtjatel mastaabisäästust kasu saamist ja pidurdab tootlikkust. Turu ühtsuse seadus on endiselt oluline vahend nende probleemide lahendamiseks. Selle seaduse otsustavam rakendamine ja tuvastatud piirangute kaotamine teenustelt, eelkõige näiteks ehitusinseneride, arhitektide ja õigusteenuste puhul parandaks majanduskasvu võimalusi ja konkurentsi. Nagu teisteski valdkondades, kus reformide edukas rakendamine sõltub just piirkondlikust tasandist, võiks riiklike ja piirkondlike ametiasutuste töö jõulisem ja pidevam koordineerimine muuta poliitika selles valdkonnas tõhusamaks.
- (19) Raudtee-kaubaveo puudulike ühenduste ning piiratud integratsiooni tõttu liidu elektri- ja gaasiturgudega ei saa Hispaania liidu ühtselt turust täiel määral kasu. Sel põhjusel peab Hispaania rohkem investeerima elektriühendustesse ülejäänud liiduga, et saavutada seatud eesmärk, mille kohaselt peab 2020. aastaks olema saavutatud vähemalt 10 % installeeritud elektritootmisvõimsusest. Investeeringuid on vaja ka selleks, et võimaldada rohkem raudtee-kaubavedusid, sealhulgas piiriüleseid ühendusi Prantsusmaa ja Portugaliga ning ühendusi sadamate ja logistikakeskustega.

- (20) Loodusvarade haldamise puhul on jätkuvalt olulisi investeerimislünki, mis takistavad kestlikuma arengu mudelini jõudmist. Energiatarbimise vähendamine hoonetes ning arukate võrkude ja taastuva elektrienergia salvestamine aitaks nõudlust paremini hallata. Säästva transpordi ja ringmajanduse edendamiseks oleks vaja täiendavaid jõupingutusi. Hispaania teatavaid piirkondi mõjutavad kliimamuutused Euroopa piirkondadest enim, avaldades survet olemasolevatele veevarudele ning nõudes täiendavate investeeringute tegemist, et parandada veemajandust, näiteks reoveepuhastust, tegeleda torustiku lekete ja veevarustusega. Vaatamata viimastel aastatel tehtud edusammudele on Hispaanial endiselt vaja täita teatavad liidu veealaste õigusaktide nõuded. Edu kõigi nimetatud eesmärkide saavutamisel tooks Hispaaniale keskkonnamaalast, majanduslikku ja sotsiaalset kasu.
- (21) Kõigi tuvastatud investeerimislünkade puhul tuleks arvesse võtta konkreetseid piirkondlikke erinevusi investeerimisvajadustes. Piirkondlikud erinevused SKPs elaniku kohta on mõõdukad, kuid suuremad kui enne kriisi ning see on tingitud peamiselt töökohtade kaotuse ebasümmeetrilisest mõjust eri piirkondades. Suurimad piirkondlikud erinevused on praegu tööjõu- ja sotsiaaltulemuste näitajates, mis on enamiku Hispaania piirkondade puhul allapoole liidu keskmist näitajat. Muud sotsiaal-majanduslikud näitajad osutavad suurtele territoriaalsetele erinevustele, näiteks innovatsiooni, ettevõtluse ja konkurentsivõime valdkonnas. Investeeringutega seotud majanduspoliitikas tuleks investeerimisvajaduste puhul nõuetekohaselt arvesse võtta piirkondlikke erinevusi.
- (22) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitud nimetatud puudused, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Hispaanial neid vahendeid kindlaks määratud sektorite puhul võimalikult hästi ära kasutada, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi ja äärepoolseimate piirkondade hulka kuuluvate Kanaari saarte eriolukorda. Selle investeeringu edu tagamiseks on oluline suurendada riigi haldussuutlikkust kõnealuste vahendite haldamisel.
- (23) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Hispaania majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta stabiilsusprogrammi, 2019. aasta riiklikku reformikava ja varasematel aastatel Hispaaniale esitatud soovitude järelmeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Hispaania eelarve- ja sotsiaal-majanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastes otsustes liidu tasandi panuse.
- (24) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus⁽⁹⁾ kajastub eelkõige allpool esitatud soovitusel 1.
- (25) Nõukogu on komisjoni põhjalikust analüüsist ja kõnealusest hindamisest lähtudes 2019. aasta riikliku reformikava ja 2019. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud nõukogu soovitusel kajastuvad allpool esitatud soovitusel 1–4. Need soovitusel aitavad järgida ka euroala 2019. aasta soovitusi, eelkõige euroala esimest, teist ja kolmandat soovitusel. 1. soovitusel osutatud eelarvepoliitilised meetmed aitavad muu hulgas tegeleda valitsemissektori suure võlga seotud tasakaalustamatusega,

SOOVITAB Hispaanial võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid.

1. Tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ei ületa 2020. aastal 0,9 %, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 0,65 % SKPst. Võtta meetmeid eelarveraamistiku ja riigihankeraamistiku nõuete täitmise tagamiseks kõigil valitsemistasanditel. Säilitada pensionisüsteemi jätkusuutlikkus. Kasutada juhuslikke tulusid, et vähendada kiiremini valitsemissektori võla suhet SKPse.

⁽⁹⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

2. Tagada, et tööhõive- ja sotsiaalteenused suudavad pakkuda tõhusat tuge. Soodustada üleminekut tähtajatutele lepingutele, sealhulgas lihtsustades värbamisstiimulite süsteemi. Parandada perekondade toetamist, vähendada riikliku töötusabi killustatust ning kõrvaldada lüngad piirkondlike miinimumsissetuleku kavadega kaetuses. Vähendada kooli poolelijätmist ja parandada haridustulemusi, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Suurendada haridusasutuste ja ettevõtjate koostööd, et parandada tööturul vajalike oskuste ja kvalifikatsioonide pakkumist, eelkõige info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonnas.
3. Keskenduda investeringutega seotud majanduspoliitikas innovatsiooni ning ressursi- ja energiatõhususe edendamisele, raudtee-kaubaveo jaoks kasutatava taristu parandamisele ning laiendada elektrienergiaühendusi ülejäänud liiduga, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Parandada teadusuuringuid ja innovatsiooni toetavate meetmete tulemuslikkust.
4. Jätkata turu ühtsuse seaduse rakendamist, tagades, et eeskirjad, mis reguleerivad turule juurdepääsu ja majandustegevust, eelkõige teenuste valdkonnas, oleksid kõigil valitsemistasanditel kooskõlas selle seaduse põhimõtetega, ning parandades haldusasutuste koostööd.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Prantsusmaa 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Prantsusmaa 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

(2019/C 301/10)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 5 lõiget 2,võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta, ⁽²⁾ eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. Samuti võttis komisjon 21. novembril 2018 määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles nimetati Prantsusmaad ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel kohta, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 21. märtsil 2019. Nõukogu võttis 9. aprillil 2019 vastu soovitusel euroala majanduspoliitika kohta ⁽³⁾ („euroala 2019. aasta soovitus“), milles esitatakse viis euroala soovitusi („euroala soovitused“).

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.

⁽³⁾ ELT C 136, 12.4.2019, lk 1.

- (2) Kuna Prantsusmaa rahaühik on euro ning majandus- ja rahaliidu riikide majandused on üksteisega tihedalt seotud, peaks Prantsusmaa tagama allpool esitatud soovitudes 1–4 kajastuva euroala 2019. aasta soovitud täieliku ja õigeaegse täitmise. Eelkõige aitavad meetmed, mille eesmärk on kasutada juhuslikke tulusid valitsemissektori võla vähendamiseks, ratsionaliseerida avaliku sektori kulutusi ja keskenduda investeringutega seotud majanduspoliitikas kindlatele valdkondadele, järgida teist euroala soovitud seoses eelarvepuhvide taastamise, riigi rahanduse olukorra parandamise ja investeringute toetamisega. Maksusüsteemi lihtsustamisele ja regulatiivsete piirangute vähendamisele suunatud meetmed aitavad järgida esimest euroala soovitud seoses ärikeskkonnaga. Meetmed tööalase konkurentsivõime parandamiseks aitavad järgida kolmandat euroala soovitud seoses tööturu toimimisega.
- (3) 2019. aasta aruanne Prantsusmaa kohta avaldati 27. veebruaril 2019. Selles hinnati Prantsusmaa edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitudes (⁴) täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitudes järelmeetmeid ja Prantsusmaa edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel. See sisaldas ka vastavalt määruse (EL) nr 1176/2011 artiklile 5 tehtud põhjalikku analüüsi, mille tulemused avaldati samuti 27. veebruaril 2019. Komisjon järeltas oma analüüsi põhjal, et Prantsusmaal esineb ülemäärane makromajanduslik tasakaalustamatus. Avastatud tasakaalustamatus on eelkõige seotud valitsemissektori suure võla ja konkurentsivõime nõrga dünaamikaga tootlikkuse aeglase kasvu tingimustes.
- (4) Prantsusmaa esitas oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 2019. aasta stabiilsusprogrammi 26. aprillil 2019. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitudes on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 (⁵) artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitudes rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (6) Prantsusmaa suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetavat osa ja võlareegliga seotud üleminekkorda. Valitsus näeb oma 2019. aasta stabiilsusprogrammis ette, et valitsemissektori eelarvepuudujääk kasvab 2018. aasta 2,5 %-lt sisemajanduse koguproduktist (SKP) 2019. aastal 3,1 %-le SKPst ja seejärel väheneb järk-järgult (2022. aastal 1,2 %-le SKPst). Valitsemissektori eelarvepuudujäägi kavandatud suurenemise 2019. aastal – mis leiab kinnitust komisjoni 2019. aasta kevadprognoosis – tingib peamiselt ühekordne eelarvepuudujääki suurendav mõju, mis tuleneb tööjõu ja konkurentsivõimega seotud maksuvähenduse asendamisest tööandjate makstavate sotsiaalmaksude alalise vähendamisega. Ümberarvutatud struktuurset eelarvepositsioonist (⁶) nähtub, et keskpika perioodi eelarve-eesmärki, milleks on struktuurne eelarvepuudujääk 0,4 % SKPst, ei ole kavas saavutada 2019. aasta stabiilsusprogrammiga hõlmatud perioodi jooksul. 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPse suurenema 2018. aasta 98,4 %-lt 2019. aastal 98,9 %-le ja seejärel langema 2022. aastaks 96,8 %-le. Eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav. Samal ajal ei ole kirjeldatud meetmeid, mida on vaja, et alates 2020. aastast saavutada eelarvepuudujäägi kavandatud eesmärgid.

⁽⁴⁾ ELT C 320, 10.9.2018, lk 39.

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁽⁶⁾ Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvanud ühiselt kokku lepitud meetodika kohaselt.

- (7) Komisjon esitas 5. juunil 2019 aluslepingu artikli 126 lõike 3 kohase aruande, kuna 2019. aasta stabiilsusprogrammis kavandatud valitsemissektori 2019. aasta eelarvepuudujääk ületas aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst ja esitatud andmete põhjal näib esmapilgul, et 2018. aastal ei täidetud võlareegliga seotud üleminekukorda. Pärast kõigi asjaomaste tegurite hindamist jõuti aruandes järeldusele, et aluslepingus ja määruses (EÜ) nr 1467/1997 määratletud puudujäägi- ja võlakriteeriumid tuleks praegu lugeda täidetuks.
- (8) 13. juulil 2018 soovitas nõukogu Prantsusmaal tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude (7) nominaalne kasvumäär ei ületaks 2019. aastal 1,4 %, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 0,6 % SKPst. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt on oht, et 2019. aastal kaldutakse keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks soovitatud kohandamiskavast oluliselt kõrvale.
- (9) Võttes arvesse, et Prantsusmaa prognoositav valitsemissektori võla suhe SKPsse on üle 60 % ja prognoositav SKP lõhe on 0,7 %, ei tohiks valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär 2020. aastal ületada 1,2 %, mis vastab struktuursele kohandusele 0,6 % SKPst, mis tuleneb stabiilsuse ja kasvu pakti raames ühiselt kokku lepitud eelarvekohanduste nõuete maatriksist. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt ja eeldusel, et poliitikat ei muudeta, on oht, et 2020. aastal kaldutakse sellest nõudest märkimisväärselt kõrvale. Prognoosi kohaselt näib esmapilgul, et Prantsusmaa ei täida 2019. ja 2020. aastal võlareegliga seotud üleminekukorda. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et alates 2019. aastast tuleks võtta stabiilsuse ja kasvu pakti nõuete täitmiseks vajalikud meetmed. On oluline, et mis tahes juhuslikke tulusid kasutatakse valitsemissektori võla suhtarvu edasiseks vähendamiseks.
- (10) Riigi rahanduse konsolideerimiseks tehtud jõupingutused pole avaliku sektori kulude osakaalu märkimisväärselt vähendanud ja 2018. aastal oli see jätkuvalt liidu suurim (56 %). Valitsemissektori võla vähenemise jätkumine sõltub sellest, kuidas valitsus suudab oma kulutusi vähendada. 2017. aastast rakendab valitsus uut eelarve konsolideerimisstrateegiat, mis katab presidendi viieaastast ametiaega. Strateegia edukus sõltub sellest, kas saavutatakse keskvalitsuse ja kohalike omavalitsuste ning tervishoiusüsteemi jaoks kavandatud kulueesmärgid.
- (11) Kulutused tervishoiule on aja jooksul pidevalt suurenenud. 2017. aastal olid kogukulud hinnanguliselt 11,5 % SKPst, rohkem kui üheski teises Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) kuuluvas liikmesriigis. 2018. aasta sügisel kuulutati välja uus tervishoiusüsteemi reform ja 13. veebruaril 2019 esitati selle kohta seaduseelnõu. Reformi edukus sõltub sellest, kas luuakse selge õigus- ja organisatsiooniline raamistik, mis pakub õigeid stiimuleid ning soodustab era- ja avaliku sektori vahelist koostööd. Tervishoiusüsteemi välja kuulutatud reformi raames ei vaadata läbi tervishoiukulude kasvunormi (*objectif national de dépenses d'assurance maladie*, edaspidi „ONDAM“). See kulunorm katab kolmandiku sotsiaalkindlustuskuludest. Ehkki juba alates 2010. aastast on ONDAMi sihtväärtsus saavutatud, on seda pärast 2017. aastat juba kolm korda suurendatud. Ajavahemikus 2018–2020 tõsteti seda 2018. aasta eelarveseadusega algselt eesmärgiks seatud 2,1 % suuruselt kasvult 2,3 %-le ja 2019. aasta sotsiaalkindlustuse eelarvet puudutava seadusega 2,5 %-le. Teataval määral kajastuvad selles seadusettepanekust „*Ma santé 2022*“ tulenevad lisakulud.
- (12) Kohalikul tasandil ületasid avaliku sektori kulutused 2017. aastaks kavandatud kasvueesmärgi. Alates 2014. aastast järgivad Prantsusmaa kohalike omavalitsuste kulutused kulueesmärgi, millega kehtestatakse igaks aastaks mittesiduvad kasvumäärad nii avaliku sektori tegevuskuludele kui ka kohaliku tasandi rahastamisvajadustele (*objectif d'évolution de la dépense locale*). 2018. aastal kaasnesid kulueesmärgiga õiguslikult siduvad lepingud, mille riik ja 71 % Prantsusmaa 322st suurimast kohalikest omavalitsusest sõlmisid ajavahemikuks 2018–2020. Ent kuna kohalike omavalitsusüksuste arv on vähenenud ainult piiratud määral, võib see takistada kulueesmärgi saavutamist. Aastatel 2014–2016 toimunud territoriaalse reformiga vähendati piirkondade arvu poole võrra, ent kohalike omavalitsusüksuste arv ei vähenenud märkimisväärselt: neid on endiselt üle 34 000, ülekaalukalt kõige rohkem liidus.

(7) Valitsemissektori esmased netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis korvatakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud nelja aasta peale. Kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktide kohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekordsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja.

- (13) Selleks et rakendada eelarve uus konsolideerimisstrateegia, mis katab presidendi viieaastat ametiaega, on lisaks vaja ellu viia ikka veel viimistlemisjärgus programm „*Action Publique 2022*“. Programmi eesmärk on suurendada märkimisväärselt valitsemissektori kulutuste tõhusust, parandades samal ajal riiklike haldusasutuste toimimist. Valitsus on ilmselgelt esikohale seadnud meetodika ja protsessidega seotud aspektid, ent ei ole piisavalt tähelepanu pööranud sellele, et arvutada eelnevalt välja võimalik sääst kõigi valdkondade peale kokku. Ehkki sellise lähenemisviisi võib olla tinginud keerukas reformiprotsess ja vajadus pehendada tundlikke teemasid puudutavat avalikku mõttevahetust, raskendab see samas kvantitatiivse hinnangu andmist üldisele strateegiale ja selle panusele eelarve konsolideerimisse. Ennekõike ei ole selge, kuidas täpselt ja millise ajakava alusel aitab reformikava (sealhulgas ministerriumide ümberkujundamiskavad, mis sisaldavad väga mitmeid erinevaid meetmeid) konkreetsete meetmetega kaasa väga spetsiifilise eesmärgi saavutamisele, milleks on vähendada aastaks 2022 kulude suhet SKPsse. Üldiselt nähtub olemasolevast teabest, et 2016. aastal eurorühmas kokku lepitud suunistest kulude läbivaatamise kohta on osaliselt kinni peetud.
- (14) Keskpikas perspektiivis on valitsemissektori koguvõla jätkusuutlikkusega seotud riskid endiselt suured. Valitsemissektori suur võlg ja valitsemissektori struktuurne eelarvepuudujääk tingivad jätkusuutlikkusega seotud riske, eriti keskpikas perspektiivis. Selliste riskide vältimiseks oleks tingimata vaja teha eelarvekohandus, mille tulemusena paraneks oluliselt Prantsusmaa struktuurne esmane eelarvepositsioon. Samuti paraneksid kasvuväljavaated ja Prantsusmaa majanduse vastupanuvõime juhul, kui vähendataks valitsemissektori võla suhet SKPsse.
- (15) Kavandatud pensionireform aitaks keskpikas perspektiivis vähendada valitsemissektori võlga ja seeläbi ka võla jätkusuutlikkusega seotud riske. Pensionisüsteemi eelarve tasakaal sõltub suurel määral makromajanduslikest eeldustest. Prantsusmaa pensioniküsimuste nõukogu (*Conseil d'orientation des retraites*) viimase aastaaruande kohaselt moodustasid pensionikulud 2018. aastal 13,8 % SKPst; prognooside kohaselt jõuavad need 2022. aastaks 13,8 %-ni ja on 2070. aastaks vahemikus 11,8–13,8 % sõltuvalt sellest, milline on selle aja jooksul olnud SKP ja tööhõive kasvumäär. Praegu on Prantsusmaal üle 40 erineva pensioniskeemi. Skeeme kohaldatakse erinevate töötajate rühmade suhtes ning need toimivad erinevate õigusnormide kohaselt. Enne selle aasta lõppu peaks valmima nimetatud skeemide järkjärgulist ühtlustamist käsitlev seaduseelnõu, mille eesmärk on lihtsustada pensionisüsteemi toimimist ja eelkõige muuta see läbipaistvamaks, õiglasemaks ja tõhusamaks.
- (16) Tööhõive määr jätkas tõusu ja jõudis 2018. aastal 71,3 %-ni. Tööpuuduse määr langes veelgi ja jõudis 2018. aastal 9,1 %-ni, ent see on endiselt tunduvalt kõrgem kui liidus keskmiselt (6,8 %) ja euroalal keskmiselt (8,2 %). Lisaks sellele on Prantsusmaa tööturg endiselt väga killustatud. Ligi 85 % uutest inimestest võetakse tööle tähtajalise lepinguga ja tähtajatule töösuhtele ülemineku määr on üks madalamaid liidus. Väga kõrge on ka mittevabatahtliku osalise tööajaga töö määr (2018. aastal 42,3 % kogu osalise tööajaga tööst). Töötushüvitiste süsteemi (*Unédic*) vallas kavandatud reformi eesmärk on võtta käsile tööturu killustatus, vähendades stiimuleid kasutada töölevõtmisel väga lühiajalisi lepinguid või sõlmida sama inimesega järjestikuseid lepinguid ning vähendada süsteemi võlguolekut. Sotsiaalpartnerid alustasid läbirääkimisi töötushüvitiste süsteemi üle 2018. aasta sügisel. Läbirääkimiste eesmärk oli i) vähendada süsteemi võlga, ii) vaadata läbi tööleasumise stiimulid ning iii) luua stimuleerimismehhanism, millega väheneksid stiimulid väga lühiajaliste lepingute alusel töölevõtmiseks. Ent sotsiaalpartnerid ei jõudnud uutest eeskirjadest kokkuleppele. Praegu on reform jõudnud valitsuse kätte, kes on võtnud kohustuse teatada, millised meetmed säilitatakse 2019. aasta suveks.
- (17) Haavatavad rühmad on tööturul muude rühmadega võrreldes raskemas olukorras. Väljaspool ELi sündinud inimeste tööhõive määr oli 2018. aastal 57,5 % (Prantsusmaal sündinud inimeste puhul oli vastav näitaja 73,1 %), mis on üks liidu madalamaid. On tõendeid selle kohta, et üldiselt on rändetaustaga inimesed värbamisprotsessi puhul ebasoodsamas olukorras. Murettekitav on ka nende koondumine vaestesse elurajoonidesse. Kõige mahajäänumate piirkondade (näiteks *quartiers prioritaires de la politique de la ville*) elanikel, sealhulgas rändetaustaga inimestel, on tööturul jätkuvalt raskusi ja 2017. aastal oli töötuse määr nende hulgas 24,7 %. Ehkki võetud on mõned poliitikameetmed, on sotsiaal-majandusliku ja rändetausta mõju õpitulemustele endiselt suur ja takistab tööturule integreerumist.

- (18) Jätkuvalt on tööturul ebasoodsas olukorras ka väheste oskustega inimesed ja noored. 2017. aastal alanes väheste oskustega inimeste töötuse määr esimest korda pärast 2008. aastat, ent 2018. aasta 16,2 % ületab jätkuvalt olulisel määral kriisieelset taset. Noorte töötus (15–24aastased) vähenes 2018. aastal 1,6 protsendipunkti võrra ja jõudis 20,7 %-ni, püsides siiski oluliselt suuremana kui liidu keskmine (15,2 %). Väheste oskustega noorte töötuse määr on endiselt väga kõrge (2018. aastal 35,6 %). Selleks et edendada töötuturul võrdseid võimalusi, on ühtviisi tähtsad intensiivne tööalane nõustamine ja värbamistoetus, oskuste täiendamise võimaluste kättesaadavus, uuenduslikud meetmed, et jõuda kõige haavatavamate mittetöötavate ja mitteõppivate noorteni, ning suurem karmus diskrimineerimise suhtes. Täiendavate väljakutsetega seisavad silmitsi äärepoolseimad piirkonnad, mistõttu neile tuleb erilisel tähelepanu pöörata.
- (19) Tööturu tingimuste paranedes viitavad mitmed näitajad sellele, et oskused ei vasta tööturu vajadustele. Hoolimata kõrgena püsivast töötuse ja vaegtööhõive määrast oskustööliste pöud üha kasvab, eriti konkreetsetes sektorites. Täitmata töökohtade põhjustajate hulgas on olulisel kohal oskuste nappus ja ametialase pädevuse puudumine. Prantsusmaa tööturuasutuse (*Pôle emploi*) andmetel tühistati 2017. aastal registreeritud 3,2 miljonist tööpakkumisest 150 000 kandidaatide puudumise tõttu. On tõendeid selle kohta, et kriisi ja kriisist toibumise kestel oli oskuste mittevastavus tööturu vajadustele üks tegureid, mis aeglustas töötuse vähenemise tempot ja tõstis pikaajalise töötuse määra. Esmakutseõppe läbinud inimeste väljavead tööturul paranevad. 2018. aastal esitles valitsus ulatuslikku meetmepaketti, milles eesmärk oli parandada juurdepääsu esma- ja täiendõppele ning vaadata läbi see, kuidas juhatakse ja rahastatakse kutsehariduse ja -õppe süsteemi. Neid reforme täiendav oskustesse investeerimise kava (*Plan d'investissement dans les compétences*) on seadnud eesmärgiks tagada ajavahemikul 2018–2022 väljaõpe ja põhjalik karjäärinõustamine ühele miljonile mittetöötavale ja mitteõppivale noorele ning ühele miljonile madala kvalifikatsiooniga töötajale.
- (20) Üldiselt suudab Prantsusmaa sotsiaalkaitseüsteem tulemuslikult ebavõrdsust ja vaesust vähendada. Vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste osakaal vähenes veelgi ja jõudis 2017. aastal 17,1 %ni, see tähendab kõigi aegade madalaimale tasemele (võrdluseks: liidu keskmine on 22,4 %). Ent sissetulekute ebavõrdsus on endiselt oluliselt suurem kui enne kriisi. Lisaks sellele on vähenenud kõrgemasse sissetulekukvintili liikumise määr, eriti kõige madalamasse kvintili kuulujate puhul. On rühmi, nagu üksikvanemaga pered ja väljaspool liitu sündinud inimesed, mis seisavad silmitsi tavalisest suurema vaesusriski ja sotsiaalse tõrjutusega. Miinimumsissetuleku saajaid ei nõustata alati piisavalt ja eri piirkondade vahel on väga suured erinevused. Nende probleemide lahendamisel oleks abi täiendavatest ja paremini koordineeritud investeeringutest sotsiaalsesse kaasatusse, nagu näeb ette 2018. aasta septembris esitatud riiklik vaesusevastane strateegia. Ehkki üldiselt on tervishoiusüsteemi toimivus hea, võiksid täiendavad investeeringud aidata kaasa piirkondlike erinevuste vähendamisele, eriti äärepoolseimates piirkondades.
- (21) Euroopa innovatsioonitegevuse tulemustabeli kohaselt ei ole Prantsusmaa hiljutistest algatustest hoolimata suutnud vähendada vahet, mis lahutab teda liidu innovatsiooniliidritest. Investeeringud teadus- ja arendustegevusse on jäänud samale tasemele ning uutel ettevõtjatel on raske edasi areneda. Üldiselt ei ole Prantsusmaa oma teadus- ja arendustegevuse intensiivsuse eesmärgi (2020. aastaks 3 %) saavutamisel graafikus ning ettevõtlussektori investeeringud teadus- ja arendustegevusse on ikka veel tunduvalt alla eesmärgiks seatud 2 %. Avaliku sektori kulutused teadus- ja arendustegevusele on üle liidu keskmise ja hõlmavad suurt hulka kavu, mille raames antakse otsest või kaudset toetust ettevõtjate teadustegevusele ja innovatsioonile, nagu teadus- ja arendustegevuse maksuvähendus (*crédit d'impôt recherche*), mis on üks heldemaid OECD riikides. Ent teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni ökosüsteemi üldised tulemused ei ole veel jõudnud selle suure avaliku toetusega samaväärsele tasemele. Hiljuti küll hinnati olemasolevaid vahendeid, sealhulgas *crédit d'impôt recherche* kava, ent tulevase poliitika rakendamisel oleks abi üldise poliitikameetmete kombinatsiooni igakülgselt hindamisest. 2018. aasta juulis loodud innovatsiooninõukogu (*Conseil de l'innovation*) ülesanne on teha järelevalvet lihtsustamismeetmete, näiteks innovatsiooni piirkondliku, riikliku ja Euroopa toetuse parema koordineerimise üle. Samuti aitaksid innovatsiooni levikule kaasa teadus- ja äriühingute tihedamad sidemed, eriti teadmussiirde kavade raames, kuna ettevõtjate rahastatud avaliku teadus- ja arendustegevuse poolest jääb Prantsusmaa endiselt liidu keskmisele alla. Neljandaks perioodiks (2019–2022) uuendati toetust konkurentsivõimeklastritele (*pôles de compétitivité*); prioriteetseteks loetakse need klasterorganisatsioonid, kellel on tihedad sidemed muude kohaliku tasandi struktuuridega ja liidu projektide alane kogemus ning

kes keskenduvad riikliku tööstuse prioriteetidele. Erastamisest rahastatav innovatsiooni- ja tööstusfond (*Fonds pour l'innovation et l'industrie*) aitab lisaks sellele leida rahastamisvahendeid tehisintellekti jaoks. Nende algatuste edu üks pante on seonduva tehnoloogia, nagu asjade internet, 5G võrgud ja kõrgjõudlusega andmetöötlus, ning üldisemalt andmepõhise majanduse kiire arendamine. Piirkonniti on väga erinevad ka teadus- ja arendustegevusse tehtavad investeeringud ning innovatsioonitulemused. Mitmetes maapiirkondades ja tööstusliku ülemineku etapis olevates piirkondades jääb see alla liidu keskmise. Äärepoolseimate piirkondade näitajad on pingerea lõpus.

- (22) Praeguse seisuga on Prantsusmaa saavutanud energia- ja kliimamuutuste leevendamise poliitika vallas häid tulemusi ning püsib 2020. aastaks seatud kasvuhoonegaaside heite vähendamise eesmärgi täitmisel graafikus. Sellest hoolimata peab riik investeeringuid oluliselt suurendama, et saavutada oma 2020. aasta taastuenergia ja energiatõhususe eesmärgid ning veel kõrgemale seatud 2030. aasta kliima- ja energiaeesmärgid, eriti mis puudutab taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu ja hoonefondi uuendamist selle energiatõhususe suurendamiseks. Kuna üle poole nende investeeringute rahastustest tuleb avalikust sektorist, tuleks majanduslike ja õiguslike tingimuste varal soodustada projektide rahastamist erasektori poolt, et pääseda ligi seal leiduvatele märkimisväärsetele investeerimisvõimalustele. Eriti suur kasutamata potentsiaal on seotud taastuvate energiaallikate kasutuselevõtu kiirendamisega kütte- ja jahutussektoris. Investeerimisvajadused on suured ka ehitiste energiatõhususe valdkonnas. Eriti puudutab see eluasemete renoveerimist, mis moodustab suure osa kliimameetmetega seotud investeeringute puudujäägist, kuna suurem osa eluasemefondist on vana ning selle hulka kuulub 7–8 miljonit tõsiste soojaleketega hoonet (umbes 20 % kõigist eluruumidest). Mis puudutab ettevõtjate hoonefondi, siis 2017. aasta seisuga on suure energiatõhususe normidele vastavate hoonete osakaal Prantsusmaal väiksem kui liidus tervikuna (vastavalt 25 % ja 39 %). Energeetikasektoris on piirkondade vahel märkimisväärsed erinevused. Energiamahukus väheneb peaaegu kõigis piirkondades, ent mitte ühesuguses tempos, ja taastuenergia kasutuselevõtu vallas on märkimisväärsed erinevused. Lisainvesteeringud energiaühendustesse aitaksid edendada liidu energia siseturu integratsiooni, suurendades samas konkurentsi ja hõlbustades taastuenergia kasutuselevõttu, eriti mis puudutab Iberia poolsaart.
- (23) 2018. aasta riiklik ringmajanduse tegevuskava (*feuille de route pour l'economie circulaire*) on ressursitõhusust käsitlev auahne poliitikaraamistik, mille rakendamise eelduseks on vastavad investeeringud. Ehkki Prantsusmaal on ringlussevõetava materjali osakaal üldisest materjalivajadusest (ringlussevõetava materjali kasutamise määr) liidu keskmisest tunduvalt suurem (2016. aastal vastavalt 19,5 % ja 11,7 %), on olmejäätmete ringlussevõtu määr siiski pisut madalam kui liidus keskmiselt (2016. aastal vastavalt 41,8 % ja 46,4 %). Selles vallas on ringmajanduse seadus samm edasi, muu hulgas mis puudutab teise toorme, ennekõike plasti laialdasemat kasutamist. Jätkata tuleb ressursitõhusate ärimudelite ja tootmisprotsesside, sealhulgas tööstussümbioosi propageerimist, eriti väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate hulgas. Seda saab lihtsustada uuenduslike rahastamisvahendite väljatöötamise ja ökoinnovatsiooni rahastamisega.
- (24) Investeeringud ühenduvusse (eriti mahajäänud piirkondades) aitaksid vähendada ebavõrdsust Prantsusmaal. Kiire lairibaühenduse kättesaadavuse vallas jääb Prantsusmaa liidu keskmisest maha ja kiire lairibaühenduse kasutuselevõtu määr on madal (2018. aastal oli see Prantsusmaal 20 %-l ja liidus keskmiselt 41 %-l leibkondadest). Vähem kui liidus keskmiselt kasutatakse ka mobiilseid lairibateenuseid. Lairibaühenduse leviala on regiooniti väga erinev ning mõnedes maapiirkondades ja äärepoolseimates paikades on see jätkuvalt piiratud. Prantsusmaa ülikiire lairibaühenduse kava (*Plan France Très Haut Débit*) ja sellega seotud meetmed peaksid oluliselt kaasa aitama riigi ühenduvuseesmärkide saavutamisele. Võttes arvesse valdavalt detsentraliseeritud lähenemisviisi ja potentsiaalseid kitsaskohti juhul, kui ei leidu küllaldaselt võrgu paigaldamiseks vajalikke oskustöölisi, tuleb kõnealuste meetmete rakendamist ilmingimata tähelepanelikult jälgida, eriti digitaalselt alateenindatud piirkondades.

- (25) Hoolimata jõupingutustest maksumaksjate õiguskindluse suurendamiseks (*Loi pour un État au service d'une société de confiance*, ESSOCI seadus) ja süsteemi lihtsustamiseks, on Prantsusmaa maksusüsteem jätkuvalt keeruline ja see pärssib ettevõtluskeskkonda. Maksuseadustik näeb ette terve hulga erinevaid maksustamiskordi ja maksukuluseid (maksuvähendused, maksuvabastused, maksusoodustused). Selle keerukusega tahetakse sageli saavutada konkreetseid poliitilisi eesmärke, nagu kõige haavatavamate leibkondade maksukoormuse vähendamine, aga ka teatava käitumise soodustamine või pärssimine. Ent sellega kaasneb oht, et sätted muutuvad segaseks, suurendades nii nõuete täitmisega seotud kulusid ja õiguskindlusetust, see omakorda aga kahjustab Prantsusmaa atraktiivsust ja loob võimalusi seadustest mööda hiilida.
- (26) Maksusüsteemi aitaks täiendavalt lihtsustada maksukulude lihtsustamine ja väikemaksude arvu vähendamine. 2019. aastal on maksukulud hinnanguliselt 4 % SKPst. Erinevalt eelmisest mitmeaastasest raamistikust ei ole praeguse eelarveraamistikuga (2018–2022) ette nähtud maksukulude ülempiiri. Selle asemel püstitatakse seal mittesiduv eesmärk viia maksukulud 28 %ni maksudest saadava netotulu ja maksukulude summast. Ehkki 2018. aasta eelarveseaduses kavandatud maksukulude osakaal jäi allapoole 2018–2022. aasta mitmeaastase eelarveraamistikuga kehtestatud eesmärgi (28 %), prognoositakse tulevikus selle suurenemist (2018. aasta lõpul 25,5 % ja 2019. aastal 26 %).
- (27) 2019. aasta eelarvega nähakse ette, et maksukulude kogusumma langeb alla 100 miljardi euro, mis teeb lõpu nende mahu viis aastat kestnud suurenemisele. Samas kasvas maksukulude arv 2018. ja 2019. aasta vahel 457-lt 474-le. 2018. aastal soovitas kontrollikoda olemasolevaid maksukuluseid lihtsustada ning juhtis tähelepanu nende puudulikule kontrollile ja hindamisele. Jätkata tuleks jõupingutusi vähetulusate või ebatõhusate maksude kohaldamise lõpetamiseks. 2019. aasta eelarveseadusega tehti lõpp 26 vähetulusale maksule; 2019. aastal kaotati neist 20 kogusummas 132 miljonit eurot, 2020. aastal kaob veel kuus kogusummas 208 miljonit eurot. Eelduste kohaselt jätkub väikeste maksude kaotamine 2020. aastal samas tempos.
- (28) Samuti koormavad ettevõtjaid endiselt muud tootmismaksud. 2016. aastal moodustasid tootmismaksud 3,1 % SKPst, mis on rohkem kui Itaalias (1,4 %), Hispaanias (1,0 %) ja Saksamaal (0,4 %). Sellistel maksudel on erinev maksubaas (käive, lisaväärtus, töötasu, maa ja ehitised) ja need võivad suurendada üldiseid tootmiskulusid. Sellel võib olla negatiivne mõju konkurentsivõimele, eriti mis puudutab töötlevat tööstust. 2019. aasta eelarveseadusega kaotatakse ainult üks riiklikul tasandil kogutav tootmismaks (*forfait social*), mis läheb aastas maksma 660 miljonit eurot (pärast selle täielikku kaotamist 2020. aastal).
- (29) Edusammudest ja kõrgelennuliste reformide elluviimisest hoolimata püsivad äriteenuste valdkonnas ja reguleeritud kutsealadel sisenemistõkked ja sealne konkurents on jätkuvalt väike. OECD uue EMP-sisese teenustekaubanduse suhtes kehtivate piirangute indeksi kohaselt on Prantsusmaal Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) keskmisega võrreldes rohkem regulatiivseid piiranguid sellistes sektorites nagu raamatupidamis-, õigusabi- ja turustusteenused. Peamisteks tõketeks on piiravad loanõuded, reserveeritud tegevusalad ning osalus- ja hääleõigusnõuded. Jaemüügisektoris on Prantsusmaa viinud ellu hulgaliselt reforme regulatiivse koormuse vähendamiseks. Sellest hoolimata vähendavad mitmed tegevuspiirangud endiselt jaemüügiga tegelevate ettevõtjate tööviljakust ja panevad nad e-kaubandusega võrreldes ebasoodsasse olukorda. 2019. aasta riiklikus reformikavas kirjeldatakse üksikasjalikult uusi meetmeid, mille eesmärk on suurendada konkurentsi teatavates konkreetsetes teenustesektorites, nagu auto-koolid, kinnisvarahaldusfirmad ja autovaruosade müük. 2019. aasta 4. aprillil esitas konkurentsiasutus arvamuse, milles käsitleti ravimite jaemüügi suhtes kehtivate piirangute vähendamist, säilitades samal ajal rahvatervise kõrgetasemelise kaitse.
- (30) Teenustega seotud tõkked on tinginud vähese konkurentsi, suured kasumimarginaalid ja kõrged hinnad, vähendades majanduse kui terviku konkurentsivõimet. Peamiste äriteenuste uuenemise määr on Prantsusmaal ülejäänud liiduga võrreldes madalam. Konkurentsi puudumine teenustesektoris koos suurte tööjõukuludega on aidanud hindu üleval hoida, eriti kinnisvaratehingute, majutuse, tootlustamise ning õigus- ja raamatupidamisteenuste valdkonnas. Kuna nimetatud teenuste kulusid kannavad ka neid teenuseid kasutavad ettevõtjad, kujutavad need enesest täiendavat tegurit, mis vähendab Prantsusmaa – muu hulgas selle tööstuse – konkurentsivõimet.

- (31) PACTE-seaduse (*Loi relative à la croissance et la transformation des entreprises*) eesmärk on toetada ettevõtete kasvu ja ümberkorraldamist. Sellega vähendatakse künniste arvu, mis hakkavad ettevõtete suhtes kehtima sedamööda, kuidas nad kasvavad, ehkki allesjäänud künniste kohaldamisala laiendati ja nende ületamine on endisest kulukam. Lisaks nähakse seadusega ette viieaastane üleminekuperiood ja künnis loetakse ületatuks alles pärast selle lõppu; samuti julgustatakse väikesi ja keskmise suurusega ettevõtjaid kasutama ära töötajatele mõeldud stiimuleid ja osalussüsteeme, mis on seotud ettevõtte töötulemustega. Ka näeb seadus ette ettevõtte loomise ja registreerimise lihtsustatud menetluse ning sellega kehtestatakse uued normid, mis aitavad ettevõtjatel saada uue võimaluse. Samuti vähendatakse sellega maksejõuetusmenetluse kestust ja maksumust (eriti väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete jaoks), muu hulgas vähendades nimetatud menetlustega seotud ettearvatust. Prantsusmaa valitsuse enda hinnangul võiks PACTE-seadusest SKP-le tulenev mõju kasvada 2025. aastaks 0,32 % ja pikaajalises perspektiivis 1 % võrra. Et reformist kasu saada, tuleb see täielikult ja kiiresti rakendada.
- (32) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitusel nimetatud puudused, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Prantsusmaal kõnealuseid vahendeid asjaomaste sektorite puhul võimalikult hästi kasutada, võttes arvesse piirkondlikke ja territoriaalset erinevusi ja äärepoolseimate piirkondade erilist olukorda.
- (33) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Prantsusmaa majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta stabiilsusprogrammi, 2019. aasta riiklikku reformikava ja Prantsusmaale eelmistel aastatel esitatud soovitude järelmeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Prantsusmaa eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastes otsustes liidu tasandi panuse.
- (34) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamuse⁽⁸⁾ kajastub eelkõige allpool esitatud soovitusel 1.
- (35) Võttes arvesse komisjoni põhjalikku analüüsi ja kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta riikliku reformikava ja 2019. aasta stabiilsusprogrammiga tutvunud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud nõukogu soovitusel kajastuvad allpool esitatud soovitusel 1 kuni 4. Need soovitusel aitavad järgida ka euroala 2019. aasta soovitusi, eelkõige euroala esimest ja teist soovitusel. 1. soovitusel osutatud eelarvepoliitilised meetmed aitavad muu hulgas tegeleda valitsemissektori suure võlaga seotud tasakaalustamatusega,

SOOVITAB Prantsusmaal võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid.

1. Tagada, et esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ei ületa 2020. aastal 1,2 %, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 0,6 % SKPst. Kasutada juhuslikke tulusid, et vähendada kiiremini valitsemissektori võla suhet SKPsse. Saavutada kulude kokkuvõtteid ja suurem tõhusus valitsuse kõigis allsektorites, sealhulgas määratledes täpselt konkreetsed meetmed, mida on vaja 2022. aasta algatuse „*Action Publique*“ raames, ja teha järelevalvet nende rakendamise üle. Reformida pensionisüsteemi, et ühtlustada järk-järgult erinevaid pensioniskeeme käsitlevaid õigusnorme, et muuta skeemid õiglasemaks ja jätkusuutlikumaks.

⁽⁸⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

2. Soodustada kõigi tööotsijate tööturule integreerimist, tagada võrdsed võimalused (pannes seejuures erilist rõhku haavatavatele rühmadele, sealhulgas rändetaustaga isikutele) ning tegeleda oskuste nappuse ja tööturu vajadustele mittevastavusega.
3. Keskenduda investeeringutega seotud majanduspoliitikas teadusuuringutele ja innovatsioonile (seejuures tuleks parandada avaliku sektori toetuskavade, sealhulgas teadmussiirdekavade tõhusust), taastuenergiale, energiatõhususele ja -ühendustele teiste liidu riikidega ning digitaristule, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi.
4. Jätkata maksusüsteemi lihtsustamist, eriti piirates maksukulude kasutamist, jätkates ebatõhusate maksude kaotamist ja vähendades tootmismakse. Vähendada regulatiivseid piiranguid, eriti teenustesektoris, ja rakendada täies ulatuses ettevõtete kasvu soodustamisele suunatud meetmed.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Horvaatia 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus
Horvaatia 2019. aasta lähenemisprogrammi kohta**

(2019/C 301/11)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 9 lõiget 2,võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta, ⁽²⁾ eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. 21. novembril 2018 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka häiremehhanismi aruande, milles nimetati Horvaatiat ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida.
- (2) 2019. aasta aruanne Horvaatia kohta avaldati 27. veebruaril 2019. Selles hinnati Horvaatia edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitude ⁽³⁾ täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitude järelmeetmeid ja Horvaatia edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel. See sisaldas ka vastavalt määruse (EL) nr 1176/2011 artiklile 5 tehtud põhjalikku analüüsi, mille tulemused avaldati samuti 27. veebruaril 2019. Komisjon järeldas oma analüüsi põhjal, et Horvaatias esineb makromajanduslik tasakaalustamatus, mis tuleneb avaliku ja erasektori võla ning välisvõla kõrgest tasemest aeglase potentsiaalse majanduskasvu tingimustes. Samas on tasakaalustamatus viimastel aastatel vähenenud, mida on toetanud tugev nominaalkasv ja konservatiivne eelarvepoliitika. Negatiivne netovälispositsioon on tänu jooksevkonto pidevale ülejäägile paranenud. Valitsemissektori võlg on pärast 2015. aasta haripunkti märkimisväärselt kahanenud. Erasektori võlg väheneb samuti, ehkki sedamööda, kuidas laenumaht kasvab ja investeeringud taastuvad, peaks selle tempo aeglustuma. Finantssektor on hästi kapitaliseeritud ja kasumlik, kuid endiselt on suur viivislaenude osakaal, mis küll näitab langustendentsi. Poliitikameetmeid on tõhustatud, kuid majanduse vastupanuvõime tugevdamiseks on struktuurimeetmete põhjalik rakendamine jätkuvalt väga oluline. Hoolimata mõningatest edusammudest ootavad endiselt lahendamist probleemid, mis on seotud majandus- ja valitsemissektori finantsstatistika täielikkuse, täpsuse ja õigeaegsusega.

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.

⁽³⁾ ELT C 320, 10.9.2018, lk 44.

- (3) Horvaatia esitas 18. aprillil 2019 oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 2019. aasta lähenemisprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (4) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud teataval määral arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽⁴⁾ artiklis 23, võib komisjon juhuil, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitusete rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (5) Horvaatia suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa ning võlareeglit. Valitsemissektori eelarveülejätk oli 2018. aastal 0,2 % sisemajanduse koguproduktist (SKP) ning 2019. aasta lähenemisprogrammi kohaselt halveneb nominaalne eelarvepositsioon 2019. aastal –0,3 %ni SKPst ja seejärel paraneb järk-järgult kuni 0,8 %-lise ülejäägini 2022. aastal. Ümberarvutatud struktuursest eelarvepositsioonist⁽⁵⁾ nähtub, et keskpika perioodi eelarve-eesmärki, milleks on struktuurne eelarvepuudujääk 1 % SKPst alates 2020. aastast (2019. aastal oli eesmärk struktuurne eelarvepuudujääk 1,75 % SKPst), kavatsetakse kogu programmiperioodil ületada. 2019. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse võrreldes 2019. aasta 71,6 %ga vähenema 2020. aastaks 68,5 %ni ja 2022. aastaks 62 %ni. Nende eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav. Kavandatud eelarve-eesmärgid näivad aga ettevaatlikud. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori eelarvepositsioon 2019. ja 2020. aastal vastavalt 0,1 % ja 0,5 % SKPst. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt püsib struktuurne eelarvepositsioon 2019. aastal –0,8 % juures ja 2020. aastal –0,5 % juures SKPst ning ületab seega keskpika perioodi eelarve-eesmärki. Prognoositakse, et Horvaatia täidab 2019. ja 2020. aastal võlareeglit. Üldiselt on nõukogu prognooside põhjal seisukohal, et Horvaatia täidab 2019. ja 2020. aastal stabiilsuse ja kasvu pakti nõuded.
- (6) Detsembris 2018 võttis Horvaatia parlament vastu vastutustundliku eelarvepoliitika seaduse. Selle eesmärk on tugevdada eelarvepoliitika komisjoni ülesehitust ja volitusi ning kehtestada numbrilised eelarve-eeskirjad, sealhulgas struktuurse eelarvetasakaalu reegel. Märtsis 2019 tugevdati riigikontrolli volitusi karistusmehhanismidega, mida kasutatakse siis, kui riigikontrolli soovitusi ei täideta, ning laiendati auditeerimise ulatust. Eelarveraamistikku tugevdatakse muudetud eelarveseaduse vastuvõtmisega veelgi. See peaks parandama eelarve planeerimist, eelarveandmete kogumist ja riiklike tagatiste andmise kriteeriume.
- (7) Horvaatia avaliku halduse territoriaalne killustatus mõjutab selle tõhusust ja süvendab piirkondlikke erinevusi. Paljudel väikestel kohalikel omavalitsustel puudub oma pädevusvaldkonda kuuluvate teenuste osutamiseks piisav finants- ja haldussuutlikkus. See tekitab suuri erinevusi avalike teenuste osutamisel majanduslikult ja halduslikult tugevate ja nõrkade kohalike omavalitsuste vahel kogu Horvaatias. Keskvalitsuse tasandil on ametiasutused astunud samme kohmaka riigiametite süsteemi lihtsustamiseks, kuid homogeensema süsteemi tagamiseks vajalikku õigusraamistikku ei ole veel vastu võetud. Keskvalitsuse kohalike üksuste ülesanded kavatsetakse üle anda kohalikele omavalitsustele.
- (8) Tervishoiusüsteemis on 2018. aastal kogunenud täiendav võlg, mis kujutab endast ohtu riigi rahandusele. Süsteemi rahastamine põhineb tööealise elanikkonna maksetel ja riigieelarvevahenditel, millest kogukulude katmiseks ei ole jätkuvalt piisanud. Tervishoiusüsteemi rahaline olukord peaks paranema tänu 2019. aastal suurendatud tervisekindlustuse kindlustusmaksetele ja detsembris 2018 tõstetud tubakaaktsiisile. Haiglate käimasolev funktsionaalne lõimimine ja meetmed parema esmatasandi tervishoiu tagamiseks võivad suurendada kulutuste tõhusust, kuid nende elluviimine on aeglane.

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁽⁵⁾ Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvanud ühiselt kokku lepitud metoodika kohaselt.

- (9) Avaliku halduse ja selle talituste palgakujundusraamistiku ebaühtlus tõkestab võrdset kohtlemist ja keskset kontrolli avaliku sektori palgakulude üle. Ametnike palgakujundamiseks kavandatud uute õigusaktide vastuvõtmine on mitu korda edasi lükatud. Seaduse eesmärk on saavutada suurem ühtlustamine kogu avalikus halduses, kehtestades ühtsed palgatabelid ja töö keerukuse koefitsiendid, mis põhinevad ühtsematel ametijuhenditel ja pädevusraamistikel. Horvaatial on sotsiaaldialoogi raamistik, kuid tõelise sotsiaaldialoogi pidamiseks on vaja parandada töömeetodeid ja -korda. Samuti nõrgendab sotsiaaldialoogi tõhusust ametiühingute killustatus.
- (10) 2018. aastal jätkus töötuse määra kiire vähenemine. Ka noorte töötus vähenes märkimisväärselt, kuid on endiselt suur. Sellele vaatamata on Horvaatias aktiivsuse ja tööhõive määrad madalad, kusjuures mitteaktiivsuse kõige levinumad põhjused on ennetähtaegne pensionile jäämine ja hoolduskohustuste täitmine. Juurdepääs tööturule peab paranema, näiteks vajalike oskuste prognoosimise ja nende pakkumise kaudu. Paljud mitteaktiivsust põhjustavad tegurid on endiselt alles ning tundub, et praegused tööturule sisenemist hõlbustavad meetmed ei ole piisavad. Tööturuasutuste suutlikkus on piiratud ning tööhõivetalituste, sotsiaalasutuste ja muude asjaomaste sidusrühmade koostöö on nõrk. 2019. aastal jõustus oluline pensionisüsteemi reformi pakett. Reformi kolm peamist eesmärki on: i) tegeleda süsteemi ülesehituse probleemidega, mis on viinud teatavate pensionäriühikute ebaõiglase kohtlemiseni; ii) parandada pensionisüsteemi jätkusuutlikkust tööelu kestuse pikendamise kaudu ning iii) tugevdada teise pensionisamba institutsioonilist ülesehitust ja tulemuslikkust.
- (11) Haridustase Horvaatias sõltub paljuski sotsiaal-majanduslikest erinevustest. Horvaatia haridustase on allpool liidu keskmist, eriti alushariduse ja lapsehoiu, põhioskuste, kolmanda taseme hariduse omandamise, täiskasvanuhariduse ning selle poolest, kuivõrd vastavad kutseharidus ja -koolitus tööturu vajadustele. Horvaatia tegeleb katseprojekti raames õppekavade reformiga, kuid reformi täielik potentsiaal saavutatakse ainult siis, kui see viiakse täielikult ellu ja koolitatakse ka õpetajaid.
- (12) Vaatamata ikka veel suhteliselt suurele tööpuudusele on teatavates majandussektorites eelkõige oskuste nappuse tõttu puudu töödust. Digioskuste parandamine saaks suurendada tootlikkust ja vähendada teatavate oskuste nappust. Kutsehariduse ja -koolituse vähenemine vastavus tööturu vajadustele on koolilõpetajate madala tööhõive põhjuseks. Õpilaste osalemine töökohal toimuva väljaõppe programmides on vähenenud. Piirkondlike pädevuskeskuste loomine ja dualõppe katseprogramm peaksid parandama kutsehariduse ja -koolituse kvaliteeti ning hõlbustama vajalike oskuste väljaselgitamist. Osalemine täiskasvanuhariduse programmides, mida pakutakse osana meetmetest, mis aitavad inimestel tööd või koolitust leida, on madal. See kehtib eelkõige haridust kõige rohkem vajavate isikute, näiteks madala kvalifikatsiooniga töötajate ja töötute puhul.
- (13) Vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus oleva elanikkonna osakaal on vähenemas, kuid on jätkuvalt liidu keskmisest suurem. See oht puudutab peamiselt eakaid ja puuetega inimesi. Sotsiaalhüvitiste mõju vaesuse vähendamisel on liidu keskmisega võrreldes endiselt väike. Ametiasutused on võtnud meetmeid, et parandada kohalikul tasandil pakutavate sotsiaalhüvitiste registreerimist, ühtlustades nende klassifitseerimist. Nõnda peaks saama riigis pakutavatest hüvitistest parema ülevaate, mida saaks seejärel kasutada sotsiaalkaitsesüsteemi tõhususe parandamiseks, et jõuda nendeni, kes tuge kõige enam vajavad.
- (14) Transpordivõrk on ebaühtlane ja raudteetaristu arendamine on märgatavalt maha jäänud, mis pärsib teenuse kvaliteeti ja töötajate liikuvust. Väiksemates linnades puudub piisav ühistransporditaristu. Maanteetranspordist tulenev kasvuhooonegaaside heide on viimase viie aasta jooksul oluliselt suurenenud. Taastuvate energiaallikate osakaal transpordisektoris on tunduvalt väiksem kui 2020. aastaks seatud eesmärk 10 %. Vaja on täiendavaid jõupingutusi ja investeringuid fossiilkütuseid kasutavate autode suure osakaalu tegelikuks vähendamiseks, ühendvedude edendamiseks ja kasvuhooonegaaside heitkoguste vähendamiseks transpordisektoris üldisemalt.
- (15) Horvaatia suurt energiamahukust saaks vähendada investeringutega energiatõhususse ja arukatesse energiasüsteemidesse. Erilist tähelepanu tuleks pöörata hoonete energiatarbimise vähendamisele ja kaugküttevõrkude energiatõhususe parandamisele. Tuule- ja päikeseenergia tootmisel tehtavatel investeringutel, aga ka taastuvatel energiaallikatel kütte ja jahutuse valdkonnas on samuti suur potentsiaal. Nende edendamine võimaldaks suurendada energiasõltumatust ka Horvaatia saartel kooskõlas ELi saarte puhta energia algatusega. Lisaks on Horvaatia eriti tundlik kliimaohutude, eelkõige üleujutuste ja metsatulekahjude suhtes.

- (16) Investeeringud võimaldaksid edendada ka üleminekut ringmajandusele. Investeeringuid on vaja, et toetada jäätmete liigiti kogumist ja ringlussevõttu kui alternatiive prügilasse ladestamisele, arendada toorainete asendamist, suurendada nõudlust ringlussevõetud materjali järele ning edendada üldsuse teadlikkust säästvast tarbimisest ja käitumisest. Lisaks on vaja märkimisväärseid investeeringuid, et tagada reovee kogumine ja puhastamine asumites, mille inimekvivalent on üle 2 000. Veevõrkudesse tehtavad investeeringud aitaksid vähendada joogivee lekkeid ja täita seni saavutamata kvaliteedinõudeid.
- (17) Teadus- ja innovatsioonisuutlikkus ning tipp tehnoloogiate kasutuselevõtt vajavad investeeringuid, et parandada innovatsioonitulemusi ja edendada tootlikkuse kasvu, mida praegu takistab killustatud ja ebatõhus teadus- ja innovatsioonipoliitika. Horvaatia aruka spetsialiseerumise strateegia (2016–2020) eesmärk on edendada innovatsiooni, kõrvaldada süsteemi killustatus ning tagada teadus- ja arendustegevuse vastavus põhilistele majandusprioriteetidele; samas eeldatakse, et selle rakendamine kiireneb veelgi. Investeeringutega saaks toetada ülikoolide ja ettevõtjate koostööd tehnosiirde ja teadustulemuste komertskasutuse võimaldamiseks ning tõhustada juhtimist.
- (18) Riigile kuuluvate ettevõtete üldjuhtimise parandamiseks võetud meetmete elluviimine edeneb aeglaselt. Vastu võeti uued äriühingu üldjuhtimise põhimõtted ja nähti ette keskpika perioodi kavandamine ja tulemusaruandlus. Ent majandust pärsivad endiselt riigile kuuluvate ettevõtete suur osakaal paljudes sektorites, nende madal kasumlikkus ja nõrk tootlikkus. 2018. aastal vähendati erilist huvi pakkuvate ettevõtete arvu ning rohkem ettevõtteid vastavad nüüd ametlikult tingimustele, mis võimaldavad neid müüa, kuid selget erastamisstrateegiat veel ei ole. Tundub, et ametiasutused keskenduvad allesjäänud mahuka vähemusosaluse müügile ja mittetootlike varade aktiveerimisele. Korruptsiooni tajutakse laialt levinuna ja suurenevana. Korruptsiooni ennetamiseks ja selle eest karistamiseks puuduvad tõhusad vahendid, eriti kohalikul tasandil. Kohalikes avaliku sektori ettevõtetes tuleb tõhustada ametisse nimetatud isikute kontrolli- ja karistusmehhanisme.
- (19) Liigsed haldus- ja õiguslikud nõuded ning maksutaolised lõivud koormavad ettevõtjaid, eelkõige väiksemaid ettevõtjaid. Halduskoormus on välja selgitatud, mis võimaldab ametiasutustel võtta põhjendatud meetmeid halduskoormuse vähendamiseks. Maksutaoliste lõivude vähendamine on pidurdunud. Konkurentsi pärsib üleliia reguleeritud kutsealade suur arv. Teatavates sektorites, eelkõige taksoteenuste sektoris, on tehtud edusamme, kuid paljude majanduslikult oluliste kutsealade puhul esineb liigseid piiranguid.
- (20) Vaatamata edusammudele vähendavad tsiviil- ja kaubanduskohtutes kuhjunud kohtuasjade suur arv ja pikad kohtumenetlused õiguskindlust, kriminaalõiguse ebaefektiivsus takistab aga võitlust majandus- ja finantsrikkumiste vastu. Kohtusüsteemi sõltumatuse tajumine on veelgi halvenenud. Riikliku kohtunõukogu seaduse muudatused võeti vastu 2018. aastal. Kui välja arvata kõrgem kaubanduskohus, on kuhjunud kohtuasjade hulga vähenemine peamiselt tingitud sissetulevate kohtuasjade hulga vähenemisest. Mõnes kohtus katsetatakse elektroonilist suhtlust, kuid üle riigi ei ole seda veel laiendatud.
- (21) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitusel nimetatud puudused ning eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Horvaatial kõnealuseid vahendeid asjaomaste sektorite puhul võimalikult hästi ära kasutada, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Selle investeeringu edu tagamiseks on oluline suurendada riigi haldussuutlikkust kõnealuste vahendite haldamisel. Riigihangete institutsioonilist raamistikku tuleb tugevdada, et parandada nõuete täitmist ja võimaldada strateegiliste hangete abil saavutada poliitikaeesmärke ning tagada avalike vahendite tõhus kasutamine.
- (22) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Horvaatia majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta lähenemisprogrammi, 2019. aasta riiklikku reformikava ja varasematel aastatel Horvaatiale esitatud soovitude järelmeetmeid. Lisaks nende asjakohasusele Horvaatia eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast võttis komisjon arvesse ka nende vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele. See kajastab vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastes otsustes liidu tasandi panuse.

- (23) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta lähenemisprogrammiga tutvunud ja on arvamusel, ⁽⁶⁾ et Horvaatia täidab stabiilsuse ja kasvu pakti.
- (24) Võttes arvesse komisjoni põhjalikku analüüsi ja kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta riikliku reformikava ja 2019. aasta lähenemisprogrammi läbi vaadanud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud nõukogu soovitusel kajastuvad allpool esitatud soovitustes 1–4. 1. soovitusel osutatud eelarvepoliitilised meetmed aitavad muu hulgas tegeleda valitsemissektori suure võlaga seotud tasakaalustamatusega,

SOOVITAB Horvaatiale võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid.

1. Tugevdada eelarveraamistikku ja tingimuslike kohustuste järelevalvet kesks- ja kohalikul tasandil. Vähendada avaliku halduse territoriaalset killustatust ja ühtlustada pädevuste funktsionaalset jaotust.
2. Minna edasi haridusreformiga, et parandada hariduse ja koolituse kättesaadavust igal tasandil, aga ka nende kvaliteeti ja vastavust tööturu vajadustele. Konsolideerida sotsiaalhüvitisi ja suurendada nende vaesust vähendavat mõju. Tugevdada tööturumeetmeid ja -asutusi ning parandada nende tegevuse koordineerimist sotsiaalasutustega. Võtta sotsiaalpartneritega konsulteerides kasutusele ühtlustatud palgakujundusraamistik avaliku halduse ja selle talituste töötajate jaoks.
3. Keskenduda investeeringutega seotud majanduspoliitikas teadusuuringutele ja innovatsioonile, säästvatele linna- ja raudteetranspordile, energiatõhususele, taastuvatele energiaallikatele ja keskkonnataristule, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Tugevdada haldussuutlikkust, et kavandada ja rakendada avalikke projekte ja meetmeid.
4. Parandada riigile kuuluvate ettevõtete üldjuhtimist ning soodustada selliste ettevõtete ja mittetootlike varade müüki. Tõhustada korruptsiooni ennetamist ja korruptsiooni eest karistamist, eelkõige kohalikul tasandil. Lühendada kohtumenetluste kestust ja soodustada elektroonilise suhtluse kasutamist kohtutes. Vähendada kõige koormavamaid maksu- ja teenuseturgude ülemäärast reguleerimist.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

⁽⁶⁾ Vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 9 lõikele 2.

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Itaalia 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Itaalia 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

(2019/C 301/12)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 5 lõiget 2,võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta, ⁽²⁾ eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. Samuti võttis komisjon 21. novembril 2018 määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles nimetati Itaaliat ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel kohta, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 21. märtsil 2019. Nõukogu võttis 9. aprillil 2019 vastu soovitusel euroala majanduspoliitika kohta ⁽³⁾ („euroala 2019. aasta soovitus“), milles esitatakse viis euroala soovitusel („euroala soovitusel“).

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.

⁽³⁾ ELT C 136, 12.4.2019, lk 1.

- (2) Kuna Itaalia rahaühik on euro ning majandus- ja rahaliidu riikide majandused on üksteisega tihedalt seotud, peaks Itaalia tagama allpool esitatud soovitudes 1–5 kajastuva euroala 2019. aasta soovitud täieliku ja õigeaegse täitmise. Eelkõige aitavad meetmed avaliku halduse, kohtusüsteemi ja konkurentsi valdkonnas järgida esimest euroala soovitud seoses vastupanuvõimeliste tooteturgude ja institutsioonide kvaliteediga; investeeringutega seotud majanduspoliitikas kindlatele valdkondadele keskendumine ja juhuslike tulude kasutamine valitsemissektori võla vähendamiseks aitab järgida teist euroala soovitud seoses investeeringute toetamise ja eelarvepuhvide taastamisega; meetmed, mille eesmärk on parandada tööalast konkurentsivõimet ja nihutada maksukoormus tootmisteguritelt mujale, aitavad järgida kolmandat euroala soovitud seoses tööturu toimimisega; ning meetmed pankade bilansside parandamiseks aitavad järgida neljandat euroala soovitud seoses viivislaenu vähendamise ja rahaliidule.
- (3) 27. veebruaril 2019 avaldati 2019. aasta aruanne Itaalia kohta. Selles hinnati Itaalia edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitudes⁽⁴⁾ täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitudes järelmeetmeid ja Itaalia edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel. See sisaldas ka vastavalt määruse (EL) nr 1176/2011 artiklile 5 tehtud põhjalikku analüüsi, mille tulemused avaldati samuti 27. veebruaril 2019. Komisjon järeldas oma analüüsi põhjal, et Itaalias esineb ülemäärane makromajanduslik tasakaalustamatus. Ennekõike tingivad valitsemissektori suur võlg ja tootlikkuse pikaajaline nõrk areng piiriülese tähtsusega risk. Meetmete võtmine on eriti tähtis selleks, et vähendada võimalikku kahjulikku mõju Itaalia majandusele ning – selle suurust ja piiriülest tähtsust arvestades – majandus- ja rahaliidule.
- (4) Itaalia esitas 19. aprillil 2019 oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 2019. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal. Itaalia 2019. aasta riiklikus reformikavas on ainult osaliselt käsitletud struktuurset probleemi, mis tõstatati 2018. aasta riigipõhistes soovitudes, ning tihti on puudu üksikasjad kavas esitatud vähete uute kohustuste ja nende täitmise ajakava kohta. Siiski tugineb Itaalia reformistrateegia erinevates valdkondades juba ettevalmistamisel olevatele olulistele reformidele, andes tunnistust üldisest järjepidevusest eelmiste aastate riiklike reformikavadega.
- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitudes on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽⁵⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitudes rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investimisfondide tohususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (6) Itaalia suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa ning võlareeglit. Valitsus eeldab oma 2019. aasta stabiilsusprogrammis, et valitsemissektori nominaalne eelarvepuudujääk kasvab 2018. aasta 2,1 %-lt SKPst 2019. aastal 2,4 %-le SKPst ja seejärel väheneb järk-järgult 2020. aastal 2,1 %-le ja 2022. aastaks 1,5 %-le. Nendes prognoosides eeldatakse käibemaksutõusu (1,3 % SKPst 2020. aastal ja 1,5 % SKPst alates 2021. aastast), mis kehtestati seadusega kui kaitseklausel, et saavutada alates 2020. aastast eelarve-eesmärgid. Ümberarvutatud struktuurset eelarvepositsioonist⁽⁶⁾ nähtub, et programmi perioodil ei ole kavas saavutada keskpika perioodi

⁽⁴⁾ ELT C 136, 12.4.2019, lk 48.

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁽⁶⁾ Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvanud ühiselt kokku lepitud meetodika kohaselt.

eelarve-eesmärki, mis muudeti tasakaalustatud struktuursest eelarvepositsioonist 2019. aastal struktuurseks ülejäägiks 0,5 % SKPst alates 2020. aastast. 2019. aasta stabiilsusprogrammis prognoositakse, et valitsemissektori võla suhe SKPse, mis 2018. aastal suurenes (2017. aasta 131,4 %-lt 132,2 %-le SKPst), suureneb 2019. aastal 0,4 protsendipunkti võrra SKPst, st 132,6 %-le, ja väheneb 2022. aastaks 128,9 %-le. Neis prognoosides eeldatu kohaselt saadakse erastamisest 2019. aastal tulu 1 % SKPst ja 2020. aastal 0,3 % SKPst. Nende eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav. Ent viimaste aastate käibemaksutõusud, mis kehtestati seadusega kui kaitseklauslid, on korduvalt tühistatud, asendamata neid muude asjakohaste rahastamismeetmetega, ja erastamiseesmärke ei ole piisavalt saavutatud. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoos, mis põhineb eeldusel, et poliitikat ei muudeta, näeb 2020. aastaks ette väiksemat SKP nominaalkasvu ja valitsemissektori suuremat eelarvepuudujääki kui 2019. aasta stabiilsusprogrammis. Komisjoni prognoos ei hõlma käibemaksutõusu, mis kehtestati seadusega 2020. aastaks kui kaitseklausel.

- (7) Komisjon esitas 5. juunil 2019 aluslepingu artikli 126 lõikega 3 kooskõlas koostatud aruande, kuna Itaalia ei täitnud 2018. aastal võlareeglit. Pärast kõigi asjaomaste tegurite hindamist jõuti aruandes järeldusele, et aluslepingus ja määruses (EÜ) nr 1467/1997 määratletud võlakriteeriumit ei saa täidetuks lugeda, mistõttu tuleks selle alusel alustada võlapõhist ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust.
- (8) Jätkuna 2019. aasta muudetud eelarvekavas esitatud taotlusele kinnitatakse 2019. aasta stabiilsusprogrammis, et Genovas asuva Morandi silla kokkuvarisemisel ja 2018. aasta erakordselt halbadel ilmastikutingimustel oli märkimisväärne mõju eelarvele, ning esitatakse piisavad tõendid nende täiendavate eelarvekulude ulatuse ja olemuse kohta. Eelkõige märgitakse 2019. aasta stabiilsusprogrammis, et 2019. aasta eelarve hõlmab umbes 0,2 % ulatuses SKPst erakorralisi kulusid seoses teedevõrgu erakorralise hooldusprogrammi ja hüdrogeoloogiliste riskide piiramiseks ette nähtud ennetuskavaga. Tulenevalt otsesest seosest Genovas asuva Morandi silla kokkuvarisemise ja 2018. aasta erakordselt halbadel ilmastikutingimustega võiks kaaluda teedevõrgu erakorralise hoolduse ja hüdrogeoloogiliste riskide ennetamise kulude erikohtlemist „erakorralise sündmuse klausli“ kohaldamise raames. Komisjoni hinnangul on nimetatud meetmete tõttu lubatud lisakulud 2019. aastal 0,18 % SKPst. Määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõike 1 ja artikli 6 lõike 3 sätteid arvestavad selle lisakuluga, sest Genovas asuva Morandi silla kokkuvarisemist ja erakordselt halbu ilmastikutingimusi käsitletakse ebatavaliste sündmustena, mille mõju Itaalia riigi rahandusele on märkimisväärne, ning keskpika perioodi eelarve-eesmärgist ajutise kõrvalekaldumise lubamine ei seaks ohtu riigi rahanduse jätkusuutlikkust. Lõplik hinnang – sealhulgas seoses lisakuludega – antakse 2020. aasta kevadel, võttes aluseks Itaalia ametiasutuste esitatud tegelikud andmed 2019. aasta kohta.
- (9) 13. juulil 2018 soovitas nõukogu Itaaliale tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude ⁽⁷⁾ nominaalne kasvumäär ei ületaks 2019. aastal 0,1 %, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 0,6 % SKPst. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt on oht, et 2019. aastal kaldutakse soovitatud kohandusest keskpika perioodi eelarve-eesmärgi suunas märkimisväärselt kõrvale. Järeldus jääks samaks ka juhul, kui arvata 2019. aasta stabiilsuse ja kasvu pakti ennetusliku osa nõudest maha eelarvemõju, mis on Genovas asuva Morandi silla kokkuvarisemisele järgnenud teedevõrgu erakorralisel hooldusprogrammil ja erakordselt halbadele ilmastikutingimustele järgnenud hüdrogeoloogiliste riskide piiramiseks ette nähtud ennetuskaval.

(7) Valitsemissektori esmased netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis korvatakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud nelja aasta peale. Kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktide kohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekordsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja.

- (10) Võttes arvesse, et Itaalia valitsemissektori võla suhe SKPsse on üle 60 % SKPst ja prognoositav SKP lõhe on $-0,1$ %, peaks valitsemissektori esmaste netokulude nominaalväärtus 2020. aastal $0,1$ % vähenema, mis vastab struktuursele kohandusele $0,6$ % SKPst, mis tuleneb stabiilsuse ja kasvu pakti raames ühiselt kokku lepitud eelarvekohanduste maatriksist. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt ja eeldusel, et poliitikat ei muudeta, on oht, et 2020. aastal kaldutakse sellest nõudest märkimisväärselt kõrvale. Esmapilgul ei saa prognoosida, et Itaalia täidab 2019. ja 2020. aastal võlareeglit. Lisaks sellele tähendab Itaalia valitsemissektori võla suur suhtarv (umbes 132 % SKPst) seda, et võla teeninduskulude katmiseks on määratud märkimisväärsed vahendid, mis on toimunud rohkem majanduskasvu soodustavate kuluartiklite, sealhulgas hariduse, innovatsiooni ja taristu arvelt. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et alates 2019. aastast tuleks võtta stabiilsuse ja kasvu pakti nõuete täitmiseks vajalikud meetmed. On oluline, et mis tahes juhuslikke tulusid kasutataks valitsemissektori võla suhtarvu edasiseks vähendamiseks.
- (11) Tootmisteguritel lasub endiselt Itaalia maksusüsteemi suur koorem, mis mõjutab negatiivselt majanduskasvu. Tööjõu ja kapitali suur maksukoormus pärsivad tööhõivet ja investeringuid. 2019. aasta eelarves alandati füüsilisest isikust ettevõtjate ja väikeettevõtjate maksumäära. Sellega aga suurendati ajutiselt ettevõtjate, eelkõige finantsasutuste üldist maksukoormust. Vähem kasvu pidurdavad maksubaasid, nagu omand ja tarbimine, on alakasutatud, mis tähendab, et maksukoormuse saaks eelarveneutraalsel viisil tööjõult ja kapitalilt mujale nihutada. 2015. aastal vabastati esmane eluase korduvast omandimaksust, kusjuures vabastus kehtis ka jõukamatele kodumajapidamistele. Lisaks sellele on omandimaksu arvutamise aluseks kasutatavad maa- ja kinnisvaraväärtused (katastriväärtused) suuresti aegunud ja reform nende vastavusseviimiseks praeguste turuväärtustega on ikka veel pooleli. Maksukulud on ohtralt ja need on väga suured, eriti vähendatud käibemaksumäärade puhul, ning nende lihtsustamist on viimastel aastatel pidevalt edasi lükatud. Samuti saaks maksukuulekate ettevõtjate ja kodumajapidamiste koormat kergendada maksuseadustiku keerukust vähendades ja üldist maksukuulekust suurendades. Ennekõike on käibemaksulõhe (st vahe teoreetilise käibemaksutulu ja tegelikult kogutud käibemaksutulu vahel) üks liidu suuremaid. Üks selle põhjuseid on massiline maksudest kõrvalehoidumine, mis on eelkõige seotud arvete esitamata jätmisega. Kohustus esitada elektrooniliselt kviitungid kõigi lõpptarbijatega tehtud äritehingute kohta on positiivne samm lõhe kaotamise suunas. Ent viimastel aastatel on tõstetud sularahamaksete seaduslikke ülempiire ja see võib pärsida elektrooniliste maksete kasutamist. Ent elektrooniliste maksete kasutamise soodustamine võib suurendada stiimuleid arvete esitamiseks ja parandada seeläbi maksukuulekust.
- (12) Itaalia kulutused pensionidele (2017. aastal umbes 15 % SKPst) on liidus ühed kõrgemad ja eeldatakse, et vanadussõltuvusmäära suurenemisest tulenevalt kasvab nende osakaal keskpikas perspektiivis. 2019. aasta eelarve ja 2019. aasta jaanuari dekreet-seadus, millega rakendatakse uut ennetähtaegselt pensionile jäämise kava, pööravad varasemad pensionireformid osaliselt tagasi, mistõttu riigi rahanduse jätkusuutlikkus keskpikas perspektiivis halveneb. Nende uute sätete tõttu suurenevad pensionikulud keskpikas perspektiivis veelgi. 2019. ja 2021. aasta vahel võimaldab ennetähtaegselt pensionile jäämise kava (quota 100) pensionile jääda neil 62aastastel, kes on 38 aastat sotsiaalmakseid maksnud. Lisaks sellele on laiendatud olemasolevate ennetähtaegselt pensionile jäämist käsitlevate sätete kohaldamisala; muu hulgas on kuni 2026. aastani peatatud eelmiste pensionireformide raames kasutusele võetud nõutavate minimaalsete sissemaksete indekseerimine oodatava eluea alusel. Nende sätete jaoks 2019. aasta eelarves ette nähtud vahendid olid $0,2$ % SKPst 2019. aastal ning $0,5$ % SKPst 2020. ja 2021. aastal, ent samal ajal eeldatakse lähiaastatel täiendavaid kulusid. Avaliku sektori suured kulutused pensionidele seavad piirid muudele sotsiaalsetele ja majanduskasvu soodustavatele kuluartiklitele, nagu haridus ja investeringud, ning piiravad võimalusi vähendada üldist suurt maksukoormust ja suurt valitsemissektori võlga. Lisaks sellele võib ennetähtaegselt pensionile jäämise võimaluse laiendamine mõjutada negatiivselt tööjõu pakkumist, seda olukorras, kus Itaalia on tööhõives osalevate eakamate töötajate (55–64aastased) poolest liidu keskmisest juba maha jäänud, kammitsedes seega potentsiaalset majanduskasvu ja vähendades valitsemissektori võla jätkusuutlikkust. Selleks et pensionikulude suurenemist piirata, tuleks täielikult rakendada varasemalt juba vastu võetud pensionireformid, mille eesmärk on piirata elanikkonna vananemisest tulenevaid kaudseid kohustusi. Lisaks sellele võimaldaks säästu see, kui käsile võetaks suured ja sissemakseid ületavad pensioniõigused, austades seejuures õigluse ja proportsionaalsuse põhimõtteid.

- (13) Hoolimata majanduse aeglustumisest jätkus tööhõive kasv ka 2018. aastal, ehkki veidi aeglasemas tempos kui sellele eelnenud aastal. Aasta lõpuks oli töötavate inimeste arv 23,2 miljonit, see tähendab suurem kui enne kriisi. Tööhõive määr (20–64aastased) tõusis mullu 63 %ni, ent jäab endiselt kaugemale maha liidu keskmisest (73,2 %). Lisaks sellele on piirkondade vahel märkimisväärsed erinevused ja tööturg püsib killustatuna, kusjuures 2018. aastal suurenes veelgi tähtajaliste töölepingute osakaal. Töötuse määr langes 10,6 %-le. Pikaajaline ja noorte töötus on jätkuvalt suur, mõjutades negatiivselt potentsiaalset majanduskasvu ja sotsiaalset ühtekuuluvust. Mitteamtiusus on valdav naiste, väheste oskustega inimeste ja noorte hulgas. Lisaks sellele on mittetöötavate ja mitteõppivate noorte (15–24aastased) osakaal üks liidu suuremaid (2018. aastal 19,2 %). Samuti on laialt levinud mittevabatahtlik osalise tööajaga töö, mis viitab tööturul püsivale loidusele.
- (14) Sissetulekute ebavõrdsus ja vaesuse oht on suur ning piirkondade ja territooriumide vahel on selles osas suured erinevused. 2017. aastal oli vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus 28,9 % elanikkonnast, see tähendab enam kui enne kriisi ja tunduvalt rohkem kui liidus 2017. aastal keskmiselt (22,4 %). Eriti rängalt mõjutab see lapsi, ennekõike rändetaustaga lapsi. Palgavaesus on suur ja kasvab, eriti ajutiste töötajate ja rändetaustaga isikute puhul. Füüsilisest isikust ettevõtjad, kes moodustavad 20,8 % tööjõust (võrdluseks: liidus keskmiselt on neid 13,7 %), on sotsiaalsete riskide eest üldiselt vähem kaitstud kui palgatöötajad. Probleemaatiline on ka taskukohase ja korraliku eluaseme kättesaadavus ning sotsiaalteenuste pakkumine on jätkuvalt vähearenenud ja killustatud. Sotsiaalsete siirete mõju vaesuse ja ebavõrdsuse vähendamisele on endiselt üks väiksemaid liidus. 2018. aastal kasutusele võetud vaesusevastane kava on asendatud uue ulatusliku kavaga (kodanikupalk); ka selle aluseks on aktiivne kaasamine teatavatel tingimustel. Tööturu- ja sotsiaalsatustel lasuv märkimisväärne halduskoormus on probleemiks reformi rakendamisel. Kava tegelik mõju sõltub sellest, kui tulemuslikult suudavad meetmed inimesi tööturule või koolitussüsteemi kaasata, millisel määral osutatakse isikustatud sotsiaalteenuseid ja milline on kontroll. Ennekõike sõltub vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vähendamisele avalduv mõju tegelikult suutlikkusest jõuda kõige rohkem abi vajavate inimesteni. Tervishoiusüsteemi üldine olukord on hea, ehkki kulutused sellele on allpool liidu keskmist. Sellest hoolimata on tervishoiuteenuste pakkumises piirkonniti juurdepääsu, võrdsete võimaluste ja tulemuslikkuse seisukohast märkimisväärsed erinevused; olukorda saaks parandada parema halduse ja osutatavate teenuste standardtasemetele vastavuse jälgimisega. Puudega inimeste ja muude ebasoodsas olukorras olevate rühmade toetamise pant on rohkem kodu-, kogukonnapõhiseid ja pikaajalisi hooldusteenuseid.
- (15) Deklareerimata on töö Itaalias, eriti Itaalia lõunapoolsetes piirkondades, laialt levinud. Itaalia riikliku statistikainstituudi hinnangul oli varimajanduse maht 2016. aastal umbes 210 miljardit eurot (12,4 % SKPst). Umbes 37,2 % sellest moodustab deklareerimata töö. Ennekõike puudutab see haavatavaid rühmi, nagu rändajad, naised ja alaealised. Uus tööinspeksiooniamet, mis alustas tegevust 2017. aastal, pööras erilist tähelepanu nähtusele nimega „caporalato“ põllumajandussektoris, mida iseloomustab deklareerimata töö sagedus ja tööalase ärakasutamise oht, eriti mis puudutab ebaseaduslikke rändajaid. Selleks et vältida deklareerimata töö ja tööalase ärakasutamise ja neid ennetada ning tagada õiglased ja ohutud töötingimused, tuleb hiljuti vastu võetud meetmeid tähelepanelikult jälgida ja täiendada samme astuda. Lisaks on oluline tagada, et kodanikupalga käikuminekul loodaks maksimaalsed stiimulid deklareeritud tööks ja toetataks deklareerimata töö ametlikuks muutmist nii põhjaliku järelevalve kui ka positiivsete stiimulitega.
- (16) Uut kodanikupalga kava puudutava reformi rakendamise seisukohast on ülimalt oluline parandada avalike tööturuasutuste tööd, suurendades ressursse ja tõstes teenuste kvaliteeti. Madalapalgalistele töötajatele ja töötutele makstava uue kodanikupalga kava seisukohast on tulemuslik aktiivne tööturupoliitika oluline vahend, millega vähendada tööturu ebatõhusust ja luua inimestele stiimulid töötamiseks. Sellega seoses on hädavajalik, et tööturuasutustel oleks piisaval arvul kvalifitseeritud töötajaid. Selleks et suurendada töötajate liikuvust ning varustada töötajad

oskustega, mida nad tulevaste tööturu väljakutsete ning ühe keerukama ja konkurentsitihedama töökeskkonna tõttu vajavad, on ülimalt oluline tõhus töötusisabi, mille eesmärk on parandada koolitust ja täiendusõpet. Hiljuti on võetud teatavaid meetmeid aktiivse tööturupoliitika tõhustamiseks: näiteks määratleti seirenäitajad ja miinimumnõuded, võeti vastu pikaajalisi töötuid puudutav strateegia ja töötati välja vahend kvalitatiivseks profiilanalüüsiks. Ent sellest hoolimata on riiklike tööturuasutuste üldine tõhusus ja nende suutlikkus inimestele tööd leida jätkuvalt nõrk, tulemused on piirkonniti väga erinevad ning sotsiaal- ja hariduspoliitikaga integreerimine piiratud. Samuti tehakse tööandjatega vähe koostööd.

- (17) Itaalia sooline tööhõivelõhe on üks liidu suuremaid ja ehkki naiste tööhõive määr on pisut tõusnud, on see oluliselt allpool liidu keskmist (2018. aastal vastavalt 53,1 % ja 67,4 %). Hooldusteenustesse ja naiste osalusse tööturul ei investeerita endiselt küllaldaselt; ebapiisavad on ka meetmed, millega edendada võrdseid võimalusi ning asjakohast töö- ja eraelu tasakaalustamise poliitikat. Sellest hoolimata puudub ikka veel terviklik strateegia, millega edendada naiste tööturul osalemist. Kohustuslikku isapuhkust küll pikendati õige pisut (neljalt päevalt viiele), ent vanemapuhkuste süsteem ei vasta endiselt vajadustele. See koos vähearenenud lapsehoiu- ja pikaajalise hoolduse teenustega on põhjus, miks naised, kellel on lapsed või kelle teised pereliikmed vajavad hooldust, pahatihti töötada ei saa. 2017. aastal sai formaalset alusharidust ainult 28,6 % alla kolme aasta vanustest lastest, see tähendab märkimisväärselt vähem kui liidus keskmiselt. Lapse- ja tervishoidu ning pikaajalisse hooldusesse investeerides tuleks arvesse võtta teenuste kättesaadavuse suuri geograafilisi erinevusi. Lisaks sellele vähendab leibkonna teise palgasaaja suur maksukiil naiste rahalisi stiimuleid tööle asuda. Naiste suurem tööjõus osalemise määr ning ka suurem üldine osalemise määr soodustaks majanduskasvu, suurendades tööjõu pakkumist, vähendades vaesust ning leevendaks elanikkonna vananemisest tulenevaid sotsiaalseid ja majanduslikke riske.
- (18) Kollektiivläbirääkimiste raamistiku algselt kavandatud reformi eesmärk oli viia palgad paremini kooskõlla eri piirkondade ja ettevõtete majanduslike tingimustega. 2018. aasta märtsis kirjutasid Confindustria ja Itaalia kolm peamist ametiühingut (Cgil, Cisl ja Uil) alla raamlepingule, millega laiendatakse teise tasandi kollektiivläbirääkimisi. Lisaks suureneb lepinguga õiguskindlus, kuna sellega kehtestatakse selgemad eeskirjad sotsiaalpartnerite esindatuse kohta läbirääkimistel ja täiustatud algoritm miinimumpalkade kehtestamiseks. 2018. aasta lõpus kirjutasid tööandjate organisatsioon ja kolm peamist ametiühingut alla esimesele rakenduslepingule esindatuse ning töötervishoiu ja tööohutuse kohta.
- (19) Aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu edendamiseks on äärmiselt oluline investeerida haridusse ja oskustesse. Haridus- ja koolitussüsteemi nõrkus ning vähene nõudlus kõrge kvalifikatsiooniga tööjõu järele mõjutavad negatiivselt Itaalia üldiselt visalt kasvavat tootlikkust. Haridus- ja koolitussüsteemi kvaliteedi parandamine on oluline probleem. Koolist väljalangejate (haridussüsteemist varakult lahkujate) osakaal püsib oluliselt suurem kui liidu keskmine (2018. aastal vastavalt 14,5 % ja 10,6 %) ning haridustulemustes esinevad ulatuslikud piirkondlikud ja territoriaalsed erinevused. Ehkki alg- ja keskharidusele eraldatavate vahendite osakaal on üldiselt sama nagu liidus keskmiselt, võiksid õpitulemused paraneda, kui tehtaks täiendavaid jõupingutusi õpetajate leidmiseks, tulemuslikuks värbamiseks ja motiveerimiseks. Värbamissüsteem on liiga teadmistepõhine, selle asemel et põhineda oskustel, ja

koolituse osa selles on piiratud. Lisaks sellele püsivad Itaalia õpetajate palgad rahvusvaheliste standardite ja kolmanda taseme haridust omavate töötajate töötasuga võrreldes madalad. Palgatõus on aeglasem kui õpetajatel mujal maailmas ja karjääriväljavaated on piiratumad, kuna õpetajatel on ainult üks karjääritee võimalus. Lisaks sellele põhineb edutamine üksnes ametis olnud ajal, mitte töötulemustel. Selle tõttu ei ole õpetajakutse kõrgelt kvalifitseeritud isikute hulgas kuigi populaarne ja pedagoogilisel personalil puuduvad stiimulid, mis omakorda mõjutab negatiivselt õpilaste õpitulemusi. Viimastel aastatel sai hoogu õpipoisiõppe süsteem, ent vastuvõetud meetmetega on selle rolli vähendatud. Itaalia õpilaste ja täiskasvanute põhipädevuste ja -oskuste alased tulemused on liidu kõige kesisemate hulgas. Täiskasvanud õppureid on väga vähe ja nende arv väheneb, seda olukorras, kus kõrge ja madala kvalifikatsiooniga töötajate vaheline tööhõivelohe on liidus üks suuremaid. Eriti on täiendusõpet vaja digioskuste vallas. Digioskuste ja -taristu valdkonnas on seni tehtud piiratud edusamme. Investeeringud inimkapitali on era- ja avaliku sektori investeeringute hoogustamise eeltingimus ning praegu digioskuste ja täiskasvanuõppe soodustamiseks võetud meetmete juures puudub terviklik lähenemisviis. Alg- ja edasijõudnute tasemel digioskused on alla liidu keskmise: algtasemel digioskused on ainult 44 %-l 16–74aastastest (liidus on see näitaja 57 %).

- (20) Kesine oskustesse investeerimine aeglustab Itaalia üleminekut teadmistepõhisele majandusele, pärsib tootlikkuse kasvu ning piirab võimalusi parandada hinnaväliselt konkurentsivõimet ja kiirendada SKP kasvu. Vajakajäämistega hariduse vallas on samuti seletatav asjaolu, et Itaalia mikro- ja väikeettevõtjate tootlikkus on väiksem kui teistes liikmesriikides. Kolmanda taseme haridus kannatab alarahastatuse ja töötajate nappuse all ning ehkki kutseõppele orienteeritud kõrgharidus on tööturul väga konkurentsivõimeline, on võimalusi selleks piiratud. Ülikoolilõpetajate osakaal on endiselt väike (2018. aastal 27,9 % 30–34aastastest) ning sellega kaasneb kolmanda taseme hariduse omandanute suhteliselt väike arv, eriti mis puudutab teadus- ja tehnikaerialasid. Era- ja avaliku sektori investeeringute, eelkõige immateriaalsesse varasse tehtavate investeeringute hoogustamise eeltingimuseks on sihtotstarbelised investeeringud oskustesse. Vaja on soodustada teadmistemahukate valdkondadega seotud uurimistööd ja parandada erioskusi, näiteks digi- ja finantsvaldkonnas.
- (21) Tootlikkuse suurendamisele suunatud strateegiad, nagu toote-, protsessi- ja organisatsiooniinnovatsioon, leiavad väiksemates ettevõtjates kasutust ainult piiratud määral, eriti Lõuna-Itaalias. Investeeringud immateriaalsesse varasse on alates 2000. aastate algusest olnud märkimisväärselt väiksemad kui liidus keskmiselt. Ettevõtjate kulutused teadus- ja arendustegevusele on ligi poole väiksemad kui euroalal keskmiselt. Avalik toetus ettevõtjate teadus- ja arenduskulutustele püsib väike, ehkki tänu maksusoodustuste endisest suuremale rollile see paraneb. Samuti on allpool euroala keskmist avaliku sektori kulutused teadus- ja arendustegevusele. Vähene innovatsioon võib samuti aeglustada üleminekut rohemajandusele. Itaalia innovatsioonitulemuste parandamiseks on vaja täiendavalt investeerida immateriaalsesse varasse ja panna rohkem rõhku tehnosiirdele, võttes arvesse piirkondlikke nõrkusi ja ettevõtjate suurt. Hiljuti tehti teatavaks mõned eelarvemeetmed, millega edendatakse uuenduslikke tehnoloogiaid. Avaliku sektori toetust ettevõtjate teadus- ja arenduskulutustele saab suurendada, kasutades otsese ja kaudsete meetmete tasakaalustatud kombinatsiooni ning hinnates põhjalikult olemasolevaid ajutisi maksusoodustusi, et muuta kõige tõhusamad neist alaliseks. Meetmed teadmiste toetuseks – näiteks tehnoloogiaklastrid – ja ettevõtjatevaheline koostöö aitavad eriti just väiksematel ettevõtjatel nende raskustega toime tulla ja suurendavad nende väikest tootlikkust.
- (22) Riigi taristu kvaliteedi ja jätkusuutlikkuse parandamiseks on vaja investeeringuid. Transpordisektoris ei ole Itaalia saavutanud tulemusi oma taristuinvesteeringute strateegia („Connettere l'Italia“) vallas. Väga piiratud edusamme on tehtud seoses kavandatud investeeringutega raudteedesse, maanteedesse ning säästvasse linnalisse liikumiskeskonda. Selle põhjuseks on haldusviivitused, kulutuste ebatõhusus, avalike hangete ja kontsessioonide seadustiku ebatäielik rakendamine ning kohtuvaidlused. Liidu transpordi tulemustabelist nähtub, et Itaalia taristu kvaliteet on alla liidu keskmise. Ilmselgelt on tõsiseid probleeme rajatiste korrashoiuga – selle tõenduseks on Genovas asuva Morandi silla kokkuvarisemine. Valitsus on seadnud prioriteediks hoolduse ja ohutuse, koostades kogu taristu seisukorra järelevalvekava ja luues uue ameti, kes vastutab raudtee- ja maantetaristu ohutuse eest. Sellest tulenevalt lubati Itaaliale 2019. aastal 1 miljardi euro suurust kõrvalekallet liidu eelarve-eeskirjadest investeerimiskava jaoks,

mille eesmärk on tagada Morandi sillaga sarnase maantetaristu ohutus. Üks viis keskkonnaprobleemidega tegeleda on investeringud säästvasse transporti ja taristusse. Liidu 2030. aasta ambitsioonikate energia- ja kliimaeesmärkide saavutamiseks tuleb suurendada rohelisi investeringuid. Integreeritud riiklik energia- ja kliimakava on peamine allikas, kust saada suuniseid CO₂-heite vähendamise ja energeetika valdkonna investeringuvajaduste kindlaksteigmiseks. Vaja on investeringuid energiataristu parandamiseks, mis aitaksid muuta energiasüsteemi vastupanuvõimelisemaks, puhtamaks, ohutumaks ja paindlikumaks, suurendades samal ajal turu terviklikkust ja vähendades hinnaerinevusi. Itaalia elektrivõrk ei ole veel piisavalt varustatud selleks, et saada hakkama suurenenud piiriüleste edastuste ja 2030. aastaks kavandatud muutliku taastuvenergia edastamisega. Vaja on investeerida hüdrogeoloogiliste ja seismiliste riskide ennetamisse, et vähendada erakorralisi kulutusi, muu hulgas taristule. 2019. aastal lubati Itaaliale 2,1 miljardi euro suurust kõrvalekallet liidu eelarve-eeskirjadest suurte hüdrogeoloogiliste riskide ennetamiseks. Lisaks sellele tehakse Lõuna-Itaalias vähe töhusaid investeringuid jäätmeäitlus- ja veetaristusse, samas kui veenappuse ja põua oht ei ole kusagile kadunud. Endiselt püsib investeringuid sektori killustatus, millele lisandub väiksemate ettevõtjate kesine krediitiprofiil. Piirkondlike erinevustega aitaksid samuti tegeleda investeringud muu hulgas kliimamuutustele reageerimise, keskkonnasäästlikkuse ja riskiennetuse, samuti maapiirkondade ühenduvuse vallas. Maapiirkondades on vähem arenenud ka lairibavõrk. Ülikiire (100 Mbit/s ja rohkem) lairibaihenduse kättesaadavuse vallas jääb Itaalia endiselt teistest maha (vaid 24 % võrreldes liidu 60 % keskmisega) ja on üks viimaseid (27. kohal) ning kasv on endiselt väga tagasihoidlik. Nii ülikiire lairibaihenduse kättesaadavuse kui ka selle kasutuselevõtu näitajad on tunduvalt alla liidu keskmise.

- (23) Avaliku sektori, eriti kohaliku tasandi asutuste vähene suutlikkus rahastust hallata kujutab enesest keerukate menetluste, vastutuse kattuvuse ja riigiteenistuse puuduliku haldamise tõttu kõiki sektoreid puudutavat investeerimistõket. Oskuste nappus avalikus sektoris piirab suutlikkust investeerimisprojekte hinnata, valida ja hallata. See on komistuskiviks ka liidu rahaliste vahendite kasutamisel, mille puhul Itaaliale on liidu keskmisega võrreldes mahajäämus. Valitsemise madalam kvaliteet Lõuna-Itaalias piirab tõsiselt sealsete kulutuste ja poliitiliste otsuste tegemise suutlikkust. Haldussuutlikkuse parandamine on eeltingimus, et rakendada tulemuslikult avaliku sektori investeringuid ja kasutada liidu rahalisi vahendeid, mille positiivne mõju kandub üle erasektori investeringutele ja SKP kasvule. Sellised parandusmeetmed suurendaksid lairibaihendusse, transporti, veevarude haldamisse ja ringmajandusse tehtavate investeringute mõju, eriti Lõuna-Itaalias. Kõnealune piirkond on eriti mahajäänud immateriaalsete investeringute vallas. Kesk- ja kohalike asutuste suurem haldussuutlikkus tagaks investeerimisprojektide parema kavandamise, hindamise ja järelevalve ning aitaks paremini kindlaks teha ja kõrvaldada võimalikke kitsaskohti.
- (24) Kui muuta Itaalia avalik haldus tõhusamaks ja panna see paremini ettevõtjate vajadustele reageerima, mõjutaks see positiivselt ettevõtluskeskkonda, investeringuid ja ettevõtjate suutlikkust kasutada ära innovatsioonivõimalusi. 2015. aastal võeti vastu ulatuslik avalikku haldust reformiv seadus. Reformiga võeti käsile suurem osa ebatõhususe allikaid, nagu menetluste pikkus ja keerukus, läbipaistvuse puudumine, vajakajäämised riigiteenistuse haldamisel, riigiettevõtete ebatõhus juhtimine ja vähene digiteeritus. 2017. aasta lõpuks oli lõviosa reformist ellu viidud ja uue seaduse (Concretezza) toel käib selle rakendamine. Ent ebajärjekindel planeerimine, napid rahalised vahendid ja puudulik koordineerimine on tinginud viivitused digitaalsete avalike teenuste kasutuselevõtul sellistes kesketes valdkondades nagu internetimaksete süsteemid, mis aitaksid vähendada keerukust ja suurendada läbipaistvust. Riigiteenistujate suhteliselt kõrge keskmine iga ja üldiselt napid digioskused aeglustavad protsessi veelgi. Teisalt, kui on seatud selged eesmärgid ja samal ajal tagatud tulemuslik täitmine, on tulemused ilmsed: näiteks võib tuua avaliku halduse ja e-arveldamise elektroonilise turu kiire arengu. 2015. aasta avaliku halduse reformiga kavandati ka uut raamistikku kohalike avalike teenuste haldamise reformimiseks. Ent 2016. aasta novembris kuulutas Itaalia konstitutsioonikohus teatavate seadusandlike dekreetide, sealhulgas kohalikke avalikke teenuseid käsitleva dekreeidi vastuvõtmisel järgitud menetluse põhiseadusevastaseks. Seega on vaja uut seadusandlikku algatust kohalike avalike teenuste tõhususe ja kvaliteedi parandamiseks, muu hulgas eelistades võistupakkumist ametkonnasistestele lahendustele ja otsetoetustele.

- (25) 2018. aasta majandus- ja rahandusdokumendi (Documento di economia e finanza (NADEF) 2018) muudetud versioonis toodi projektide ettevalmistamine ja projektitsükli kvaliteedi suurendamine välja kui tegurid, millest sõltub investeringute tulemuslik taasalusamine Itaalias. Samas dokumendis teatati, et luuakse eritoetusfond peamiste taristuprojektide ettevalmistamiseks ja läbivaatamiseks. Veel üks toetusfond oli ette nähtud kohalike omavalitsusüksuste rakendatavate väiksemamahuliste projektide ettevalmistamiseks. Ent mitte kummagi fondi kohta ei ole veel välja antud rakendusdekreedi ja on võimalik, et fondidele eraldatakse vahendeid vähem kui 2018. aasta majandus- ja rahandusdokumendis algselt ette nähtud. 2019. aasta eelarveseaduses on mainitud Centrale per la progettazione (projektikeskuse) loomist, ent see organ ei ole veel tööle hakanud ja tundub, et selle loomiseks on vaja pikemaajalisi jõupingutusi. Mis puudutab toimimist, siis pole selge, kuidas projektikeskus suhestub munitsipaal- ja muude kohalike asutustega.
- (26) Ettevõtluskeskkonna parandamine teeks ettevõtlusega tegelemise hõlpsamaks ning paremad konkurentsi raamtingimused aitaksid vahendeid tõhusamalt jaotada ja tootlikkust suurendada. 2017. aasta augustis vastu võetud 2015. aasta iga-aastane konkurentsiseadus vajab nõuetekohast rakendamist. Lisaks sellele püsivad teatavates sektorites, nagu äriteenused ja jaemüügisektor, märkimisväärsed konkurentsitõkked. Reguleeriva raamistiku kvaliteedi parandamine tagaks võrdsed võimalused nii uuenduslikele platvormidele kui ka traditsioonilistele ettevõtjatele ning võimaldaks kõigil sektoritel kasutada koostöömajanduse ja ausama konkurentsi kogu potentsiaali. Teenuste kvaliteeti tõstaksid paremad konkurentsipõhised menetlused teenuste riigihankelepingute sõlmimisel ja avalike hüvede kasutamise kontsessioonide andmisel. Kuna avalike hangete süsteemi puhul puudub regulatiivne stabiilsus, võib see ohtu seada mõned varasemate reformide olulisemad eelised ja aidata kaasa investeringute edasilükkamisele. Turujärelevalve toodete üle on jaotatud erinevate organisatsioonide vahel, selles on palju kattuvusi ja puudub süsteem selle tõhusaks koordineerimiseks. See vähendab kontrollide tulemuslikkust nõudeid rikkuvate ettevõtjate poolse ebaausa konkurentsi ennetamisel.
- (27) Endiselt on muret tekitav Itaalia tsiviilkohtusüsteemi vähene tõhusus. 2017. aastal oli tsiviil- ja kaubandusvalduste lahendamiseks kuluv aeg kõigis kohtuastmetes endiselt liidu pikim. Kuigi esimese astme menetluste puhul tõdeti, et nende kestus on võrreldes 2016. aastaga suurenenud, hakkab ilmnema varasemate reformide positiivne mõju menetluste kestusele kõrgemates kohtuastmetes; samas on kohtumenetluse kuritarvitamise ennetamise ja kohtute töö tulemuslikkuse suurendamise vallas endiselt arenguruumi. Kassatsioonikohtule esitatavate kohtuasjade suur arv koos asjaoluga, et seelses maksuasjade kojas viiakse lõpule vähem kohtumenetlusi, mõjutab negatiivselt kohtu töö tõhusust ning tekitab küsimusi seoses maksualase õigusemõistmisega nii esimeses kui ka teises astmes. Üldiselt aitaks lihtsamate menetluseeskirjade asjakohane jõustamine tsiviilmenetlusi otsustavalt kiirendada. Sellega seoses on teatatud reformist tsiviilmenetluse lihtsustamiseks, ent seda ei ole veel parlamendile esitatud. Lisaks on probleeme sellega, et teise astme kohtutele esitatud vastuvõetamatute apellatsioonkaebuste väljasõelamiseks mõeldud vahendite kasutamine on endiselt piiratud ja ebajärjekindel, paljud haldusega tegelevad ametikohad on täitmata ja kohtuasjade menetlemise tulemuslikkuse vallas on kohtute lõikes endiselt erinevusi.
- (28) Itaalia on hiljuti teinud mõningaid edusamme oma korrupsioonivastase raamistiku parandamisel, muu hulgas tagades rikkumistest teatajatele parema kaitse, suurendades riikliku korrupsioonivastase ameti rolli selle rakendamisel ja võttes 2019. jaanuaris vastu uue korrupsioonivastase seaduse. Seaduse eesmärk on soodustada korrupsiooni tuvastamist ja sellevastast võitlust rangemate karistuste, paremate jälitustehnikate ja korrupsioonist teatajate leebema kohtlemisega. Samuti on seadusega ette nähtud, et esimeses kohtuastmes tehtud süüdimõistvad otsused enam ei aegu, ent see jõustub alles alates 2020. aastast. Viimati nimetatut on kauaoodatud positiivne areng, mis on kooskõlas rahvusvaheliste standarditega. Ent Itaalias ei suudeta endiselt tõhusalt korrupsiooniga võidelda, peamiselt seetõttu, et kriminaalmenetluste kestus püsib ülemäära pikk, sest hoolimata pakilisest vajadusest ei ole ikka veel reformitud kriminaalmenetluste süsteemi (sealhulgas apellatsioonkaebuste korda, et vältida kohtuvaidluste kuritarvitamist). Lisaks sellele püsivad lüngad teatavate kuritegude (näiteks avaliku sektori vahendite omastamise) eest süüdistuse esitamise raamistikus.

- (29) Hoolimata taas suurenenud turusurvest on Itaalia pangad jätkanud häid edusamme oma bilansi parandamisel. Ent tulenevalt suurest riskipositsioonist seoses riigivõlakirjadega on turu volatiilsus mõjutanud negatiivselt nende kapitalipositsioone, suurendanud rahastamiskulusid ja raskendanud pankade juurdepääsu tagamata hulgirahastamisele. Selleks et finantsstabiilsust veelgi kindlustada ja parandada laenuandmisvõimalusi majandusele, tuleb – eriti väikeste ja teise taseme pankade puhul – jätkata veel bilanssi jäänud viivislaenude ja ebatõenäoliselt laekuvate laenude hulga vähendamist. Kui pangad (eriti väiksemad pangad) teeksid edusamme regulatiivsete kapitalinõuete täitmisel, suurendaks see samuti süsteemi vastupanuvõimet välisšokkidele. Samuti on oluline tegeleda pankade struktuurselt väikese kasumlikkusega nende tõhususe suurendamise ja ärimudeli optimeerimise kaudu. Maksejõuetusreformi alla kuuluvate dekreetide õigeaegne rakendamine aitaks kiirendada ikka veel aeglaselt kulgevaid sundvõõrandamise ja tagatise sissenõudmise menetlusi ning suurendada veelgi pangandussektori vastupanuvõimet. Kompensatsioon, mida riik maksab selliste pankade aktsionäridele ja nende allutatud võlainstrumente omavatele jaeklientidele, kelle suhtes on eelnevalt algatatud likvideerimismenetlus, peaks olema rangelt suunatud eelneva ebasobivate toodete müügi sotsiaalse mõju maandamisele. Veelgi tuleks parandada pangandussüsteemi juhtimist, viies pärast õigusselguse saavutamist kiiresti lõpule suuri ühistupanku käsitleva 2015. aasta reformi.
- (30) Ettevõtjate peamiseks rahastamisallikaks on jätkuvalt pangalaenu. Ent väiksematel ja novaatorlikel ettevõtjatel on laenusamine ikka veel raske, eriti Lõuna-Itaalias. Muude liikmesriikidega võrreldes on kapitaliturg vähe arenenud, muu hulgas ka tulenevalt nõudlust piiravatest teguritest, nagu napid rahandusalased teadmised, hirm kaotada kontroll ettevõtte üle ja koormavad haldusnõuded. Viimastel aastatel on juurutatud mitu meetet rahastamisvõimaluste parandamiseks, mis on peamiselt puudutanud pankade antavat laenurahastust, ehkki väiksematel ja novaatorlikel ettevõtjatel on rahastusele juurdepääsul abi olnud ka turupõhistest meetmetest, nagu minivõlakirjad, alternatiivne investeerimisturg, riskikapital ja avaliku sektori otsetoetus. Kuna 2019. aasta eelarvega kaotatakse omakapitali toetussüsteem, võivad väheneda ettevõtjate stiimulid kasutada omakapitali kaudu rahastamist. Selleks et toetada tulemuslikult juurdepääsu pangavälisele rahastamisele, tuleb arvesse võtta väiksemate ja novaatorlike ettevõtjate vajadusi, samuti investorite võimalusi investeerimisprojekte hinnata. Rahastamisallikate mitmekesistamine parandaks ettevõtjate investeringute kaitset pangandussektori šokkide eest, toetades samal ajal innovatsiooni ja majanduskasvu.
- (31) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitud nimetatud puudused, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Itaaliale kõnealuseid vahendeid kindlaks määratud sektorite puhul võimalikult hästi ära kasutada, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Selle investeringu edu tagamiseks on oluline suurendada riigi haldussuutlikkust kõnealuste vahendite haldamisel.
- (32) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Itaalia majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta stabiilsusprogrammi, 2019. aasta riikliku reformikava ja varasematel aastatel Itaaliale esitatud soovitude järelemeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Itaalia eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastesse otsustesse liidu tasandi panuse.
- (33) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus⁽⁸⁾ kajastub eelkõige allpool esitatud soovitusel 1.
- (34) Nõukogu on komisjoni põhjalikust analüüsist ja kõnealusest hindamisest lähtudes 2019. riikliku reformikava ja 2019. stabiilsusprogrammi läbi vaadanud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud soovitusel kajastuvad allpool esitatud soovitusel 1–5. Lisaks sellele aitavad need soovitusel rakendada esimest nelja euroala soovitusel 1. soovitusel osutatud eelarvepoliitilised meetmed aitavad muu hulgas tegeleda valitmisspektori suure võlga seotud tasakaalustamatusega,

⁽⁸⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

SOOVITAB Itaalia võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid.

1. Tagada valitsemissektori esmaste netokulude vähendamine 2020. aastal 0,1 %, mis vastab iga-aastasele strukturesele kohandusele 0,6 % SKPst. Kasutada juhuslikke tulusid, et vähendada kiiremini valitsemissektori võla suhet SKPsse. Nihutada maksukoormus tööjõult mujale, sealhulgas vähendades maksukulusid ja reformides aegunud katastriväärtusi. Võidelda maksudest kõrvalehoidumise – eriti arvete esitamata jätmise näol – vastu, sealhulgas suurendades elektrooniliste maksete kohustuslikkust muu hulgas sularahamaksetele madalamate seaduslike künniste kehtestamisega. Viia lõpule eelmiste pensionireformide rakendamine, et vähendada pensionite osakaalu avaliku sektori kulutustes ning luua võimalusi muudeks sotsiaalseteks ja majanduskasvu ergutavateks kulutusteks.
2. Suurendada jõupingutusi deklareerimata töö vastu võitlemiseks. Tagada, et aktiivne tööturu- ja sotsiaalpoliitika on tulemuslikult integreeritud ning et see jõuab ennekõike haavatavate rühmade ja noorteni. Toetada naiste tööturul osalemist tervikliku strateegiaga, mis hõlmab muu hulgas juurdepääsu kvaliteetsetele lapsehoiuteenustele ja pikaajalisele hooldusele. Parandada haridustulemusi, muu hulgas asjakohaste ja sihipäraste investeeringute varal, ning soodustada täiendusõpet, sealhulgas digioskuste suurendamist.
3. Keskenduda investeeringutega seotud majanduspoliitikas teadusuuringutele, innovatsioonile ja taristu kvaliteedile, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Suurendada avaliku halduse töö tulemuslikkust, muu hulgas investeerides riigiteenistujate oskustesse, kiirendades digiüleminekut ning parandades kohalike avalike teenuste tõhusust ja kvaliteeti. Tegeleda konkurentsi piiravate asjaoludega, eriti jaemüügisektoris ja äriteenuste valdkonnas, muu hulgas uue iga-aastase konkurentsiseaduse kaudu.
4. Vähendada kõigis kohtuastmetes tsiviilmenetluste kestust, jõustades ja lihtsustades menetlusnorme, muu hulgas neid, mida seadusandja praegu kaalub, ning keskendudes eelkõige maksejõuetussüsteemidele. Suurendada korrupsioonivastase võitluse tulemuslikkust menetlusnormide reformidega, et kriminaalmenetluste kestust vähendada.
5. Soodustada pankade, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega pankade bilansside restruktureerimist, parandades tulemusi ja varade kvaliteeti, jätkates viivislaenude hulga vähendamist ja mitmekesisistades rahastust. Parandada väiksemate ja novaatorlike ettevõtjate pangandussektorivälisest rahastamist.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Küprose 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Küprose 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

(2019/C 301/13)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 5 lõiget 2,võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta, ⁽²⁾ eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. Samuti võttis komisjon 21. novembril 2018 määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles nimetati Küprost ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel kohta, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 21. märtsil 2019. Nõukogu võttis 9. aprillil 2019 vastu soovitusel euroala majanduspoliitika kohta ⁽³⁾ („euroala 2019. aasta soovitus“), milles esitatakse viis euroala soovitusi („euroala soovitused“).
- (2) Kuna Küprose rahaühik on euro ning majandus- ja rahaliidu riikide majandused on üksteisega tihedalt seotud, peaks Küprosel tagama allpool esitatud soovitusel 1–5 kajastuva euroala 2019. aasta soovitusel täieliku ja õigeaegse täitmise. Eelkõige aitavad halduskoormuse vähendamise meetmed järgida esimest euroala soovitusel, mis käsitleb ettevõtluskeskkonda ja tootlikkuse suurendamist euroala tasakaalustamise eesmärgil; meetmed, mis keskenduvad kindlaksmääratud valdkondade investeeringuga seotud majanduspoliitikale, aitavad järgida teist euroala soovitusel, mis käsitleb investeeringute toetamist; maksu- ja oskuste parandamise meetmed aitavad järgida kolmandat euroala soovitusel, mis käsitleb agressiivse maksuplaneerimise vastast võitlust ja tööturu toimimist; ning varahaldusettevõtjate tegevuse tõhustamise meetmed aitavad järgida neljandat euroala soovitusel, mis käsitleb viivislaenu vähendamist.

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.⁽²⁾ ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.⁽³⁾ ELT C 136, 12.4.2019, lk 1.

- (3) 2019. aasta aruanne Küprose kohta avaldati 27. veebruaril 2019. Selles hinnati Küprose edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitude⁽⁴⁾ täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitude järelemeetmeid ja Küprose edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel. See sisaldas ka vastavalt määruse (EL) nr 1176/2011 artiklile 5 tehtud põhjalikku analüüsi, mille tulemused avaldati samuti 27. veebruaril 2019. Komisjon järeldas oma analüüsi põhjal, et Küproses esineb ülemäärane makromajanduslik tasakaalustamatus. Eelkõige on tähtis, et liikmesriik tegeleks avaliku ja erasektori võla, välisvõla ning viivislaenude kõrge tasemega.
- (4) Küpros esitas 15. aprillil 2019 oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 30. aprillil 2019 oma 2019. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽⁵⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (6) Küprose suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa. 2019. aasta stabiilsusprogrammis prognoositakse valitsemissektori eelarvepositsioonile (mis jäi 2018. aastal puudujääki 4,8 % sisemajanduse koguproduktist (SKP) ja ületas sellega aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst) nominaalset ülejääki 3,0 % SKPst 2019. aastal ja üle 2,0 % SKPst programmiperioodi vältel. Ümberarvutatud struktuurset eelarvepositsioonist⁽⁶⁾ nähtub, et keskpika perioodi eelarve-eesmärk, milleks on tasakaalus struktuurne eelarvepositsioon, on kavas saavutada aastatel 2019–2022. Valitsemissektori võla suhe SKPse, mis tõusis 2018. aastal tasemele 102,5 % SKPst, peaks 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt vähenema 2019. aastal 95,7 %ni ja seejärel jätkama stabiilset vähenemist, jõudes 2022. aastaks 77,5 %ni. Nende eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav. Stabiilsusprogrammis esitatud makromajanduslikke prognoose ja eelarveprognoose ohustavad langusriskid, mis on enamasti seotud välismõjudega, varasemate maksureformide suhtes langetatud kohtuotsuste võimaliku mõjuga eelarvele ning riiklike haiglate rahastamisvajadustega riikliku tervishoiusüsteemi esimestel aastatel. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori eelarvepositsiooni ülejääk 2019. aastal 3,0 % SKPst ja 2020. aastal 2,8 % SKPst. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt püsib struktuurne eelarvepositsioon 2019. aastal 1,1 % juures ja 2020. aastal 0,7 % juures SKPst ning ületab seega keskpika perioodi eelarve-eesmärki. Prognoosi kohaselt täidab Küpros 2019. ja 2020. aastal võlareeglit. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et Küpros ilmselt täidab 2019. ja 2020. aastal stabiilsuse ja kasvu pakti nõuded.
- (7) Komisjon esitas 5. juunil 2019 aluslepingu artikli 126 lõike 3 kohase aruande, milles esitatud andmete põhjal ületas valitsemissektori nominaalne eelarvepuudujääk 2018. aastal aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst. Aruandes leiti, et praegu ei tuleks võtta lisameetmeid, mille alusel teha otsus ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu kohta. Avaliku halduse ja kohalike omavalitsuste vähenenud tõhusus on hoolimata e-valitsuse teenuste teatavast arengust jätkuvalt probleemiks. See omakorda mõjutab ettevõtluskeskkonda. Probleemi lahendamiseks kavandatud peamised seadusandlikud ettepanekud on endiselt tegemata. Nende seas on avaliku halduse ja kohalike omavalitsuste reformimist käsitlevate õigusaktide eelnõud. Riigi omandis olevate üksuste juhtimisraamistiku puudused võivad lihtsustada avaliku sektori tingimuslike kohustuste kuhjumist ning pärssida investeerimissuutlikkust kommunaalteenustesse, nagu telekommunikatsioonid ja energeetika. Avaliku sektori palkade piiramine, millel on olnud märkimisväärne roll Küprose eelarve konsolideerimises, peaks jätkuma.

⁽⁴⁾ ELT C 320, 10.9.2018, lk 55.

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁽⁶⁾ Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvanud ühiselt kokku lepitud metoodika kohaselt.

- (8) Agressiivse maksuplaneerimise tõkestamine on maksusüsteemide tõhusamaks ja õiglasemaks muutmise juures esmatähtis, nagu märgiti ka euroala 2019. aasta soovitusel. Maksumaksjate aggressiivse maksuplaneerimise strateegiate ülekanduv mõju liikmesriikide vahel nõuab lisaks liidu õigusele riikide poliitika kooskõlastamist. Küpros on võtnud meetmeid aggressiivse maksuplaneerimise vastu, kuid dividendi- ja intressimaksete suur osakaal SKPs osutab sellele, et Küprose maksueeskirju võivad ära kasutada aggressiivset maksuplaneerimist viljelevad ettevõtjad. Kuna Küproses asuvate ettevõtete poolt välismaale (st liidu residentidelt kolmandate riikide residentidele) makstavatel dividendidel, intressidel ja paljudel juhtudel ka litsentsitasudel makse kinni ei peeta, võib see viia olukorrani, et sellised maksed jäävad üldse maksustamata, kui neid ei maksustata ka makse saaja jurisdiktsioonis. Selliste maksude puudumine koos äriühingu tulumaksu residentsuse normidega võib hõlbustada aggressiivset maksuplaneerimist. Tingliku intressi mahaarvamise korda tuleks hoolega jälgida, et vältida mis tahes kuritarvitusi aggressiivse maksuplaneerimise eesmärgil. Lisaks võimaldavad Küprose investorite erandkorras naturaliseerimise kava ja investeerimise eest residentsuse andmise kava üksikisikule madalat tulumaksu määrat välisfinantsvara pealt ning nende raames ei nõuta, et üksikisik veedaks märkimisväärse aja asjaomast kava pakkavas jurisdiktsioonis. OECD hinnangul on need kavad potentsiaalselt kõrge riskitasemega, kuna neid võib kuritarvitada eesmärgiga hoiduda kõrvale finantskontode teabe automaatse vahetamise nõudest.
- (9) Märkimisväärseid meetmeid on võetud viivislaenu ulatusliku strateegia raames. See on toonud kaasa viivislaenude märgatava vähenemise pangandussektoris, peamiselt tänu Küprose ühistupanga müügil ja likvideerimisele ning selle viivislaenude portfelli riigi omanduses olevale varahaldusettevõtjale üleandmisele. Peale selle parandati laenude müügi seadust ja võeti vastu laenude väärtpaberistamise seadus. Selleks et teenida maksimaalset tulu varade müügist ja aidata kokkuvõttes alandada erasektori võlataset, on tähtis, et riigi omanduses oleval varahaldusettevõtjal oleks toimiv juhtimisstruktuur, kõrgelt kvalifitseeritud juhid, funktsionaalne sõltumatus Küprose riigist ning selged eesmärgid, mis on kooskõlas valitsuse võetud kohustustega seoses riigiabi otsusega Küprose ühistupanga müügi kohta, mille kiitis heaks Euroopa Komisjon. Lisaks on tähtis luua piisavalt tugev järelevalveraamistik krediiti omandavatele ettevõtjatele (sealhulgas riigi omanduses olev varahaldusettevõtja), kuna neid on juurde tekkinud, ja edaspidi on ette näha uusi viivislaenude portfellide müüke. Kindlustustegevuse ja pensionifondide järelevalveasutuste juhtimine ja haldussuutlikkus on jätkuvalt nõrgad. Nende järelevalveasutuste integreerimine tuleks kiiresti lõpule viia. Üldisemas plaanis tuleks tugevdada kapitaliturgude järelevalveraamistikku, võttes arvesse pangandussektoriväliseid finantsteenuseid pakkuvate ettevõtete suhteliselt mahukat piiriülest tegevust ja viimastel aastatel litsentseeritud ettevõtjate arvu hüppelist kasvu.
- (10) Tööhõive on suurenemas, töötus vähenemas ja avalike tööturuasutuste lühiajaline suutlikkus tööhõivet aktiivselt toetada on paranenud. Avalike tööturuasutuste võimekuse pikaajaline jätkusuutlikkus on aga endiselt probleem, kuna lisatööjõudu värvati vaid kaheks aastaks. 2018. aastal oli mittetöötavate ja mitteõppivate noorte osakaal suurim liidus. Jätkuvalt tekitab muret avalike tööturuasutuste vähenenud tõhusus ning nende piiratud kasutamine ja osalemine töö leidmist toetavates tegevustes. Seetõttu on võimalusi tõhustada tööturule juurdepääsu vallas teavitustööd ja aktiveerimistuge, eelkõige noorte ja pikaajaliste töötute jaoks. See hõlmab füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise ja sotsiaalmajanduse edendamist ning tööturuasutuste ja -teenuste nüüdisajastamist, et aidata inimestel omandada oskusi, mis vastaksid paremini tööturu vajadustele.
- (11) Oskuste nappus ja nende tööturu vajadustele mittevastavus on äriinvesteeringute peamised takistused ning viitab vajadusele investeerida senisest rohkem kasutamata ja alakasutatud tööjõupotentsiaali koolitusse, viia õppekavad paremini kooskõlla tööturu vajadustega ning investeerida sobivasse kutseõppetaristusse. Kriitilise tähtsusega haridus- ja koolitusreformide valdkonnas (näiteks õpetajate ametisse määramise ja hindamise parandamisel) saavutatud edu on ebahühtlane. Haridusalased saavutused on endiselt kesised, nagu ka alushariduses ja lapsehoiuse osalemine, mis on muutunud leibkondadele vähem taskukohaseks, kuna nende sissetulek kriisi päevil vähenes kiiremini kui lapsehoiukulud. Jätkuvad jõupingutused haridus- ja koolitussüsteemi ajakohastamiseks kõigil tasanditel aitab parandada haridustulemusi ning suurendab Küprose jätkusuutliku majanduskasvu võimalusi. Kutseõppe- ja koolituskavade läbivaatamine on paljulubav meede, et vähendada oskuste mittevastavust tööturu vajadustele. Oskuste mittevastavus tööturu vajadustele, mis on kolmanda taseme hariduse omandanute seas valdav, ning vähenenud osalemine täiskasvanuhariduses osutavad vajadusele kvalifikatsiooni tõstmise ja ümberõppe meetmete tugevdamiseks.

- (12) Küpros on teinud edusamme tervishoiu, võttes vastu õigusakti uue riikliku tervishoiusüsteemi loomise kohta. Uue süsteemiga kavatakse parandada juurdepääsu, kehtestada üldine tervisekindlustus, vähendada omaosaluse kõrget taset ja suurendada hooldusteenuste tõhusust avalikus sektoris. Enne kui süsteem 2020. aastal täielikult toimima hakkab, on vaja lahendada suured rakenduslikud probleemid ja rahuldada investeerimisvajadused. Endiselt on väga tähtis süsteemi pikaajalise jätkusuutlikkuse säilitamine, sealhulgas kavakohane riiklike haiglate rahendusliku ja tegevusautonoomia tagamine. Tervishoiusüsteemi aitaksid veelgi tõhusamaks muuta esmatasandi arstiabi osutajate ajakohastamisele ja tõhustamisele, e-tervise teenuste kasutuselevõtule ja riikliku ravimiorganisatsiooni loomisele suunatud meetmed. Pikaajalise hoolduse tase on kehv ja elanikkonna vananemist arvesse võttes püsib see probleem ka edaspidi.
- (13) Küprose vähene keskkonnavaline suutlikkus on tõsine probleem ja riik on kliimamuutuste poolt haavatav. Küpros peab tunduvalt parandama oma jäätmeärritusüsteemi ja ringmajandust. Jäätmete ületab ikka veel suuresti liidu keskmist taset ja on alates 2014. aastast suurenenud. Olemasolevad jäätmeärritusrajatised ei võimalda kõrgeid ringlussevõtumäärasid ja majandushoobade, näiteks prügilamaksude puudumine muudab ringlussevõtu majanduslikult vähetraaktiivseks. Veemajandus on ebatõhus, eelkõige linnades. Veepuudus koos põhjavee ülemäärase kasutamise ja Küprose suurim probleem. Märkimisväärne osa asulareoveest juhitakse edasi ilma kogumise või töötlemiseta; vaid ligikaudu pool kogu reoveest läbib bioloogilise puhastuse. Põuad ja veepuudus on suureks probleemiks ning poliitikameetmete ebapiisavus võib mõjutada Küprose maapiirkondade majandust ja turismi. Seega on loodusvarade säästev haldamine ja tõhus kasutamine koos keskkonna- ja kliimaalaste õigusaktide rangema jõustamisega väga tähtsad, et Küpros suudaks leevendada kliimamuutuste negatiivset mõju, säilitada ja taastada oma looduskeskkonda ja tagada pikas perspektiivis jätkusuutliku majanduskasvu.
- (14) Küpros saaks oma taastuvaid energiaallikaid, eelkõige päikeseenergiat, palju paremini ära kasutada, et suurendada olemasolevat vähest energiatõhusust. Taastuenergia osakaal Küproses oli 2017. aastal 9,72 % ja 2020. aasta eesmärk on 13 %. Puuduva või puuduliku soojusisolasiooniga äri- ja eluhooned on eelkõige linnapiirkondades vähesel energiatõhususel üks peamisi põhjustajaid. Taastuenergiasektoris investeerimise raamtingimused on paranenud ja võetud on mitmesuguseid meetmeid, nagu päikeseenergiaseadmete paigaldamine ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) ja kodumajapidamiste toetusskeemid. Küpros ei ole aga seni täiel määral ära kasutanud oma suurt potentsiaali toota taastuenergiat, eelkõige päikeseenergiat. Maanteedele tuginemine siseveo puhul tekitab palju poliitikaväljakutseid, nagu püüded õhusaastet ja kasvuhoonegaaside heidet vähendada, ning põhjustab ühtlasi suuri liiklusekkumid linnapiirkondades tiptundidel ning sadamatesse viivatel teedel. Ka taastuenergiaallikate transpordis kasutamises, mille osakaal 2016. aastal oli 2,7 %, on Küpros teistest maha jäänud, nii et tal võib tekkida raskusi saavutada 2020. aastaks siduv eesmärk (10 %).
- (15) Digitaalrajandusse investeerimine ja töötajate digioskuste parandamine on tootlikkuse suurendamise seisukohast esmatähtsad. Küprose võib leida Euroopa Komisjoni 2019. aasta digitaalrajanduse ja -ühiskonna indeksi (DESI) alumisest otsast. Vaid 50 % 16–74aastastest küproslastest on elementaarsed digitaaloskused ja IKT spetsialiste on tööjõu hulgas endiselt vähem kui liidus tervikuna (vastavalt 2,3 % ja 3,7 %), mis piirab digitaalrajanduse võimalusi. Avaliku sektori asutuste ja kodanike vahel on vähe veebipõhist suhtlust, milles osaleb vaid 50 % küproslastest. E-kaubandus on hoogustumas, kuid jääb siiski alla liidu keskmisele.
- (16) Küpros on mõeldukas uuendaja; innovatsioonitase on 2010. aastast alates langenud. Avaliku ja erasektori teadus- ja arendustegevuse kulude tase on üks liidu madalamaid, mis piirab teaduskeskuste ja ettevõtlussektori innovatsioonivõimet. Teadusringkondade ja ettevõtjate vaheline suhtlemine on samuti väga piiratud. Ettevõtlussektori innovatsioonisuutlikkuse suurendamine ning juurdepääsu parandamine selgelt piiritletud aruka spetsialiseerumise valdkondadesse suunatud rahastamisele ja investeringutele on väga tähtsad, et arendada Küprose ja eelkõige VKEde konkurentsivõimet.
- (17) Halduskoormus on suur, eriti strateegiliste investeringute algetapis. Strateegiliste investeringute looamisprotsessi saaks tunduvalt lihtsustada ja asjaomased õigusaktid on ikka veel vastu võtmata.

- (18) Majanduskasvu tegevuskava elluviimine on aidanud saavutada teatavat edu ettevõtluses ning VKEde juurdepääsu parandamises rahastamisele. VKEde rahalise abi meetmed põhinevad aga ikka veel peamiselt toetustel ning pankadepoolsel rahastamisel, mida toetatakse liidu ja/või riiklike vahenditega. Alternatiivsed rahastamisallikad, nagu riskikapital, omakapitali kaudu rahastamine ja ühisrahastamine, on Küprose ettevõtjate jaoks jätkuvalt marginaalse tähtsusega. Ettevõtlustoetuse parem kooskõlastamine suurendaks nende rahastamisallikate kasutuselevõttu. Erastamispiüüdlused, mille eesmärk on meelitada ligi tootlikkust suurendavaid välisinvesteeringuid, on paljudel juhtudel takerdunud ja vaid üksikud erastamisprojektid edenevad järk-järgult.
- (19) Kohtusüsteemi püsivad puudujäägid takistavad jätkuvalt lepingute jõustamist ning kiireid kohtulahendeid tsiviil- ja kaubandusajades ja raskete kuritegude uurimisel. Tülikad ja aegunud tsiviilmenetluse normid ning kohtuotsuste ebapiisav jõustamine vähendavad pankade motivatsiooni kasutada viivislaenude mahu vähendamiseks maksejõuetus- ja sundtäitmisaamistikke. Kohtusüsteemi kõige suuremate probleemide (milleks on eelkõige aegunud tsiviilkohtumenetluse normid, kohtute spetsialiseerumise ja digiülemineku madal tase, kohtuasjade kuhjumine ja kohtunike elukestva õppe puudumine) lahendamiseks on algatatud mitu reformi, kuid edasimineku on aeglane. Reformid peaksid olema kooskõlas valitsuse võetud kohustustega seoses riigiabi otsusega Küprose ühistupanga müügi kohta, mille kiitis heaks Euroopa Komisjon. 2018. aastal võeti vastu täiustatud maksejõuetuse ja sundvõõrandamise raamistikud. Uute seaduste otsustav rakendamine koos kohtusüsteemi tõhususe ja kohtuotsuste rangema täitmise tagamisega peaks aitama tugevdada võla tagasimaksedistsipliini. Alates 2017. aasta detsembrist kehtib riiklik korrupsioonivastane strateegia, mida täiendati riikliku horisontaalse korrupsioonivastase tegevuskava vastuvõtmisega ministrite nõukogus 2019. aasta mais. Uue sõltumatu korrupsioonivastase ameti loomist ja rikkumisest teatajate kaitset käsitlevad seaduseelnõud on esitatud parlamendile, kuid seni veel vastu võtmata. Need seadused aitaksid tugevdada riiklikku korrupsioonivastast raamistikku. Korrupsioonivastaseid reforme tuleks hoogustada korrupsioonivastase tegevuskava kiire rakendamise kaudu. Prokuratuuri sõltumatust tuleb kaitsta ja õiguskaitsealast võimekust suurendada.
- (20) Omandiõigust tõendavate dokumentide väljaandmisel esineva mahajäämuse vähendamiseks on tehtud küll jõupingutusi, kuid mahajäämus on endiselt suur. Kinnisvaratehingute süsteemi puuduste (näiteks omandiõigust tõendavate dokumentide väljastamine ja õiguste üleandmine) kõrvaldamiseks puudub seni struktuurne lahendus. See on väga tähtis, et lihtsustada sundvõõrandamise menetlust ja võimaldada tagatiste realiseerimist.
- (21) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitud nimetatud puudused, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Küprosel kõnealuseid vahendeid asjaomaste sektorite puhul võimalikult hästi ära kasutada, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Selle investeeringu edu tagamiseks on oluline suurendada riigi haldussuutlikkust kõnealuste vahendite haldamisel.
- (22) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Küprose majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta stabiilsusprogrammi, 2019. aasta riiklikku reformikava ja varasematel aastatel Küprosele esitatud soovitude järelmeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Küprose eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastes otsustesse liidu tasandi panuse.
- (23) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja on arvamusel, ⁽⁷⁾ et Küprosil täidab eelduste kohaselt stabiilsuse ja kasvu pakti nõudeid.
- (24) Nõukogu on komisjoni põhjalikust analüüsist ja kõnealusest hindamisest lähtudes 2019. riikliku reformikava ja 2019. stabiilsusprogrammi läbi vaadanud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud nõukogu soovitusel kajastuvad allpool esitatud soovitudes 1 kuni 5. Need soovitusel aitavad järgida ka euroala 2019. aasta soovitusi, eelkõige euroala esimest, kolmandat ja neljandat soovitusel.

⁽⁷⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

SOOVITAB Küprosel võtta 2019.–2020. aastal järgmisi meetmeid.

1. Võtta vastu olulised seadusandlikud reformid, mille eesmärk on suurendada avaliku sektori tõhusust ja mis käsitlevad eeskätt avaliku halduse toimimist, riigi omandis olevate üksuste juhtimist ja kohalikke omavalitsusi. Uurida maksusüsteemi omadusi, mis võivad hõlbustada agressiivset maksuplaneerimist üksikisikute ja hargmaiste ettevõtjate poolt, eelkõige viimati nimetatute poolt välismaale tehtavate maksete kaudu.
2. Lihtsustada viivislaenude vähendamist, luues muu hulgas toimiva juhtimisstruktuuri riigile kuuluvale varahaldusettevõtjale, võttes meetmeid maksedistsipliini parandamiseks ja tugevdades krediiti omandavate ettevõtjate järelevalvet. Tugevdada järelevalvesuutlikkust pangandussektorivälises finantssektoris, integreerides muu hulgas täielikult kindlustustegevuse ja pensionifondide järelevalveasutused.
3. Viia lõpule reformid, mille eesmärk on suurendada avalike tööturuasutuste tulemuslikkust, ning suurendada noortele suunatud teavitustööd ja aktiveerimistuge. Viia lõpule haridus- ja koolitussüsteemi, sealhulgas õpetajate hindamissüsteemi reform, suurendada tööandjate kaasatust ja õpilaste osalust kutseõppes ja koolituses ning pakkuda taskukohast alusharidust ja lapsehoidu. Võtta meetmeid riikliku tervishoiusüsteemi toimimiseks 2020. aastal, nagu kavandatud, ning säilitada samas selle pikaajaline jätkusuutlikkus.
4. Keskenduda investeeringutega seotud majanduspoliitika säästvatele transpordile, keskkonnale, eeskätt jäätmekäitlusele ja veemajandusele, energiatõhususele ja taastuvenergiale, digiüleminekule, sh digioskustele, ning teadusuuringutele ja innovatsioonile, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi Küproses. Võtta vastu õigusaktid, mis lihtsustaksid strateegilistel investoritel vajalike lubade ja litsentside saamist. Parandada VKEde juurdepääsu rahastamisele ja taasalustada erastamisprojektide elluviimist.
5. Kiirendada jõupingutusi kohtusüsteemi tõhususe parandamiseks, mis hõlmab halduskohtu toimimise tõhustamist, tsiviilkohtumenetluste läbivaatamist, kohtute spetsialiseerumise suurendamist ja toimiva e-kohtu süsteemi loomist. Võtta meetmeid, et tõhustada võlanõuete õiguslikku jõustamist ning tagada omandiõigust tõendavate dokumentide väljaandmise ja kinnisvaraga seotud õiguste üleandmise usaldusväärsete ja kiirete süsteemide olemasolu. Kiirendada korruptsioonivastaseid reforme, kaitsta prokuratuuri sõltumatust ja tugevdada õiguskaitse suutlikkust.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Läti 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Läti 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

(2019/C 301/14)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteetidid. Samuti võttis komisjon 21. novembril 2018 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1176/2011 ⁽²⁾ alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles Lätit ei nimetatud ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel kohta, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 21. märtsil 2019. Nõukogu võttis 9. aprillil 2019 vastu soovitusel euroala majanduspoliitika kohta ⁽³⁾ („euroala 2019. aasta soovitus“), milles esitatakse viis euroala soovitusi („euroala soovitused“).
- (2) Kuna Läti rahaühik on euro ning majandus- ja rahaliidu riikide majandused on üksteisega tihedalt seotud, peaks Läti tagama allpool esitatud soovitusel 1–4 kajastuva euroala 2019. aasta soovitusel täieliku ja õigeaegse täitmise. Elukõige aitab investeringutega seotud majanduspoliitika keskendamise kindlaksmääratud valdkondadele ja oskuste parandamise meetmetele järgida esimest euroala soovitusel, mis käsitleb tootlikkuse parandamist euroala tasakaalustamiseks, ja maksualased meetmed aitavad järgida kolmandat euroala soovitusel tööturu toimimise kohta.

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25).

⁽³⁾ ELT C 136, 12.4.2019, lk 1.

- (3) 2019. aasta aruanne Läti kohta avaldati 27. veebruaril 2019. Selles hinnati Läti edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitude⁽⁴⁾ täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitude järelemeetmeid ja Läti edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel.
- (4) Läti esitas 15. aprillil 2019 oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 17. aprillil 2019 oma 2019. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽⁵⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (6) Läti suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa. Valitsuse 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks nominaalne eelarvepositsioon paranema ja puudujääk vähenema 2018. aasta 1,0 %-lt sisemajanduse koguproduktist (SKP) 2019. aastal 0,5 %-le SKPst, 2020. aastal 0,4 %-le SKPst ja 2021. aastal 0,2 %-le SKPst. Ümberarvutatud struktuursest eelarvepositsioonist⁽⁶⁾ nähtub, et 2019. aastal on kavas saavutada keskpika perioodi eelarve-eesmärk, milleks on struktuurne eelarvepuudujääk 1 % SKPst, võttes arvesse lubatud ajutisi kõrvalekaldeid, mis on seotud struktuurireformide elluviimisega. 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse vähenema 2022. aastaks ligikaudu 33,1 %-le SKPst. 2019. aasta stabiilsusprogrammi prognoosid SKP kasvu kohta näivad usutavad. Eelarvepositsiooni ohustavad riskid on tasakaalus.
- (7) 13. juulil 2018 esitas nõukogu Lätile soovitus saavutada 2019. aastal keskpika perioodi eelarve-eesmärk, võttes arvesse lubatud ajutisi kõrvalekaldeid, mis on seotud struktuurireformide elluviimisega. Selleks ei tohi valitsemissektori esmaste netokulude⁽⁷⁾ nominaalne kasvumäär ületada 2019. aastal 4,8 %, mis vastab struktuurse eelarvepositsiooni paranemisele 0,2 % SKPst. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt peaks Läti jõudma oma keskpika perioodi eelarve-eesmärgi lähedale, võttes arvesse lubatud ajutist kõrvalekallet, mis on seotud struktuurireformide elluviimisega. Seega osutab praegune hinnang ohule, et 2019. aastal kaldutakse eesmärgist mõnevõrra kõrvale. Samas osutab valitsemissektori esmaste netokulude prognoositud nominaalne kasvumäär praegu ohule, et 2019. aastal kaldutakse nõudest märkimisväärselt kõrvale. Kui prognoositud struktuurne eelarvepositsioon ei ole struktuurireformide elluviimisega seotud lubatud ajutistest kõrvalekalletest tulenevat kõrvalekaldumist arvestades enam keskpika perioodi eelarve-eesmärgi lähedal, tuleks edaspidiste hindamiste käigus võtta üldhinnangus arvesse võimalikku nõudest kõrvalekaldumist.
- (8) Võttes arvesse, et Läti prognoositav SKP lõhe on 1,3 %, ei tohiks valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär 2020. aastal ületada 3,5 %, mis vastab struktuursele kohandusele 0,5 % SKPst, mis tuleneb stabiilsuse ja kasvu pakti raames ühiselt kokku lepitud eelarvekohanduste maatriksist. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt ja juhul, kui poliitikat ei muudeta, peaks Läti jõudma oma keskpika perioodi eelarve-eesmärgi lähedale. Seega osutab praegune hinnang ohule, et 2020. aastal kaldutakse eesmärgist mõnevõrra kõrvale. Samas osutab valitsemissektori esmaste netokulude prognoositud nominaalne kasvumäär praegu ohule, et 2020. aastal kaldutakse nõudest märkimisväärselt kõrvale. Kui prognoositud struktuurne eelarvepositsioon ei ole enam keskpika perioodi eelarve-eesmärgi lähedal, tuleks edaspidiste hindamiste käigus võtta üldhinnangus arvesse võimalikku nõudest kõrvalekaldumist. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et Läti peab olema valmis võtma alates 2019. eelarveaastast stabiilsuse ja kasvu pakti nõuete täitmiseks täiendavaid meetmeid.

⁽⁴⁾ ELT C 320, 10.9.2018, lk 60.

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁽⁶⁾ Tsükliiselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvutanud ühiselt kokku lepitud meetodika kohaselt.

⁽⁷⁾ Valitsemissektori esmased netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis kaetakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud nelja aasta peale. Kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktide kohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekordsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja.

- (9) Läti sisemajanduse koguproduktist moodustab maksutulü väiksema osa kui liidus keskmiselt ja see piirab mõnevõrra avalike teenuste osutamist, eelkõige tervishoiu valdkonnas, ja sotsiaalset kaasatust. Kapital ja omand on suhteliselt alamaksustatud ning maa- ja omandimaksu arvutamiseks kasutatavate väärtuste külmutamine vähendab neist saadavat tulu veelgi. Samal ajal, kuigi tööjõu maksukoormust on vähendatud, on see madalalpalgaliste töötajate puhul endiselt kõrge võrreldes liidu keskmisega. Varimajanduse osakaal näib olevat erinevate hinnangute kohaselt viimastel aastatel vähenenud. Sellest hoolimata on alateatud majandustegevuse osakaal Lätis suurem kui teistes Balti riikides. Varimajandusest moodustavad eriti suure osa ümbrikupalgad, eelkõige ehitussektoris.
- (10) Pärast seda, kui rahapesusüüdistuste tõttu suleti riigi suuruselt kolmas pank, karmistas Läti mitteresidentidest klientide suhtes kohaldatavaid eeskirju. Selle tulemusena on Lätis mitteresidentide hoiuste arv, mis on ka peamine rahapesu risk, alates maist 2018 oluliselt vähenenud, kuid rahapesu vastases võitluses on veel lahendamist vajavaid probleeme. Lisaks on Läti koostanud rahapesu ja terrorismi rahastamise vastase strateegia täiustamise üksikasjaliku tegevuskava. Tegevuskavas loetletud peamiste prioriteetide hulka kuulub riskipõhise järelevalve tõhustamine, järelevalveasutustele vajalike inimressursside tagamine ning uurimisasutuste ja erasektori tõhusa teabevahetuse ja koostöö tagamine. Kui need meetmed vastu võetakse, tuleks pöörata tähelepanu nende tulemuslikule rakendamisele. Samuti on vaja suurendada õiguskaitseseasutuste ja kohtuorganite suutlikkust.
- (11) Lätis tuleb Euroopa sotsiaaldiguste sambast tulenevate sotsiaalkaitse ja kaasamisega seotud põhimõtete tagamiseks lahendada mitmeid probleeme. Sissetulekute ebavõrdsus on Lätis suur, sest maksu- ja hüvitiste süsteemi kaudu ei jaotata sissetulekuid piisavalt ümber. Sotsiaaltoetuste tase on endiselt ebapiisav ning sotsiaalsiirete mõju vaesuse ja ebavõrdsuse vähendamisele on piiratud. Eakate ja puuetega inimeste vaesusrisk on suhteliselt suur ning suureneb veelgi, sest hüvitiste kasv ei jõua palgakaasvule järele. Eakate suhtelise vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse määr oli 2018. aastal 49,0 % (liidu keskmine oli 2017. aastal 18,2 %) ja puuetega inimeste puhul oli see 2017. aastal 40,7 % (liidu keskmine oli 2017. aastal 29,3 %). Puuetega inimeste riiklikku sotsiaalkindlustushüvitist ega vanaduspensioni miinimummäär ei ole alates 2006. aastast muudetud. 2014. aastal välja kuulutatud miinimumsissetuleku taseme reformi ei ole ellu viidud ja see avaldab negatiivset mõju kõige vaesematele leibkondadele. Pikaajalise hoolduse kättesaadavus on samuti endiselt puudulik. Seega on vaja investeeringuid, et tegeleda sotsiaalse tõrjutusega, sh pakkuda enim puudust kannatavatele isikutele toidu- ja materiaalselt abi. Lisaks on vaja investeeringuid, sh taristusse, et parandada lastehoiu, pikaajalise hoolduse, tööhõive ja muude sotsiaalteenuste kättesaadavust ning võimaldada tervishoiu- ja sotsiaalteenuste integreerimist, sh üleminekut institutsiooniliselt hoolduselt kogukonnapõhisele hooldusele. Väga halvades tingimustes elavate inimeste osakaal on üks Euroopa suurimaid (15,2 % võrreldes liidu 2017. aasta keskmise 4,0 %ga) ja sotsiaaleluruumide pakkumine napp. Taskukohaste eluasemete pakkumise parandamiseks on vaja investeeringuid.
- (12) Kuigi üldine tööhõive määr on kõrge ja tõusuteel, mõjub töötajate arvule negatiivselt ebasoodne demograafiline areng ja väljaränne. Lisaks on tööhõive piirkondade ja oskuste taseme lõikes erinev. Olukord on keerukam aegunud oskustega vanemaaliste inimeste jaoks. Tööjõu digioskuste madal tase piirab ettevõtjatel digitehnoloogia kasutamist ja innovatsioonipotentsiaali saavutamist. Täiskasvanuõppes osalemine ja töötute osalemine aktiivsetes tööturu-meetmetes on väiksem kui liidus keskmiselt.
- (13) Haridussüsteemis tuleb kvaliteeti ja tõhusust parandades lahendada vahendite konsolideerimisega seotud probleemid. Kuigi Läti haridussüsteem toimib õpitulemuste saavutamise seisukohast hästi, on kvaliteetse hariduse kättesaadavus endiselt elukohast ja kooli liigist. Kutsehariduses ja -õppes on edenenud õppekava reform, millega soovitakse viia see kooskõlla uute vajaminevate oskustega, ning kutsekoolide keskkond on märkimisväärselt paranenud. Suurt tungi sinna siiski ei ole ning osalemismäär ja hiljutiste koolilõpetajate tööhõive määr jäävad alla liidu keskmisele.

- (14) Vajalike oskuste tagamine on üks peamisi valdkondi, kus on jätkuvalt vaja suuri investeeringuid. Selleks et parandada hariduse ja koolituse kvaliteeti, tulemuslikkust ja vastavust tööturu vajadustele ning edendada elukestvat õpet (eelkõige paindlikku oskuste täiendamist ja ümberõppe võimalusi), on vaja teha asjakohaseid investeeringuid, sh taristusse. Investeeringuid on vaja ka tööhõivele juurdepääsu parandamiseks, sh selleks, et parandada aktiivse tööturupoliitika meetmete mõjuala ja katvust, suurendada tööjõu kasutatavust, samuti tööjõu sektoripõhist ja piirkondlikku liikuvust. Laiemas kontekstis on sotsiaalpartnerite suutlikkuse suurendamine oluline õiglaste töötingimuste edendamiseks ja Euroopa sotsiaalõiguste samba eesmärkide saavutamiseks.
- (15) Elanikkonna halva tervisliku seisundi taga on peamiselt vähesed avaliku sektori kulutused tervishoiule, samuti ebatervislikud elustiilivalikud. See, et hiljuti suurendati tervishoiu rahastamist, aitab vähendada mõningaid juurdepääsupiiranguid, mis on seotud teenuste pakkumise aastaste piirangute ja pikkade ootejärjekordadega. Tervishoiuteenuste riiklik rahastamine jääb siiski tunduvalt alla liidu keskmise. Õigeaegne ja võrdne juurdepääs tervishoiuteenustele ei ole üldlevinud. Seetõttu hindavad inimesed ise, et nende abivajadus on nii omaosalusmaksete suuruse (seda eriti haavatavate rühmade puhul) kui ka võimaluste ebavõrdsuse tõttu suuresti rahuldumata. Tervishoiu tõhususe ja kvaliteedi parandamise reformid edenevad, kuid on veel algusjärgus ja neid tuleks kiirendada, sh tõhusate ennetusmeetmete, haiglasektoris süsteemide ühtlustamise, esmatasandi arstiabi parandamise ning kvaliteedijuhtimise põhise tegutsemisega. Lisaks on Lätis puudus tervishoiutöötajatest, eriti meditsiiniõdedest, ning see pärsib riiklike tervishoiuteenuste osutamist ja seab ohtu tervishoiureformide edu. Kui jõustub tervishoiuteenuste jaotamine kahte kategooriasse („täisteenused“ ja „miinimumteenused“), võib see veelgi piirata tervishoiuteenuste võrdset kättesaadavust ja halvendada tervisenäitajaid. Tervishoiuteenuste kättesaadavuse, taskukohasuse ja kvaliteedi parandamiseks on vaja teha asjakohaseid investeeringuid tervishoidu, sealhulgas taristusse, et parandada elanikkonna tervislikku seisundit ning tagada tevislikum ja pikem tööelu.
- (16) Läti investeerib teadus- ja arendustegevusse vähe ning innovatsioonis on tekkinud oluline investeerimislünk. 2017. aastal oli Lätis teadus- ja arendustegevuse kulude osakaal üks liidu väiksemaid, olles viimase kümne aasta jooksul püsinud enam-vähem samal tasemel. Lisaks rahastatakse teadusuuringuid peaaegu täielikult liidu vahenditest. Kokkuvõttes on Läti mõõdukas innovaator, kelle tulemuslikkus jätab mõnest tugevat küljest (nt IKT-taristu) hoolimata inimressursside, avaliku ja erasektori koostöö ning intellektuaalomandisse investeerimise seisukohast soovida.
- (17) Piirkondlike erinevustega seoses esineb endiselt olulisi investeerimislünki. Riia ja Läti muude piirkondade vahel on endiselt märkimisväärsed majanduslikud erinevused. Läti on tervikuna küll liidule lähenemas, kuid pealinnapiirkonna ja muude piirkondade majanduslike näitajate vahe ei ole alates Läti liiduga ühinemisest kahanenud. Avalike teenuste konkurentsivõime ja kvaliteet on Lätis piirkonniti väga erinev, mõjutades nende piirkondade geograafilist külgetõmbevõimet. Seepärast tuleks investeerimisvajaduste all eraldi käsitleda liikuvuse ja digitaristu valdkonnas esinevaid suuri piirkondlike erinevusi, eelkõige kliendiliini ühendusi. Endiselt mõjuvad Läti majandustegevusele ja ekspordile negatiivsed silmatorkavad ühenduvusprobleemid nii üleuroopalise transpordivõrgu kui ka äärealade ja piiräärsete piirkondade tasandil. Esineb ka investeerimislünki Rail Baltica projekti ja Läänemere energiaturu ühendamise kava jaoks oluliste elektritaristuprojektide lõpuleviimisel. Lisaks on Läti energiasüsteemi ümberkujundamise kiirendamiseks vaja investeerida ka ressursitõhususse. Üldise energiatarvitususe parandamiseks tuleb veel pingutada, eelkõige elamu- ja transpordisektoris.
- (18) Hiljuti vastu võetud seadus rikkumistest teatajate kohta on samm õiges suunas ja viimasel ajal on mitme suure korrupsioonijuhtumi ilmsikstulekuga hoogustunud ka riigi korrupsioonivastase organi tegevus. Sellegipoolest tajutakse endiselt valitsuse otsustes soosiklust ja hankeprotsesse peetakse läbipaistvuse puudumise tõttu korrupsiooni suhtes vastuvõtlikuks, eelkõige kohalikes omavalitsustes ning riigile kuuluvates ja munitsipaaltegevõtetes. Muudatused konkurentsiseaduses, mis jõustub 1. jaanuaril 2020, piiravad riigile kuuluvate ning munitsipaaltegevõtetete võimet konkurentsi oma tegevusega negatiivselt mõjutada. Huvide konflikti korda reguleerivate õigusaktide muudatused võivad anda võimaluse kuritarvitusteks. Hiljuti vastu võetud eetikakoodeksis ei käsitleta poliitilise otsusega ametisse nimetatud isikuid.

- (19) Avalikke teenuseid ei ole rahvastikukao ega elanikkonna vananemisega arvestamiseks kohandatud. Rahvastikukao ja linnastumise tagajärjel on taristu ja avalikud teenused maapiirkondades alakasutatud. Avaliku halduse, hariduse ja tervishoiuteenuste jaoks on vaja strateegiaid, mille toel säilitada hõredalt asustatud ja hääbuvates piirkondades juurdepääs kvaliteetsetele teenustele ja tagada samas suurem tõhusus. Hiljuti kuulutati välja üldine haldusjaotuse reform, mis peab olema ellu viidud 2021. aasta detsembriks. Reformi õigeaegne rakendamine võib aidata suurendada avaliku sektori vastutust ja tõhusust, seda enam, et 2020. aastaks tuleb heaks kiita liidu vahendite rakendus-kava.
- (20) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitudes nimetatud puudused, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Lätil kõnealuseid vahendeid asjaomaste sektorite puhul võimalikult hästi ära kasutada, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Selle investeringu edu tagamiseks on oluline suurendada riigi haldussuutlikkust kõnealuste vahendite haldamisel.
- (21) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Läti majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta stabiilsusprogrammi, 2019. aasta riikliku reformikava ja varasematel aastatel Lätile esitatud soovitude järelmeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Läti eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastesse otsustesse liidu tasandi panuse.
- (22) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja tema arva-mus⁽⁸⁾ kajastub eelkõige allpool esitatud soovitusel 1,

SOOVITAB Lätil võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid:

1. Tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ei ületa 2020. aastal 3,5 %, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 0,5 % SKPst. Vähendada madalapalgaliste maksustamist, nihutades maksukoormuse muudele allikatele, eelkõige kapitalile ja omandile, ja parandades maksukuulekust. Tagada rahapesuvastase raamistiku tulemuslik järelevalve ja jõustamine.
2. Võidelda sotsiaalse tõrjutusega, eelkõige parandades miinimumsissetuleku toetuse, minimaalse vanaduspensioni ja puuetega inimeste sissetulekutoetuse piisavust. Suurendada hariduse ja koolituse kvaliteeti ja tõhusust, eelkõige madala kvalifikatsiooniga töötajate ja tööotsijate jaoks, sh suurendades kutsehariduses ja -koolituses ning täiskasvanuhariduses osalemist. Parandada tervishoiuteenuste kättesaadavust, kvaliteeti ja kulutasuvust.
3. Keskenduda investeringutega seotud majanduspoliitikas innovatsioonile, taskukohaste eluasemete pakkumisele ja transpordile, eelkõige selle säästlikkusele, ressursitõhususele ja energiatõhususele, ning energiaiuhendustele ja digitaris-tule, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi.
4. Suurendada avaliku sektori vastutust ja tõhusust, eelkõige kohalike omavalitsuste ning riigile kuuluvate ja munitsipaal-ettevõtete puhul ning seoses huvide konflikti korraga.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

⁽⁸⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Leedu 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Leedu 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

(2019/C 301/15)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. Samuti võttis komisjon 21. novembril 2018 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1176/2011 ⁽²⁾ alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles Leedut ei nimetatud ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel kohta, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 21. märtsil 2019. Nõukogu võttis 9. aprillil 2019 vastu soovitusel euroala majanduspoliitika kohta ⁽³⁾ („euroala 2019. aasta soovitus“), milles esitatakse viis euroala soovitusel („euroala soovitusel“).

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25).

⁽³⁾ ELT C 136, 12.4.2019, lk 1.

- (2) Kuna Leedu rahaühik on euro ning majandus- ja rahaliidu riikide majandused on üksteisega tihedalt seotud, peaks Leedu tagama allpool esitatud soovitusel 2 ja 3 kajastuva euroala 2019. aasta soovitusel täieliku ja õigeaegse täitmise. Investeeringutega seotud meetmed aitavad eelkõige järgida teist euroala soovitusel, mis käsitleb investeeringute toetamist, ning haridusalased meetmed aitavad järgida kolmandat euroala soovitusel tööturu toimimise kohta.
- (3) 2019. aasta aruanne Leedu kohta avaldati 27. veebruaril 2019. Selles hinnati Leedu edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitusel (4) täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitusel järelemeetmeid ja Leedu edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel.
- (4) Leedu esitas 10. mail 2019 oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 30. aprillil 2019 oma 2019. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 (5) artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitusel rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (6) Leedu suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa. 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt kavatseb valitsus saavutada 2019. aastal nominaalse eelarveülejärgi 0,4 % sisemajanduse koguproduktist (SKP) ja 2020. aastal 0,2 % SKPst, ning seejärel prognoositakse selle vähenemist 0,1 %ni SKPst 2021. aastal. Ümberarvutatud struktuursest eelarvepositsioonist (6) ilmneb, et keskpika perioodi eelarve-eesmärki, milleks on struktuurne eelarvepuudujääk 1 % SKPst, ületatakse kogu programmiperioodi kestel. 2017. aastal võimaldati Leedule ka ajutist kõrvalekaldumist seoses struktuurireformide rakendamisega. Seda kõrvalekaldumist pikendatakse kolmeks aastaks. 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse langema 34,2 %-lt 2018. aastal 32,9 %-le SKPst 2022. aastal. Nende eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav. Samal ajal ei ole piisavalt täpselt kirjeldatud meetmeid, mida on vaja kavandatud eelarveülejärgi eesmärkide saavutamiseks pärast 2020. aastat. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi põhjal peaks struktuurne eelarvepositsioon olema 2019. aastal puudujäägis 1 % SKPst ja 2020. aastal 0,9 % SKPst, mis on kooskõlas keskpika perioodi eelarve-eesmärgiga. Samal ajal tuleks lühikeses ja keskpikas perspektiivis hoolikalt jälgida kulude kasvu, võttes ennekõige arvesse võimalikke tulevasi ohte tulude stabiilsusele. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et Leedu ilmselt täidab 2019. ja 2020. aastal stabiilsuse ja kasvu pakti nõuded.
- (7) 2018. aasta juunis võttis valitsus vastu mitu õigusakti, et rakendada kuuest struktuurireformist koosnev ulatuslik pakett, mis hõlmab tähtsaid valdkondi, nagu haridus, tervishoid, maksundus, mitteametlik majandus, pensionid ja innovatsioon.

(4) ELT C 320, 10.9.2018, lk 64.

(5) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

(6) Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvanud ühiselt kokku lepitud meetodika kohaselt.

- (8) Leedu on jätkanud meetmete rakendamist varimajanduse tõkestamiseks ja maksukuulekuse parandamiseks. Ehkki neil meetmetel on olnud julgustavad tulemused, on maksukuulekuse üldine tase endiselt madal. Leedu käibemaksulõhe on endiselt üks liidu suurimaid. Maksukuulekuse edasine suurendamine aitaks suurendada tulusid ja muuta maksusüsteemi õiglasemaks. Meetmeid maksubaasi laiendamiseks majanduskasvu vähem pärssivatele allikatele ei ole võetud. Keskkonna- ja omandimaksude tase on allpool liidu keskmist ning muudatusi ei ole ette näha autode maksustamises ega maanteemaksus eraisikutele.
- (9) Alates 2018. aastast on pensionid seotud palgafondi kasvuga. Prognooside kohaselt vähendab see avaliku sektori pensionikulusid 6,9 %-lt SKPst 2016. aastal 5,2 %-le 2070. aastal. Tööhõive eeldatava languse tõttu peaks pensionide piisavus aga vähenema, kuna pensionihüvitiste suurenemine ei suuda palgatõusuga sammu pidada. Leedu pensionihüvitise suhtarv, mis väljendab keskmist pensioni keskmise palga kaudu ning on juba praegu üks väiksemaid liidus, väheneb eelduste kohaselt järk-järgult veelgi. Kehtivates õigusaktides on sätestatud, et kui hüvitise suhtarv väheneb, peab valitsus välja pakkuma parandusmeetmeid. Kuna selliste meetmete täpne iseloom ja ajakava ei ole selged, siis ei ole neid ka rahvastiku vananemise aruande prognoosides arvesse võetud. Siiski kujutavad need endast riski riigi rahanduse jätkusuutlikkusele. Kui kulude ja tulude suhe tervikuna püsiks muutumatuna kuni aastani 2070, suureneksid pensionikulutused 7 %ni SKPst, selle asemel et väheneda prognoosi kohaselt 5,2 %ni. Seega ei ole kindel, kuidas pensionialaseid õigusakte tegelikkuses rakendatakse ning millised võivad olla selle tagajärjed eelarve jätkusuutlikkusele ja pensionide piisavusele pikema aja vältel.
- (10) Leedu peamised probleemid, mis vähendavad tema kaasava majanduskasvu väljavaateid, on endiselt vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste suur osakaal ja sissetulekute suur ebavõrdsus. Hoolimata jätkuvast majanduskasvust, on paljud Leedu ühiskonna liikmed (nt eakad, puuetega inimesed, lapsed, üksikvanemaga leibkonnad ja töötud) eriti suures vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohus. Ehkki sotsiaalne turvavõrk on viimastel aastatel paranenud, on Leedu maksu- ja hüvitiste süsteemi üldine korrigeeriv mõju ning sotsiaalkaitsekulutuste osakaal SKPst jätkuvalt üks liidu väiksemaid. Suure vaesuse ja sissetulekute ebavõrdsuse vähendamiseks on alustatud meetmete võtmist, nagu „minimaalsetele tarbimisvajadustele vastava summa“ kasutuselevõtt, üldise lapsetoetuse suurendamine ja vanaduspensionide indekseerimine. Suure vaesuse ja ebavõrdsuse püsimine näitab aga, et liikmesriigil on veel pikk tee sotsiaalkaitseks liidu keskmise tasemeni jõudmiseks ning et vaja on investeringuid sotsiaalse tõrjutuse vähendamiseks. Haavatavate elanikkonnarühmade aktiivse kaasamise strateegiad on tulemuslikumad, kui neid kombineerida miinimumsissetuleku ja pensioniskeemide parema piisavuse, tööturu aktiveerimise ning sotsiaalteenuste tõhusama osutamise, mis hõlmab lapsehooldu ja sotsiaaleluruume.
- (11) Tööturuolukord on pingestunud nii majanduskasvu kui ka negatiivse demograafilise arengu, sh väljarände tõttu. Tööealise elanikkonna kahanemise mõju leevendamiseks on tarvis investeerida inimkapitali ja kõikide paremasse juurdepääsu tööturule. Võttes arvesse pidevat oskuste nappust ja oskuste vajadustele mittevastavust, peab Leedu kiirendama reforme kõigi haridustasemete kvaliteedi ja tõhususe parandamiseks ning tagama võrdse juurdepääsu kvaliteetsele ja kaasavale haridusele ja koolitusele. Rahvaarvu kahanemine on pannud koolivõrgustiku surve alla. Demograafilised muutused nõuavad strateegiaid juurdepääsu säilitamiseks kvaliteetsele haridusele ning samal ajal koolivõrgustiku tõhususe tagamiseks ja koolide liitmisest mõjutatud õpetajate toetamiseks. Samuti tuleb teha suuri jõupingutusi selleks, et tugevdada kõrgharidussüsteemi, mis hõlmab enam kui 40 riiklikku ja eraomanduses olevat kõrgkooli ja kolledžit. Kutsehariduse ja koolituse pakkujad peavad ajakohastama oma õppekavu ning suutma paremini reageerida kohaliku ja piirkondliku tööturu vajadustele. Tulemuslikud ja hõlpsasti kättesaadavad täiskasvanuhariduse, ümberõppe ja oskuste täiendamise meetmed koos sotsiaalteenuste osutamise võiksid kaasata tööturule rohkem inimesi. Täiskasvanuhariduses osalemise tase on madal – 2018. aastal oli see 6,6 %, mis on tublisti allpool liidu keskmist 11,1 %. Leedu majandus võiks saada kasu investeringutest oskuste, sh digioskuste täiendamisse, innovatsiooni ja ebasoodsas olukorras olevate inimeste (näiteks puuetega inimesed ning eakad, töötud või mitteaktiivsed täiskasvanud) tööturule integreerimisse. Laiemas kontekstis on tähtis suurendada sotsiaalpartnere suutlikkust, et soodustada nende osalust.
- (12) Jätkuvalt on probleemideks kehvad tervisenäitajad ja investeringute vähesus tervishoiusektoris. Vahendite kasutamist oleks võimalik tunduvalt ratsionaalsemaks muuta, kasutades statsionaarse ravi asemel veelgi enam ambulatoorset ravi. Endiselt kasutatakse palju haiglateenuseid, mis tähendab kõrget krooniliste haigete haiglasse võtmise määra, millele lisandub suhteliselt madal voodikohtade täitumuse määr. Haiglaressursside kasutamise täiendav ratsionaliseerimine koos sihtotstarbeliste investeringutega esmatasandi tervishoiuteenuste tugevdamiseks, sealhulgas tööjõu valdkonnas, on vajalik selleks, et suurendada tõhusust ja parandada tervisenäitajaid. Kehvade tervisenäitajate üks peamisi põhjusi on hoolduse kvaliteet. Hoolduse kvaliteedi parandamise meetmed on hajusad – akrediteerimist kohtab esmatasandi tervishoius väga harva ja akrediteerimissüsteemi rakendamine haiglates

on puudulik. Eriti suur puudus on investeeringutest haiguste ennetamise meetmetesse. Peale selle puudub kohalikul tasandil võetavate haiguste ennetamise meetmete puhul terviklik nägemus ja neid kammitseb süsteemse koostöö puudumine tervishoiuametite ja esmatasandi hoolduse vahel. Lisaks avaldavad piiratud tervishoiukulutused koos suhteliselt levinud mitteametlikult maksmise ja suure omaosalusega negatiivset mõju võrdsele juurdepääsule tervishoiuteenustele.

- (13) Korruptsioonivastases võitluses on võetud mõningaid meetmeid, kuid ikka veel puudub huvide deklaratsioonide ühisregister. 2018. aastal võeti vastu rikkumisest teatajate kaitse seaduse rakendusaktid ja kõne all on uus seadus lobitöö reguleerimiseks. Tervishoiusüsteemi korruptsiooni tõkestamisel esineb jätkuvalt eiramisi.
- (14) Osakaaluna SKPst jääb investeerimine Leedus alla nii liidu keskmisele kui ka teistele Balti riikidele. Leedu ettevõtjate innovatsioonitase ja tehnoloogia kasutussuutlikkus on piiratud. Suuri investeeringuid on vaja teadusuuringutesse ja innovatsiooni, eelkõige erasektoris. See kasvataks tootlikkust, mis viimase aja elavnemisest hoolimata on tublisti allpool liidu keskmist taset. IKT-spetsialistide puudus viitab vajadusele investeerida digioskustesse, mis toetavad konkurentsivõimet, innovatsiooni ja tehnoloogia kasutussuutlikkust Leedus ning soodustavad üleminekut senisest teadmispõhisemale ja suurema lisandväärtusega majandusele.
- (15) Majandus on suhteliselt ressursimahukas ning sõltub suuresti energia- ja tooraineimpordist. Ressursitootlikkus on väike, kuid energiatarbimine suur, eriti eluaseme- ja transpordisektoris. Suuremad investeeringud energiatöhususse, eeskätt ehitussektoris, ja taastuvatel energiaallikatel põhinev energiatootmine aitaks majandust rohelisemaks muuta ja juhtida seda jätkusuutlikuma kasvu teele, vähendades ühtlasi sõltuvust energiaimpordist.
- (16) Leedus on endiselt probleemiks piiratud rahvusvaheline ligipääsetavus raudtee-, maantee-, mere- ja õhustranspordi kaudu ja riik vajab täiendavat lõimimist ülejäänud Euroopaga. Paremad transpordiühendused suurendaksid majanduse tootlikkust ja võimaldaksid kasutada täiel määral siseturu eeliseid. Transpordivaldkonna toimivus on liidu keskmisest kaugel maas, kui arvestada TEN-T maantee- ja raudteevõrke, teadusuuringutesse ja innovatsiooni tehtud investeeringuid transpordisektoris, jätkusuutlikkuse aspekte ja liiklusohutust. Raudteeliikluses domineerivad idalääne-suunalised veod, põhja-lõuna suuna väljaarendamine on seni puudulik. Seetõttu on vaja suuri investeeringuid, et arendada välja jätkusuutlik, kliimamuutustele vastupanuvõimeline, nutikas, turvaline ja mitmeliigiline TEN-T võrgustik, teha see juurdepääsetavaks ning edendada säästvat linnalist liikumiskeskonda. Lisaks on maanteetranspordist tulenev kasvuhooonegaaside heide viimase viie aasta jooksul oluliselt suurenenud. Leedu elektrisüsteemi sünkroniseerimine Euroopa mandriosa võrguga on esmatähtis, et tagada elektrienergia varustuskindlus kogu Läänemere piirkonnas.
- (17) Piirkondlikud erinevused on Leedus suuremad kui liidus keskmiselt ja viimase kahekümne aasta jooksul on need veelgi suurenenud. Leedu kiirest majanduslikust lähenemisest saadav kasu on keskendunud peamiselt kahte suurlinna. Valdavalt maapiirkondades, mis hõlmavad suuremat osa riigi pindalast ja kus elab ligi 55 % elanikkonnast, leiab aset kiire rahvastikukadu, mida võimendab raskenev juurdepääs kvaliteetsetele avalikele teenustele. Leedu suured sotsiaal-majanduslikud erinevused näitavad, et teatavates piirkondades on selgeid investeerimisvajadusi. Samuti esineb Leedus raskusi seoses naaberpiirkondade vaheliste ühendustega, kaasa arvatud transpordi- ja digitaalsed ühendused.

- (18) Avaliku sektori investeeringute tõhususe parandamiseks ajakohastasid Leedu ametiasutused riigieelarvest rahastatavate investeeringuprojektide ettevalmistamise ja valimise eeskirju. Alates 2018. aastast tuleks kõigile uutele investeeringuprojektidele teha kulude-tulude analüüs ja need peaksid vastama täiendavatele valikukriteeriumidele. Esimese sammuna on see küll tähtis, kuid selleks, et avaliku sektori investeeringud aitaksid maksimaalselt suurendada pikaajalist kasvupotentsiaali ja vähendada kasvavaid piirkondlikke erinevusi, on tarvis enamat. Ametiasutused on teinud algust riigieelarve süsteemi läbivaatamisega, et pikendada eelarvestamise perioodi ning tugevdada sidet kulutuste ja üldiste majanduslike eesmärkide vahel. Väga tähtis on tagada, et uus strateegiliste investeeringute kavandamise süsteem oleks kasutusvalmis 2021.–2023. aasta eelarve koostamise protsessi ajaks ja liidu uue rahastamistsükli alguseks 2021. aastal.
- (19) Leedul puudub ühtne teadusuuringute ja innovatsiooni strateegia. Olukorda iseloomustab killustunud poliitika ja arvukad toetuskavad, mille vahel puudub sünergia. Riigis on mitu rakendusametit, millel puudub kooskõlastatud lähenemisviis teadus- ja innovatsioonipoliitika meetmete kogumi toetamiseks, ja sellele lisandub keerukas juhtimiskord, mis näib piiravat kasutajate juurdepääsu olemasolevatele vahenditele. Selline olukord on eriti kahjulik ettevõtjate ja teadusasutuste vahelisele koostööle ning takistab innovatsiooni. Majandus- ja innovatsiooniministeeriumi ning haridus- ja teadusministeeriumi vaheline uus tööjaotus teadus- ja innovatsioonipoliitika valdkonnas ei ole veel viinud sidusa poliitikaraamistiku ja koostoimeliste toetuskavadeni, mida potentsiaalsed toetusesaajad ühtse kontaktpunkti kaudu võiksid kasutada.
- (20) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningaid soovitud nimetatud puudusi, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Leedul kõnealuseid vahendeid kindlaks määratud sektorite puhul võimalikult hästi ära kasutada, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi.
- (21) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Leedu majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta stabiilsusprogrammi, 2019. aasta riiklikku reformikava ja Leedule eelmistel aastatel esitatud soovitude järelmeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Leedu eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastes otsustes liidu tasandi panuse.
- (22) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja on arvamusel, ⁽⁷⁾ et Leedu täidab eelduste kohaselt stabiilsuse ja kasvu pakti nõudeid.

SOOVITAB Leedul võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid.

1. Parandada maksukuulekust ja laiendada maksubaasi majanduskasvu vähem pärssivatele allikatele. Vähendada sissetulekute ebavõrdsust, vaesust ja sotsiaalset tõrjutust, muu hulgas maksu- ja hüvitiste süsteemi täiustamise teel.
2. Parandada iga tasandi hariduse ja koolituse, sealhulgas täiskasvanuõppe kvaliteeti ja tõhusust. Parandada tervishoiuteenuste kvaliteeti, taskukohasust ja tõhusust.

⁽⁷⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

3. Keskenduda investeeringutega seotud majanduspoliitikas innovatsioonile, energia- ja ressursitõhususele, säästvale transpordile ja energiaühendustele, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Stimuleerida tootlikkuse kasvu, parandades avaliku sektori investeeringute tõhusust. Töötada välja sidus poliitikaraamistik ettevõtjate ja teadusasutuste vahelise koostöö toetamiseks ning koondada teadusuuringute ja innovatsiooni rakendamise tegelevaid asutusi.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel

eesistuja

M. LINTILÄ

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Luksemburgi 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus
Luksemburgi 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

(2019/C 301/16)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. Samuti võttis komisjon 21. novembril 2018 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1176/2011 ⁽²⁾ alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles Luksemburgi ei nimetatud ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 21. märtsil 2019. Nõukogu võttis 9. aprillil 2019 vastu soovituse euroala majanduspoliitika kohta ⁽³⁾ („euroala 2019. aasta soovitus“), milles esitatakse viis euroala soovitusi („euroala soovitused“).
- (2) Kuna Luksemburgi rahatihik on euro ning majandus- ja rahaliidu riikide majandused on üksteisega tihedalt seotud, peaks Luksemburg tagama allpool esitatud soovitustes 1–4 kajastuva euroala 2019. aasta soovituse täieliku ja õigeaegse täitmise. Eelkõige aitab investeringutega seotud majanduspoliitikas kindlatele valdkondadele keskendumine ja välismaale tehtavate maksete käsitlemine järgida teist euroala soovitust seoses investeringute toetamise ja agressiivse maksuplaneerimisega ning tööturul eakate osalemise parandamisele suunatud meetmed aitavad järgida kolmandat euroala soovitust seoses piisava ja jätkusuutliku sotsiaalkaitseüsteemi tagamisega.
- (3) 2019. aasta aruanne Luksemburgi kohta avaldati 27. veebruaril 2019. Selles hinnati Luksemburgi edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovituste ⁽⁴⁾ täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovituste järelemeetmeid ja Luksemburgi edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel.

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25).⁽³⁾ ELT C 136, 12.4.2019, lk 1.⁽⁴⁾ ELT C 320, 10.9.2018, lk 68.

- (4) Luksemburg esitas 30. aprillil 2019 oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 2019. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽⁵⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (6) Luksemburgi suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa. Oma 2019. aasta stabiilsusprogrammis on valitsus ette näinud, et valitsemissektori nominaalne eelarveülejäak väheneb ja jõuab 2018. aasta 2,4 %-lt sisemajanduse koguproduktist (SKP) 2019. aastaks 1,0 %-le SKPst, millele järgneb seejärel praktiliselt stabiilne kasv, nii et ülejäak jõuab 2023. aastaks 2,2 %-le SKPst. Ümberarvutatud struktuursest eelarvepositsioonist⁽⁶⁾ nähtub, et keskpika perioodi eelarve-eesmärk, milleks on nüüd struktuurne eelarveülejäak 0,5 % SKPst alates 2020. aastast (2019. aastal struktuurne eelarvepuudujääk 0,5 % SKPst), ületatakse kogu programmiperioodi kestel. 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse püsima märkimisväärselt allpool aluslepingus sätestatud kontrollväärtust (60 % SKPst). Nende eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on kogu 2019. aasta stabiilsusprogrammi perioodi puhul optimistlik, välja arvatud 2023. aastal, mil see on usutav. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi põhjal peaks struktuurne eelarvepositsioon olema 2019. aastal ülejägis 0,9 % SKPst ja 2020. aastal 0,5 % SKPst, mis on (eriti 2020. aasta puhul) vähem kui 2019. aasta stabiilsusprogrammis, ent ületab siiski keskpika perioodi eelarve-eesmärki või on sellega kooskõlas. Samal ajal tuleks lühikeses ja keskpikas perspektiivis hoolikalt jälgida kulude kasvu, võttes ennekõike arvesse võimalikke tulevase ohte tulude stabiilsusele. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et Luksemburg täidab 2019. ja 2020. aastal prognoosi kohaselt stabiilsuse ja kasvu pakti nõuded.
- (7) Hiljutistest reformidest hoolimata on pikemas perspektiivis ette näha Luksemburgi elanikkonna vananemisega seotud kulutuste (pensioni-, tervishoiu- ja pikaajalise hoolduse kulude) märkimisväärset kasvu. Kui kehtivas süsteemis poliitikamuudatusi ei tehta, võib see pikas perspektiivis ohustada riigi rahanduse jätkusuutlikkust. See on nii hoolimata valitsemissektori võla madalast tasemest ja sotsiaalkindlustussüsteemi kogunenud reservidest, mis peaksid tagama süsteemi elujõulisuse kuni aastani 2041. Soovitusi selle puudujäägi kõrvaldamiseks on Luksemburgile esitatud alates 2011. aastast, kuid edusammud on seni olnud piiratud. 2018. aasta aruandes arutas pensionidega tegelev valitsuse töörühm mitmesuguseid võimalusi pensionisüsteemi pikaajalise jätkusuutlikkuse parandamiseks, kaasa arvatud sissetekete määra järkjärguline suurendamine, pensioniea tõstmine seoses oodatava eluea pikenemisega ja järkjärgulise pensionilejäämise soodustamine. Aruandes on soovitatud mitmekülgset kalibreeritud reformide strateegiat, mis tagaks süsteemi pikaajalise jätkusuutlikkuse ning hoiaks minimaalsena nii majandusele kui ka pensionäridele avalduva mõju. Vananemisega seotud kulude eeldatav suurenemine ohustab ka tervishoiusüsteemi ja pikaajalise hoolduse süsteemi pikaajalist jätkusuutlikkust. Enam kui kolmveerand pikaajalise hoolduse kuludest on pärit avalikust sektorist. Sotsiaalkindlustusameti 2013. aasta analüüsi kohaselt peaks pikaajalise hoolduse kindlustussüsteem püsima rahaliselt stabiilsena 2030. aastani, kui osalusmäär suurendatakse järkjärgult 1,4 %lt 1,7 %ni, et hoida kulutusi kooskõlas hooldust vajavate inimeste osakaaluga. Mõju riigi rahanduse pikaajalise jätkusuutlikkuse seisukohast ei ole aga veel selge. Sotsiaalse sidususe ja riigi rahanduse pikaajalise jätkusuutlikkuse huvides tuleks rahvastikupoliitika ühitada haridus- ja koolituspoliitikaga, käsitledes terviklikult nii väljakutseid kui ka võimalusi seoses muutustega demograafilistes suundumustes ja digitaalmajanduses ning võttes arvesse rahvastiku vananemise eeldatavat mõju tööjõupakkumisele lähitulevikus. Teatavates sektorites on hiljuti ilmnunud tööjõu nappus, mis võib pärssida tootlikkuse kasvu ja piirata majanduse pikaajalist kasvupotentiaali.

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁽⁶⁾ Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvanud ühiselt kokku lepitud meetodika kohaselt.

- (8) Tööturu üldisest heast olukorrast hoolimata on tööhõive määr püsinud muutumatuna ja teataval rühmadel esineb ikka veel eriti suuri raskusi tööturule sisenemisel. Eeskätt eakate tööhõive määr on endiselt väga madal ning selleks, et parandada nende osalemist tööturul, on vaja täiendavaid meetmeid. Endiselt on levinud töötajaid töölt lahkuma ohutavad ennetähtaegselt pensionile jäämise kavad: 2017. aastal olid 57,5 % uutest pensionitest ennetähtaegsed vanaduspensionid. 2018. aastal tühistas valitsus ühe ennetähtaegse pensioni skeemidest, mis võimaldas inimestel jääda pensionile alates 57. eluaastast, kuid selle reformi mõju vähendas teiste ennetähtaegse pensioni skeemide piirangute leevendamine. Madal eakate aktiivsuse määr on suuresti tingitud ka töötamist pärssivatest rahalistest teguritest, mida põhjustavad selle vanuserühma puhul suhteliselt suured maksusoodustused. Vanemaealiste töötajate tööhõive soodustamiseks on vaja terviklikku strateegiat, sealhulgas meetmeid, mis aitaksid neil töötamist jätkata. Endiselt on parlamendis menetlemisel parlamendile 2014. aasta aprillis esitatud seaduseelnõu, mille eesmärk on kutsuda üle 150 töötajaga ettevõtteid üles vanemaealisi töötajaid värbama ja hoidma (nn tööea pakt).
- (9) Ehkki Luksemburg kohustub jätkuvalt täiustama oma regulatiivset keskkonda äriteenuste sektoris, on Euroopa Komisjoni piirangute taseme näitaja ⁽⁷⁾ kohaselt regulatiivsed tõkked endiselt suured mitmesugustes sektorites, nagu õigusteenused, raamatupidamisteenused ning arhitekti- ja inseneriteenused. 2018. aasta detsembris avaldatud OECD EMP-sisese teenustekaubanduse suhtes kehtivate piirangute indeks näitas samuti, et neis sektorites on Luksemburgi regulatiivsete piirangute tase teiste liikmesriikidega võrreldes kõrgem kui ühtse turu keskmine.
- (10) Luksemburgi majandusmudel on andnud häid tulemusi, mis on kooskõlas stabiilse ja järjepideva kvalifikatsiooni nõudvate töökohtade loomisega. Seda toetab tootlikkuse kõrge tase, mis paljuski kajastub üleilmsetel turgudel osalemisest tingitud suuremas tõhususes, eeskätt finantssektoris. Tootlikkuse kasv on viimastel aastatel siiski peatunud innovatsiooni ja digitaalsesse lõimumisse suunatud äriinvesteeringute vähesuse tõttu. Luksemburgi strateegia majanduse mitmekesistamiseks põhiliste teadmismahukate sektorite arendamise kaudu, et minna üle andmepõhisele majandusele, omab suurt potentsiaali suure lisandväärtusega investeeringute ligimeelitamisel ja tootlikkuse kasvu edendamisel. Seoses sellega on avaliku sektori investeeringud jätkuvalt suured ja suunatud just neisse sektoritesse, muu hulgas tugevasse info- ja kommunikatsioonitehnoloogia sektorisse. See ei ole siiski aidanud kaasata erainvesteeringuid innovatsiooni ja digiüleminekusse. Investeeringute suurendamine teadusuuringutesse ja innovatsiooni ning digitaalsesse lõimumisse, eeskätt ettevõtete ja täpsemalt väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate puhul, on tähtis tootlikkuse kasvu ja Luksemburgi majanduse edasise mitmekesistumise seisukohast. Sidusa ja integreeritud riikliku raamistiku loomine teadus- ja innovatsioonipoliitikale ning toetusvahenditele, kaasa arvatud oodatava majandusliku mõju põhjalikul hindamisel põhinev prioriseerimine, on väga tähtis, et Luksemburg võiks oma innovatsiooni ökosüsteemi täiel määral ära kasutada.
- (11) Suuremad investeeringute oskustesse, eriti IKT-oskustesse, töөл sobivusse, haridusse ja koolitusse, sealhulgas õppekavade parem kooskõlla viimine tööturu vajadustega ning tehnoloogiliste muutuste ja digiülemineku soodustamine, on vajalikud Luksemburgi tootlikkuse, tööhõive ja pikaajalise kasvupotentsiaali arendamiseks ning võrdsete võimaluste edendamiseks.
- (12) Õhusaaste ja liiklusummikud tiptundidel on Luksemburgile endiselt suureks probleemiks nii konkurentsivõime kui ka keskkonna seisukohast. Peale selle aitab maanteetranspordist tulenev CO₂-heide kaasa kliimamuutustele. Komisjonile esitatud 2017. aasta riiklike prognooside kohaselt on oodata, et täiendavate meetmete puudumisel on Luksemburg 2020. aastaks oma kasvuhooonegaaside heite vähendamise eesmärgist maas 3 protsendipunkti ja 2030. aastaks 20 protsendipunkti. Piiriülesed töötajad, kes praegu moodustavad ligikaudu 45 % Luksemburgi tööjõust, transpordikütuse madalad maksud ning kõrged eluasemehinnad soodustavad sõiduautode aktiivsemat kasutamist ning takistavad õhukvaliteedi ja liiklusolude paranemist. Samal ajal on alternatiivkütuste kasutamine Luksemburgis müüdnud uutest sõiduautodes viimastel aastatel saagenenud.

(7) SWD(2016) 436 final.

- (13) Eluasemete pakkumise vähesus võib Luksemburgi atraktiivsust vähendada. Suurt eluasemenõudlust põhjustavad endiselt rahvastiku juurdekasv, soodsad rahastamistingimused ja arvukas piiriülene tööjõud. Eluasemete pakkumist ja investeerimist on napilt, kuna neid piirab maa ebapiisav kättesaadavus ja väike elamuehitustihedus, mis on suuresti tingitud maaomanike motivatsioonipuudusest uute elamute ehitamiseks või müümiseks. Ebapiisav näib olevat ka sotsiaaleluruumide pakkumine, mis osutab vajadusele märkimisväärselt investeeeringute järele, et eluasemeturu kasvavaid pingeid leevendada. Valitsuse programm perioodiks 2018–2023 sisaldab sellega seoses poliitikameetmeid, mille eesmärk on suurendada eluasemete pakkumist. Need hõlmavad linnaplaneerimise seaduste muudatusi, et suurendada ehituseks mõeldud alade hulka ning arendada taskukohaseid eluasemeid ja sotsiaaleluruumi.
- (14) Agressiivse maksuplaneerimise tõkestamine on maksusüsteemide tõhusamaks ja õiglasemaks muutmise juures esmatähtis, nagu märgiti ka euroala 2019. aasta soovitusel. Maksu maksjate agressiivse maksuplaneerimise strateegiate ülekanduv mõju liikmesriikide vahel nõuab lisaks liidu õigusele riikide poliitika kooskõlastamist. Luksemburg on võtnud meetmeid agressiivse maksuplaneerimise vastu, kuid dividend-, litsentsitasude ja intressimaksete suur osakaal SKPs osutab sellele, et riigi maksueeskirju võivad ära kasutada agressiivset maksuplaneerimist viljelevad ettevõtted. Enamik välismaistest otseinvesteeringutest on nn eriotstarbeliste üksuste omanduses. Kuna välismaale (st liidu residentide poolt kolmandate riikide residentidele) tehtavate intressi- ja litsentsitasude maksetelt makse kinni ei peeta ning spetsiifilistel tingimustel vabastatakse dividendimaksud kinnipidamisest, võib see viia olukorraneni, et sellised maksed jäävad üldse maksustamata, kui need ka makse saaja jurisdiktsioonis maksustamisele ei kuulu.
- (15) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitusel nimetatud puudused, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Luksemburgil kõnealuseid vahendeid kindlaks määratud sektorite puhul võimalikult hästi ära kasutada.
- (16) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Luksemburgi majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta stabiilsusprogrammi, 2019. aasta riiklikku reformikava ja Luksemburgile eelmistel aastatel esitatud soovitusel järeelmeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Luksemburgi eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastes otsustes liidu tasandi panuse.
- (17) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja on arvamusel, ⁽⁸⁾ et Luksemburg täidab eelduste kohaselt stabiilsuse ja kasvu pakti nõudeid.

SOOVITAB Luksemburgil võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid.

1. Tõsta vanemaealiste töötajate tööhõive määra, suurendades nende võimalusi tööd saada ja tööalast konkurentsivõimet. Parandada pensionisüsteemi pikaajalist jätkusuutlikkust, sealhulgas ennetähtaegselt pensionile jäämise edasise piiramise teel.
2. Vähendada konkurentsitõkkeid reguleeritud professionaalsete äriteenuste valdkonnas.
3. Keskenduda investeerimisega seotud majanduspoliitika digiülemineku ja innovatsiooni edendamisele, oskuste arendamisele, säästva transpordi parandamisele ning eluasemete pakkumise suurendamisele, muu hulgas stiimulite tõhustamise ja ehitamistõkete kõrvaldamise kaudu.
4. Leida lahendus maksusüsteemi elementidele, mis võivad hõlbustada agressiivset maksuplaneerimist, eriti välismaale tehtavate maksete kaudu.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

⁽⁸⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Ungari 2019. aasta riikliku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Ungari 2019. aasta lähenemisprogrammi kohta**

(2019/C 301/17)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 9 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeltusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. Samuti võttis komisjon 21. novembril 2018 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1176/2011 ⁽²⁾ alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles Ungarit ei nimetatud ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida.
- (2) 2019. aasta aruanne Ungari kohta avaldati 27. veebruaril 2019. Selles hinnati Ungari edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitude ⁽³⁾ täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitude järelmeetmeid ja Ungari edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel.

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25).

⁽³⁾ ELT C 320, 10.9.2018, lk 72.

- (3) Ungari esitas 30. aprillil 2019 oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 2019. aasta lähenemisprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (4) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽⁴⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (5) Ungari suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa ning võlareeglit. Valitsuse 2019. aasta lähenemisprogrammi kohaselt paraneb nominaalne eelarvepuudujääk 2018. aasta 2,2 %lt sisemajanduse koguproduktist (SKP) 2019. aastal 1,8 %le. Puudujääk jätkab seejärel järk-järgult vähenemist kuni 1,2 %ni 2021. aastal ja tasakaalus eelarveni jõutakse 2023. aastal. Ümberarvutatud struktuurset eelarvepositsioonist⁽⁵⁾ ilmneb, et Ungari läheneb keskpika perioodi eelarve-eesmärgile – mille kohaselt pidi algselt struktuurne puudujääk olema 1,5 % SKPst 2019. aastal ja mida muudeti nii, et nüüd on see 1,0 % SKPst alates 2020. aastast – 2022. aastal ja saavutab selle järgneval aastal. Läheneemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPse järk-järgult vähenema ja langema 2022. aasta lõpuks alla 60 %. Eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on 2019. aasta kohta usutav ja alates 2020. aastast silmatorkavalt optimistlik, mis kujutab endast ohtu eelarvepuudujäägi eesmärkide saavutamisele. Samal ajal ei ole meetmeid, mida on vaja kavandatud eelarvepuudujäägi eesmärkide saavutamiseks pärast 2020. aastat, piisavalt täpselt kirjeldatud.
- (6) 22. juunil 2018 leidis nõukogu kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 121 lõikega 4, et 2017. aastal esines Ungaris märkimisväärne kõrvalekalle keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks nõutavast kohandamiskavast. Kindlaks tehtud märkimisväärse kõrvalekalde tõttu esitas nõukogu 22. juunil 2018 soovitus,⁽⁶⁾ soovitades Ungaril võtta vajalikud meetmed tagamaks, et valitsemissektori esmaste netokulude⁽⁷⁾ nominaalne kasvumäär ei ületa 2018. aastal 2,8 %, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 1,0 % SKPst. 4. detsembril 2018 võttis nõukogu vastu otsuse (EL) 2018/2028,⁽⁸⁾ millega tehti kindlaks, et Ungari ei olnud võtnud nõukogu 22. juuni 2018. aasta soovitusel järgimiseks tõhusaid meetmeid, ja esitas muudetud soovitus⁽⁹⁾. 4. detsembri 2018. aasta soovitusel palus nõukogu Ungaril võtta vajalikud meetmed tagamaks, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ei ületa 2019. aastal 3,3 %, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 1,0 % SKPst. 14. juunil 2019 võttis nõukogu vastu otsuse (EL) 2019/1003,⁽¹⁰⁾ millega tehti kindlaks, et Ungari ei olnud võtnud nõukogu 4. detsembri 2018. aasta soovitusel järgimiseks tõhusaid meetmeid. Peale selle leiti 2018. aasta andmetele tuginedes, et Ungari kaldus 2018. aastal soovitatud kohandusest märkimisväärselt kõrvale.
-
- ⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).
- ⁽⁵⁾ Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvutanud ühiselt kokku lepitud metoodika kohaselt.
- ⁽⁶⁾ Nõukogu 22. juuni 2018. aasta soovitus, mis esitatakse eesmärgiga korrigeerida Ungaris oluline kõrvalekalle keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks nõutavast kohandamiskavast (ELT C 223, 27.6.2018, lk 1).
- ⁽⁷⁾ Valitsemissektori esmased netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis kaetakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutusõigusevälistatud muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud nelja aasta peale. Kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktide kohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekordsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja.
- ⁽⁸⁾ Nõukogu 4. detsembri 2018. aasta otsus (EL) 2018/2028, millega tehakse kindlaks, et Ungari ei ole võtnud nõukogu 22. juuni 2018. aasta soovitusel järgimiseks tõhusaid meetmeid (ELT L 325, 29.6.2018, lk 29).
- ⁽⁹⁾ Nõukogu 4. detsembri 2018. aasta soovitus, mis esitatakse eesmärgiga korrigeerida Ungaris märkimisväärne kõrvalekalle keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks nõutavast kohandamiskavast (ELT C 460, 21.12.2018, lk 4).
- ⁽¹⁰⁾ Nõukogu 14. juuni 2019. aasta otsus (EL) 2019/1003, millega tehakse kindlaks, et Ungari ei ole võtnud nõukogu 4. detsembri 2018. aasta soovitusel järgimiseks tõhusaid meetmeid (ELT L 163, 20.6.2019, lk 64).

- (7) Kooskõlas aluslepingu artikli 121 lõikega 4 ja määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 10 lõikega 2 saatis komisjon 5. juunil 2019 Ungarile hoiatuse selle kohta, et 2018. aastal täheldati kõrvalekaldumist keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks nõutavast kohandamiskavast. 14. juunil 2019 võttis nõukogu vastu uue soovitusel, ⁽¹¹⁾ milles kinnitati, et Ungari peab võtma vajalikud meetmed tagamaks, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ei ületa 2019. aastal 3,3 %, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 1,0 % SKPst. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt on oht, et 2019. aastal kaldutakse sellest soovitusel kõrvale.
- (8) Oma 14. juuni 2019. aasta soovitusel soovitas nõukogu Ungaril võtta vajalikud meetmed tagamaks, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ei ületa 2020. aastal 4,7 %, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 0,75 % SKPst. Sellega asub Ungari viima ellu keskpika perioodi eelarve-eesmärgi täitmiseks nõutavat kohandamiskava. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt ja eeldusel, et poliitikat ei muudeta, on oht, et 2020. aastal kaldutakse sellest nõudest kõrvale. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et stabiilsuse ja kasvu pakti sätete täitmiseks on vaja alates 2019. aastast võtta märkimisväärsed lisameetmed, kooskõlas nõukogu 14. juuni 2019. aasta soovitusel korregeerida täheldatud märkimisväärne kõrvalekalle keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks nõutavast kohandamiskavast.
- (9) Üldine tööhõivemäär on tugeva majanduskasvu tingimustes märkimisväärselt paranenud, kuid sellest ei ole kõik elanikerühmad võrdselt kasu saanud. Erinevate oskusrühmade ning meeste ja naiste vahel on tööhõive- ja palgalõhe liidu keskmisega võrreldes endiselt suur. Sooline tööhõivelõhe on suur, mis on osaliselt tingitud kvaliteetsete lapsehoiuteenuste piiratud pakkumisest. Erinevad haavatavad rühmad, sealhulgas romad ja puudega inimesed, on tööturul halvas olukorras. Ühiskondliku töö programm, mis on selles osalejate esmasel tööturule siirdumise osas ebatõhus, hõlmab vaatamata vähendamisele endiselt palju inimesi. Muud poliitikameetmed, mille eesmärk on aidata töötutel või tööturul mitteaktiivsetel inimestel leida tööd või koolitust, ei ole piisavalt sihipärased. Digitaaloskuste arendamisega oleks võimalik aidata parandada tööalast konkurentsivõimet. Hiljuti töötati välja meetmed selleks, et rohkem pensionile jäänud töötajaid naaseks tööle ja et nende arv aja jooksul suureneks. Üldine vaesus on Ungaris alates 2013. aastast vähenenud. Töötushüvitiste maksmise aeg on liidu lühim, st maksimaalselt kolm kuud, mis on palju lühem ajast, mis keskmiselt kulub töö leidmiseks.
- (10) Vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste osakaal väheneb. On toimunud selge nihe sotsiaaltoetustel tööga seotud peretoetuste ja mitterahaliste hüvitiste suunas, kuid need toetused ei ole piisavalt suunatud vaestele. Eluaseme omanike toetusi on küll laiendatud, kuid munitsipaalaluruumide pakkumine ei ole paranenud.
- (11) Haridustulemused jäävad alla liidu keskmise ja on piirkonniti väga erinevad. Haridussüsteemist varakult lahkunud inimeste osatähtsus on suurem ja kolmanda taseme hariduse omandamise määr väiksem kui liidu keskmine. Haridussüsteem takistab sotsiaalset liikuvust. Õpilased suunatakse varakult eri tüüpi koolidesse, mille haridustulemuste ja karjäärivõimaluste vahel on suured käärid. Nende algkoolide osatähtsus, kus õpilaste enamus on romad, suurenes 2008. aasta 10 %lt 2017. aastal 15 %le. Hiljutistel meetmetel, mille eesmärk oli ebasoodsas olukorras olevate õpilaste ühtlasem jaotamine koolide vahel, on piiratud mõju, sest erakoolid on vabastatud nõudest võtta vastu ebasoodsas olukorras olevaid õpilasi. Ebasoodsas olukorras olevad lapsed on sageli koondunud kutsekeskkoolidesse, mida iseloomustavad põhioskuste madalam tase ja kõrgem väljalangemiste määr ning valdavamalt kehva väljavaade tulevase palga ja karjääri osas. Ebasoodsas olukorras olevate rühmade, eelkõige romade vähene osalemine kvaliteethariduses on inimkapitali arendamises möödalastud võimalus. Õpetajate puudus on jätkuvalt probleem. Õpetajate palgad on viimastel aastatel tõusnud, kuid on võrreldes muu kolmanda taseme hariduse omandanutega ikka veel suhteliselt madalad. Kõrgkoolis õppijate väike arv ei ole kooskõlas suure nõudlusega kõrge kvalifikatsiooniga töötajate järele ja kõrgkooli lõpetanute palgalisaga, mis on liidus suurim. Ungari kõrgkoolid on liidus majanduslikult kõige vähem autonoomsed. Peale selle kehtestati kõrghariduseaduse 2017. aasta aprilli muudatusega lisanõuded rahvusvaheliste ülikoolide tegevusele Ungaris, mis muutis akadeemilise vabaduse veelgi küsitavamaks. 2018. aastal väljendas rahvusvahelises pingereas kõrgeimal kohal asuv Ungari ülikool oma kavatsust selle muudatusega tekitatud regulatiivse ebakindluse tõttu riigist lahkuda.

⁽¹¹⁾ Nõukogu 14. juuni 2019. aasta soovitus, mis esitatakse eesmärgiga korregeerida Ungaris märkimisväärne kõrvalekalle keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks nõutavast kohandamiskavast (ELT C 210, 21.6.2019, lk 4).

- (12) Tervisenäitajad on enamikust liikmesriikidest halvemad, mis peegeldab nii ebatervislikke eluviise kui ka tervishoiuteenuste piiratud tulemuslikkust. Suitsetamise, alkoholi liigtarvitamise ja ülekaalu levik on liidu suurimate hulgas. Ungarlastel on liidus kõige suurem tõenäosus surra enneaegselt halva õhukvaliteedi tõttu. Vältitavate surmade arv on liidu üks suurimaid, mis on osaliselt seletatav sõeluuringute ja esmatasandi tervishoiu juhtimise ebapiisavusega. Ravi kättesaadavuse osas esineb olulist sotsiaalmajanduslikku ebavõrdsust. Avaliku sektori kulutused tervishoiule on alla liidu keskmise ja kodanikud tuginevad kvaliteetsete tervishoiuteenuste saamiseks omaosalusele, mistõttu on oht, et sotsiaalmajanduslik ebavõrdsus suureneb tervishoius veelgi. Süsteem on endiselt väga haiglateskne ja esmatasandi tervishoius on puudusi, eelkõige krooniliste haiguste varajase avastamise ja ennetamise osas. Märkimisväärne tervishoiutöötajate, eelkõige perearstide ja õdede nappus ohustab tervishoiuteenuste kättesaadavust vaesemates piirkondades.
- (13) Teadusuuringute ja uuendustegevuse võimekuse suurendamine parandaks Ungari tagasihoidlikke innovatsioonitulemusi ja suurendaks tootlikkust. Intellektuaalse vara akumulatsiooni madalat taset peegeldab patendi-, kaubamärgi- ja disainitaotluste väike arv, uuenduslike ettevõtjate vähesus ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate madal rahvusvahelistumise määr. Eelkõige ei tegele innovatsiooniga väiksemad ettevõtted ja see takistab neil osalemast üleilmsetes väärtusahelates. Ettevõtete investeeringud teadus- ja arendustegevusse on koondunud vähestesse peamiselt välisomandis olevatesse äriühingutesse, mis saavad valitsuselt heldekäelist toetust. Ettevõtete ja teadusasutuste koostöö abil saaks edendada innovatsiooni ja tehnosiiret. Avaliku sektori rahastatavate teadusuuringute kvaliteet kannatab teadus- ja arendustegevuse ebatõhusa poliitika ja alarahastuse tõttu, sest avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse kulud on tunduvalt alla liidu keskmise. Hiljutised poliitikameetmed, mille eesmärk on vähendada akadeemiliste ja teadusringkondade rahastamist ja sõltumatust, on tekitanud nendes ringkondades ebakindlust, mille tagajärjeks võib olla tippteadlaste väljaränne ja teadusuuringute kvaliteedi püsiva languse oht.
- (14) Kehv kohaliku ühistranspordi ühendus ja suured sõidukulud suurendavad ebasoodsas olukorras olevates piirkondades töötust. Maantee- ja raudteevõrgu kehv olukord takistab liikuvust ja vähendab reisiohutust, kusjuures üle poole teedevõrgust on halvas seisundis, eelkõige ebasoodsamas olukorras olevates piirkondades. Teedevõrk on keskendatud Budapestile, samas kui kohalikud võrgud ja riiki läbivad ühendused ei ole eriti head. Liiklusummikud on üha suurenev probleem ja tõkestavad tootlikkust Ungari linnapiirkondades. Peale selle on maanteetranspordist tulenev kasvuhoonegaaside heide viimase viie aasta jooksul tugevasti kasvanud.
- (15) Energiatõhusus eluasemesektoris on jätkuvalt halb. Elektrivõrku on vaja valmistada ette taastuvatest energiaallikatest elektrienergia detsentraliseeritud tootmise osatähtsuse kasvuks. Kliimamuutused, sealhulgas põuad ja üleujutused, ohustavad poolt Ungari territooriumist märkimisväärselt, mis tekitab vajaduse investeerida suuremate jõgede veevarude majandamisse. Jätkuvalt valmistavad muret õhusaaste ja veekvaliteet. Peamised saasteallikad on tahkekütuse põletamine eluasemesektoris, põllumajandus ja transpordisektori heide. Ringmajandus on ikka veel algfaasis, olmejäätmete ringlussevõtt on vähearenenud ja majanduslikud vahendid on ebapiisavad, et lahendada Ungari keskkonnaprobleeme.
- (16) Korruptsiooni ennetamine ja korruptsiooni eest süüdistuste esitamine on endiselt mureküsimused. Mitme näitaja poolest on Ungari korruptsioonitase viimastel aastatel tõusnud. Korruptsiooni oht ja soosiklus moonutavad vahendite eraldamist, kuna neid ei suunata kõige tootlikumatele ettevõtjatele. Riigiprokuratuuri toimimine on korruptsioonivastases võitluses otsustava tähtsusega. Kuiigi pisikorruptsioonivastase võitluse meetmete kohaldamine on osutunud üpris edukaks, siis puuduvad märgid otsustava tegevuse kohta korruptsiooniga seotud kõrgete ametnike või nende lähikondlaste vastutusele võtmisel ränkade süüdistuste korral. Vastutus otsuste eest uurimised lõpetada on murettekitav, sest selliste otsuste vaidlustamiseks puuduvad tõhusad õiguskaitsevahendid. Korruptsiooni ennetamist takistavad jätkuvalt avaliku sektori asutused, kes kohaldavad teabe kättesaamise suhtes piiranguid, sealhulgas heidutavaid lõive.

- (17) Kohtusüsteemi sõltumatus, efektiivsus ja kvaliteet on üliolulised ettevõtjate litigatsioonideks ja majanduskasvu võimaldamiseks. Kontrolli- ja tasakaalustussüsteem, mis on kohtusüsteemi sõltumatuse tagamisel olulised, näivad üldkohtusüsteemi raames olevat järjest suurema surve all. Kohtute nõukogu seisab silmitsi järjest suuremate probleemidega riikliku kohtute ameti juhataja volituste tasakaalustamisel. On tõstatatud küsimusi seoses sellega, millised on selle tagajärjed kohtute sõltumatusele. Halduskohtumenetluse seadusega seoses märgitakse, et valitsus esitas 30. mail 2019 seaduseelnõu, et tühistada jõustumist käsitlev seadus ja halduskohtute üleminekueeskirjad.
- (18) Riigihangete raamistik on viimastel aastatel paranenud, kuid konkurentsitakistused püsivad. Need hõlmavad menetlusi, mis on vaid piiratud ulatuses avalikud, ja süsteemseid kõrvalekaldeid pakkumismenetlustes, eelkõige seoses ebasobivate hindamis- ja valikukriteeriumide ning pakkujate ebavõrdse kohtlemisega. Kuigi mõned näitajad näitavad paranemist, on ainsa pakkujaga menetluste arv ikka suur. E-riigihanke efektiivsema kasutamisega saaks suurendada tõhusust ja läbipaistvust.
- (19) Ungari sotsiaaldialogi struktuurid ja protsessid on vähearenenud ega võimalda sotsiaalpartnerite sisukat kaasamist poliitika kujundamisse ja elluviimisse. Sidusrühmade puudulik kaasamine ja vähene läbipaistvus kahjustavad poliitika kujundamise tõendusbaasi ja kvaliteeti. See toob kaasa õigusnormide sagedased ja ettearvamatud muudatused ning pärsib suurt lisaväärtust andvaid investeeringuid.
- (20) Maksusüsteemi edasiseks parandamiseks on võetud meetmeid, kuid probleeme on endiselt. Tööjõu maksukoormus on vähenenud, kuid on madalapalgaliste töötajate jaoks ikka kõrge. Sektoripõhised maksud ja väikeste maksude suur arv muudavad maksusüsteemi keerukaks ja suurendavad nõuete täitmisega seotud kulusid, eelkõige väiksemate ettevõtjate puhul.
- (21) Regulaatiivsed tõkked ja riigi sekkumine tooteturgudel takistavad tõhusate ettevõtete väljavalimist ja piiravad konkurentsi. Ametiasutused jätmata endiselt teatavad teenused spetsiaalselt selleks otstarbeks asutatud riigiettevõtete või eraettevõtete hooleks. Teatavad spetsiaalselt kehtestatud õigusaktid ja meetmed ning konkurentiaalase kontrolli sihtotstarbelised erandid takistavad turu toimimist ja pärsivad investeeringuid. Samuti on probleem õigusraamistiku prognoosimatuses, eriti jaemüügisektoris, mida käsitlevaid õigusnorme on viimastel aastatel sageli muudetud. Mõõdunud aastal kehtestati jaemüügiks kasutatavate ruumide kasutuse või kujunduse muutmise suhtes täiendav eriluba. Kutsealade reguleerimine on endiselt piirav. Konkurentsi puudumine nendes sektorites võib kahjustada innovatsiooni ja tõhusust.
- (22) Võitlus agressiivse maksuplaneerimise vastu on oluline, et teha maksusüsteemid tõhusamaks ja õiglasemaks. Maksu maksjate agressiivse maksuplaneerimise strateegiate ülekanduv mõju liikmesriikide vahel nõuab lisaks liidu õigusele riikide poliitika kooskõlastamist. Ungari on võtnud meetmeid agressiivse maksuplaneerimise vastu, kuid riigis on suhteliselt suur kapitali sissevool ja väljavool eriotstarbeliste üksuste kaudu, millel on reaalmajandusele vähene mõju või ei ole sellele üldse mingit mõju. Kuna Ungaris asuvate ettevõtete poolt välismaale (s.o liidu residentidelt kolmandate riikide residentidele) makstavatelt dividendidelt, intressidelt ja litsentsitasudelt makse kinni ei peeta, võib see viia olukorrani, et sellised maksed jäävad üldse maksustamata, kui neid ei maksustata ka vastuvõtvas jurisdiktsioonis.
- (23) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitud nimetatud puudused, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Ungaril neid fondide nimetatud sektorites parimal viisil kasutada, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi.

- (24) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Ungari majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta lähenemisprogrammi, 2019. aasta riiklikku reformikava ja varasematel aastatel Ungarile esitatud soovitude järelmeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Ungari eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastes otsustesse liidu tasandi panuse.
- (25) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta lähenemisprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus⁽¹²⁾ kajastub eelkõige allpool esitatud soovitusel 1,

SOOVITAB Ungaril võtta 2019.–2020. aastal järgmisi meetmeid.

1. Tagada nõukogu 14. juuni 2019. aasta soovitusel täitmine, et korrigeerida märkimisväärne kõrvalekalle keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks nõutavast kohandamiskavast.
2. Jätkata kõige haavatavamate rühmade integreerimist tööturul, eelkõige täiendusõppe kaudu, ning parandada sotsiaalabi ja töötushüvitiste piisavust. Parandada haridustulemusi ja ebasoodsas olukorras olevate rühmade, eelkõige romade osalemist kvaliteetse tavahariduses. Parandada tervisenäitajaid ennetavate tervishoiumeetmete toetamisega ja esmatasandi tervishoiu tugevdamisega.
3. Keskenduda investeringutega seotud majanduspoliitikas teadusuuringutele ja innovatsioonile, vähese CO₂-heitega energiale, transporditaristule, jäätmekäitlusele ning energia- ja ressursitõhususele, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Suurendada konkurentsi riigihangetes.
4. Tugevdada korrupsioonivastast raamistikku, sealhulgas prokuratuuri jõupingutuste ja avaliku teabe kättesaadavuse parandamise abil, ning tugevdada kohtute sõltumatust. Parandada otsustusprotsessi kvaliteeti ja läbipaistvust tulemusliku sotsiaaldialoogi ja teiste sidusrühmade kaasamise kaudu ning regulaarsete ja piisavate mõjuhinnangute kaudu. Jätkata maksusüsteemi lihtsustamist, tugevdades seda samal ajal agressiivse maksuplaneerimise vastu. Parandada teenindussektori regulatiivset prognoositavust.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

⁽¹²⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 9 lõikele 2.

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Malta 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Malta 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

(2019/C 301/18)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. Samuti võttis komisjon 21. novembril 2018 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1176/2011 ⁽²⁾ alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles Maltat ei nimetatud ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel kohta, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 21. märtsil 2019. Nõukogu võttis 9. aprillil 2019 vastu soovitusel euroala majanduspoliitika kohta ⁽³⁾ („euroala 2019. aasta soovitus“), milles esitatakse viis euroala soovitusel („euroala soovitusel“).

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25).

⁽³⁾ ELT C 136, 12.4.2019, lk 1.

- (2) Kuna Malta rahaühik on euro ning majandus- ja rahaliidu riikide majandused on üksteisega tihedalt seotud, peaks Malta tagama allpool esitatud soovitusel 2 ja 3 kajastuva euroala 2019. aasta soovitusel täieliku ja õigeaegse täitmise. Eelkõige aitavad investeeringutega seotud majanduspoliitika kindlaksmääratud valdkondadele keskendumine ja maksimeetmed järgida teist euroala soovitusel, mis käsitleb investeeringute toetamist ja agressiivse maksuplaneerimise vastast võitlust.
- (3) 27. veebruaril 2019 avaldati 2019. aasta aruanne Malta kohta. Selles hinnati Malta edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitusel (4) täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitusel järelemeetmeid ja Malta edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel.
- (4) Malta esitas 16. aprillil 2019 oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 30. aprillil 2019 oma 2019. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 (5) artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitusel rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (6) Malta suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa. Valitsuse 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori nominaalne eelarveülejäak vähenema 2018. aasta 2 %-lt sisemajanduse koguproduktist (SKP) 2019. aastaks 0,9 %-le SKPst, seejärel veidi suurenedes jõudma 2020. aastaks 1,0 %-le SKPst ning veelgi suurenedes jõudma 2021. ja 2022. aastal 1,1 %-le SKPst. Ümberarvutatud struktuurset eelarvepositsioonist (6) nähtub, et keskpika perioodi eelarve-eesmärki, milleks on tasakaalus struktuurne eelarvepositsioon, ületatakse programmiperioodi kestel ka edaspidi. Stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse jääma alla aluslepingus sätestatud kontrollväärtuse 60 % SKPst, langedes järk-järgult 2018. aasta 46 %-lt SKPst 2022. aastal umbes 33 %-le. Eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi põhjal peaks struktuurne eelarvepositsioon olema 2019. aastal ülejäägis 0,6 % SKPst ja 2020. aastal 0,8 % SKPst, mis ületab keskpika perioodi eelarve-eesmärki. Üldiselt on nõukogu prognooside põhjal seisukohal, et Malta täidab 2019. ja 2020. aastal stabiilsuse ja kasvu pakti nõuded. Samal ajal tuleks lühikeses ja keskpikas perspektiivis hoolikalt jälgida kulude kasvu, võttes ennekõike arvesse võimalikke tulevase ohte tulude stabiilsusele.
- (7) Vananemisega seotud kulutuste suurenemisega kaasneb oht riigi rahanduse pikaajalisele jätkusuutlikkusele. Võrreldes teiste liikmesriikidega on pensioni- ja tervishoiusüsteemides oodata olulist vananemisega seotud kulutuste suurenemist, mis osutab pikas perspektiivis võlataseme kasvu ohule. Mitme meetmega soovitakse parandada pensionide piisavust ka seeläbi, et soodustatakse erapensioni kogumist ja vabatahtlikke tööandjapensione. Jätkuvad jõupingutused on aidanud suurendada tööjõu pakkumist ja pikendada tööelu, mõjutades positiivselt naiste ja vanemaaliste töötajate tööhõive määra. 2018. aastal tegi valitsus kohandusi, et pärast pensioniikka jõudmist tehtud sissetulekud sisse arvata, ning lubas FIEdel ja alla 65aastastel osalise tööajaga töötavatel pensionäridel teha nende sissetulekuga proportsionaalseid sissetakseid, soodustades nii pikemat tööelu. Pärast seda, kui seadusjärgne pensioniiga, mis praegu on 63 aastat, tõstetakse 2027. aastaks järk-järgult 65 aastale, seda hoolimata oodatava eluea edasisest piknemisest siiski rohkem ei tõsteta. Pensionistrateegia töörihm, mis loodi 2018. aastal, peaks

(4) ELT C 320, 10.9.2018, lk 76.

(5) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

(6) Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvanud ühiselt kokku lepitud meetodika kohaselt.

avaldama 2020. aasta detsembriks aruande, milles esitatakse soovitud pensionisüsteemi piisavuse ja jätkusuutlikkuse parandamiseks. Tervishoiuga seoses on pooleli detsentraliseerimismeetmed, millega haiglateenuste asemel panustatakse rohkem esmatasandi tervishoidu, samuti pikaajalise hoolduse teenuste osutamise parandamise meetmed. Teatud eriala arstide juurde pääsemisel võib pikkade ootejärjekordade kaotamisel olla abi riigihaiqlates kavandatavast ambulatoorse ravi suutlikkuse parandamisest. Sellegipoolest on süsteemi tõhususe parandamist seni takistanud asjaolu, et ei ole võetud muid meetmeid, mis aitaksid vähendada asjatute saatekirjade arvu või suunata erakorralise meditsiiniabi väärkasutamise asemel ambulatoorsele ravile. Esmatasandi arstiabi keskuste ja investeeringute uue kontseptsiooni kohaselt laiendatakse järk-järgult e-tervise kasutamist, et haiglateenuseid detsentraliseerides panna suurem rõhk esmatasandi tervishoiule. Arvestades järjest suuremat nõudlust pikaajalise hoolduse järele, võeti 2017.–2018. aastal kasutusele uued kogukonnapõhise ja koduhoolduse teenused. Pensionide ja tervishoiu valdkonna meetmed ei ole vaatamata nende potentsiaalile veel eelarve jätkusuutlikkusele mõju avaldanud.

- (8) Viimase kümnendiga on Maltas märgatavalt suurenenud teenuste sektori osakaal, mis on eriti silmatorkav sellistes rahvusvahelise suunitlusega valdkondades nagu finantsteenused, turism ja kaughasartmängud. Teenuste sektori laienemine toetas majanduskasvu ja jooksevkonto suure ülejäägi saavutamist. Samal ajal seab üha suurem sõltuvus sektoritest, mida peetakse finantssektori usaldusväärsusega seotud riskidele avatuks, uusi nõudmisi juhtimisraamistikule, avaldades survet järelevalve ja sundtäitmise alasele suutlikkusele. Eelkõige finants- ja hasartmängusektori suurus ning krüptoraha käitajate meelitamiseks tehtavad jõupingutused eeldavad rahapesuvastaste täitemeetmete tulemuslikkust. Positiivsed sammud on finantsandmete analüüsi üksuse inim- ja eelarveressursside hiljutine suurendamine, samuti üksuse töökorra täiendamine. Juhtimises esinevad puudused võivad, ja seda eriti korrupsioonivastases võitluses, mõjutada negatiivselt ka ettevõtluskeskkonda ja investeeringuid. Eelkõige on huvide konflikti oht erinevatel valitsemistasanditel. Lisaks ei ole politsei majanduskuritegevuse üksuses praegu piisavalt töötajaid. Selles kontekstis on oluline, et õigusraamistiku tugevdamisega kaasneks ka selle õigeaegne ja igakülgne elluviimine. Juhtimisraamistiku parandamine ja tulemusliku elluviimise tagamine on võtmetähtsusega Malta ligitõmbavuse säilitamisel ja majanduse kaitsmisel maineriskide eest.
- (9) Kindlustussektor on avatud passiivse järelevalve riskidele, mille puhul on ülioluline kohaliku ja välisjärelevalve koostöö. Erinevalt pangandussektorist on kindlustussektoris tütarettevõtjate järelevalve allutatud kohalikule järelevalvele, st mujal tegutsevad, kuid Maltal registreeritud kindlustussandjad on Malta reguleerimisasutuse otsese järelevalve all. Järelevalvesuutlikkust ei ole siiski veel piisavalt tugevdatud. Lisaks nõuab rangemat järelevalvet kindlustuse ärimudelite ja toodete keerukus, millele lisandub järjest suurem huvi eriotstarbeliste varakogumite loomise ja laiendamise vastu.
- (10) Käimas on reformid kohtute ja kohtusüsteemi sõltumatused edasiseks parandamiseks. Eelkõige võib seejuures nimetada peaprokurörist ja politseist sõltumatu uue prokuratuuri loomist, nagu soovitas ka Euroopa Nõukogu komisjon „Demokraatia õiguse kaudu“ (Veneetsia komisjon) detsembris 2018 vastu võetud arvamuses Malta kohta. Lisaks on investeeringute igakülgseks ärakasutamiseks vaja tugevdatud juhtimisraamistikku, sh tulemuslikku täitmisele pöörast kohtumenetlustes ja korrupsioonivastases võitluses.
- (11) Innovaatiliste ettevõtjate osakaalu suhtes on endiselt näha mahajäämust. Teadusuuringute ja innovatsiooni tulemuslikkust on vaja aruka spetsialiseerumisega tugevdada, et nii aidata kaasa tootlikkuse kasvule. Malta ei ole veel sõnastanud sidusat, ulatuslikku ja pikaajalist konkurentsivõime strateegiat sisemajanduses väärtusahelas ülespoole liikumiseks. Arvestades Malta spetsialiseerumist kiirelt kasvavatele teenustele ja soovi tegeleda plokiahel tehnoloogiaga, on hädavajalik investeerida senisest veelgi enam haldus- ja järelevalvesuutlikkusesse. Lisaks on Maltal vaja innovatsioonisuutlikkuse suurendamiseks täiendavalt investeerida immateriaalsetesse varadesse, sh teadus- ja arendustegevusse, oskuste puudujääkide ja lünkade kõrvaldamisse ning teaduse ja ettevõtluse sünergia hõlbustamisse, juhtides selleks ka teadus- ja innovatsioonisüsteemi senisest tulemuslikumalt.

- (12) Maltal tuleb soodustada üleminekut säästvamale ja ressursitõhusamale majandusele, näiteks energiatõhususe ja taastuvate energiaallikate, veemajanduse tsükli ja jäätmekäitluse seni kasutamata potentsiaali investeerides, kliimaseadmetest põhjustatud heitkoguste suurenemisega võideldes, kliimameetmete ja säästva liikuvusega, millega piiratakse maanteetranspordi heitkoguseid. Isikliku sõiduki kasutamise kõrval muude transpordi- ja liiklusvahendite piiratuse ning autode suure leviku tõttu on liiklusummikud Malta ärikeskkonna üks suuremaid puuduseid ning see probleem vajab endiselt lahendamist. Lisaks on maanteetranspordist tulenevad kasvuhoonegaaside heitkogused viimase viie aasta jooksul suurenenud. Taastuvate energiaallikate osakaal energiaallikate jaotuses suurenes 2017. aastal 7,2 %-le, mis on veidi üle 2017/2018. aasta soovitusliku arengutaseme (6,5 %). Siiski kasvab Malta energia lõpptarbimine pidevalt. Selleks et saavutada 2020. aasta riiklikud taastuvenergia ja energiatõhususe eesmärgid, on lühiajaliselt vaja täiendavaid sektoriüleseid investeeringuid. Rakendada tuleks teadus- ja arendustegevusega seotud rahastamis- või toetusmeetmed, et keskkonna ja kliimamuutuste valdkonnas töötada välja uut/täiustatud tehnoloogiat. Kinnisvarabuumiga kaasnevaid keskkonna- ja sotsiaalkulusid on vaja täpsemalt jälgida. Ehitusjätmete kõrvaldamisel tuleks keskkonnamõju piiramiseks kohaldada ringmajanduse põhimõtteid. Tähelepanu tuleb pöörata eluaseme hinna tõusu majanduslikele ja sotsiaalsetele tagajärgedele.
- (13) Malta tööhõive määr on praegu liidu keskmisest kõrgem ja tõuseb endiselt. Seejuures võiks eritählepanust olla kasu puuetega inimestel. Sooline tööhõivelõhe on endiselt liidu suurim ja naiste osalemine tööturul väheneb pärast 40. eluaastat, peamiselt hoolduskohustuste tõttu. Seda lõhet saaks vähendada sellega, kui töötutele mitteametlikele hooldajatele pakutaks tööturul paremat tuge. Tööjõu ja oskuste nappuse ületamisel tekitab üha suurem sõltuvus välistöötajate sotsiaalseid ja jätkusuutlikkuse probleeme. Sellistes valdkondades nagu tööturg, oskused ja sotsiaalne kaasatus võiks poliitikaalgatustes kasu olla paremast järelevalvest ja hindamisest.
- (14) Malta investeerib haridusse ja koolitusse suhteliselt palju, ning kuigi üldine osalemine ja omandamine on suurenenud, ei ole selle tulemusel veel kõikide sihtrühmade tulemused paranenud. Investeerimisstrateegias oleks abi sellest, kui pöörata rohkem tähelepanu ebasoodsa sotsiaalse olukorra korvamisele, et saavutada kooskõla Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõttega kvaliteetse ja kaasava hariduse kohta. Tänu viimasel kümnel aastal võetud meetmetele on haridussüsteemist varakult lahkumise määr langenud, kuid on endiselt üks kõrgemaid liidus. Hiljutiste meetmetega püütakse parandada ka kolmanda taseme hariduse kaasavust, kuid selle taseme haridust omandab endiselt vähem inimesi kui liidus keskmiselt ja see põhjustab oskustega seotud probleeme. Täiskasvanuõppes osalemine on tõusuteel, kuid jääb vähe kvalifitseeritud ja mitteaktiivsete inimeste seas endiselt madalale tasemele.
- (15) Agressiivse maksuplaneerimise tõkestamine on maksusüsteemide tõhusamaks ja õiglasemaks muutmise juures esmatähtis, nagu märgiti ka euroala 2019. aasta soovitusel. Maksu maksjate agressiivsete maksuplaneerimisstrateegiatega ülekanduv mõju liikmesriikide vahel nõuab lisaks liidu õigusele riikide poliitika kooskõlastamist. Malta on võtnud meetmeid agressiivse maksuplaneerimise vastu, kuid litsentsitasude ja dividendimaksude suur osakaal SKPst viitab sellele, et Malta maksueeskirju võivad kasutada agressiivset maksuplaneerimist viljelevad ettevõtjad. Kuna Maltal asuvate ettevõtjate poolt välismaale (st liidu residentidelt kolmandate riikide residentidele) makstavatelt dividendidelt, intressidelt ja litsentsitasudelt makse kinni ei peeta, võib see viia olukorrani, et sellised maksed jäävad üldse maksustamata, kui neid ei maksustata ka vastuvõtvas riigis. Malta tingliku intressi mahaarvamise süsteem aitab küll vähendada võlakohustuste omakapitalile eelistamist, kuid selleks et ennetada süsteemi kuritarvitusevastaste eeskirjade ning määra soodsuse ja aktsiapõhise korra koostoimel maksudest kõrvalehoidmist, tuleb olukorda tähelepanelikult jälgida. Kuigi Malta jaainvestorite programmiga ning Malta residentsus- ja viisaprogrammiga ei anta automaatselt maksuresidentsust, võib sissetulek teatavate nõuete täitmisel olla riigivälisuse korra alusel tulumaksust vabastatud, kui füüsilise kohaloleku suhtes ei seata seejuures erilisi nõudeid ning seda ei kanta üle Maltasse. Need võivad hõlbustada agressiivset maksuplaneerimist ja sisaldavad OECD hinnangul potentsiaalselt kõrget riski, et neid võidakse kuritarvitada finantskontode automaatselt teabevahetusest kõrvalehoidmiseks.
- (16) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitusel nimetatud puudused, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Maltal kõnealuseid vahendeid asjaomaste sektorite puhul võimalikult hästi ära kasutada.

- (17) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Malta majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta stabiilsusprogrammi, 2019. aasta riiklikku reformikava ja varasematel aastatel Maltale esitatud soovitude järelmeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Malta eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastesse otsustesse liidu tasandi panuse.
- (18) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja on arvamusel, ⁽⁷⁾ et Malta täidab eelduste kohaselt stabiilsuse ja kasvu pakti nõudeid,

SOOVITAB Maltal võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid:

1. Tagada tervishoiu- ja pensionisüsteemide eelarve jätkusuutlikkus, sealhulgas piirates ennetähtaegselt pensionile jäämist ja kohandades oodatava eluea eeldatavat pikenemist arvestades seadusjärgset pensioniiga.
2. Leida lahendus maksusüsteemi elementidele, mida üksikisikud ja hargmaised ettevõtjad võivad ära kasutada agressiivseks maksuplaneerimiseks, eriti välismaale tehtavate maksete kaudu. Tugevdada üldist juhtimisraamistikku, sh jätkates tööd korruptsioonijuhtumite uurimiseks ja nende eest süüdistuste esitamiseks. Jätkata rahapesuvastase raamistiku tugevdamist, eelkõige sundtäitmise suhtes. Tugevdada kohtute sõltumatust, eelkõige kohtunike ametisse nimetamise ja ametist vabastamise tagatise, ning luua eraldi prokuratuur.
3. Keskenduda investeeringutega seotud majanduspoliitikas teadusuuringutele ja innovatsioonile, loodusvarade majandamisele, ressursi- ja energiatõhususele, säästvale transpordile, liiklusummikute vähendamisele ning kaasavale haridusele ja koolitusele.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

⁽⁷⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Madalmaade 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus
Madalmaade 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

(2019/C 301/19)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 5 lõiget 2,võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta, ⁽²⁾ eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaaloiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. Samuti võttis komisjon 21. novembril 2018 määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles nimetati Madalmaid ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 21. märtsil 2019. Nõukogu võttis 9. aprillil 2019 vastu soovitusel euroala majanduspoliitika kohta ⁽³⁾ („euroala 2019. aasta soovitus“), milles esitatakse viis euroala soovitusi („euroala soovitused“).

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.

⁽³⁾ ELT C 136, 12.4.2019, lk 1.

- (2) Kuna Madalmaade rahahüük on euro ning majandus- ja rahaliidu riikide majandused on üksteisega tihedalt seotud, peaksid Madalmaad tagama allpool esitatud soovitud 1 ja 3 kajastuva euroala 2019. aasta soovitud täieliku ja õigeaegse täitmise. Eelkõige aitavad investeerimismeetmed ja palkade kasvu toetavad meetmed järgida esimest euroala soovitud (euroala tasakaalustamise kohta), maksimeetmed aitavad järgida teist euroala soovitud (agressiivse maksuplaneerimise vastase võitluse kohta) ning kodumajapidamiste võlguoleku vähendamine aitab järgida neljandat euroala soovitud (maksustamisel võlapõhise soodustamise vähendamise kohta).
- (3) 27. veebruaril 2019 avaldati 2019. aasta aruanne Madalmaade kohta. Selles hinnati Madalmaade edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitude⁽⁴⁾ täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitude järelemeetmeid ja Madalmaade edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel. See sisaldas ka vastavalt määruse (EL) nr 1176/2011 artiklile 5 tehtud põhjalikku analüüsi, mille tulemused avaldati samuti 27. veebruaril 2019. Komisjon järeldas oma analüüsi põhjal, et Madalmaades esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Eelkõige põhjustab tasakaalustamatust suur erasektori võlakooormus ja jooksevkonto ülejääk, millel on piiriülene mõju. Majanduskasvu toel on erasektori võla suhe SKPsse jätkuvalt vähenenud nii ettevõtjate kui ka kodumajapidamiste võla arvestuses, ehkki see on endiselt suur. Sellest hoolimata on kodumajapidamiste nominaalne võlatase kasvavate eluasemehindade sõiduvees aeglaselt tõusmas.
- (4) Madalmaad esitasid 29. aprillil 2019 oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 2019. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽⁵⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (6) Madalmaade suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa. Valitsuse 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori eelarve ülejääk vähenema 2018. aasta 1,5 %-lt sisemajanduse koguproduktist (SKP) 2022. aastaks 0,0 %-le SKPst. Ümberarvutatud struktuurset eelarvepositsioonist⁽⁶⁾ nähtub, et keskpika perioodi eelarve-eesmärk, milleks on struktuurne puudujääk 0,5 % SKPst, ületatakse programmi perioodi kestel ka edaspidi. 2019. aasta stabiilsusprogrammis prognoositakse, et valitsemissektori võla suhe SKPsse väheneb 52,4 %-lt SKPst 2018. aastal 44,6 %-le SKPst 2022. aastal. Eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt peaks struktuurne eelarvepositsioon, mis oli 2018. aastal ülejäägis 0,8 % SKPst, halvenema ja jõudma 2019. aastal 0,7 %ni SKPst ja 2020. aastal 0,2 %ni SKPst, mis ületab keskpika perioodi eelarve-eesmärki. Prognoosi põhjal jätkub kindlalt valitsemissektori võla kahanemine. Üldiselt on nõukogu prognooside põhjal seisukohal, et Madalmaad täidavad 2019. ja 2020. aastal stabiilsuse ja kasvu pakti nõuded. Samal ajal on oluline, et keskpika perioodi eelarve-eesmärki järgides kasutataks investeringute kasvutrendi toetamiseks eelarve- ja struktuuripoliitikat.

⁽⁴⁾ ELT C 320, 10.9.2018, lk 80.

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnustatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁽⁶⁾ Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvanud ühiselt kokku lepitud meetodika kohaselt.

- (7) Riigi rahanduse jätkusuutlikkuse osas kujutab pikaajalise hooldusega seotud avaliku sektori kulutuste prognoositud suurenemine pikaajalisele jätkusuutlikkusele keskmist ohtu. 2015. aastal andis valitsus suure osa pikaajalise hoolduse süsteemist üle omavalitsuste vastutusalasse, et parandada süsteemi tõhusust ja vähendada avaliku sektori kulutusi. Selle reformi mõju riigi rahanduse jätkusuutlikkusele tuleb jälgida.
- (8) Alates novembrist 2018 on hoiuste tagamise fondi kui sõltumatu juriidilise üksuse vahendeid paigutatud Madalmaade keskpangas asunud eraldi kontolt riigikassas asuvale kontole. Madalmaade hoiuste tagamise fond loodi järkjärgult ja praeguseks on sinna kogunenud ligikaudu 1 miljard eurot, lisaks maksavad pangad 2024. aastaks täiendavalt 4 miljardit eurot, mis oleks kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta direktiiviga 2014/49/EL⁽⁷⁾ (hoiuste tagamise skeemi direktiiv) tulnud investeerida madala riskiga varadest moodustatud mitmekesisesse portfelli. Fondi konto ülekandmine vähendab koguvõla taset, kuid ei mõjuta valitsemissektori eelarvepuudujääki. Pärast ülekandmist saab riigikassa kasutada vahendeid valitsemissektori kulutuste rahastamiseks, kuid ta peab tegema vahendid kättesaadavaks, kui on vaja teha väljamakseid hoiustajatele või rahastada tema õiguslike volituste kohaseid sekkumisi. See võib mõjutada finantsstabiilsust.
- (9) Madalmaade kodumajapidamistel on palju mittelikkuidset vara elamute ja pensionide näol ja ka suur võlakoormus. Suured võlad muudavad kodumajapidamised finantsvapurustuste ja majandusšokkide suhtes haavatavaks. Kodumajapidamiste suur võlg on seletatav hüpoteeklaenu intressimaksete suure maksusoodustusega, samuti üüriturul hästi toimiva keskmise lõigu puudumisega ja suurte kohustuslike pensionisäästudega. Kodumajapidamiste suure võlakoormuse probleemi lahendamisel on otsustav roll eluasemeturul, kus aastakümnete jooksul on suurenenud jäikus ja turgu moonutavad stiimulid, mis on mõjutanud rahastamist eluasemeturul ja sektoripõhist säästmist. Alates 2012. aastast rakendatud meetmed on olukorda veidi leevendanud. Hüpoteeklaenu intresside maksustatavast tulust mahaarvamise vähendamise kiirendamise seadus on vastu võetud ja jõustub 2020. aastal. Sellest hoolimata kaasnevad hüpoteeklaenu maksetega endiselt suured maksusoodustused, mille tulemusel kodumajapidamiste võlguolek suureneb jätkuvalt. Samal ajal on eraüüriturul kui ainus mittesubsideeritud sektor endiselt alaesindatud, moodustades elamufondist 13 %. Kuna üüriturul puudub hästi toimiv keskmine lõik, õhutab see kodumajapidamisi üürimise asemel ostma, mis põhjustab sissetulekutes suurt võla osakaalu ja rahalist haavatavust.
- (10) Kuigi pensionisüsteem toimib pensionide piisavuse ja eelarve jätkusuutlikkuse seisukohast hästi, on sellel ka põlvkondadevahelise õigluse, pensioniõiguste läbipaistvuse ja paindlikkusega seotud puudusi. Lisaks on töandjapensionimaksud suured ja pensionifondide tulemuslikkusest olenevalt ebahühtlased. Sellisel võib see kodumajapidamiste kulutusi protsükliliselt mõjutada. Pensionisüsteemi reform võib elutsükli jooksul tuua kaasa väiksemad kohustuslikud pensioni sissetulekud ja stabiilsema tarbimise (ehk tarbimise ühtlustumise). Valitsus kavatab teist pensionisammast põhjalikult reformida, et luua kaetum, läbipaistvam, paindlikum ja kindlustusmatemaatilisel õiglasem süsteem. Eluasemeturuinstitutsioonide ja pensionisüsteemi üheaegsel reformimisel on kodumajapidamiste rahalise olukorra konsolideerimise potentsiaal ning see võib muuta kodumajapidamiste sektori finantsvapurustuste ja majandusšokkide suhtes vähem haavatavaks, mis soodustaks makromajanduslikku vastupanuvõimet ja majanduskasvu.
- (11) Hoolimata töötuse madalast ja vabade töökohtade kõrgest määrast ning järjest suuremast töötajate nappusest, on nominaalpalga kasv olnud seni mõõdukas (2017. aastal 1,1 % ja 2018. aastal 2,4 %). Kollektiivlepingutega reguleeritud palgad tõusid 2018. aastal keskmiselt 2,1 %, kuid avalikus sektoris tõusid palgad rohkem (2018. aasta teises pooles 3 %). Lisaks sõlmiti palgakokkulepped, mille tulemusel oli kõigi keskvalitsuse teenistuses olevate ametnike jaoks nominaalkasv kahe aastaga 7 %. Eraldatud on täiendavad vahendid algkooliõpetajate palkade tõstmiseks. Lisaks võttis valitsus vastu mitu eelarvemeedet, millega vähendatakse tööjõu maksukoormust ja mille eesmärk on suurendada töötavatel inimestel kodumajapidamise netotulu. Kui aidata rohkem kaasa kodumajapidamiste netotulu suurenemisele, toetades palkade kasvu edendamise tingimusi ja reformides pensionisüsteemi teist sammast, et muuta see läbipaistvamaks, põlvkondade lõikes õiglasemaks ja vapustuste suhtes vastupidavamaks, toetaks see sisenõudlust ja aitaks euroala tasakaalustada.

⁽⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta direktiiv 2014/49/EL hoiuste tagamise skeemide kohta (ELT L 173, 12.6.2014, lk 149).

- (12) Agressiivse maksuplaneerimise tõkestamine on maksusüsteemide tõhusamaks ja õiglasemaks muutmise juures esmatähtis, nagu märgiti ka 2019. aasta euroala käsitlevas soovitus. Maksu maksjate agressiivsete maksuplaneerimisstrateegiate ülekanduv mõju liikmesriikide vahel nõuab lisaks liidu õigusele riikide poliitika kooskõlastamist. Madalmaad on võtnud meetmeid agressiivse maksuplaneerimise vastu, kuid Madalmaade kaudu makstavate dividendide, litsentsitasude ja intresside suur hulk viitab sellele, et riigi maksueeskirju kasutavad ära agressiivset maksuplaneerimist viljelevad ettevõtjad. Suur osa välismaistest otseinvesteeringutest on nn eriotstarbeliste üksuste omanduses. Kuna välismaale (st liidu residentidelt kolmandate riikide residentidele) makstavatelt litsentsitasudelt ja intressidelt makse kinni ei peeta, võib see viia olukorrani, et sellised maksed jäävad üldse maksustamata, kui neid ei maksustata ka makse saaja jurisdiktsioonis. Välja on kuulutatud maksureformide kava, mis hõlmab maksude kinnipidamist kuritarvituste korral või madalate maksudega riikidesse tehtavatel litsentsitasude ja intressimaksetel; kava on positiivne samm agressiivse maksuplaneerimise vähendamise poole ning selle üle tuleks teha hoolikat kontrolli.
- (13) Tööhõive kasv on viimastel aastatel olnud peamiselt tingitud ajutisest tööst ja töötamisest füüsilisest isikust ettevõtjana, kuigi tähtajatute lepingutega töötajate töökohtade arvu kasv ületab viimasel ajal ajutise tööhõive töökohtade kasvu. Siiski on paindliku tööhõive osakaal endiselt suur ja moodustab märkimisväärse osa tööturust. Ajutise töölepinguga töötajate suur osakaal ja ilma töötajateta füüsilisest isikust ettevõtjate arvu kasv ilmestab suuri erinevusi kohaldatavates tööõiguse normides ja töötajate kaitses ning erinevusi maksu- ja sotsiaalkindlustusnormides. Võeti vastu meetmepakett (seadus tasakaalus tööturu kohta, „Wet Arbeidsmarkt in Balans“), et lihtsustada alaliste töötajate palkamist ja muuta paindlikud töölepingud vähem paindlikuks. Nende meetmete (mis peaksid jõustuma 2020. aastal) rakendamist tuleks tähelepanelikult jälgida. Lisaks on välja kuulutatud meetmed, millega lihtsustada tööandjate kohustust jätkata haiguse korral kaks aastat töötasu maksmist. Ent muid konkreetseid meetmeid ei ole seni vastu võetud. Seetõttu on endiselt institutsioonilisi tegureid, mis loovad rahalisi stiimuleid palgatöötajatele füüsilisest isikust ettevõtjaks hakkamiseks või ilma töötajateta füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise eelistamiseks. Füüsilisest isikust ettevõtjatel on sagedamini ebapiisav töövoimetus-, töötus- ja vanaduskindlustus ning see võib pikas perspektiivis mõjutada sotsiaalkindlustussüsteemi jätkusuutlikkust. Lisaks on näilise füüsilisest isikust ettevõtjana töötamise vastaste meetmete kohaldamine kuni 2020. aastani peatatud.
- (14) Hoolimata sellest, et tööturg toimib üldiselt hästi, on tööhõive ja aktiivse kaasamisega seotud võrdsete võimaluste edendamine jätkuvalt oluline väljakutse, eriti rändetaustaga inimeste, tööturul kõige ebasoodsamas olukorras olevate rühmade ja majanduslikult mitteaktiivsete inimeste puhul. Lisaks on veel kasutamata tööjõupotentsiaali, eriti osalise tööajaga töötavate naiste seas, kelle osakaal on suur.
- (15) Tehnilised ja digioskused ning kvalifitseeritud spetsialistid on Madalmaade majanduse innovatsioonisuutlikkuse ja tootlikkuse kasvu jaoks otsustava tähtsusega. See osutab rohkem koolitusse, sh digioskuste valdkonnas, investeerimise ning paindlike täiendusõppe ja ümberõppe võimaluste edendamise vajadusele. Ühiskonna innovatsioonisuutlikkuse parandamiseks on samuti vaja investeringuid, millega toetada loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste ja matemaatika alast haridust. Lisaks on suurem investeerimine oskustesse, haridusse ja koolitusse väga oluline, et parandada tööturul kõige ebasoodsamas olukorras olevate rühmade tööturule juurdepääsu ja tööalast konkurentsivõimet ning edendada samas võrdseid võimalusi ja aktiivset kaasamist.
- (16) Kuigi teadus- ja arendustegevusse investeerimine suurenes Madalmaades üle 2 %, jääb see siiski oluliselt alla riikliku eesmärgi (2,5 %) ja suurimate investeerijate taseme. Madalmaad on tootlikkuse poolest paljudes sektorites kõige tulemuslikemate riikide seas. Tootlikkuse jätkuv kasv sõltub seega suurel määral innovatsioonist. Seda toetaksid täiendavad investeringud teadus- ja arendustegevusse ning innovatsiooni, eelkõige erasektoris.
- (17) Energiasüsteemi ümberkujundamiseks ja kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks on vaja märkimisväärseid investeringuid, et tagada säästvam ja ressursitõhusam majandusareng. Madalmaad tõenäoliselt ületavad kasvuhoonegaaside vähendamise valdkonnas oma 2020. aasta eesmärgi, kuid 2030. aasta eesmärkide saavutamiseks on vaja võtta täiendavaid meetmeid. 2020. aasta energiatõhususe ja taastuvenergia peamiseid eesmärgi ei ole võimalik ilma täiendavate meetmeteta saavutada. Tänu avamere tuuleparkidesse investeerimisele peaks Madalmaade taastuvenergia eesmärk aastaks 2023 kooskõlas Madalmaade energialepingus seatud eesmärgiga olema saavutatav. Valitsus soovib hiljemalt 2019. aasta lõpuks võtta vastu riikliku energia- ja kliimakava, milles võetakse kokku investeerimisvajadused 2030. aastani energialiidu eri valdkondades, sh taastuvenergia, energiatõhususes, energiavarustuskindluses, ning kliimamuutuste leevendamiseks ja nendega kohanemiseks.

- (18) Madalmaades kui tihedalt asustatud ja hästi varustatud riigis, millel on liidu logistikas oluline roll, sh liidu suurim sadam Rotterdamis ja üks suurimaid lennujaamu Schipholis, on jätkuvalt probleem ummikutega. Kõnealust probleemi on leevendatud lisataristu rajamisega, kuid probleem ei ole kadunud ja endiselt kaasneb liiklusummikutega suur sotsiaalne ja ajakulu.
- (19) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitud nimetatud kitsaskohad, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Madalmaadel kõnealuseid vahendeid asjaomaste sektorite puhul võimalikult hästi ära kasutada.
- (20) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Madalmaade majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta stabiilsusprogrammi, 2019. aasta riikliku reformikava ja varasematel aastatel Madalmaadele esitatud soovitude järelmeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Madalmaade eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastes otsustes liidu tasandi panuse.
- (21) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja on arvamusel,⁽⁸⁾ et Madalmaad täidavad eelduste kohaselt stabiilsuse ja kasvu pakti nõuded.
- (22) Nõukogu on komisjoni põhjalikust analüüsist ja kõnealusest hindamisest lähtudes 2019. aasta riikliku reformikava ja 2019. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud nõukogu soovitusel kajastuvad allpool esitatud soovitudes 1 ja 3. Need soovitusel aitavad järgida ka euroala 2019. aasta soovitusi, eelkõige euroala esimest ja neljandat soovitusel. Soovitusel 3 osutatud eelarvepoliitilised meetmed aitavad muu hulgas tegeleda jooksevkonto ülejäägiga seotud tasakaalustamatusega,

SOOVITAB Madalmaadel võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid:

1. Vähendada kodumajapidamiste võlguolekut ja eluasemeturu moonutusi, sh toetades erasektori üürituru arendamist. Tagada, et pensionisüsteemi teine samm on läbipaistvam, põlvkondade lõikes õiglasem ja vapustuste suhtes vastupidavam. Rakendada kodumajapidamiste netotulu suurendamiseks poliitikameetmeid, sh tugevdades palgakasvu toetavaid tingimusi, võttes seejuures arvesse sotsiaalpartnerite rolli. Leida lahendus maksusüsteemi elementidele, mida võidakse ära kasutada agressiivseks maksuplaneerimiseks, eriti välismaale tehtavate maksete kaudu, rakendades selleks eelkõige väljakuulutatud meetmeid.
2. Vähendada töötajateta füüsilisest isikust ettevõtjate stiimuleid, edendades samal ajal füüsilisest isikust ettevõtjate küllaldast sotsiaalkaitset, ning võidelda näilise füüsilisest isikust ettevõtjana töötamise vastu. Tugevdada terviklikku elukestvat õpet ja oskuste täiendamist eelkõige tööturul kõige ebasoodsamas olukorras olevate ja tööturul eemale jäänud rühmade puhul.
3. Samal ajal keskpika perioodi eelarve-eesmärki järgides kasutada investeringute kasvutrendi toetamiseks eelarve- ja struktuuripoliitikat. Keskenduda investeringutega seotud majanduspoliitika teadus- ja arendustegevusele, eelkõige erasektoris, taastuenergia, energiatõhususele ja kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise strateegiatele ning transpordis kitsaskohtade kõrvaldamisele.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

⁽⁸⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Austria 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Austria 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

(2019/C 301/20)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. Samuti võttis komisjon 21. novembril 2018 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1176/2011 ⁽²⁾ alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles Austriat ei nimetatud ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel kohta, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 21. märtsil 2019. Nõukogu võttis 9. aprillil 2019 vastu soovitusel euroala majanduspoliitika kohta ⁽³⁾ („euroala 2019. aasta soovitus“), milles esitatakse viis euroala soovitusel („euroala soovitusel“).

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25).

⁽³⁾ ELT C 136, 12.4.2019, lk 1.

- (2) Kuna Austria rahaühik on euro ning majandus- ja rahaliidu riikide majandused on üksteisega tihedalt seotud, peaks Austria tagama allpool esitatud soovitudes 1–3 kajastuva euroala 2019. aasta soovituse täieliku ja õigeaegse täitmise. Eelkõige aitab investeeringutega seotud majanduspoliitikas kindlaksmääratud valdkondadele keskendumine järgida teist euroala soovitust (investeeringute toetamise kohta) ning soovitus nihutada maksukoormus tööjõult mujale aitab järgida kolmandat euroala soovitust (tööturu toimimise kohta).
- (3) 27. veebruaril 2019 avaldati 2019. aasta aruanne Austria kohta. Selles hinnati Austria edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitude⁽⁴⁾ täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud soovitude järelemeetmeid ja Austria edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel.
- (4) Austria esitas 24. aprillil 2019 oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 2019. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽⁵⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (6) Austria suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa ning võlareeglit. Valitsus eeldab oma 2019. aasta stabiilsusprogrammis, et nominaalne eelarvepositsioon paraneb 2018. aasta ülejäägilt 0,1 % sisemajanduse koguproduktist (SKP) 2019. aastal 0,3 %-le SKPst ning seejärel saavutatakse sammhaaval 2023. aastaks tasakaalustatud eelarvepositsioon. Ümberarvutatud struktuursest eelarvepositsioonist⁽⁶⁾ nähtub, et keskpika perioodi eelarve-eesmärk, milleks on struktuurne puudujääk 0,5 % SKPst, ületatakse programmiperioodi kestel ka edaspidi. Stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse langema järk-järgult 73,8 %-lt SKPst 2018. aastal 59,8 %-le SKPst 2023. aastal. Nende eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on optimistlik. Keskpika perioodi eelarvekavaga seotud riskid näivad mõõdukad ja puudutavad peamiselt avaliku halduse kulude kokkuhoidu, mis on välja kuulutatud, et rahastada üksikisiku ja ettevõtte tulumaksu kavandatud reformi.
- (7) 13. juulil 2018 soovitas nõukogu Austriat saavutada 2019. aastal keskpika perioodi eelarve-eesmärk, võttes arvesse erakorraliste sündmuste tõttu lubatud ajutist kõrvalekaldumist. Selleks ei tohi valitsemissektori esmaste netokulude⁽⁷⁾ nominaalne kasvumäär ületada 2,9 %, mis vastab struktuurse eelarvepositsiooni paranemisele 0,3 % SKPst. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt peaks struktuurne eelarvepositsioon keskpika perioodi eelarve-eesmärki ületades paranema 2019. aasta –0,1 %-lt SKPst 2020. aastaks 0,0 %-le SKPst. Prognoositakse, et Austria täidab 2019. ja 2020. aastal võlareeglit. Üldiselt on nõukogu prognooside põhjal seisukohal, et Austria täidab 2019. ja 2020. aastal stabiilsuse ja kasvu pakti nõuded.

⁽⁴⁾ ELT C 320, 10.9.2018, lk 84.

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁽⁶⁾ Tsükliiselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvutanud ühiselt kokku lepitud meetodika kohaselt.

⁽⁷⁾ Valitsemissektori esmased netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis kaetakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud nelja aasta peale. Kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktide kohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekordsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja.

- (8) Austria rahanduse jätkusuutlikkust ohustavad pikas perspektiivis keskmised riskid. Need riskid tulenevad tervishoiu, pikaajalise hoolduse ja pensionidega seotud avaliku sektori kulutuste prognoositud suurenemisest. Tervishoiuteenustega kaetus on Austrias küll üldiselt ulatuslik, kuid riiklikud tervishoiukulutused peaksid prognooside kohaselt suurenema 2070. aastaks 1,3 protsendipunkti kuni 8,3 %-le SKPst, mida on rohkem kui liidus keskmiselt (0,9 protsendipunkti). Prognooside kohaselt kahekordistuvad avaliku sektori kulutused pikaajalisele hooldusele 2070. aastaks 1,9 %-lt 3,8 %-le SKPst. 2017. aasta rahalise tasakaalustamise seaduses kulutuste ülemmäärade kehtestamisega ning haiglasektorile toetumise vähendamiseks elluviidud esmatasandi tervishoiu reformiga on asutud jätkusuutlikkuse probleemi leevendama. Hiljuti vastu võetud sotsiaalkindlustuskorralduse seadus võib viia juhtimis- ja halduskulude kokkuhoiuni, kuid esialgu kaasnevad sellega kulud. Kvaliteeti ja kulutõhusust aitaksid veelgi parandada tulemuslikumad riigihanked (nt liiduüleised hanked, hinnavälised lepingu sõlmimise kriteeriumid ja piirkonnaüleised koondhanked), samuti e-tervise lahenduste laialdasem kasutamine. Pikaajalise hoolduse valdkonnas peaksid hiljutised poliitikameetmed, nagu otsus kaotada eraisikute kohustus kasutada pikaajalise statsionaarse ravi rahastamiseks oma vara, kulusid pigem suurendama kui piirama.
- (9) Pensionikulud saavutaksid haripunkti 2036. aastal, olles 1,2 protsendipunkti SKPst üle 2016. aasta kontrollväär- tuse. Varasemate reformidega on edukalt loodud stiimuleid hilisemaks pensionile jäämiseks (tegelik tööturult väljumise iga kasvas aastatel 2014–2017 meestel hinnanguliselt 1,5 aasta ja naistel 1 aasta võrra). Siiski tuleb endiselt tegeleda seadusjärgse ja tegeliku pensioniea lõhega ning soodustada pikemat tööelu. Lisaks aitaks ennetäht- aegse pensionilejäämise ja seadusjärgse pensioniea vanuse alampiiri kohandamine parandada vananevas iihiskonnas pikaajalist jätkusuutlikkust. Seadusjärgse pensioniea ja eeldatava eluea pikenemise automaatse seostamisega võib tulevikus olla võimalik vähendada avaliku sektori pensionikulutusi. Selline vähenemine oleks aastatel 2016–2070 hinnanguliselt 2,4 protsendipunkti SKPst, mis teeks tasa kasvu, milleni muutmata poliitika viiks.
- (10) Austria fiskaalföderalismil tulemusel tekib olukord, et kulude ja maksukogumisega seotud ülesanded on liidumaade tasandil väga ebahühtlaselt jaotunud. Maksuautonoomiale tuginemise asemel suunatakse liidumaade eelarved keerukasse maksude jagamise ja valitsustevaheliste siirete süsteemi. See pärsib nii eelarvelist läbipaistvust kui ka poliitilist vastutust ning ei soodusta eriti avaliku sektori kulutuste tõhusust. Valitsustevaheliste fiskaalsuhete 2017. aasta seadusega võeti ette mitu muudatust, et lihtsustada eri valitsustasandite eelarvelisi suhteid. Muu hulgas lihtsustati ühiste maksude jagamist, määrati liidumaadele eraldi sissetulekuallikad ning lepiti kokku täiendavad reformid, et jaotada seadusandlike ja täidesaatvaid kohustusi valitsustasandite vahel läbipaistvamalt. Viimati nime- tatu puhul on *Kompetenzbereinigungspaket* esimene samm vastutusosalade lahtiharutamiseks, sest sellega jaotatakse jagatud poliitikavaldkonnad kas (ainult) föderaalsetele või liidumaade tasandile ning vähendatakse vastastikuseid nõusolekuõigusi. Siiski mõjutab seadus vaid piiratud arvu poliitikavaldkondi.
- (11) Austria maksustruktuuri iseloomustab suur tööjõu maksukoormus (palgafondimaksud ja sotsiaalmaksed). Maksu- koormus peaks aja jooksul suurenema, eeldusel et maksuastmeid ei seota inflatsiooniindeksiga. 2017. aastal oli tööjõumaksude osakaal 55,3 % ja seega üks suurimaid liidus (keskmine: 49,7 %). Tööjõu maksukiilu on aidanud vähendada hiljutised reformid, näiteks madalapalgaliste töötajate ja tööandjate sotsiaalkindlusmaksude vähendamine, samuti uus peresoodustus töötavatele lapsevanematele. On veel muid kasutamata võimalusi maksukoosluse nihi- tamiseks allikatele, mis toetaksid kaasavamalt ja jätkusuutlikumat majanduskasvu. Eelkõige leitakse, et korduvad omandimaksud pigem soodustavad majanduskasvu ja on progressiivsed, sest suurema sissetulekuga inimestel on tõenäoliselt rohkem kinnisvara. Siiski on Austria omandimaksudest saadav tulu mitmeti vananenud maksubaasi tõttu endiselt madal ja tugevasti alla liidu keskmise. Maksubaasi ümberhindamine aitaks luua suuremat tulu ja kõrvaldada õiglustunnet riivavad olukorrad, kui maa/kinnisvara väärtus ei ole seotud turuhindadega. Tulemuslikud ja hästi kavandatud omandimaksud võiksid muuta maksusüsteemi ka õiglasemaks, arvestades Austrias esinevat silmatorkavat varalist ebavõrdsust ning pärandi- ja kinkemaksude puudumist. Keskkonnamaksud aitavad ressurside kasutamise ning tervise ja kliimaga seotud saaste negatiivset välismõju tekitajale suunata. Selles kontekstis tuleks uuesti läbi vaadata sellisele tegevusele kehtestatud maksusoodustused.

- (12) Tööturu olukord on paranemas; siiski pidurdab tootlikkust ja pikaajalist majanduskasvu inimkapitali kasutamata potentsiaal, kusjuures on muutusi vaja eelkõige naiste, madala kvalifikatsiooniga töötajate, vanemaeliste töötajate ja rändetaustaga inimeste puhul. Kuigi naiste tööhõive määr on üldiselt kõrge (2018. aastal Austrias 71,7 % ja liidus 67,4 %), on täistööajaga töötavate naiste arv endiselt suhteliselt väike. Osalise tööajaga naiste tööhõive on tunduvalt üle liidu keskmise (2018. aastal Austrias 47,6 % ja liidus 30,8 %) ja see on peamiselt seotud lapsehoiu võimaluste ebapiisavuse ning tasustamata hooldusülesandeid täitvate naiste suure osakaaluga. Lastehoiuteenuste pakkumise ja perekondlikel põhjustel võetava puhkuse praegune korraldus ei aita piisavalt kaasa sellele, et tööturul oleksid meeste ja naiste võimalused võrdsed. Täiendavad investeeringud taskukohastesse täisajaga lapsehoiuteenustesse ja pikapäevarihmadesse aitaksid suuremal arvul naistel töötada täistööajaga, paremini kasutada naiste tööturupotentsiaali ning suurendada tootlikkust ja pikaajalist kaasavat majanduskasvu. Naiste osalise tööajaga töötamine on ka oluline tegur korrigeerimata soolises palgalõhes, mis on selgelt üle liidu keskmise (2017. aastal Austrias 19,9 % ja liidus 16,0 %). Selle lõhe muud olulised tegurid on naiste ülesindatus väiksema palgaga sektorites, hariduslike valikutega seotud segregatsioon, naiste alaesindatus juhtivatel ametikohtadel ja karjäärikätkesused. Üldiselt on märkimisväärne sooline pensionilõhe (2017. aastal Austrias 40,5 % ja liidus 35,2 %) suuresti põhjustatud sellistest tööelu jooksul tekkinud soopõhistest sissetulekute ebavõrdsustest. Lisaks ei saa tööga minimaalselt hõivatud inimesed, kellest enamik on naised, töötushüvitisi. Kõrge töötuse määr madala kvalifikatsiooniga töötajate hulgas osutab sellele, et tööturu kogu potentsiaali ei ole ära kasutatud. Üle 44 % kõikidest töötutest on saanud ainult põhikoolihariduse (lõpetanud 7.–9. klassi, nn *Pflichtschule*). Rändetaustaga töötajate ja madala kvalifikatsiooniga täiskasvanute tööpotentsiaali realiseerimiseks on endiselt hädavajalik aktiivne tööturupoliitika, et julgustada rohkem inimesi töötama või tööd otsima, sealhulgas elukestva õppe võimalusi kasutades. Vastavate poliitikameetmete väljatöötamise on tavapäraselt andnud olulise panuse sotsiaalpartnerid, kuid nüüd on see kahtluse alla seatud.
- (13) Kvalifitseeritud tööjõu puudus osutab vajadusele investeerida rohkem üldharidusse ja -koolitusse. Ebasoodsas olukorras õpilaste õpiväljundid ei ole paranenud. Rändetaustaga ja rändetaustata õpilaste õpitulemuste vahel on endiselt suur lõhe. 2016. aasta riiklikud testid näitasid, et põhioskustega on probleeme, sest saksa keeles ei vasta või vastavad üksnes osaliselt haridustasemele ligikaudu veerand 8. klassi õpilastest. Nõrga sotsiaal-majandusliku ja/või rändetaustaga õpilaste tulemused riiklikes testides ei ole kuigivõrd paranenud. Hiljutised rahvusvahelised testid kinnitasid samuti, et madalama sotsiaal-majandusliku staatuse või rändetaustaga õpilaste lugemisoskuse mahajäämus on suurenenud. Rahvusvahelises õpilaste hindamise programmis edestavad Austrias sündinud õpilased esimese põlvkonna rändajaid tasemega, mis võrdub peaaegu kolme õpiaastaga. Hiljutised haridusreformid õhnes-tavad osaliselt varasemaid reforme ega ole kooskõlas liidu ja OECD parimate tavadega. Sellega seoses on aeglustunud pikapäevarihmade laiem kasutuselevõtt ning sagenenud on ka üldkoolis taseme järgi rühmadesse jaotamine. Sotsiaal-majanduslikust või rändetaustast tingitud ebavõrdsed haridustulemused näitavad, et probleemi lahendamiseks on vaja veel investeeringuid. Austria näitajad on kodanike digioskuste poolest küll üle liidu keskmise taseme, kuid need ei küündi parimate riikide tasemeni. Majanduses on üha enam puudus kvalifitseeritud IT-töötajatest, sest nõudluse suurenemist hoolimata ei lisandu piisavalt IT-eriala lõpetanuid.
- (14) Austria on riigina võtnud auhned eesmärgid ning investeerib ulatuslikult teadus- ja arendustegevusse. Siiski ei ole teadus- ja innovatsioonitegevuse tulemused liidu innovatsiooniliidritega⁽⁸⁾ samal tasemel. Suuremahulisem investeerimine teadus- ja arendustegevusse ei kajastu samal määral innovatsiooninäitajates ja tootlikkuse kasvus. Eelkõige on Austria jäänud maha kiiresti kasvavate innovaatiliste ettevõtjate osa poolest tööhõives. Teadus- ja arendustegevusse investeerimine oleks tulemuslikum, kui see kajastuks täiel määral teadussaavutustes ja murrangulises innovatsioonis. Selleks tuleks võimaldada rohkem ja paremaid sidemeid teaduse ja ettevõtluse vahel ning julgustada eri piirkondade vahel ja teiste riikidega koostööd aruka spetsialiseerumise prioriteetide valdkonnas. Lisaks võivad edasised investeeringud tootlikkust oluliselt suurendada ja parandada innovatsiooni, sealhulgas ökoinnovatsiooni, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) innovatsioonivõime ja täiendavate immateriaalsete varade puhul.

⁽⁸⁾ 2018. aasta Euroopa innovatsiooni tulemustabeli kohaselt on innovatsiooniliidrid: SE, DK, FI, NL, UK, LU, tugevad innovaatorid: DE, BE, IE, AT, FR, SI.

- (15) Kuigi Austria on digiüleminekus liidu keskmisest üldiselt kiiremini edenenu, ei ole ta saavutanud liidu innovatsiooniliidrite taset. Seda nii digitehnoloogia kasutamise kui ka arendamise poolest. Austria infotehnoloogia sektor on suhteliselt väike ning see ei ole kasvanud samavõrra kui innovatsiooniliidriks olevates riikides. Lisaks suurendab digiüleminekus ja innovatsioonisuutlikkuses piirkondadevahelist lõhet see, et maapiirkondades ei ole kiiret ühendust. Suuri puudujääke on ka koolide digitalistus, näiteks traadita kohtvõrkude leviala poolest. Kiire internetiühenduse parandamiseks üle kogu riigi on Austria kasutusele võtnud mõned rahastamisprogrammid. Austria üldise digiülemineku strateegia taasalgatamine annab võimaluse kohandada eesmärgi ja näitajaid ning jälgida digiüleminekusse avaliku ja erasektori poolt tehtavate vajalike investeeringute edenemist.
- (16) Energiatõhususe ja taastuvate energiaallikate osakaalu suurendamine suurendaks Austria jätkusuutliku majanduskasvu potentsiaali ning aitaks riigil saavutada 2030. aastaks seatud kliima- ja energiaeesmärgid. Kuid nende eesmärkide saavutamiseks on vaja teha veel jõupingutusi. Lisaks on avaliku sektori investeeringud teadus- ja arendustegevusse keskkonna ja energia valdkonnas alla liidu keskmise. Energiatarbimist aitaks vähendada VKEde energiatõhususe parandamine ning taastuvenergia kasutamine. Investeeringud hoonete renoveerimise, taastuva elektrienergia tootmise ja säästvasse liikuvusse võivad anda Austria majandusele olulise toetuse. Ringmajandusele üleminekuks on vaja üldstrateegiat ja ettevõtjate poolt suuremaid investeeringuid.
- (17) Hoolimata soodsast majanduskliimast tulenenud hiljutisest väikesest kasvust ei ole Austria veel suutnud tootmistegurite kogutootlikkuse kasvu taastada ning ei ole seega selle majanduskasvu ja konkurentsivõime olulise toetuse arvestuses viimase aastakümne seisakut kindalt selja taha jätnud. Tootlikkuse kasvu toetavad hoovad on digipöörde ettevõtluses, äriühingute kasv ja teenustesektori konkurentsivõime. Austria suuremad ettevõtjad on digitehnoloogiat ja ärimudeleid küllaltki kiirelt omaks võtnud, kuid väiksemad ettevõtjad on selles maha jäänud. Väiksemate ettevõtjate, sealhulgas mikroettevõtjate digiülemineku on eriti oluline, sest sellised ettevõtjad moodustavad Austria majanduse selgroo. Programmi „KMU Digital“ ulatuslik kasutuselevõtt näitab VKEde nõudlust ja huvi digiülemineku seotud nõustamise järele. Abi oleks selle programmi pikendamiseks ja laiendamiseks, samuti Austria üldise digiülemineku strateegia raames edaspidi ettevõtjate digiülemineku toetavatele poliitikameetmetele keskendumisest.
- (18) Austrias on ettevõtjate, eriti väga innovaatiliste ettevõtjate loomise ja laiendamise seisukohast endiselt struktuurseid probleeme. Austria jääb võrreldavatest liikmesriikidest maha kiiresti kasvavate innovaatiliste ettevõtjatega seotud tööhõive poolest. See näitab, et innovaatiliste ettevõtjate laiendamise tingimusi oleks vaja parandada, et saada üles senistest takistustest nagu seda on riskikapitali maastik, mis on vähem arenenud ega ole nii mitmekesine kui innovatsiooniliidriks olevates riikides. Kitsaskohaks on hilisem rahastamine näiteks kasvufirmadele suunatud riskikapitalina ja juurdepääsuna avalikele kapitaliturgudele. Hiljuti asutatud VKEde segment Viini börsil on samm õiges suunas. Kiire kasvuga äriühingud on uute, sh digitaalsete tehnoloogiate ja ärimudelite leviku ning seega tootlikkuse kasvu jaoks määrava tähtsusega.
- (19) Austrias on äriteenuste osutamisel ja reguleeritud kutsealadel märkimisväärseid juurdepääsütõkkeid ja piiravaid norme. Nende seas on konkreetsed osalusega seotud nõuded, palju reserveeritud tegevusalasid ja valdkondadevahelised piirangud. Austria jaesektori suhteliselt nõrga arengu taga on muu hulgas ka regulatiivsed tõkked, eelkõige kaupluste igapäevase tegevuse suhtes. Austria ettevõtjate jaoks on endiselt väga murettekitav suur halduskoormus. Tähtsad abinõud ettevõtluskeskkonna parandamisel on järjepidevad jõupingutused koormuse vähendamiseks ja Austria kaubanduslitsentsi seaduse (*Gewerbeordnung*) kavandatav hindamine. Ka tihedam konkurents teenustesektoris aitaks ületada Austria ees seisvaid raskusi digitehnoloogia ja digitaalsete ärimudelite levitamisel.
- (20) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitud nimetatud puudused, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Austrialsel kõnealuseid vahendeid asjaomastes sektorites võimalikult hästi ära kasutada, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi.

- (21) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Austria majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta stabiilsusprogrammi, 2019. aasta riiklikku reformikava ja varasematel aastatel Austriale esitatud soovitude järelmeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Austria eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele. See kajastab vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastes otsustesse liidu tasandi panuse.
- (22) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja on arvamusel, ⁽⁹⁾ et Austria täidab eelduste kohaselt stabiilsuse ja kasvu pakti nõudeid,

SOOVITAB Austriat võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid:

1. Tagada tervishoiu-, pikaajalise hoolduse ja pensionisüsteemide jätkusuutlikkus, sealhulgas eeldatava eluea pikenemist arvestades seadusjärgse pensioniea kohandamisega. Lihtsustada ja ratsionaliseerida valitsustasandite eelarvealaseid suhteid ja vastutusalasid ning ühtlustada rahastamise ja kulutuste kohustusi.
2. Nihutada maksukoormus tööjõult allikatele, mis pärsivad kaasavat ja jätkusuutlikku majanduskasvu vähemal määral. Toetada naiste täistööajaga töötamist, sealhulgas parandades lastehooldusteenuseid, ja jätkuvas koostöös sotsiaalpartneritega edendada madala kvalifikatsiooniga töötajate osalemist tööturul. Tõsta ebasoodsas olukorras olevate rühmade, sealhulgas rändetaustaga inimeste seas põhioskuste taset.
3. Keskenduda investeeringutega seotud majanduspoliitikas teadus- ja arendustegevusele, innovatsioonile, digiüleminekule ja jätkusuutlikkusele, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Toetada tootlikkuse kasvu, soodustades ettevõtjate kasvu ja üleminekut digitehnoloogiale ning vähendades regulatiivseid tõkkeid teenustesektoris.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

⁽⁹⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Poola 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Poola 2019. aasta lähenemisprogrammi kohta**

(2019/C 301/21)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 9 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. Samuti võttis komisjon 21. novembril 2018 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1176/2011 ⁽²⁾ alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles Poolat ei nimetatud ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida.

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25).

- (2) 27. veebruaril 2019 avaldati 2019. aasta aruanne Poola kohta. Selles hinnati Poola edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitude⁽³⁾ täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitude järelmeetmeid ja Poola edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel.
- (3) Poola esitas 26. aprillil 2019 oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 29. aprillil 2019 oma 2019. aasta lähenemisprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (4) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽⁴⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (5) Poola suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa. Oma 2019. aasta lähenemisprogrammis on valitsus ette näinud, et nominaalne eelarvepositsioon halveneb pisut, st puudujäägist 0,4 % sisemajanduse koguproduktist (SKP) 2018. aastal jõutakse puudujääki 0,6 % SKPst 2022. aastal, kusjuures 2019. aastal on eelarvepositsioon puudujäägis 1,7 % SKPst ja 2020. aastal ülejäägis 0,2 % SKPst. Ümberarvutatud struktuurne eelarvepositsioon (puudujääk 1,1 % SKPst) jõuab 2022. aastal lähedale keskpika perioodi eelarve-eesmärgile, milleks on struktuurne puudujääk 1,0 % SKPst. 2019. aasta lähenemisprogrammi kohaselt väheneb valitsemissektori võla suhe SKPsse 48,9 %-lt SKPst 2018. aastal 40,6 %-le SKPst 2022. aastal. Nende eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav. Samas ei ole piisavalt täpsustatud selliste meetmete toimimise üksikasju, mida on vaja kavandatud eelarvepuudujäägi eesmärkide saavutamiseks alates 2020. aastast.
- (6) 2019. aasta lähenemisprogrammist nähtub, et Poola rakendas põuaga seotud kompensatsioonimeetmeid ning et nende mõju eelarvele oli 2018. aastal märkimisväärne. Lähenemisprogrammis on esitatud piisavad tõendid selliste täiendavate eelarvekulude ulatuse ja laadi kohta. Põuaga seotud kulude erikäsitlemist võib pidada „ebatavalise sündmuse klausli“ kohaldamiseks. Komisjoni hinnangul ulatusid asjaomased lubatud lisakulud 2018. aastal 0,07 %ni SKPst. Määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 9 lõike 1 ja artikli 10 lõike 3 sätted võimaldavad nende lisakuludega arvestada, sest erakordselt ränk pööd on ebatavaline sündmus, selle mõju Poola riigi rahandusele on märkimisväärne ning jätkusuutlikkust ei seataks ohtu, kui lubataks ajutist kõrvalekaldumist keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks nõutavast kohandamiskavast. Seepärast on nende lisakulude arvesse võtmiseks 2018. aasta keskpika perioodi eelarve-eesmärgi poole liikumiseks nõutavat kohandust vähendatud.
- (7) 13. juulil 2018 soovitas nõukogu Poolal tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude⁽⁵⁾ nominaalne kasvumäär ei ületaks 2019. aastal 4,2 %, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 0,6 % SKPst. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt on oht, et 2019. aastal kaldutakse sellest soovitatud kohandusest märkimisväärselt kõrvale.

⁽³⁾ ELT C 320, 10.9.2018, lk 88.

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁽⁵⁾ Valitsemissektori esmased netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis kaetakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud nelja aasta peale. Kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktide kohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekordsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja.

- (8) Võttes arvesse, et Poola prognoositav SKP lõhe on 2,0 % SKPst, ei tohiks valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär 2020. aastal ületada 4,4 %, mis vastab eelarvekohandusele 0,6 % SKPst, mis tuleneb stabiilsuse ja kasvu pakti raames ühiselt kokku lepitud eelarvekohanduste maatriksist. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt ja eeldusel, et poliitikat ei muudeta, on oht, et 2020. aastal kaldutakse sellest nõudest märkimisväärselt kõrvale. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et 2019. aastal tuleks võtta stabiilsuse ja kasvu pakti nõuete täitmiseks vajalikke meetmeid.
- (9) Poola on saavutanud märkimisväärset edu maksukuulekuse suurendamisel. Samal ajal oli riigis tugev majanduskasv, tööturg oli aktiivne ja selliste töölepingute osakaal, mille puhul tehakse sotsiaalkindlustusmaksleid, on järk-järgult suurenenud. Kõik need tegurid aitasid kaasa avaliku sektori tulude suurenemisele. Osa suurenenud tulust on tsüklilist laadi ja võib makromajandusliku keskkonna halvenemise korral kaduda. Samal ajal on viimastel aastatel suurenenud avaliku sektori kulutuste suhe SKPsse. Mitu uut kulukategooriat on püsivat laadi ja neid ei pruugi lähitulevikus olla lihtne muuta. Lisaks sellele satub Poola riigi rahandus tulevikus kulutuste suurendamise surve alla, eelkõige elanikkonna vananemise tõttu. Need tegurid võimendavad vajadust uute vahendite järele kulutuste juhtimise tugevdamiseks, sealhulgas kulutuste tulemuslikkuse ja tõhususe korrapäraseks hindamiseks. 2018. aastal jätkas Poola eelarvesüsteemi parandamist, kuid kogu reform on keeruline ja seda rakendatakse järk-järgult mitme aasta jooksul. Võttes arvesse, et eelarveraamistik on üldiselt tugev ja sõltumatud institutsioonid täidavad osa ülesannetest, mida tavaliselt täidavad eelarvenõukogud, on Poola endiselt ainus liikmesriik, kus puudub sõltumatu eelarvenõukogu. Kuigi Poola ei ole teinud edusamme vähendatud käibemaksumäära laiaulatusliku kasutamise piiramisel, algatas valitsus reformi, mis võib muuta määrad lihtsamaks ja vähendada veohtu.
- (10) Keskmine pensioniiga tõusis kuni 2017. aastani tulenevalt varasematest reformidest, nagu ennetähtaegselt pensionile jäämise võimaluste kaotamine ja seadusjärgse pensioniea järkjärguline tõstmine. Kuid 2018. aastal vähenes nii meeste kui ka naiste keskmine pensioniiga, mis tuleneb seadusjärgse pensioniea alandamisest 2017. aasta lõpus. Võttes arvesse tööealise elanikkonna vähenemist, on tegeliku pensioniea jätkuv kasv tööturul osalemise ja seega ka majanduskasvu seisukohast ülitähtis. Samuti on väga oluline tagada tulevaste pensionide piisavus, hoida ära vaesust vanas eas ja seega parandada ka pensionisüsteemi eelarve jätkusuutlikkust. Seadusjärgse pensioniea alandamisel 60 aastale naiste puhul ja 65 aastale meeste puhul 2017. aasta sügisel on oluline negatiivne mõju tulevaste pensionihüvitiste tasemele ning see toob kaasa märkimisväärse pensionilõhe meeste ja naiste vahel. Kehtivad eripensioniskeeimid toovad kaasa eelarvekulud ja vähendavad töötajate liikuvust sektorite vahel. Põllumajandustootjate spetsiaalne sotsiaalkindlustussüsteem, mille rahastamise kulu on ligikaudu 0,8 % SKPst, pärsib tööjõu liikuvust ja soodustab varjatud töötust põllumajanduses.
- (11) Tänu soodsale makromajanduslikule keskkonnale on olukord Poola tööturul olnud viimastel aastatel väga hea. Tööhõive määr on jätkuvalt suurenenud, samas kui töötuse määr stabiliseerus pärast mitu aastat kestnud langust 2018. aastal ajalooliselt madalal tasemel (alla 4 %). Teatavate elanikkonnarühmade, eelkõige madala kvalifikatsiooniga töötajate, puudega inimeste ja nende hooldajate ning eakate osalemine tööturul on aga võrreldes teiste liikmesriikidega jäänud tagasihoidlikuks. Poola sotsiaal hüvitiste süsteem ei paku tööleasumiseks piisavaid stiimuleid. Lapsetoetus on aidanud vähendada vaesust ja ebavõrdsust, kuid sellel on tema suuruse ja ülesehituse tõttu olnud negatiivne mõju lapsevanemate (peamiselt naiste) osalemisele tööturul. Alla kolmeaastaste laste osalemine ametlikus lapsehoiuis on endiselt üks liidu tagasihoidlikemaid. Lisaks teevad pikaajalist hooldust enamasti pereliikmed, kellel puudub peaaegu igasugune institutsiooniline toetus, ja see takistab hooldajate töötamist. Seadusjärgse pensioniea alandamine on ergutanud eakamaid töötajaid tööturult lahkuma. Sisseränne liitu mittekuuluvatest riikidest on aidanud rahuldada tööjõunõudluse kasvu, kuid on märke, et võõrtööliste jätkuvat sissevoolu võib olla raske säilitada.
- (12) Aastatel 2015–2017 võttis Poola meetmeid tööturu killustatuse vähendamiseks, piirates tähtjalise töösuhte kurnatavimise võimalust, suurendades teatavate mittestandardsete töölepingute puhul sotsiaal maksleid ja kehtestades teatavale osale neist lepingutest minimaalse tunnitasu. Kuigi tähtjaliste töölepingute osakaal on alates 2015. aastast tänu võetud meetmetele ja töötajate puudusele vähenenud (kusjuures see protsess isegi kiirenes 2018. aastal), on see endiselt üks suuremaid liidus. Edasisi seadusandlikke muudatusi selles küsimuses ei tehtud, kuna tööseadustiku reformi lõpuks siiski ei rakendatud. Võimaliku probleemina on esile kerkimas füüsilisest isikust ettevõtjate ja ebastandardsete lepingutega töötajate tulevaste pensionide piisavus.

- (13) Kvaliteetne haridus- ja koolitussüsteem, mis võtab arvesse elukestvat perspektiivi ja mida toetavad piisavad investee- ringud, võib olla ülitähtis tegur, mis toetab Poola tulevase kasvuväljavaateid. Inimestele selliste oskuste ja pädevuste andmine, mida on vaja töö leidmiseks kiiresti muutuvul tööturul, on väga tähtis ülesanne, mis soodustab nii tööhõude osalemist kui ka majanduse innovatsioonivõimet. Täiskasvanute hariduses ja koolituses osalemise määr on liidu keskmisest palju madalam ja ettevõtetes korraldatavat kutseõpet ei kasutata piisavalt. Koos teatavate puudujääkidega digioskustes ning ka kirja- ja arvutamisoskuses, eriti kõrghariduseta täiskasvanute puhul, takistab see nende tööalast konkurentsivõimet. Õpetajate koolituse ebapiisav kvaliteet ja mõned lüngad nende oskustes avaldavad hariduse kvaliteedile tõenäoliselt negatiivset mõju. Samuti esineb puudusi kõrghariduse kvaliteedi taga- mise süsteemis. Hoolimata hiljutistest kutse- ja kõrghariduse reformidest puudub endiselt täiskasvanuhariduse tõhus koordineerimine ning mitmesuguste poliitikameetmete mõju hariduse ja koolituse kvaliteedile ning oskuste tase- mele ei ole selge.
- (14) Poola pikaajalised majanduslikud väljavaated sõltuvad majanduse innovatsioonivõimest. Poola on innovatsiooninäi- tajate poolest siiski mahajääjate hulgas, madaltehnoloogiliste sektorite osakaal riigi majandusstruktuuris on suur ja innovatsioonitulemused on piirkonniti väga ebaühtlased. Kuigi on võetud mõned meetmed teadusasutuste ja ettevõtjate koostöö parandamiseks, on ikka veel palju rahalisi ja mitterahalisi takistusi. Peamisteks takistusteks on endiselt eelkõige keerukad haldusmenetlused ja akadeemiliste ringkondade piiratud oskused avaliku ja erasektori ühiste teadus- ja arendusprojektide juhtimisel. Klasterite ja ametlike äriühingute võrgustike (eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate ning suurettevõtjate vahelised võrgustikud) roll uuenduslike lahenduste levitamisel on endiselt väike. 2018. aasta kõrgharidusreform aitab parandada Poola teadusmaastiku teatavaid aspekte, kuid käsitleb üksnes osaliselt selliseid olulisi probleeme nagu teadussektori killustatus, teadlaste palgad või Poola teadus rahvusvahelistumine. Sisemajanduse kogukulutused teadus- ja arendustegevusele olid 2017. aastal ligikaudu pool liidu keskmisest, kusjuures piirkondlikud erinevused on suured.
- (15) Tervisenäitajad on jätkuvalt paranenud, kuid jäävad alla liidu keskmise. Meeste eluiga oli 2017. aastal naiste omast keskmiselt 7,9 aastat lühem, samas kui vastav vahe kõrgema ja madalama haridustasemega poolakate vahel oli 2016. aastal 10 aastat. Tervishoiu kättesaadavust ja tõhusust mõjutavad väikesed kulutused ja töötajate nappus. Praktiseerivate arstide ja õdede arv võrreldes elanikkonna suurusega on üks liidu väiksemaid ning veerand meditsi- nitöötajatest on pensioniea ületanud. Rahuldamatat vajadus arstiabi järele vähenes 2017. aastal, kuid on endiselt üks liidu suuremaid, ja teatavate protseduuride ooteajad on alates 2010. aastast oluliselt pikenenud. Poola on kaardis- tanud tervishoiuvajadused, kuid neid ei võeta veel aluseks tervishoiuteenuste ostmise ja investeeingute tegemise otsuste tegemisel. Tervishoiusüsteem on liiga haiglapõhine ning esmatasandi arstiabi ja ambulatoorne ravi on endiselt vähearenenud. Pikaajalise hoolduse süsteem on nõrk ning puuduvad standardteenused ja ühtne strateegiline lähenemisviis. Enamasti teevad pikaajalist hooldust mitteametlikud hooldajad, sageli pereliikmed, kellel on vähe institutsioonilist tuge. 2017. aastal olid Poola riiklikud tervishoiukulutused 4,7 % SKPst, mis on oluliselt alla liidu keskmise (7 % SKPst). Poola kavatses neid kulutusi lähiaastatel järk-järgult suurendada. Kuid seda võib olla raske teha, pidades silmas, et hiljuti teatavaks tehtud kavatsus suurendada sotsiaalsiirdeid keskmise ja suure sissetulekuga kodumajapidamistele piirab tulevikus eelarvepoliitilist manööverdamisruumi.
- (16) Kuigi Poola taristu on märkimisväärselt paranenud, on mõnes sektoris endiselt olulisi ühenduvuse puudujääke. Maanteeinvesteeingud, mis tuleb riikliku teedeehitusprogrammi kohaselt lõpule viia 2024. aastaks, on suunatud peamiselt Poola idaossa, jättes mõned põhjapoolsed piirkonnad vähem ühendatuks. Üleeuroopalises raudteetrans- pordivõrgus on ikka veel olulisi lünki ning raudteeinvesteeingud edenevad maanteeinvesteeingutest aeglasemalt. Liiklussurmade arv on endiselt üks liidu suurimaid. Linnades esineb üha suuremaid liikuvusprobleeme, nagu liiklusummikud ja õhusaaste, mis on tingitud kasvavast sõiduautopargist ja vanade sõiduautode suurest osakaalust. Maanteetranspordist tulenev kasvuhoonegaaside heide on viimase viie aasta jooksul oluliselt suurenenud. Praegused stiimulid vähesaastavate ja aktiivsete ühistranspordivõimaluste kasutamiseks on nimetatud probleemide lahendamiseks ebapiisavad. Interneti püsiihendus on Poolas endiselt üks liidu vähemarenenumaid ning ülikiire lairibaühendus on kättesaadav peamiselt suurtes linnades.

- (17) Poola majandus on liidus CO₂heitkoguste seisukohast üks ebatõhusamaid. Avaliku ja erasektori hoonete halb isolatsioon toob kaasa suurema energiatarbimise ja energiaostuvõimetuse. Poolas on ka liidu kõige suurema õhusaastega linnad, eriti riigi lõuna- ja keskosas. Investeeringud energiatõhususse, eelkõige ehitussektoris, vähese CO₂-heittega ja puhtama energia osakaalu suurendamine ning transpordi heite vähendamise toetamine aitaksid piirata sõltuvust fossiilkütustest ja vähendada õhusaastet, vähendades samal ajal sotsiaalkulusid ja parandades elukvaliteeti. Praegune õiguskeskkond, sealhulgas gaasivarude kogumise seadus, elektrihinna külmutamise seadus ja maismaa tuuleparke käsitlevad õigusnormid, võib pärssida investeeringuid elektri- ja gaasiturgetel ning mõjutada Poola energiasektori ja energiamahukate tööstusharude konkurentsivõimet pikas perspektiivis.
- (18) Uute ja läbivaadatud õigusaktide kvaliteet ning stabiilne ja prognoositav ettevõtluskeskkond on soodsate majandustingimuste säilitamiseks ja erainvesteeringute kasvu toetamiseks väga olulised. Ebastabiilne õigusraamistik ja muud ettevõtjate laienemist takistavad tõkked mõjutavad negatiivselt investeerimistegevust ja tootlikkust. Tulemusliku dialoogi loomine kõigi sidusrühmadega aitaks parandada õigusaktide kvaliteeti ja soodustaks vajalike muudatuste arvu vähenemise kaudu ettevõtluskeskkonna stabiilsust. Seepärast aitaks sotsiaalpartnerite ja üldsusega konsulteerimise rolli tugevdamine (tagades konsulteerimiseks piisava ajavahemiku, parandades protsessi käigus kogutud sidusrühmade arvamuste arvessevõtmist ja vähendades nende seaduste arvu, mille puhul konsulteerimine ei ole nõutav) oluliselt vähendada õigusaktide sagedasest muutmisest tulenevat halduskoormust, suurendada investeeringuid ja edendada jätkusuutlikku majanduskasvu pikas perspektiivis. Õigusriigi põhimõtte järgimise tagamine ja kohtusüsteemi sõltumatus on selle saavutamiseks samuti ülitähtsad. Siinkohal tuletatakse meelde, et 2017. aasta detsembris esitas komisjon nõukogule põhjendatud ettepaneku võtta vastu otsus, millega järeldatakse ilmset ohtu, et Poola rikub oluliselt õigusriigi põhimõtet. Neid küsimusi käsitletakse Euroopa Liidu Kohu otsuses ja kohtus pooleliolevate menetluse raames. Õiguskindlus ning usaldus õigusloome-, maksu- ja muu poliitika ning institutsioonide kvaliteedi ja prognoositavuse vastu on investeerimiskeskonna olulised tegurid.
- (19) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitud nimetatud puudused, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Poolal kõnealuseid vahendeid asjaomaste sektorite puhul võimalikult hästi ära kasutada, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi.
- (20) Viimastel aastatel on riigi roll pangandus-, kindlustus- ja energiasektoris oluliselt suurenenud. Riigi osaluse suurendamine kujutab endast uut väljakutset konkurentsile ning õigus- ja juhtimisraamistikule. Pidades silmas võimalikke huvide konflikte ning finantssektori ja riigi suuremat vastastikust sõltuvust, muutub valitsemise kvaliteet ning reguleerivate asutuste ja järelevalve sõltumatus üha olulisemaks.
- (21) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta lähenemisprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus⁽⁶⁾ kajastub eelkõige allpool esitatud soovitusel 1,

SOOVITAB Poolal võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid:

1. Tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ei ületa 2020. aastal 4,4 %, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 0,6 % SKPst. Astuda täiendavaid samme avaliku sektori kulutuste tõhususe parandamiseks, sealhulgas eelarvesüsteemi täiustamise kaudu.

⁽⁶⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 9 lõikele 2.

2. Tagada tulevaste pensionihüvitiste piisavus ja pensionisüsteemi jätkusuutlikkus, võttes meetmeid tegeliku pensioniea tõstmiseks ja reformides eripensioniskeeme. Võtta meetmeid tööturul osalemise suurendamiseks, sealhulgas lapsehoiu ja pikaajalise hoolduse kättesaadavuse parandamise teel, ning kõrvaldada järelejäänud takistused püsivamat laadi töösuhete loomiseks. Edendada kvaliteetset haridust ja tööturu jaoks vajalike oskuste omandamist, eelkõige täiskasvanuhariduse kaudu.
3. Tugevdada majanduse innovatsioonivõimet, sealhulgas toetades teadusasutusi ja nende tihedamat koostööd ettevõtjatega. Keskenduda investeringutega seotud majanduspoliitikas innovatsioonile, transpordile, eelkõige selle säästlikkusele, digi- ja energiataristule, tervishoiule ja puhtamale energiale, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Parandada regulatiivset keskkonda, eelkõige tugevdades sotsiaalpartnerite ja üldsusega konsulteerimise rolli õigusloomeprotsessis.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Portugali 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Portugali 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

(2019/C 301/22)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 5 lõiget 2,võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta, ⁽²⁾ eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. Samuti võttis komisjon 21. novembril 2018 määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles nimetati Portugali ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel kohta, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 21. märtsil 2019. Nõukogu võttis 9. aprillil 2019 vastu soovitusel euroala majanduspoliitika kohta ⁽³⁾ („euroala 2019. aasta soovitus“), milles esitatakse viis euroala soovitusi („euroala soovitused“).
- (2) Kuna Portugali rahahüük on euro ning majandus- ja rahaliidu riikide majandused on üksteisega tihedalt seotud, peaks Portugal tagama allpool esitatud soovitusel 1–4 kajastuva euroala 2019. aasta soovitusel täieliku ja õigeaegse täitmise. Eelkõige aitab investeringutega seotud majanduspoliitika keskendamine kindlaksmääratud valdkondadele ja juhusliku tulu kasutamine valitsemissektori võla vähendamiseks järgida teist euroala soovitusel, mis käsitleb investeringute toetamist ja puhvrite taastamist. Meetmed, millega vähendatakse tööturu killustatust, parandatakse oskusi ja sotsiaalse turvavõrgu tulemuslikkust, aitavad järgida kolmandat euroala soovitusel, mis käsitleb tööturu ja sotsiaalkaitse süsteemide toimimist. Regulaatiivse koormuse vähendamise meetmed aitavad järgida esimest euroala soovitusel, mis käsitleb ettevõtluskeskkonda ja tootlikkuse suurendamist euroala tasakaalustamise eesmärgil. Maksujõuetus- ja sissenõudmismenetluste tõhususe suurendamine aitab järgida neljandat euroala soovitusel, mis käsitleb viivislaenu vähendamist.

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.⁽²⁾ ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.⁽³⁾ ELT C 136, 12.4.2019, lk 1.

- (3) 27. veebruaril 2019 avaldati 2019. aasta aruanne Portugali kohta. Selles hinnati Portugali edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitude (⁴) täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitude järelemeetmeid ja Portugali edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel. See sisaldas ka vastavalt määruse (EL) nr 1176/2011 artiklile 5 tehtud põhjalikku analüüsi, mille tulemused avaldati samuti 27. veebruaril 2019. Komisjon järeldas oma analüüsi põhjal, et Portugalis esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Eelkõige põhjustavad netoväliskohustuste suur maht, era- ja valitsemissektori võlg ning viivislaenude suur osakaal tootlikkuse aeglase kasvu tingimustes haavatavust. Jätkuvalt on poliitikalünki, eelkõige viivislaenude vähendamiseks ja ettevõtluskeskkonna parandamiseks kavandatud meetmete rakendamisel. Jälgida tuleb mitme reformikava (sealhulgas eelarve- ja struktuurireformid riigi rahanduse jätkusuutlikkuse parandamiseks) vastuvõtmist ja rakendamist.
- (4) Portugal esitas 30. aprillil 2019 oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 2019. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 (⁵) artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (6) Portugali suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa ja võlareegliga seotud ülemineku-korda. 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt kavatseb Portugal saavutada 2019. aastal valitsemissektori nominaalse eelarvepuudujäägi 0,2 % sisemajanduse koguproduktist (SKP) ning 2020. aastal eelarveülejäät 0,3 % SKPst ja jõuda 2022. aastaks eelarveülejäätini 0,7 % SKPst. Need plaanid kajastavad ainult osaliselt pankade toetamise meetmeid alates 2020. aastast, mis võivad eelarvepuudujääki suurendada. Ümberarvutatud struktuurset eelarvepositsioonist nähtub, et keskpika perioodi eelarve-eesmärk, milleks on nüüd tasakaalus struktuurne eelarvepositsioon alates 2020. aastast (2019. aasta eesmärk oli struktuurne eelarveülejäät 0,25 % SKPst), kavatsetakse saavutada 2020. aastal. 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse olema 2019. aastal 118,6 %, 2020. aastal 115,2 % ja 2022. aastal oleks suhe 103,7 %. Nende eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on 2019. ja 2020. aasta puhul usutav ning järgmiste aastate puhul soodne. Meetmeid, mida on vaja kavandatud eelarvepuudujäägi eesmärkide saavutamiseks alates 2019. aastast, ei ole aga piisavalt täpsustatud.
- (7) 2019. aasta stabiilsusprogrammis ei anta teavet selle kohta, millist mõju avaldavad eelarvele erakorralised kulud, mis on seotud ennetavate meetmetega, mida 2017. aasta ulatuslike metsa- ja maastikupõlengute järel võetakse riigi territooriumi kaitsmiseks selliste põlengute eest. 9. mai 2019. aasta kirjas andsid Portugali ametiasutused siiski piisavaid tõendeid selliste täiendavate eelarvekulude ulatuse ja laadi kohta. Eelkõige on kirjas märgitud, et 2018. aasta eelarve täitmine kajastab erakorralisi kulusid mahus ligikaudu 0,04 % SKPst, mis on seotud ennetavate meetmetega riigi territooriumi kaitsmiseks metsa- ja maastikupõlengute eest. 9. mai 2019. aasta kirjas on esitatud ühekordseteks meetmeteks liigitatud hädaolukordade ohjamise kulud ja ennetamise kulud. Kuna need kulud on laadilt omavahel seotud ja seotud otse 2017. aasta ulatuslike metsa- ja maastikupõlengutega, võib metsa- ja maastikupõlengute ennetamise kulude erikäsitlemist pidada „ebatavalise sündmuse klausli“ kohaldamiseks. Komisjoni hinnangul ulatusid ennetavate meetmetega seoses lubatud lisakulud 2018. aastal 0,04 %-ni SKPst. Määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõike 1 ja artikli 6 lõike 3 sätteid võimaldavad nende lisakuludega arvestada, sest pretse-denditult ulatuslikud metsa- ja maastikupõlengud on ebatavalised sündmused, nende mõju Portugali riigi rahan-dusele on märkimisväärne ning jätkusuutlikkust ei seataks ohtu, kui lubatakse ajutist kõrvalekaldumist keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks nõutavast kohandamiskavast. Seepärast on nende lisakulude arvesse võtmi-seks keskpika perioodi eelarve-eesmärgi poole liikumiseks nõutavat kohandust 2018. aasta puhul vähendatud.

⁴) ELT C 320, 10.9.2018, lk 92.

⁵) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

- (8) 13. juulil 2018 soovitas nõukogu Portugalil tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude⁽⁶⁾ nominaalne kasvumäär ei ületaks 2019. aastal 0,7 %, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 0,6 % SKPst. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt on oht, et 2019. aastal kaldutakse soovitatud kohandusest oluliselt kõrvale.
- (9) Portugal peaks 2020. aastal oma keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutama, võttes arvesse lubatud ajutisi kõrvalekaldeid, mis on seotud ebatavaliste sündmustega. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt on see kooskõlas valitsemissektori esmaste netokulude maksimaalse nominaalse kasvumääraga 1,5 %, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 0,5 % SKPst. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt ja eeldusel, et poliitikat ei muudeta, on oht, et 2020. aastal kaldutakse sellest nõudest märkimisväärselt kõrvale. Samal ajal prognoositakse, et Portugal järgib 2019. aastal võlareegliga seotud üleminekukorda, sest aastane lubatud kõrvalekalle on 0,25 %; esmapilgul ei prognoosita aga, et ta järgiks võlareegliga seotud üleminekukorda ka 2020. aastal. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et alates 2019. aastast tuleks võtta stabiilsuse ja kasvu pakti nõuete täitmiseks vajalikke meetmeid. On oluline, et juhuslikke tulusid kasutataks valitsemissektori võla suhtarvu edasiseks alandamiseks.
- (10) Portugali riigi rahanduse jätkusuutlikkuse parandamine sõltub jätkuvast majanduskasvu soodustavast eelarve konsolideerimisest. Kuid riigi rahanduse kvaliteeti on võimalik parandada ning kulud saab muuta rohkem majanduskasvu soodustavaks investeringute toetamise kaudu (vt allpool). Avaliku sektori investeringud, mis 2018. aastal suurenesid, on liidu tasemega võrreldes siiski väga madalal tasemel ning pidevalt valitsuse eesmärkidest väiksemad. Kohustuste kontrollimise seaduse jõustamine, eelarveraamistiku seaduse range ja õigeaegne rakendamine ning pidevad ratsionaliseerimiseks tehtavad jõupingutused on jätkuvalt äärmiselt olulised, et parandada kulude kontrolli ja muuta kulutused tõhusamaks. Hiljuti teatavates sektorites eraldi tehtud altpoolt üles suunatud kuluanalüüsidega kaasnes kokkuvõttes piiratud kokkuhoid. Selleks et tõhusust rohkem suurendada, peaksid kuluanalüüsid muutuma Portugalis eelarveraamistiku tavaliseks osaks. Lisaks on endiselt vaja põhjalikumaid reforme tõhususe suurendamiseks ja üldiste kulude piiramist käsitlevat selget lähenemisviisi, mis oleks suunatud ülevalt allapoole. See peaks toetuma suure osas avaliku halduse reformi strateegiale, mille eesmärk on viia avaliku sektori töötajate määr kooskõlla tõhusate teenuste osutamise vajadusega ning mis hõlmab töötajate ümberjaotamise ja ümberõppe toetamist, individuaalsete tulemuste edendamist ning avaliku teenistuse atraktiivsuse suurendamist kõrge kvalifikatsiooniga töötajate jaoks.
- (11) Portugali rahandusele avaldavad pidevalt survet ebasoodsad demograafilised trendid, eelkõige rahvastiku vananemine, ja sellel on negatiivsed tagajärjed eelkõige pensioni- ja tervisesüsteemide jätkusuutlikkusele. Varasemad reformid küll parandasid pensionisüsteemi pikaajalist jätkusuutlikkust, kuid käimasolev eripensionide suurendamine ja ennetähtaegselt pensionile jäämise reformid on toonud kaasa pensionikulude täiendava suurendamise, mis lisandub vananemisest tingitud aluseks olevale kasvutrendile. Kui piisavaid kompensatsioonimeetmeid ei ole, võib see negatiivselt mõjutada pensionisüsteemi üldist jätkusuutlikkust. Tervisesektoris edendati 2018. aastal jätkuvalt kulutõhusust, muu hulgas keske hankimise ning geneeriliste ja sarnaste bioloogiliste ravimite suurema kasutamise kaudu. Samal ajal on haiglatel püsivad suured võlgnevused, mis tulenevad ebapiisavast eelarve planeerimisest ja rakendamisest ning raamatupidamisarvestuse kontrolli ja juhtimistavade puudustest. Haiglate võlgnevuste ajutine vähenemine 2018. aastal oli tingitud peamiselt suurtest erakorralistest võlgnevuste likvideerimise meetmetest. Uue 2019. aasta programmi eesmärk on tegeleda haiglate võlgnevustega struktuurselt, võttes kasutusele uue riiklike haiglate juhtimise mudeli ja suurendades oluliselt nende aastaelarvet. See, kas programmiga suudetakse aeglustada haiglate võlgnevuste kogunemist lühikeses perspektiivis ja jõuda sel moel nende üldise mahu struktuurse vähendamiseni, sõltub peamiselt programmi õigeaegselt ja tulemuslikult elluviimisest.
- (12) Riigi omanduses olevate ettevõtete netotulu suurendamine ja võla vähendamine aitaks muuta Portugali rahanduse jätkusuutlikumaks. Ametiasutuste kava järgi peaks riigi omanduses olevate ettevõtete netotulu tervikuna jõudma tasakaalu lähedale 2019. aastal, mis tähendab viivitust võrreldes varasemate teadaannetega, mille kohaselt oli see eesmärgiks juba 2018. aastal. Peale selle lükkusid edasi meetmed algsete tegevuskavade järgimise tagamiseks ning jõupingutused õigeaegsema, läbipaistvama ja põhjalikuma järelevalve kindlustamiseks ning parandusmeetmeid – kui need on olnud vajalikud – on võetud vähe. Eelkõige ei ole tagatud piisavat eelnevat läbipaistvust, kui riigi omanduses olevaid ettevõtteid rahastatakse rekaptaliseerimise ja laenude kaudu.

⁽⁶⁾ Valitsemissektori esmased netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis kaetakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud nelja aasta peale. Kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktide kohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekordsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja.

- (13) Kuigi tööturu killustatuse vähendamiseks rakendatakse mõningaid meetmeid, nagu tööinspektsiooni tõhustamine ja avalikus sektoris ebakindlas töösuhtes töötajate integreerimise programmi käivitamine, on ajutiste töötajate osakaal Portugalis liidu keskmisest suurem. Valitsuse, tööandjate ja töötajate esindajate kokku lepitud konkreetsemaid meetmeid, mille eesmärk on tööturu killustatuse ja ebakindluse vähendamine ning kollektiivläbirääkimiste edendamine, ei ole parlament veel heaks kiitnud ja asjaomaseid õigusakte ei ole.
- (14) Paranenud tööturu tingimused on toonud kaasa selle, et vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus on vähem inimesi. Sellest paranemisest hoolimata on sissetulekute ebavõrdsus endiselt suur ja sotsiaalsiirete mõju vaesuse vähendamisele on piiratud. Kuigi sissetulekute ebavõrdsus on Portugalis vähenemas, on see ikka liidu keskmisest märkimisväärselt suurem. Miinimumsissetuleku skeem on piisavuse poolest üks liidu kehvematest ja selle tagatav sissetulek moodustab riigi vaesuspiirist ainult 40 %. Kui muudatusi ei tehta, võivad sotsiaalsiirded, mille tulemuslikkus on väike, tulevikus majanduskasvu aeglustumise korral suure surve alla sattuda, mõjutades eelkõige haavatavaid inimesi.
- (15) Töötajate madal kvalifikatsioon pärsib investeringuid ja tootlikkuse kasvu. 25–64aastaste hulgas on madal haridustase ligikaudu 50 %-l, mis on liidu 2018. aasta keskmisest (22 %) tunduvalt kõrgem näitaja. Ettevõtjate andmetel on kvalifitseeritud töötajate vähene kättesaadavus oluline investeerimiskastus. Eelkõige täiskasvanuhariduses on ruumi madala kvalifikatsiooniga inimeste (kelle osalus koolitustes on liidu keskmisest väiksem) suuremaks kaasamiseks ja töötajate koolitamiseks mõeldud sihipäraste riiklike stiimulite laiendamiseks väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele. Eraldi probleem on digioskused: 50 %-l Portugali elanikkonnast ei ole elementaarseid digioskusi, liidu keskmine on aga 43 %. Investeringud haridusse ja koolitusse, sealhulgas taristusse, on tööalase konkurentsivõime ja sotsiaalse liikuvuse parandamisel otsustava tähtsusega.
- (16) Kõrghariduse omandanute arvu tõstmiseks rakendatakse kõrgkooliõppesse astumise edendamise meetmeid, nagu stipendiumide märkimisväärne suurendamine. Portugalis on 30–34aastaste hulgas kõrgharidus 33,5 %-l, mis on endiselt liidu keskmisest (40,7 %) väiksem näitaja. Väikese osakaalu püsimisel, eelkõige info- ja kommunikatsioonitehnoloogia, loodusteaduste, matemaatika ja statistika valdkonnas, võib olla negatiivne mõju Portugali tootlikkuse kasvule ja innovatsioonisuutlikkusele. Valitsus üritab probleemi lahendada nendel erialadel õppekohtade arvu suurendamise ja kõrgharidussüsteemi läbivaatamise teel, kuid siiski on vaja teha rohkem jõupingutusi.
- (17) Finantssüsteemis püsib suhteliselt kõrge viivislaenude suhtarv: 9,4 %. Enamik panku tegid viivislaenude vähendamise eesmärgi täitmisel siiski olulisi edusamme ning viivislaenude üldine maht vähenes 50 % võrra 2016. aasta juunis olnud haripunkti ja 2018. aasta detsembri vahel. Probleemsete varade järelturg elavnes, samal ajal kui pangad kiirendasid mahakandmisi ja viivislaenude paranemist. Viivislaenudest moodustavad jätkuvalt stabiilselt suure osa (65 %) äriühingute viivislaenud. Ametiasutused on viinud viimastel aastatel ellu mitu õigus- ja institutsioonilist reformi, mis puudutasid maksejõuetust ja võlgade sissenõudmist. Maksejõuetusmenetluste keskmine kestus on endiselt pikk ja pooleliolevate kohtuasjade arv püsib suur. Õigus- ja kohturaamistikud mõjutavad tugevalt sissenõudmise protsessi ja tagatise tõhusa realiseerimise väljavaateid. Sissenõudmismenetluste pikk keskmine kestus kahjustab hindu, mida turul probleemsete varade suhtes kohaldatakse.
- (18) Haldamise lihtsustamise reformid piirduvad peamiselt menetluste paberivabaks muutmise ja ühekordsuse põhimõtte üldise rakendamisega. Halduse ajakohastamisel tehtavate jõupingutustega peaks kaasnema põhjalikum haldamise lihtsustamine. Esmajärjekorras tuleks eelkõige vähendada nende dokumentide arvu, mida tuleb esitada, ning asendada autoriseerimiskeemid lihtsate deklaratsioonidega kohaldatavatele tingimustele vastavuse kohta, või kui tegemist on tundlikumate sektoritega, lihtsustada lubade andmist otsuse tegemiseks kuluva aja lühendamise ja vaikiva nõusoleku põhimõtte kasutuselevõtmise kaudu. Teatavate sektorite puhul on menetluste lihtsustamine jätkuvalt puudulik. Endiselt on ülemääraseid halduskulusid, eelkõige ehitussektoris. Lisaks pärsivad konkurentsi riigihangete planeerimise ja jälgimise puudused. Riigihangete toimimist saaks parandada, kui võetaks kasutusele struktureeritud ja kvantifitseeritud planeerimine ja tagataks rangem lepingute täitmise järelevalve. Kuigi otselepingute arv vähenes aastatel 2017–2018 märkimisväärselt, kasutatakse neid siiski endiselt palju.

- (19) Portugal on teinud finantsabi programmi raames jõupingutusi, et vähendada regulatiivset koormust rangelt reguleeritud kutsealade puhul, eelkõige 2013. aasta raamseaduse kehtestamisega. Mõnel juhul see protsess aga peatati või isegi pöörati tagasi üksikute kutsealade määruste vastuvõtmise ja konsolideerimisgruppide keelu kehtestamisega. Püsivad ettevõtjate ja kutsealaste teenuste suhtes kohaldatavad regulatiivsed ja halduspiirangud, mis paneb muretsema konkurentsi, hinnataseme, innovatsiooni ja teenuste kvaliteedi pärast. Seni ei ole välja kuulutatud ühtki reformikava, mis oleks vastuseks komisjoni soovitudele kutsealaste teenuste reguleerimise kohta või Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) 2018. aasta konkurentsi analüüsile, milles käsitleti Portugali eneseregulatsiooniga kutsealasid (koostöös Portugali konkurentsiasutusega).
- (20) Ettevõtjate rahastamisele juurdepääsemise tingimused on viimastel aastatel paranenud ja nende ettevõtjate osatähtsus, kelle arvates on juurdepääs rahastamisele peamine investeerimist takistav asjaolu, on nüüd ELi keskmisega kooskõlas. Portugali ametiasutused käivitasid selles valdkonnas mitu algatust, nagu programm „Capitalizar“ ja muud teatavat liiki äriühingutele või sektoritele suunatud programmid, ning tugevdasid neid. Portugali ettevõtjad tuginevad investeringute rahastamisel siiski suuresti enda omavahenditele ning kõrge tootlikkusega ettevõtjateni jõuab ebapiisav kogus pangalaenusid. Töötaja kohta investeeritud kapitali madal tase kujutab endast suurt takistust Portugali majanduse tootmisstruktuuri ajakohastamisele. Selles kontekstis on oluline, et tootlikud investeeringud suureneksid ja et neid suunatakse järg-järgult ümber kasvupotentsiaaliga ettevõtjatesse ja suure tootlikkusega sektoritesse. Kuigi viimastel aastatel on suurenenud muude rahastamisallikate – nagu riski- ja omakapital – osatähtsus, on see liidu keskmisest tunduvalt väiksem.
- (21) Kohtusüsteem on muutumas tõhusamaks, kuid seisab jätkuvalt silmitsi kriitiliste probleemidega, pidades silmas, et menetlused on pikad ja pooleliolevaid kohtuasju palju, eelkõige haldus- ja maksukohtutes. Jätkuvalt tehakse jõupingutusi korrupsiooni vähendamiseks, kuid selle ärahoidmine on endiselt keeruline, sest puudub koordineeritud strateegia ja vastutusosalad on killustatud.
- (22) Investeerimine teadus- ja arendustegevusse elavnes taas hiljuti, kuid ei ole piisav Portugali riikliku teadus- ja innovatsioonisüsteemi ajakohastamiseks. See osa SKPst, mille ulatuses tehakse kulutusi teadus- ja arendustegevusele, kasvas hiljuti pärast mitmeaastast vähenemist ja 2017. aastal oli ettevõtjate teadus- ja arendustegevuse intensiivsus avaliku sektori omast veidi suurem. Vähe edusamme on tehtud Portugali majandusstruktuuri ajakohastamisel, et suurendada kõrgtehnoloogilise tootmise sektorites ja teadmispõhiste teenuste puhul lisandväärtust. Kui edendatakse investeerimist immateriaalsesse varasse, sealhulgas teadus- ja arendustegevusse, aga ka juhtimisoskustesse, finantskirjaoskusesse ja digioskustesse, et ettevõtjad saaksid kasvada, suurendada oma innovatsioonisuitlikkust ja siseneda eksporditurgudele, annab see Portugalile märkimisväärse potentsiaali investeringute ja tootlikkuse kasvu kiirendamiseks.
- (23) Ebapiisavate mere- ja raudteeühenduste tõttu on ekspordile orienteeritud ettevõtjatel keeruline ühtse turu potentsiaali täielikult ära kasutada. Portugal on oma geograafilise asukoha tõttu mereteede, eriti Atlandi-üleste teede puhul loomulik sisenemiskoht. Kui uutesse konteinerterminalidesse Sinesis (Vasco da Gama terminal), Leixõesis ja Barreiros tehtaks õigel ajal investeringuid ja Portugali muudes peamistes sadamates (Viana do Castelo, Leixões, Aveiro, Figueira da Foz ja Setúbal) käimasolevad investeerimisprojektid viidaks lõpule, suureneks nende sadamate veoste käitlemise suutlikkus. Mis puudutab ühendusi Hispaaniaga (nii ida-lääne kui ka põhja-lõuna koridor), siis raudteid kasutatakse endiselt liiga vähe. Kui töötatakse välja põhjalik Pürenee poolsaare kava, mis sisaldaks selliste vahepealsete etappide, terminalide ja ühenduste kindlaksmääramist, mida on vaja ajakohastatud Hispaania võrgu kasutamiseks ja Rahvusvahelise Raudteeliidu rööpmelaiuse kasutamise edendamiseks, parandaks see Portugali tulemusi rahvusvahelise raudteeveo alal.
- (24) Investeeringud ressursitõhususse ning kliimamuutuste leevendamisse ja nendega kohanemisesse aitaksid saavutada pikaajalise jätkusuutliku kasvu. Portugalis esineb jätkuvalt probleeme kliimamuutuste kahjuliku mõju, nagu üleujutused ja metsapõlengud, ennetamisel. 2020. aasta energiatõhususe eesmärgi täitmisega on raskusi ning viimased andmed 2017. aasta kohta näitavad, et energia tarbimine on suurenenud. Hoonete energiatõhususe suurendamiseks ja ettevõtjate energiatarbimise vähendamiseks on veel palju arenguruumi. Parem piiriülene energiaühendus võib suurendada konkurentsi ja edendada taastuvenergia kasutamist.
- (25) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitudes nimetatud puudused, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Portugalil kõnealuseid vahendeid asjaomaste sektorite puhul võimalikult hästi kasutada, võttes arvesse piirkondlike erinevusi ja äärepiirkondade erilist olukorda. Selle investeeringu edu tagamiseks on oluline suurendada riigi haldussuutlikkust kõnealuste vahendite haldamisel.

- (26) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Portugali majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta stabiilsusprogrammi, 2019. aasta riikliku reformikava ja varasematel aastatel Portugalile esitatud soovitude järelmeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Portugali eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastes otsustesse liidu tasandi panuse.
- (27) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus⁽⁷⁾ kajastub eelkõige allpool esitatud soovitus 1,
- (28) Nõukogu on komisjoni põhjalikust analüüsist ja kõnealusest hindamisest lähtudes 2019. riikliku reformikava ja 2019. stabiilsusprogrammi läbi vaadanud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud nõukogu soovitusel kajastuvad allpool esitatud soovitudes 1–4. Need soovitused aitavad järgida ka euroala 2019. aasta soovitusi, eelkõige euroala esimest, teist ja neljandat soovitust. Soovitus 1 osutatud eelarvepoliitilised meetmed aitavad muu hulgas tegeleda valitsemissektori suure võlga seotud tasakaalustamatusega,

SOOVITAB Portugali võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid:

1. Saavutada 2020. aastal keskpika perioodi eelarve-eesmärk, võttes arvesse lubatud ajutisi kõrvalekaldeid, mis on seotud ebatavaliste sündmustega. Kasutada juhuslikke tulusid, et vähendada kiiremini valitsemissektori võla suhet SKPsse. Parandada riigi rahanduse kvaliteeti, seades prioriteediks majanduskasvu soodustavad kulutused, tugevdades samal ajal üldist kulude kontrolli, ning kulutõhususe ja adekvaatse eelarvestamise, keskendudes eelkõige haiglate võlgnevuse püsivale vähendamisele. Parandada riigi omanduses olevate ettevõtete finantsjätkusuutlikkust, tagades samal ajal õigeaegsena, läbipaistvama ja põhjalikuma järelevalve.
2. Võtta vastu meetmed tööturu killustatuse vähendamiseks. Parandada elanikkonna oskuste taset, eelkõige digikirjaoskust, muu hulgas viies täiskasvanuhariduse tööturu vajadustega rohkem kooskõlla. Suurendada kõrghariduse omandanute arvu, eelkõige teaduse ja infotehnoloogia valdkonnas. Parandada sotsiaalse turvavõrgu tulemuslikkust ja piisavust.
3. Keskenduda investeringutega seotud majanduspoliitikas teadusuuringutele ja innovatsioonile, raudteetranspordile ja sadamataristule, üleminekule vähese CO₂-heitega majandusele ja energiasüsteemi ümberkujundamisele ning energiaühenduste laiendamisele, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi.
4. Võimaldada viivislaenudega seotud tagatise kiiremat sissenõudmist, suurendades maksejõuetus- ja sissenõudmismenetluste tõhusust. Vähendada ettevõtjate haldus- ja regulatiivset koormust, eelkõige vähendades sektoripõhiseid tegevusloa andmise tõkkeid. Töötada välja tegevuskava rangelt reguleeritud kutsealade piirangute vähendamiseks. Suurendada haldus- ja maksukohtute tõhusust, eelkõige lühendades menetluste kestust.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

⁽⁷⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Rumeenia 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Rumeenia 2019. aasta lähenemisprogrammi kohta**

(2019/C 301/23)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 9 lõiget 2,võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta, ⁽²⁾ eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. Samuti võttis komisjon 21. novembril 2018 määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles nimetati Rumeeniat ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida.

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.

- (2) 27. veebruaril 2019 avaldati 2019. aasta aruanne Rumeenia kohta. Selles hinnati Rumeenia edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitude ⁽³⁾ täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitude järelmeetmeid ja Rumeenia edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel. See sisaldas ka vastavalt määruse (EL) nr 1176/2011 artiklile 5 tehtud põhjalikku analüüsi, mille tulemused avaldati samuti 27. veebruaril 2019. Komisjon järeldas oma analüüsi põhjal, et Rumeenias esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Eelkõige on haavatavus seotud kulupõhise konkurentsivõime vähenemise ja jooksevkonto puudujäägi suurenemisega ekspansiivne eelarvepoliitika ja ettearvamatute ettevõtluskeskkonna kontekstis. Hiljutised seadusandlikud algatused ohustavad finantssektori toimimist ja võivad kahjustada erasektori investeringuid.
- (3) Rumeenia esitas 9. mail 2019 oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 8. mail 2019 oma 2019. aasta lähenemisprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (4) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 ⁽⁴⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (5) Rumeenia suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa. Valitsus plaanib oma 2019. aasta lähenemisprogrammis saavutada 2019. aastal valitsemissektori nominaalse eelarvepuudujäägi 2,8 % sisemajanduse koguproduktist (SKP) ning vähendada seda 2022. aastaks järk-järgult 2,0 %-le SKPst. Ümberarvutatud struktuurset eelarvepositsioonist ⁽⁵⁾ nähtub, et keskpika perioodi eelarve-eesmärki, milleks on struktuurne eelarvepuudujääk 1 % SKPst, ei ole kavas saavutada programmiperioodi jooksul. Lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse jääma 2022. aastaks alla 40 %. Nende eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on optimistlik. Kavandatud eelarvepuudujäägi eesmärkide saavutamiseks võetavaid meetmeid ei ole piisavalt täpselt kirjeldatud.
- (6) 22. juunil 2018 leidis nõukogu kooskõlas aluslepingu artikli 121 lõikega 4, et Rumeenias esines 2017. aastal oluline kõrvalekalle keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks vajalikust kohandamiskavast. Kindlaks tehtud märkimisväärse kõrvalekalde tõttu esitas nõukogu 22. juunil 2018 soovitus, ⁽⁶⁾ soovitades Rumeenial võtta vajalikud meetmed tagamaks, et valitsemissektori esmaste netokulude ⁽⁷⁾ nominaalne kasvumäär ei ületa 2018. aastal 3,3 % ja 2019. aastal 5,1 %, mis vastab mõlemal aastal aastasele struktuursele kohandusele 0,8 % SKPst. 4. detsembril 2018 võttis nõukogu vastu otsuse (EL) 2018/2020, ⁽⁸⁾ millega tehti kindlaks, et Rumeenia ei olnud võtnud nõukogu 22. juuni 2018. aasta soovitus järgimiseks tõhusaid meetmeid, ja esitas läbivaadatud soovitus ⁽⁹⁾. 4. detsembri 2018. aasta soovitus palus nõukogu Rumeenial võtta vajalikud meetmed tagamaks, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ei ületa 2019. aastal 4,5 %, mis vastab aastasele struktuursele

⁽³⁾ ELT C 320, 10.9.2018, lk 98.

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁽⁵⁾ Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvanud ühiselt kokku lepitud meetodika kohaselt.

⁽⁶⁾ Nõukogu 22. juuni 2018. aasta soovitus, mis esitatakse eesmärgiga korrigeerida Rumeenias oluline kõrvalekalle keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks nõutavast kohandamiskavast (ELT C 223, 27.6.2018, lk 3).

⁽⁷⁾ Valitsemissektori esmased netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis kaetakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud nelja aasta peale. Kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktide kohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekordsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja.

⁽⁸⁾ Nõukogu 4. detsembri 2018. aasta otsus (EL) 2018/2020, millega tehakse kindlaks, et Rumeenia ei ole võtnud nõukogu 22. juuni 2018. aasta soovitus järgimiseks tõhusaid meetmeid (ELT L 323, 19.12.2018, lk 16).

⁽⁹⁾ Nõukogu 4. detsembri 2018. aasta soovitus, mis esitatakse eesmärgiga korrigeerida Rumeenias oluline kõrvalekalle keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks nõutavast kohandamiskavast (ELT C 460, 21.12.2018, lk 1).

kohandusele 1,0 % SKPst. 14. juunil 2019 võttis nõukogu vastu otsuse (EL) 2019/1002, ⁽¹⁰⁾ millega tehti kindlaks, et Rumeenia ei olnud võtnud nõukogu 4. detsembri 2018. aasta soovitusel järgimiseks tõhusaid meetmeid. Peale selle leiti 2018. aasta andmetele tuginedes, et Rumeenia kaldus 2018. aastal soovitatud kohandusest märkimisväärselt kõrvale. Kooskõlas aluslepingu artikli 121 lõikega 4 ja määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 10 lõikega 2 saatis komisjon 5. juunil 2019 Rumeeniale hoiatuse selle kohta, et 2018. aastal täheldati märgatavat kõrvalekaldumist keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks nõutavast kohandamiskavast. 14. juunil 2019 võttis nõukogu vastu uue soovitusel, ⁽¹¹⁾ milles kinnitati, et Rumeenia peab võtma vajalikud meetmed tagamaks, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ei ületa 2019. aastal 4,5 %, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 1,0 % SKPst. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt on oht, et 2019. aastal kaldutakse sellest soovitusel kõrvale.

- (7) Oma 14. juuni 2019. aasta soovitusel soovitas nõukogu Rumeenial võtta vajalikud meetmed tagamaks, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ei ületa 2020. aastal 5,1 %, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 0,75 % SKPst. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt ja eeldusel, et poliitikat ei muudeta, on oht, et 2020. aastal kaldutakse sellest nõudest kõrvale. Lisaks prognoositakse komisjoni 2019. aasta kevadprognoosis, et 2019. ja 2020. aastal ületab valitsemissektori eelarve puudujääk aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et võttes arvesse tugevasti halvenevat eelarveväljavaadet, on stabiilsuse ja kasvu paketi sätete täitmiseks vaja alates 2019. aastast võtta märkimisväärsed lisameetmed, kooskõlas nõukogu 14. juuni 2019. aasta soovitusel, et korrigeerida täheldatud märkimisväärne kõrvalekalle keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks nõutavast kohandamiskavast.
- (8) Rumeenia eelarve kavandamisel eiratakse sageli riikliku eelarveraamistiku nõudeid. Riikliku struktuurse eelarvepuudujäägi reegli kohaselt tuleb järgida keskpika perioodi eelarve-eesmärki, milleks on struktuurne puudujääk kuni 1 % SKPst, või sellele läheneda. 2016. aastal kaldus Rumeenia keskpika perioodi eelarve-eesmärgist kõrvale ega ole seda sellest ajast alates järginud, mis on vastuolus riikliku eelarvepuudujäägi reegluga. 2018. aasta sügisel vastu võetud kaks 2018. aasta eelarve muudatust kaldusid taas kord kõrvale mitmest lisanõudest, mille kohaselt ei tohi eelarvepuudujääki ja kulude ülemmäära jooksva eelarveaasta jooksul suurendada. Ka 2019. aasta eelarve, mille valitsus võttis vastu 2019. aasta veebruaris ja mille parlament kiitis heaks märtsis, ei järgi mitut eelarvereeglit, sealhulgas struktuurse eelarvepuudujäägi reeglit. Lisaks ei saanud ametiasutused, nagu ka varasematel aastatel, parlamendile seadusjärgseks tähtjaks (august) keskpika perioodi eelarvestrateegia ajakohastatud versiooni, kahjustades seega tema suunavat rolli. Nagu varasematel aastatel, ei järginud ametiasutused ka nõuet allkirjastada avaldus selle kohta, et 2019. aasta eelarve ja eelarvestrateegia on kooskõlas eelarvereeglite ja eelarvepoliitilise vastutuse põhimõtetega.
- (9) Maksukuulekus on endiselt puudulik. Käibemaksu puhul on erinevus teoreetiliselt eeldatava ja tegelikult kogutava tulu vahel endiselt väga suur. Suur varimajandus kujutab endast täiendavat probleemi maksukuulekuse valdkonnas, samas kui deklareerimata töö kõrge taseme tõttu jääb riigieelarvesse laekumata märkimisväärsel hulgal vahendeid. Lisaks hõlbustab sularahamaksete suur osakaal maksudest kõrvalehoidumist. Rumeenia saavutas eelmisel aastal piiratud edu korduva riigipõhise soovitusel täitmisel, mis käsitles maksukuulekuse ja maksude kogumise edendamist. Maksuameti IT-süsteemiga ühendatud elektrooniliste kassaaparaatide kasutuselevõtmine edeneb üsna aeglaselt. Maksuamet võtab meetmeid maksumaksjate auditeerimiseks kasutatava riskihindamissüsteemi loomiseks.
- (10) Pärast mitu aastat finantssektori konsolideerimiseks tehtud jõupingutusi sattus finantsstabiilsus valitsuse ja parlamendi seadusandlike algatuste tõttu 2018. aastal taas surve alla. Valitsuse poolt 2018. aasta detsembri lõpus erakorralise määrusega kehtestatud maks pankade varadele, mille puhul ei toimunud mõju hindamist ega sidusrühmadega konsulteerimist, tekitas mitmeid tõsiseid kahtlusi seoses selle negatiivse mõjuga pankade usaldatavusnõuete täitmise olukorrale, rahapoliitika teostamisele ning lõppkokkuvõttes investeringutele ja majanduskasvule. Selle kehtestamise viis ja sätted on avaldanud märkimisväärsel negatiivset mõju vahetuskursile, valitsuse suutlikkusele finantsturgudel laenu saada ja lõppkokkuvõttes sellele, kuidas sidusrühmad hindavad operatsiooniriski. Kuigi

⁽¹⁰⁾ Nõukogu 14. juuni 2019. aasta otsus (EL) 2019/1002, millega tehakse kindlaks, et Rumeenia ei ole võtnud nõukogu 4. detsembri 2018. aasta soovitusel järgimiseks tõhusaid meetmeid (ELT L 163, 20.6.2019, lk 62).

⁽¹¹⁾ Nõukogu 14. juuni 2019. aasta soovitusel, mis esitatakse eesmärgiga korrigeerida Rumeenias oluline kõrvalekalle keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks nõutavast kohandamiskavast (ELT C 210, 21.6.2019, lk 1).

maksu mõningaid vastuolulisi aspekte muudeti 2019. aasta märtsis, võeti muudatused taas vastu valitsuse erakorralise määrusega ja ilma mõjuhinnanguta. Koguvara suhtes kohaldatava pangamaksu kõige problemaatilisemad aspektid kõrvaldati. Uuendatud maks võib siiski moonutada krediidistiimuleid, mille tulemuseks võib olla krediidi väär paigutamine majandusse. Tuleks hinnata nende muudatuste võimalikku mõju rahapoliitika ülekandumisele. Mitu parlamendi poolt 2018. aasta lõpus vastu võetud seadusandlikku algatust, mille konstitutsioonikohus kuulutas küll 2019. aasta märtsis põhiseadusevastaseks, on seadnud pangandussektori täiendava surve alla ja tugevdanud üldist arusaama ettearvamatusst õigusraamistikust. Varasemad kogemused näitavad, et seadusandja võib selliseid algatusi veel esitada.

- (11) Uus pensioniseadus, mille parlament võttis vastu 2018. aasta detsembris, ohustab tõenäoliselt riigi rahanduse jätkusuutlikkust. Pensionipunkt, st peamine pensionide indekseerimise parameeter, peaks suurenema 2019. aasta septembris 15 % ja 2020. aasta septembris 40 %. Pensioniseadusega muudetak mitmeid pensionihüvitise arvutamiseks kasutatavaid parameetreid. Eelkõige suureneb pensionipunkti väärtus, kuna olemasolevate pensionide indekseerimistegur ei läheneks enam hindadele, vaid jääks püsivalt põhinema töötasul ja hindadel. Lisaks lühendatakse pensioni arvutamise aluseks olevat sissemakseperioodi, mis toob uute pensionide puhul kaasa suuremad pensionikulud. Samas leevendab uute pensionide korrigeerimise indeksi (mida kasutatakse selleks, et osaliselt siduda esimene pension palgaga) kaotamine muudest parameetritest tingitud pensionikulutuste üldist suurenemist. Mõningaid pensionide piisavust mõjutavaid struktuurseid probleeme ei ole aga ikka veel käsitletud. Tegelik keskmine pensioniiga on liidu keskmise lähedal, kuid ei ole naistel ja meestel võrdne. Samuti on naiste puhul sissemakseperiood lühem, mis kokkuvõttes tekitab märkimisväärse soolise pensionilõhe.
- (12) Pensionisüsteemi reformi, mis rakendati 2008. aastal, on järk-järgult tagasi pööratud. Pärast seda, kui korduvalt lükati edasi teise samba pensionifondidesse tehtavate sissemaksete kavandatud suurendamine, mis oleks pidanud jõudma 2016. aastaks 6 %ni brutopalgast, vähendati sissemakseid alates 2018. aastast 3,75 %-le brutopalgast. Teise samba pensionifonde nõrgendasid veelgi meetmed, mille valitsus võttis vastu erakorralise määrusega 2018. aasta lõpus. Nähti ette, et sissemaksed nendes fondidesse muutuvad pärast viie aasta pikkust minimaalset sissemakseperioodi vabatahtlikeks. Teise samba pensionifondide valitsejatele kehtestatud miinimumkapitalinõudeid suurendati märkimisväärselt, mistõttu tekkis oht, et fondivalitsejad lahkuvad Rumeenia turult. Samuti vähendati märkimisväärselt brutomaksete haldustasusid, mis võib mõjutada fondivalitsejate finantstulemusi ja suurendada turult lahkumise tõenäosust. Sellel võib olla negatiivne mõju kohaliku kapitalituru arengule ja institutsiooniliste investorite arvule, samuti võib see jätta majanduse ilma väga vajalikust pikaajaliste investeringute rahastamise allikast. Lisaks toob teise samba nõrgenemine või kadumine kaasa vähem mitmekesisstatud pensionisissetuleku ja muudab pensionid avatumaks poliitilistele ja demograafilistele riskidele. 2019. aasta märtsis säilitas valitsus erakorralise määrusega fondivalitsejatele kehtivad uued miinimumkapitalinõuded, kuid lükkas kogu lisakapitali sissemaksmise tähtaja edasi kuni 2019. aasta detsembrini. 2019. aasta mais vähendas valitsus märkimisväärselt pensionifondide valitsejate miinimumkapitalinõudeid, mis osaliselt kompenseeris 2018. aasta detsembri otsuse kohast nõuete suurenemist. Muid 2018. aasta detsembri erakorralise määruse sätteid, mis ohustavad teise pensionisamba fondide elujõulisust, ei muudetud.
- (13) Haridus- ja koolitussüsteemi kvaliteedi ja kaasavusega seotud probleemid mõjutavad negatiivselt Rumeenia kaasava majanduskasvu potentsiaali. Kuigi 2019. aastal eelarve suurenes, on kulutused haridusele endiselt ühed liidu väikseimad, eelkõige haridustasemetes, mis on esmatähtsad haridussüsteemist varakult lahkumise (mis on jätkuvalt kõrgel tasemel) ärahoidmiseks, võrdsete võimaluste tagamiseks ja ebavõrdsuse vähendamiseks hilisemas elus. Osalemine kvaliteetses alushariduses ja lapsehoius jääb alla liidu keskmise, osaliselt võimaluste puudumise tõttu. See mõjutab naiste osalemist tööturul ja oskuste varast omandamist. Koolivõrgu ajakohastamine ja optimeerimine, et tulla toime demograafiliste suundumustega, on maha jäänud, pidades silmas, et 10 % koolidest on ülerahvastatud, samas kui 58 %-l koolidest on kasutamata suutlikkust. Põhi- ja digioskuste omandamise vallas on olulisi probleeme. Õpetajate suutlikkus kohaldada õppijakesket lähenemisviisi ei ole piisavalt arenenud. Maa- ja linna- piirkondade erinevused püsivad ning haavatavate elanikkonnarühmade, sealhulgas romade juurdepääs kvaliteetsele ja kaasavale haridusele on jätkuvalt piiratud.

- (14) Tööturg on üha suurema surve all, kuna töötuse määr (2018. aastal 4,2 %) on väga väike, samas kui tööjõud väheneb ja oskuste nappus püsib. Naiste, eelkõige noorte ja keskealiste naiste tööjõu osalemise määr on madal. See on tingitud peamiselt isiklikest ja perekondlikest kohustustest ning 0–3aastaste laste vähesest osalemisest ametlikus lapsehoiuis. Aktiivne tööturupoliitika aitab vähesel määral rahuldada tööturu vajadusi, kusjuures meetmed keskenduvad pigem rahalistele stiimulitele kui kohandatud ja terviklikule lähenemisviisile. Avaliku tööturuasutuse jaoks kavandatud reformi edasilükkamine on jätkuvalt oluline probleem, mis takistab ajakohastatud teenuste pakkumist tööandjatele ja töötutele. Ka oskuste täiendamine ja integreeritud teenuste osutamine on puudulik. Oskuste arendamine ei ole kooskõlas laienevate majandussektorite vajadustega, pidades silmas, et 81 %-l tööandjatest on raskusi vabade töökohtade täitmisel. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia sektor kasvab, samas kui teaduse, tehnoloogia, inseneriteaduste või matemaatika vallas kõrghariduse omandanud 20–29aastaste rumeenlaste arv aastatel 2014–2016 vähenes. Praegu ei hinnata vajadust oskuste järele üldiselt ega sektori tasandil ega toimu oskuste prognoosimist, mis takistab haridus- ja koolitussüsteemi kohandamist vastavalt tööturu vajadustele. Alanud on duaalse kutsehariduse ja -õppe rakendamine, et tulla toime oskuste nappusega. Õpilased ja vanemad peavad kutseharidust ja -õpet siiski ikka veel teisejärguliseks võimaluseks ning hiljuti kutsehariduse omandanud või kutseõppe läbinud inimeste suhteliselt madal tööhõive määr näitab, et kutsehariduse ja -õppe ebapiisav vastavus tööturu vajadustele on probleem. Kõrgharidus ei ole piisavalt kooskõlas tööturu vajadustega. Kuigi kolmanda taseme hariduse omandamine on kümnendi jooksul kahekordistunud, on see endiselt tagasihoidlik.
- (15) Hiljutistest edusammudest hoolimata on vaesus ja sissetulekute ebavõrdsus endiselt suur ning piirkondlikud erinevused süvenevad. Iga kolmas rumeenlane on ikka veel vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohus. Eelkõige mõjutab see lapsi, romasid, puudega inimesi ja eakaid. Sotsiaalteenuste kvaliteet ja katvus on ebapiisav ning nende geograafiline jaotus on ebahütlane ega vasta kogukondade konkreetsetele vajadustele. Üksnes ligikaudu 20 %-l haldusterritoriaalsetest üksustest on litsentsitud sotsiaalteenused. Teenused on tavaliselt koondunud jõukamatesse piirkondadesse või linnapiirkondadesse, samas kui vajadus nende järele on märksa suurem vaesemates piirkondades ja maapiirkondades. Tööhõive-, haridus-, tervishoiu- ja sotsiaalteenuste piiratud integreerimine ei võimalda erinevate ebasoodsas olukorras olevate elanikkonnarühmade jätkusuutlikku kaasamist. Puudega inimesed saavad iseseisvaks eluks ja tööturule sisenemiseks vaid piiratud toetust. Roma kogukonna olukord on paranenud väga vähe. Halbades elutingimustes elavate inimeste osakaal on liidu suurim ja see pärsib sotsiaalset kaasamist. Eluasemepoliitikat detsentraliseeritakse ilma strateegilise raamistikuta ning vaestel kogukondadel puuduvad sageli rahalised vahendid. Sotsiaaltoetuse võrdlusindeksit, mida kasutatakse enamiku sotsiaaltoetuste alusena, ei ole alates 2008. aastast ajakohastatud ning see on miinimumpalga suhtes oluliselt nõrgenenud. Selle tagajärjel on madala ja väga madala tööhõivega inimeste vaesuse määr alates 2010. aastast poole võrra suurenenud. Lisaks on ebatüüpilise töölepinguga töötajate sotsiaalkindlustus ebapiisav. Iga kolmas ebatüüpilise töölepinguga töötaja on suure materiaalse puuduse ohus. Päeva- ja hooajajõudajatel ei ole ametlikke sotsiaalkindlustusõigusi, mis hõlmavad töötust, emapuhkust, tööõnnetusi ja kutsehaigusi. 2016. aastal algatatud miinimumsissetuleku reformi rakendamine, mis suurendaks sotsiaalabi katvust ja piisavust, lükati edasi 2021. aastasse.
- (16) Sotsiaaldialogi puhul on iseloomulik kollektiivlepingute vähenenud katvus, eriti sektorite tasandil, mis on tingitud ka sektorite praegusest määratlusest. Ametiasutused on koostanud kavad majandussektorite määratluste läbivaatamiseks, kuid kokkuleppele ei ole veel jõutud. Väljaspool kollektiivlääbirääkimiste raamistikku on sotsiaalpartnerite õigeaegne ja sisuline kaasamine poliitikaküsimustesse ja reformidesse piiratud. Suurem osa sotsiaaldialogist peetakse ametlikult majandus- ja sotsiaalnõukogus ning sotsiaaldialogi komiteedes. Hoolimata kehtestatud dialoogi- ja konsultatsiooniraamistikust on nende institutsioonide stabiilsus ja roll viimase aasta jooksul nõrgenenud.
- (17) Pärast aastatepikkust mõõdukat palgakasvu on palgakasv Rumeenias praegu üks liidu kiiremaid. Selle põhjuseks on valitsuse poliitikameetmed, mis suurendavad avaliku sektori palkasid ja miinimumpalkasid, rekordiliselt madal töötuse määr ja struktuurne tööjõupuudus. Miinimumpalk kehtestatakse jätkuvalt mittesüsteemiliselt, ilma objektiivse mehhanismita. Aastate jooksul toimunud järjestikuste suurendamiste tõttu tekkis olukord, kus iga kolmas töötaja teenis 2017. aastal miinimumpalka. See on peaaegu neli korda rohkem kui 2011. aastal.
- (18) Tervishoiusüsteemil on palju probleeme. Vähenenud rahastamine, riiklike vahendite ebatõhus kasutamine ja reformide puudumine pärsib tervishoiusüsteemi tulemuslikkust. Jätkuva väljarände tõttu on tekkinud märkimisväärne arstide ja õdede puudus. Endiselt teevad muret tervishoiutaristu puudulikkus ja mitteametlike maksete suur osakaal. Maapiirkondades elavate inimeste ja haavatavate elanikkonnarühmade juurdepääs tervishoiuteenustele on piiratud. Vaatamata olukorra hiljutisele paranemisele, mõjutavad need tegurid omakorda negatiivselt inimeste tervist, mis on liidu keskmisest halvem. Kogukonnapõhise hoolduse parandamine on väga vajalik, kuid edasi lükkunud. Kogukonnapõhise hoolduse keskuste loomise katseprojekt on alanud viivitusega, mis mõjutab integreeritud hooldusteenuste kasutuselevõttu. Pikaajalise hoolduse sektor ei ole valmis kiiresti vananeva elanikkonnaga toime tulema. Väga

vähe on kodu- ja päevahooldusteenuseid ja need on peamiselt koondunud suurema sissetulekuga piirkondadesse. Pikaajalise hoolduse katvus ja avaliku sektori kulutused pikaajalisele hooldusele on ühed liidu väikseimad ning juurdepääs pikaajalisele hooldusele, rehabilitatsioonile ja palliatiivsele hooldusele on halb.

- (19) Taristu kvaliteet, sealhulgas transpordi-, energia-, jäätme- ja reoveesektoris, on endiselt puudulik ja piirab Rumeenia kasvuväljavaateid. Hoolimata märkimisväärsetest avaliku sektori investeeringutest pärast Rumeenia ühinemist liiduga, on riigi füüsiline taristu endiselt vähe arenenud. Maantee- ja raudteevõrkude üldine seisund ja usaldusväärsus on väga halb. Taristu ei suuda vastata kasvava majandusega kaasnevale liiklusnõudlusele. Teedevõrk on üks liidu vähimarenenumaid ja raudteesektori reform on maha jäänud. Maanteetranspordist tulenev kasvuhoonegaaside heide on viimase viie aasta jooksul oluliselt suurenenud. Lisaks on hooldusesse investeerimise puudulikkuse tõttu vähenenud rongide kiirus, mis mõjutab raudteekaubaveo tarneaega. Linnatranspordi iseloomustab krooniline alarahastamine, sektori halb korraldus ja kohalike teenusepakkujate vähenenud haldussuutlikkus. Lisaks on endiselt puudujääke energia-, jäätme-, vee- ja reoveetaristu ning energiaühenduste vallas. Jäätmeäritlussüsteemi iseloomustavad jätkuvalt väga väike olmejäätmete ringlussevõtt ja väga kõrge prügilatesse ladestamise määr. Jätkuvalt on probleeme energiatõhususe eesmärgi saavutamisel, eelkõige on endiselt suur kasutamata potentsiaal hoonete energiatõhususe parandamisel.
- (20) Rumeenia üldine innovatsioonisuutlikkus on jätkuvalt väike ja tema tulevast konkurentsivõimet ohustab suur tootlikkuse ja innovatsiooni lõhe välisomanduses olevate ja kodumaiste ettevõtete vahel. Rumeenia investeeringud teadus- ja arendustegevusse on liidu madalaimad (0,5 % SKPst) ning avaliku sektori kulutused teadus- ja arendustegevusele on veelgi vähenenud (0,32 %-lt SKPst 2011. aastal 0,21 %-le SKPst 2017. aastal), mis takistab suutlikkuse suurendamist. Selle tagajärjel on avaliku teadusbaasi kvaliteet endiselt väga madal ning teadusasutuste ja ettevõtjate koostöö on vähearenenud. Kuna teaduses, tehnoloogias, inseneriteadustes ja matemaatikas kolmanda taseme hariduse omandanute arv on samuti veelgi vähenenud, on oskuste nappus Rumeenia majanduse innovatsioonipotentsiaali seisukohast suur probleem. Digitaliseerimine on Rumeenia innovatsiooni ja konkurentsivõime parandamiseks esmatähtis ülesanne. Rumeenia tulemused digitaalrajanduse ja sotsiaalvaldkonna indeksi paljude komponentide puhul, sealhulgas digitaalsed avalikud teenused, kogu elanikkonna digitaaloskused ja ettevõtete digitaliseerimine, on kehvad.
- (21) Rumeenia on teinud piiratud edusamme seoses riigipõhise soovitusena täiustada avaliku sektori investeeringute projektide prioriteetide seadmist ja ettevalmistamist. Rahandusministeeriumi ülesanne on koostada selliste prioriteetsete avaliku sektori investeerimisprojektide loetelu, mille maht on üle 100 miljoni Rumeenia leu (21 miljonit eurot), ja jälgida nende rakendamist, kuid projekte haldavad valdkondlikud ministeeriumid. Prioriteetsete projektide loetelu hõlmab praegu 136 projekti, peamiselt transpordivaldkonnas. Enamikku neist prioriteetsetest projektidest võib kaasrahastada liidu vahenditest. Liidu vahendite kasutamist pidurdavad sellised tegurid nagu piiratud haldussuutlikkus suurte investeerimisprojektide ettevalmistamisel, prioriseerimisel ja rakendamisel. Kuigi hiljuti valmistati ette ja saadeti Euroopa Komisjonile heakskiitmiseks suured taristuprojektid, on endiselt puudu mõned olulised projektid (nt Sibiu-Pitești kiirtee, mis tagab ühenduse TEN-T Reini-Doonau ja Ida – Vahemere idaosa koridoridega) ning rakendamine üldiselt on endiselt maha jäänud. Seni on liidu vahendite kasutamist vedanud eelmise programmitöö perioodi raames koostatud projektid, samas kui praeguse perioodi uute projektide loetelu tuleb veel täielikult välja töötada.
- (22) Rumeenia oluliste poliitikaeesmärkide saavutamiseks on esmatähtsad tõhusad riigihanked, sealhulgas tõhusad avaliku sektori kulutused, avaliku halduse ajakohastamine ja innovatsiooni ning jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu edendamine. Rumeenia on teinud piiratud edusamme seoses riigipõhise soovitusena parandada riigihangete läbipaistvust. Riigihangete vähenenud tõhusus on jätkuvalt probleem, samas kui kaalul on teatavate meetmete (eelkõige eelkontrolli lihtsustamise) pöördumatus. Riiklikus riigihankestrateegias rõhutatakse riikliku riigihangete ameti tehtava ühtse eelkontrolli tähtsust. Korduvad seadusandlikud algatused võivad seada ohtu strateegia eesmärkide saavutamisele. Riigihankeid käsitlevate õigusaktide prognoositavus ja stabiilsus on endiselt oluline väljakutse ning riiklik riigihangete strateegia ei ole täielikult rakendatud.

- (23) Poliitika kujundamine on muutunud üha ettearvamatumaks, mis mõjutab ettevõtluskeskkonda. Hiljutine näide sellest on valitsuse erakorralise määruse kaudu ilma sidusrühmadega konsulteerimata ja mõju hindamata selliste kaugeleulatuvate meetmete vastuvõtmine, mis mõjutavad pangandussektori toimimist, teise pensionisamba fondide valitsejaid ning energia- ja telekommunikatsiooniettevõtteid. Regulaatiivse mõju hindamine on endiselt formaalsus, samal ajal kui selle kvaliteet ja tegelik kasutus on sektorite lõikes väga erinev. Õigusaktide mõju hindamise ja poliitika kujundamise kvaliteedikontroll on üsna piiratud. Puudub jätkusuutlik poliitika järelevalve mehhanism läbipaistva aruandlussüsteemi ja järeelhindamisega. Olulised seadusandlikud algatused tehakse sageli teatavaks alles enne nende vastuvõtmist. Sidusrühmade osalemine reformide kavandamises ja rakendamises on nõrk ja tõelist dialoogi esineb harva, ehkki asjakohased institutsionaalsed struktuurid selleks on olemas. Koormavad haldusmenetlused mõjutavad eelkõige väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid. Näiteks takistavad turu edasist arengut ettevõtete asutamisel ette nähtud koormavad haldusmenetlused ning teenuseosutajatele, sealhulgas reguleeritud kutsealadele kehtestatud regulaatiivsed nõuded. Ikka veel viibib asjakohaste avaliku halduse personalihaldust käsitlevate õigusaktide vastuvõtmine. Kohustuste ja vahendite suur killustatus mõjutab osutatavate avalike teenuste ühtset taset ja kättesaadavust, eriti kohalikul tasandil. Mitmesuguste avalike teenuste riiklikud ja piirkondlikud strateegiad ei ole hästi rakendatud integreeritud meetmetena piirkondlikul ja kohalikul tasandil. Avalike teenuste rahastamine on riigis ebahütlane ega vasta sageli kohalikele vajadustele. Arvesse ei võeta selliseid tegureid nagu ühtne strateegiline lähenemisviis vastavalt teenuseliigile, olemasolevad puudujäägid ja vajadus töötada välja uusi teenuseid. Kohalike omavalitsuste tulud ei ole stabiilsed ega prognoositavad. On võetud vähe meetmeid, et parandada detsentraliseeritavate ülesannete ja rahaliste vahendite eraldamise kooskõla, et võimaldada kohalikel omavalitsustel osutada kvaliteetseid teenuseid. Kohaliku tasandi haldussuutlikkuse suurendamiseks on vaja täiendavaid meetmeid.
- (24) Riigi osalusega ettevõtetel on võtmeroll elutähtsa taristu sektorites, nagu energeetika ja raudteetransport. Tänu soodsale makromajanduslikule keskkonnale on nende majandus- ja finantstulemused hiljuti paranenud. Kuid finants- ja tegevustulemuste läbipaistvus ja avalikustamine ei ole paranenud ning äriühingu üldjuhtimise eeskirju kohaldatakse jätkuvalt üksnes vähesel määral. Konkreetseid näited hõlmavad korduvalt ajutiste juhataste ametisse nimetamist, mis ei ole seadusega kooskõlas, ja nõudeid rikkuvate äriühingute suhtes seadusjärgsete jõustamisvahendite kasutamata jätmist. Oht, et riigi osalusega ettevõtteid käsitlevaid õigusakte võidakse oluliselt leebemaks muuta, ei ole vähenenud. See tähendab 2015. ja 2016. aastal esitatud riigipõhiste soovitude põhjal tehtud edusammude tagasipööramist. Selle tulemusel on halvenenud olulised tingimused riigi vahendite tõhusa kasutamise edendamiseks ja võimalikuks on saanud moonutatud investeerimisotsuste tegemine. Mitme suure riigiettevõtte omandiõiguse üleminek uuele riiklikule arengu- ja investeerimisfondile nõuab rangete äriühingu üldjuhtimise eeskirjade põhjalikku rakendamist nii fondi kui ka selle portfelli kuuluvate äriühingute suhtes.
- (25) Eelmise aasta suundumused on seadnud kahtluse alla õigusriigi põhimõtte kehtimise Rumeenias ja süvendanud varasemat tõsist muret kohtusüsteemi reformimisel ja võitluse kõrgete ametnike korrupsiooni vastu Rumeenias saavutatud märkimisväärse edu pöördumata ja kestlikkuse pärast. Neid küsimusi jälgitakse koostöö- ja jälgimiskorra raames. Kolme õigusemõistmist käsitleva õigusakti muudatused on nüüd jõustunud ja sisaldavad mitmeid meetmeid, mis nõrgendavad kohtute sõltumatuse õiguslikke tagatisi. Need võivad kahjustada nii kohtunike ja prokuröride igapäevatöö tulemuslikkust kui ka üldsuse usaldust kohtusüsteemi vastu. Avaldatakse survet õigusasutustele ja konkreetsetele kohtunikele, muu hulgas on loodud eriprokuratuur väidetavalt kohtunike poolt toime pandud kuritegude menetlemiseks. Kriminaalseadustiku ja kriminaalmenetluse seadustiku käimasolev muutmine avaldaks negatiivset mõju kriminaaluurimiste ja kohtumenetluste tulemuslikkusele ning vähendaks ka korrupsiooni kui õigusrikkumise ulatust. Lisaks teeb muret kõrgema kohtutasandi kohtunike ametist vabastamise ja ametisse määramise protsess. Hiljutised teated osutavad, et kohtusüsteemi reformiga seotud meetmed võidakse läbi vaadata.
- (26) Komisjon jätkab Rumeenia kohtureformi ja korrupsioonivastase võitluse seiret koostöö- ja jälgimiskorra raames. Seepärast Rumeeniale suunatud riigipõhised soovitusel need valdkondi ei hõlma, kuid on olulised positiivse sotsiaalmajandusliku keskkonna arendamiseks riigis.

- (27) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitud nimetatud puudused, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Rumeenial kasutada neid vahendeid kindlaksmääratud sektorites parimal viisil, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Selle investeeringu edu tagamiseks on oluline suurendada riigi haldussuutlikkust kõnealuste vahendite haldamisel.
- (28) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Rumeenia majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta lähenemisprogrammi, 2019. aasta riikliku reformikava ja varasematel aastatel Rumeeniale esitatud soovitude järelmeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Rumeenia eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastes otsustesse liidu tasandi panuse.
- (29) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta lähenemisprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus⁽¹²⁾ kajastub eelkõige allpool esitatud soovitusel 1,
- (30) Võttes arvesse komisjoni põhjalikku analüüsi ja kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta riikliku reformikava ja 2019. aasta lähenemisprogrammi läbi vaadanud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud nõukogu soovitusel kajastuvad allpool esitatud soovitusel 1, 2, 3 ja 5. Soovitusel 1 osutatud eelarvepoliitika meetmed aitavad muu hulgas tegeleda konkurentsivõime ja välispositsiooniga seotud tasakaalustamatusega,

SOOVITAB Rumeenial võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid.

1. Tagada nõukogu 14. juuni 2019. aasta soovitusel täitmine, et korrigeerida märkimisväärne kõrvalekalle keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks nõutavast kohandamiskavast. Tagada eelarveraamistiku täielik kohaldamine. Tugevdada maksukuulekust ja maksude kogumist.
2. Tagada finantsstabiilsus ja pangandussektori kindel seisund. Tagada riikliku pensionisüsteemi jätkusuutlikkus ja teise samba pensionifondide pikaajaline elujõulisus.
3. Parandada hariduse kvaliteeti ja kaasavust, eelkõige romade ja teiste ebasoodsas olukorras olevate elanikkonnarühmade puhul. Parandada oskusi, sealhulgas digioskusi, eelkõige parandades kutsehariduse ja -õppe ning kõrghariduse vastavust tööturu vajadustele. Suurendada sotsiaalteenuste ulatust ja kvaliteeti ning viia lõpule miinimumsissetuleku reform. Parandada sotsiaaldialoogi toimimist. Tagada, et miinimumpalk kujundatakse objektiivsete kriteeriumide alusel, mis on kooskõlas töökohtade loomise ja konkurentsivõimega. Parandada tervishoiuteenuste kättesaadavust ja kulutõhusust, eelkõige suurendades ambulatoorse arstiabi osakaalu.
4. Keskenduda investeeringutega seotud majanduspoliitikas transpordile, eelkõige selle säästlikkusele, vähese CO₂-heitega energiale ja energiatõhususele, keskkonnataristule ning innovatsioonile, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Parandada suurprojektide ettevalmistamist ja prioriseerimist ning kiirendada nende rakendamist. Parandada riigihangete tõhusust ning tagada riikliku riigihankestrateegia täielik ja jätkusuutlik rakendamine.
5. Tagada, et seadusandlikud algatused ei kahjusta õiguskindlust, parandades selleks otsuste tegemise kvaliteeti ja prognoositavust, sealhulgas asjakohase sidusrühmadega konsulteerimise, tulemuslike mõjuhinnangute ja lihtsustatud haldusmenetluste kaudu. Tugevdada riigi osalusega ettevõtete üldjuhtimist.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel

eesistuja

M. LINTILÄ

⁽¹²⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 9 lõikele 2.

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Sloveenia 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Sloveenia 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

(2019/C 301/24)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. Samuti võttis komisjon 21. novembril 2018 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1176/2011 ⁽²⁾ alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles Sloveeniat ei nimetatud ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel kohta, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 21. märtsil 2019. Nõukogu võttis 9. aprillil 2019 vastu soovitusel euroala majanduspoliitika kohta ⁽³⁾ („euroala 2019. aasta soovitus“), milles esitatakse viis euroala soovitusi („euroala soovitused“).
- (2) Kuna Sloveenia rahaühik on euro ning majandus- ja rahaliidu riikide majandused on üksteisega tihedalt seotud, peaks Sloveenia tagama allpool esitatud soovitustes 1–3 kajastuva euroala 2019. aasta soovitusel täieliku ja õigeaegse täitmise. Eelkõige aitab regulatiivsete piirangute vähendamine järgida esimest euroala soovitusel, mis käsitleb vastupidavaid toote- ja teenuseturge, ning investeringutega seotud majanduspoliitikas kindlaksmääratud valdkondadele keskendumine aitab järgida teist euroala soovitusel, mis käsitleb investeringute toetamist.

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25).

⁽³⁾ ELT C 136, 12.4.2019, lk 1.

- (3) 27. veebruaril 2019 avaldati 2019. aasta aruanne Sloveenia kohta. Selles hinnati Sloveenia edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitusete (⁴) täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitusete järelemeetmeid ja Sloveenia edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel.
- (4) Sloveenia esitas 15. aprillil 2019 oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 26. aprillil 2019 oma 2019. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 (⁵) artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitusete rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatses kasutada.
- (6) Sloveenia suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa ja võlareeglit. Valitsus eeldab 2019. aasta stabiilsusprogrammis, et valitsemissektori nominaalne eelarveülejäak suureneb 2019. aastal 0,9 %-ni sisemajanduse koguproduktist (SKP) ja 2022. aastal 1,2 %-ni SKPst. Ümberarvutatud struktuursest eelarvepositsioonist nähtub, et keskpika perioodi eelarve-eesmärk, milleks on nüüd struktuurne eelarvepuudujääk 0,25 % SKPst alates 2020. aastast (2019. aasta eesmärk oli struktuurne eelarveülejäak 0,25 % SKPst), kavatsetakse saavutada 2021. aastaks (⁶). 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse jätkuvalt vähenema ja olema 2019. aastal 65,4 % SKPst ja 2022. aastal 54,7 % SKPst. Nende eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on optimistlik.
- (7) 13. juulil 2018 soovitas nõukogu Sloveenial tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude (⁷) nominaalne kasvumäär ei ületaks 2019. aastal 3,1 %, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 0,65 % SKPst. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt on oht, et 2019. aastal kaldutakse keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks soovitatud kohandamiskavast oluliselt kõrvale.
- (8) Sloveenia peaks 2020. aastal oma keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutama. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt on see kooskõlas valitsemissektori esmaste netokulude maksimaalse nominaalse kasvumääraga 4,0 %, mis vastab struktuursele kohandusele 0,5 % SKPst. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt ja eeldusel, et poliitikat ei muudeta, peaks Sloveenia olema 2020. aastal oma keskpika perioodi eelarve-eesmärgi lähedal. Seega osutab praegune hinnang sellele, et 2020. aastal on mõningase kõrvalekaldumise oht. Prognoositud valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär osutab ohule, et 2020. aastal kaldutakse nõudest mõnevõrra ning 2019. ja 2020. aasta kokkuvõttes märkimisväärselt kõrvale. Kui struktuurne eelarvepositsioon ei ole prognooside kohaselt enam keskpika perioodi eelarve-eesmärgi lähedal, tuleks edaspidiste hindamiste käigus võtta üldhinnangus arvesse võimalikku nõudest kõrvalekaldumist. Prognoositakse, et Sloveenia järgib 2019. ja 2020. aastal võlareeglit. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et 2019. aastal tuleks võtta vajalikke meetmeid ja et alates 2020. aastast peab Sloveenia olema valmis võtma lisameetmeid, et täita stabiilsuse ja kasvu pakti nõuded.

(⁴) ELT C 320, 10.9.2018, lk 103.

(⁵) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

(⁶) Tsükliiselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvutanud ühiselt kokku lepitud meetodika kohaselt.

(⁷) Valitsemissektori esmased netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis kaetakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud 4 aasta peale. Kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktide kohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekordsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja.

- (9) Rahvastiku vananemine hakkab Sloveenia tervishoiu- ja pikaajalise hoolduse süsteemi üha enam kurnama. Tervishoiusüsteemi rahastamise kord ei võimalda tulla toime kulude eeldatava kasvuga, mis kaasneb rahvastiku vananemisega. Seni ei ole Sloveenia võtnud vastu ühtki ulatuslikku meetet, et tagada riigis tervishoiu kvaliteet, kättesaadavus ja eelarve pikaajaline jätkusuutlikkus. Sloveenia aktiivsena vananemise strateegia raames koostatakse pikaajalise hoolduse seaduse eelnõu. Siiski ei ole veel selge, kuidas kavandatud meetmed parandavad hoolduse kulu-tõhusust, kättesaadavust ja kvaliteeti, kuid tervishoiusektori riigihanked peaks parema koordineerimise tulemusel kulutõhusamaks muutuma. Investeeringud tervishoiu- ja pikaajalise hoolduse struktuuridesse ja vahenditesse võivad aidata leevendada tulevikus hooldussüsteemidele avalduvat survet.
- (10) Pensionisüsteemi pikaajalise jätkusuutlikkuse ja piisavusega seotud probleemid muutuvad üha kiireloomulisemaks, sest Sloveenia rahvastik vananeb kiiremini kui enamiku teiste liikmesriikide oma. Dokumendis „Sloveenia Vabariigi pensioni- ja invaliidsuskindlustussüsteemi ajakohastamise lähtepunktid“, mille majandus- ja sotsiaalnõukogu võttis vastu 2017. aastal, nägid sotsiaalpartnerid ja eelmine valitsus ette, et reform võetakse vastu aastaks 2020, ning 2019.–2020. aasta riiklikus reformikavas mainitakse pensionisüsteemi põhjaliku reformimise võimalust, et toetada süsteemi jätkusuutlikkust keskpikas kuni pikas perspektiivis ja tagada sobival tasemel pensionid. Lisaks on selles seatud eesmärgiks pikendada tööelu ja luua paremad võimalused vanemaealiste töötajate kasutamiseks, kuid selles ei ole täpsustatud, kuidas ja millal tuleks see eesmärk saavutada. Seadusjärgse pensioniea kohandamine, nii et see kajastaks pikemat eeldatavat eluiga, ja hilisema pensionile jäämise edendamine muudaksid süsteemi jätkusuutlikumaks. Piisavate pensionide tagamine on jätkuvalt keeruline ning mõned pensionisaajad on ikka vaesuspiiril või sellest allpool. Peaaegu 70 % kõigist Sloveenia füüsilisest isikust ettevõtjatest otsustavad sotsiaalmaksete madalaima määra kasuks, mis annab neile õiguse üksnes minimaalsele vanaduspensionile. Pensionide piisavust saaks veelgi parandada, suurendades täiendavate pensioniskeemide hõlmavust, käsitledes muutuvaid karjäärivõimalusi asjakohaselt ja vähendades eakate vaesuse riski.
- (11) 2019. aastal tööhõive suurenes veelgi ja töötus vähenes. Pikaajaline töötus on aga endiselt kriisieelsest tasemest kõrgemal ja moodustab peaaegu poole kogu töötusest. Probleemid püsivad eelkõige madala kvalifikatsiooniga ja vanemaealiste töötajate puhul, kelle aktiivsuse ja tööhõive määr on liidu madalaimate hulgas. Nende osalemine täiskasvanuhariduses on väga väike. Selliste poliitikameetmete hindamine, mis julgustavad inimesi asuma tööle või minema koolitusele, näitab, et enamik olemasolevatest programmidest toimib hästi. Selle valdkonna kulutused ja programmides osalevate madala kvalifikatsiooniga ja vanemaealiste töötute arv on siiski endiselt väike. Seepärast on eriti olulised investeeringud tõhusatesse meetmetesse, millega suurendada madala kvalifikatsiooniga ja vanemaealiste töötajate tööalast konkurentsivõimet, sealhulgas ka digioskust. Vanemaealiste töötajate tööhõive määra tõstmine aitab leevendada ka pensionisüsteemile avalduvat survet. Ehkki 2013. aasta tööturureform aitas selgelt teatavatel haavatavatel rühmadel tööturule tulla, on jätkuvalt probleemiks ajutine töö. Vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste osakaal vähenes, kuid püsib vanemaealiste puhul siiski liidu keskmisest suurem.
- (12) Üha rohkemates majandussektorites on näha tööjõupuuduse märke. Tööjõupuudust näib suurendavat asjaolu, et noorte poolt õpingute käigus omandatavad oskused ja tööandjate vajavad oskused ei ole vastavuses. Koos innovatsiooni ökosüsteemide puuduliku toimimisega pärsib tööjõupuudus tööstuse ümberkujundamist aruka spetsialiseerumise strateegia prioriteetsetes valdkondades, mis on kindlaks määratud sidusrühmadega konsulteerides. Tulevase tööjõu digioskuste arendamine on majanduse vajaduste rahuldamiseks äärmiselt oluline.
- (13) On võetud või võetakse mõningaid meetmeid Sloveenias ettevõtjate rahastamisvõimaluste parandamiseks ja neile pangalaenu alternatiivide pakkumiseks. Siiski sõltuvad Sloveenia ettevõtjad oma rahastamisvajaduste katmisel tugevalt pangalaenudest ja rahavoost. Juurdepääs erakapitalile on jätkuvalt kehv. Riskikapitali pakkumine on suurenenud, ent kasv toimub väga madalalt tasemelt. Ljubljana börsi turukapitalisatsioon on väike ja jätkab kahanemist. Piiratud ja vähe arenenud kapitaliturg koos ebasoodsate raamtingimustega, sealhulgas väiksemate ettevõtete kehv finantskirjaoskus, pärsivad aktsiakapitali ja riskikapitali sissevoolu riiki. Keeruline juurdepääs kapitalile kujutab endast kasvu takistavat tegurit innovatiivsete ettevõtjate jaoks, aga ka juba toimivate ettevõtjate jaoks, kes võiksid saada kasu rahastamise muutumisest.

- (14) Sloveenia ettevõtjate tegevust häirib endiselt suur regulatiivne ja halduskoormus. Seda koormust peetakse üheks peamiseks probleemiks Sloveenias ettevõtlusega tegelemisel. See on seotud selliste probleemidega nagu load, aruandlusnõuded, maksumenetlused ja sageli pikad kohtumenetlused kaubandusajades. Ettevõtluskeskkonda mõjutab ka majandus- ja finantskuritegude eest vastutusele võtmise keerukus. Sloveenia on loonud vahendid halduskoormuse vähendamiseks, sealhulgas portaal SPOT („Slovenska poslovna točka“) ja nn üheainsa dokumendi süsteem, mille abil käsitletakse mitut kindlaks tehtut koormust. Paljud koormuse vähendamise meetmed on aga alles menetlemisel ja mõne rakendatud meetme mõju on olnud oodatust väiksem. Sloveenia on viinud ellu ka mõned reformid piiravate kutsenõuete liberaliseerimiseks. Komisjoni 2017. aasta soovitude mõnda osa, eelkõige advokaatide ja kinnisvaraagentidega seotud aspekte, ei ole aga endiselt käsitletud.
- (15) Hoolimata mõningatest edusammudest on Sloveenias riigihangete valdkonnas probleeme konkurentsi ja läbipaistvuse osas, mida näitab peamiselt läbirääkimistega hankemenetluse teel (ilma pakkumismenetluseta) sõlmitud lepingute suur määr. Kaitsemeetmed pakkujate korrupsiooni ja kokkumängu vastu, eelkõige kohalike omavalitsuste ja riigi omanduses olevate ettevõtete korraldatavates hangetes, on endiselt nõrgad. Riigihangete sõltumatus järelevalves ei ole piisavaid juriidilisi kaitsemeetmeid välise surve või sekkumise vastu, eeskätt distsiplinaarmenetluste ja riikliku revisjonikomisjoni liikmete ametissenimetamise ettepaneku puhul. Kehtestatud on tegevuskava hangetesse kaasatute professionaalsuse suurendamiseks, kuid riigihankevaldkonda on veel vähe kutseliseks muudetud. Mõne korrupsioonivastase reformi vastuvõtmine on veel pooleli, kuigi ametiasutuste hinnangul põhjustasid majanduskuriteod ja korrupsioon varasematel aastatel märkimisväärset kahju.
- (16) Kuigi Sloveenia suurima panga – Nova Ljubljanska Banka – aktsiatest on osaliselt erastatud 75 % miinus üks aktsia, on riigi osalemine majanduses, sealhulgas finantssektoris, jätkuvalt suur. Varem avaldatud erastamiskavade rakendamine on kulgenud aeglaselt. Erastamise jätkamine suurendaks pikas perspektiivis ettevõtjate elujõulisust ning vähendaks riigi rahandust ohustavaid riske ning konkurentsi ja vahendite jaotamise moonutamise riski. Lisaks aitaks börsiettevõtete aktsiate edasine müümine arendada Sloveenia kapitaliturgu.
- (17) Teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni ökosüsteemi on vaja täiustada, et muuta see täielikult toimivaks; peale selle ei ole toetusmeetmed sageli sidusad. Ettevõtlusalase koolituse ja tehnosiirde vähene toetamine ning üldisemas plaanis teadusasutuste ja ettevõtjate nõrk koostöö pärsivad innovatiivsete ettevõtete loomist ja kasvu. Sloveenias on enamiku väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate innovatsioonisuutlikkus väike ning innovatiivsete ettevõtjate osatähtsus on hoopis vähenemas ja liidu keskmisest väiksem. Riigi aeglane digitaliseerimine piirab tootlikkuse kasvu. Sloveenia ida- ja läänepiirkonna innovatsioonitulemused on erinevad, mis takistab koostööd ja võrgustike loomist. Edu, mille Sloveenia on saavutanud teadus- ja arendustegevusse tehtavate kulutuste 2020. aasta eesmärgi saavutamisel, on kadumas, kuigi suuremad investeeringud teadus- ja arendustegevusse ning innovatsiooni parandaksid riigi kasvupotentsiaali. Rahvusvaheliste üliõpilaste osakaal on Sloveenias väike kõigil keskharidusjärgse hariduse tasemetel, eelkõige doktoriõppes, samuti on endiselt piiratud teadlaste rahvusvaheline liikuvus ning liikumine teadusasutuste ja ettevõtjate vahel.
- (18) Sloveenia on seadnud riikliku energia- ja kliimakava projektis ajavahemikuks aastani 2030 eesmärgid, mis puudutavad energiataristut, energiatõhusust ja taastuvaid energiaallikaid ning mis kõik eeldavad piisavaid investee-ringuid. Sloveenia majanduse CO₂-mahukus on liidu keskmisest suurem ja taastuvate energiaallikate osatähtsus energia tootmises tervikuna püsib muutumatuna. Kui jätta kõrvale puit ja hüdroenergia, siis muud taastuvad energiaallikad arenevad eriti aeglaselt. Lõppenergia kogutarbimine on Sloveenias tööstuses ning teenuste- ja eluase-mesektoris liidu keskmisest suurem. Peale selle on olemasolevad energia salvestamise võimalused vähe arenenud, mistõttu ei rahulda need vajadusi, mis tulenevad integreerimata kohalikust taastuvenegia tootmisest.

- (19) Transpordist on saanud suurim CO₂-heite allikas: selle osatähtsus koguheitest on liidu keskmisest transpordisektori näitajast suurem. Asjaoluga, et Sloveenia sõltub tugevalt maanteetranspordist, kaasnevad suur energia- ja CO₂-mahukus, õhusaaste ja liiklusõnnetused. Raudteetaristu, vähese CO₂-heitega energia ja säästva transpordi valdkonnas üldisemalt on parandusteks veel palju ruumi ning need aitaks kõnealust negatiivset mõju vähendada. Loodusvarade puhul on jätkuvalt olulisi investeerimislünki, mis takistavad kestlikuma arengu mudelini jõudmist. Sloveenia majandus sõltub looduskeskkonnast, mis aga halveneb. Suur sõltuvus imporditud toorainest koos madalate ringlussevõtu määradega pärsib üleminekut ringmajandusele. Asulareovee sektori süsteemi olukord, sealhulgas reovee kogumise ja puhastamise taristu, ei vasta täielikult liidu nõuetele. Olulised osad Sloveenia majandusest on loodusõnnetuste, eelkõige üleujutuste suhtes haavatavad.
- (20) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitud nimetatud puudused, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Sloveenial kõnealuseid vahendeid asjaomaste sektorite puhul võimalikult hästi kasutada, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Selle investeeringu edu tagamiseks on oluline suurendada riigi haldussuutlikkust kõnealuste vahendite haldamisel.
- (21) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Sloveenia majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta stabiilsusprogrammi, 2019. aasta riiklikku reformikava ja varasematel aastatel Sloveeniale esitatud soovitude järelmeetmeid. Lisaks nende asjakohasusele Sloveenia eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast võttis komisjon arvesse ka nende vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele. See kajastab vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastes otsustes liidu tasandi panuse.
- (22) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamuse⁽⁸⁾ kajastub eelkõige allpool esitatud soovitusel 1,

SOOVITAB Sloveenial võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid:

1. Saavutada keskpika perioodi eelarve-eesmärk 2020. aastal. Võtta vastu ja viia ellu tervishoiu- ja pikaajalise hoolduse reformid, mis tagavad kvaliteedi, kättesaadavuse ja eelarve pikaajalise jätkusuutlikkuse. Tagada pensionisüsteemi pikaajaline jätkusuutlikkus ja piisavus, muu hulgas kohandades seadusjärgset pensioniiga, piirates ennetähtaegselt pensionile jäämist ja muul viisil varajast tööturul kõrvale jäämist. Suurendada madala kvalifikatsiooniga ja vanemaealiste töötajate tööalast konkurentsivõimet, viies haridus- ja koolitussüsteemi tööturu vajadustega rohkem vastavusse ning parandades elukestvat õpet ja aktiveerimismeetmeid, muu hulgas suurema digikirjaoskuse kaudu.
2. Toetada aktsiaturgude arengut. Parandada ettevõtluskeskkonda regulatiivsete piirangute ja halduskoormuse vähendamise kaudu. Suurendada konkurentsi, kutseliseks muutmist ja sõltumatut järelevalvet riigihangete valdkonnas. Viia erastamine olemasolevate kavadega kooskõlas lõpule.
3. Keskenduda investeeringutega seotud majanduspoliitika teadusuuringutele ja innovatsioonile, üleminekule vähese CO₂-heitega majandusele ja energiasüsteemi ümberkujundamisele, säästvale transpordile, eelkõige raudteetranspordile, ja keskkonnataristule, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

⁽⁸⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Slovakkia 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Slovakkia 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

(2019/C 301/25)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. Samuti võttis komisjon 21. novembril 2018 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1176/2011 ⁽²⁾ alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles Slovakkia ei nimetatud ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 21. märtsil 2019. Nõukogu võttis 9. aprillil 2019 vastu soovituse euroala majanduspoliitika kohta ⁽³⁾ („euroala 2019. aasta soovitus“), milles esitatakse viis euroala soovitusi („euroala soovitused“).

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25).

⁽³⁾ ELT C 136, 12.4.2019, lk 1.

- (2) Kuna Slovakkia rahahüük on euro ning majandus- ja rahaliidu riikide majandused on üksteisega tihedalt seotud, peaks Slovakkia tagama allpool esitatud soovitus 2–4 kajastuva euroala 2019. aasta soovitus täieliku ja õigeaegse täitmise. Eelkõige aitavad korrupsiooni vastu võitlemise ja kohtusüsteemi täiustamise meetmed järgida esimest euroala soovitus, mis käsitleb institutsioonide kvaliteeti; investeeringutega seotud majanduspoliitikas kindlaksmääratud valdkondadele keskendumine aitab järgida teist euroala soovitus, mis käsitleb investeeringute toetamist, ning oskuste parandamise meetmed aitavad järgida kolmandat euroala soovitus, mis käsitleb tööturu toimimist.
- (3) 27. veebruaril 2019 avaldati 2019. aasta aruanne Slovakkia kohta. Selles hinnati Slovakkia edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitus⁽⁴⁾ täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitus⁽⁵⁾ järelemeetmeid ja Slovakkia edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel.
- (4) Slovakkia esitas 25. aprillil 2019 oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 2019. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽⁵⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitus⁽⁶⁾ rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (6) Slovakkia suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa. 2019. aasta stabiilsusprogrammis eeldab valitsus, et valitsemissektori nominaalne eelarvepositsioon paraneb: kui 2018. aastal oli eelarvepuudujääk 0,7 % sisemajanduse koguproduktist (SKP), siis 2019. aastal jõuab eelarve tasakaalu, mis püsib aastani 2022. Ümberarvutatud struktuurset eelarvepositsioonist⁽⁶⁾ nähtub, et keskpika perioodi eelarve-eesmärk, milleks on nüüd struktuurne eelarvepuudujääk 1 % SKPst alates 2020. aastast (2019. aasta eesmärk oli struktuurne eelarvepuudujääk 0,5 % SKPst), kavatsetakse saavutada 2020. aastal. 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse järk-järgult vähenema 47,5 %-lt 2019. aastal 44,4 %-le 2022. aastaks. Nende eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav. Meetmeid, mida on vaja kavandatud eelarvepuudujäägi eesmärkide saavutamiseks alates 2019. aastast, ei ole aga piisavalt täpsustatud. Eelarve täitmise prognoositavust vähendab asjaolu, et eelarve sisaldab üldist kulukategooriat ehk nn eelarvereservi (kokku 0,7 % SKPst).
- (7) 13. juulil 2018 soovitas nõukogu Slovakkial tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude⁽⁷⁾ nominaalne kasvumäär ei ületaks 2019. aastal 4,1 %, mis vastab aastasele struktuursete kohandusele 0,5 % SKPst. Pidades silmas komisjoni 2018. aasta sügisprognoosi, mille põhjal pidi eelarvepositsioon olema 2019. aastal keskpika perioodi eesmärgile lähemal, ja kooskõlas nõutava kohanduse korrigeerimise eeskirjadega, ei tohiks valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ületada 4,6 %, mis vastab 2019. aastal aastasele struktuursete kohandusele 0,3 %. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt on oht, et 2018. ja 2019. aasta kokkuvõttes kaldutakse soovitatud eelarvekohandusest oluliselt kõrvale.

⁽⁴⁾ ELT C 320, 10.9.2018, lk 107.

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁽⁶⁾ Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvanud ühiselt kokku lepitud meetodika kohaselt.

⁽⁷⁾ Valitsemissektori esmased netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis kaetakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud nelja aasta peale. Kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktide kohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekordsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja.

- (8) Slovakkia peaks 2020. aastal oma keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutama. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt ja eeldusel, et poliitikat ei muudeta, on see kooskõlas valitsemissektori esmaste netokulude maksimaalse nominaalse kasvumääraga 4,6 %, mis vastab struktuursele kohandusele 0,3 % SKPst. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt ja eeldusel, et poliitikat ei muudeta, on oht, et 2019. ja 2020. aasta kokkuvõttes kaldutakse sellest nõudest märkimisväärselt kõrvale. Prognoositakse, et Slovakkia järgib 2019. ja 2020. aastal võlareeglit. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et alates 2019. aastast tuleks võtta stabiilsuse ja kasvu pakti nõuete täitmiseks vajalikke meetmeid.
- (9) Slovakkia riigi rahanduse jätkusuutlikkust ohustavad pikas perspektiivis keskmised riskid. Selleks et stabiliseerida pikas perspektiivis valitsemissektori võla suhe SKPsse, oleks komisjoni 2018. aasta riigi rahanduse jätkusuutlikkuse aruande kohaselt vaja muutumatu poliitika korral struktuurse esmase eelarvepositsiooni kumulatiivset paranemist mahus 2,5 protsendipunkti SKPst. Selle põhjus on pensioni- ja tervishoiukulude prognoositud kasv, mis suurendab vananemisega seotud kulusid (panus kokku 1,8 protsendipunkti SKPst). Kuna sündimus on Slovakkias väike ja eeldatav eluiga peaks veelgi pikenema, prognoositakse, et vanadussõltuvusmäär (vanemaealised võrreldes majanduslikult aktiivse rahvastikuga ehk töötavate või õppivate inimeste osaga) kasvab 2060. aastaks peaaegu kolmekordseks. 2016. aastal oli iga kümne töötava inimese kohta ainult ligikaudu kolm mitteaktiivset üle 65aastast, kuid see näitaja peaks kasvama ja 2060. aastaks peaks neid olema iga kümne töötava inimese kohta rohkem kui seitse (majanduslik vanadussõltuvusmäär). Pensionisüsteemi pikaajalist jätkusuutlikkust oli järk-järgult parandanud pensioniea automaatne kohandamine vastavalt eeldatavale elueale. Seda peeti oluliseks vahendiks, millega tagada põlvkondadevaheline õiglus ja pikaajaline jätkusuutlikkus. Mure pensionisüsteemide eelarve pikaajalise jätkusuutlikkuse pärast kasvas pärast seda, kui parlament võttis 28. märtsil 2019 vastu põhiseaduse muudatuse, millega nähakse ette pensioniea ülempiirid (meeste ja lasteta naiste puhul 64 aastat, lastega naiste puhul arvatakse sellest kolme esimese lapse puhul iga lapse eest maha pool aastat), mis tähendab, et automaatset kohandamist vastavalt eeldatavale elueale pärast ülempiiri saavutamist enam ei kohaldata. Slovakkia eelarvenõukogu arvates kaasneb ülempiiridega täiendav kulude kasv 1,6 % SKPst ning kulud kasvavad seega 2016. aasta 8,6 %-lt 2070. aastal 11,4 %-le (2018. aasta rahvastiku vananemise aruandes prognoositi kasvu 9,8 %-le). See suurendab märkimisväärselt jätkusuutlikkusega seotud riske. Ühtki tasakaalustavat meetet ei ole praeguseks esitatud ning mõju vanemaealiste sissetulekule ja vaesusele ei ole arvatud.
- (10) Võitluses maksudest kõrvalehoidumise vastu on tehtud mõningaid edusamme, kuid maksukuulekusega on endiselt probleeme ja käibemaksukohustuse täitmise lõhe oli liidu 2016. aasta keskmisest üle kahe korra suurem. Kolmanda tegevuskava alusel kavandatud meetmed peaksid andma positiivseid tulemusi, kuid mõni meede ootab alles rakendamist. Näiteks vähendab elektrooniliste maksudeklaratsioonide kasutuselevõtt tõenäoliselt maksumaksjate halduskoormust, kuid kui kõiki kavandatud meetmeid ei õnnestu rakendada, võib see üldist mõju vähendada. Poliitikameetmete struktureeritud raamistik võib samal ajal aidata piirata maksuseadustiku sagedast muutmist ja soodustada selle lihtsustamist. Võrreldes teiste liikmesriikidega kasutatakse keskkonna- ja omandimaksude tulupotentsiaali liiga vähe.
- (11) Tööturu positiivne areng jätkub: tööhõive kasvab ja töötus on rekordiliselt madalal tasemel. Pikaajaliste töötute tegevuskava elluviimisel on jõudsalt edasi liigutud ja see on aidanud vähendada pikaajaliste töötute arvu kahe aasta jooksul ühe kolmandiku võrra. Pikaajalise töötuse määr on sellest hoolimata jätkuvalt üle liidu keskmise, eelkõige madala kvalifikatsiooniga töötajate, noorte inimeste ja romade hulgas. Kuigi töötuse määrad on langemas, on suureks probleemiks saanud oskustööjõupuudus. Tööturul on endiselt suured piirkondlikud erinevused: töötus on suurem kolmes Ida-Slovakkias asuvas regioonis, riigi lääneosas valitseb aga tööjõupuudus. Tööandjate ja ametiühingute suutlikkust on vaja jätkuvalt suurendada, et edendada nende aktiivsemat tegutsemist.
- (12) Tööalase konkurentsivõime suurendamise meetmete valik ja tulemuslikkus on piiratud. Koolitus- ja ümberõppeprogramme on tugevdatud, kuid need ei ole ikka piisavad ega täielikult suunatud pikaajalistele töötutele ja ebasoodsas olukorras olevatele elanikkonnarühmadele. Haridussüsteem ei toeta piisavalt sotsiaal-majanduslikku arengut ja on kõigil tasemetel alarahastatud. Kiiresti tuleb lahendada probleemid, mis on seotud haridustulemuste kehvaga kvaliteediga, romade osalemisega kaasavas tavahariduses juba alates varasest lapsepõlvest ning ebasoodsa sotsiaal-majandusliku taustaga õpilaste tulemusliku integreerimisega haridus- ja koolitussüsteemi (arvestades, et haridussüsteemist varakult lahkunud noorte määr tõuseb). Haridustulemused ja põhioskuste tase on rahvusvahelises võrdluses endiselt nõrgad ning tugevalt mõjutatud õpilaste sotsiaal-majanduslikust taustast. Selle tagamine, et

Slovakkia elanikel oleksid muutuva majanduse ja ühiskonna tingimustes paremad oskused, on probleem. Kuigi õpetajate palk on kavas kuni 2020. aastani järk-järgult tõsta, ei ole õpetajaamet endiselt atraktiivne ja õpetajate puudus suureneb. Lisaks on õpetajate põhikoolituse kvaliteet ja asjakohasus ning kutsealase enesearendamise võimalused piiratud. Praegused meetmed võrdsete võimaluste ja kaasava hariduse edendamiseks ei ole seni ootusi täitnud ning roma päritolu õpilaste segregatsiooni kaotamisel ei ole tegelikke edusamme tehtud. Valitsus on võtnud vastu haridust ja laste kasvatamist käsitleva riikliku reformikava 2018–2027, esimese tegevuskava (2018–2019) (koos hinnangulise eelarvega) ja uue õigusakti kõrghariduses kvaliteedi tagamise kohta. On väga oluline, et need meetmed rakendataks tulemuslikult ja et neid jälgitaks, et kontrollida, kas nad annavad oodatud tulemusi.

- (13) Naiste madal tööhõive määr kajastab asjaolu, et mehed kasutavad pikka vanemapuhkust harva, ning seda suurendab veelgi see, et juurdepääs taskukohastele lastehoiuteenustele ja pikaajalisele hooldusele on piiratud ja nende kättesaadavus kehv. Üldine lastehoiuasutustes käimise määr on äärmiselt väike eelkõige alla kolmeaastaste laste seas. Valitsus võttis vastu uue 2020. aastal jõustuva otsuse, mille kohaselt on alusharidus ja lastehoid kohustuslik alates viiendast eluaastast. Vaja on aga uusi investeeringuid ning laste käimist lastehoiu- ja koolieelsetes asutustes tuleb edendada.
- (14) Vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste osakaal on liidu keskmisest väiksem, kuid mitmes Lõuna- ja Ida-Slovakkia regioonis on see siiski keskmisest tunduvalt suurem. Juurdepääs kvaliteetsele ja kaasavale haridusele on märkimisväärne probleem seal, kus piirkondlikud erinevused väljenduvad eriti suure haridussüsteemist varakult lahkunud noorte määras. Muud probleemid on seotud ebasoodsas olukorras olevate elanikkonnarühmade, eelkõige romade, aga ka puudega inimeste, kodutute ja eluaseme kättesaadavusega seotud tõrjutuse all kannatavate inimeste juurdepääsuga tervishoiule, pikaajalisele hooldusele, munitsipaalaluruumidele ja muudele esmatähtsatele teenustele. Nende rühmade sotsiaalse kaasatuse edendamiseks on väga oluline integreeritud lähenemisviis.
- (15) Tervishoiusüsteemi kulutasuvust parandavad reformid on hoogustumas, kuigi nende elluviimise ulatus on olnud ravivaldkonniti erinev. Tervishoiukulude läbivaatamise kontekstis rakendatud poliitikameetmed andsid mõningaid positiivseid tulemusi, eelkõige hulk kulude piiramise meetmeid ravimite ja meditsiiniseadmete puhul. Tõhusust on siiski võimalik veelgi parandada ja pakkuda soodsamat ravi, kui vahendid ravivaldkondade vahel strateegiliselt ümber jagada. Tervishoiuteenuste osutamine sõltub endiselt liiga palju haiglatest, mille võlad kasvavad jätkuvalt regulaarsetest võlakergendusmeetmetest hoolimata ja millel on raskusi tõhususe ja ravi kvaliteedi parandamiseks vajalike investeeringute rahastamisel. Välditava haiglateenuste kasutamise vähendamisel on peamine esmatasandi tervishoiu parandamine, kuid perearstide väike arv ja nende pakutavate teenuste piiratus takistavad tervishoiusüsteemi tõhususe suurendamist. Valitsus on alustanud tervishoiutöötajate puuduse vähendamise meetmete võtmist, kuid on oluline, et need oleksid kooskõlas pikemaajalise strateegiaga, mille eesmärk on detsentraliseerida järk-järgult teenused ja eraldada need aktiivravist ning tugevdada esmatasandi tervishoidu ja ennetavaid teenuseid.
- (16) Killustunud teadussüsteem kahjustab avaliku sektori poolt teadus- ja arendustegevusse tehtavate investeeringute tulemuslikkust teadusuuringute kvaliteedi tõstmisel ja ei tõmba ligi erasektori vahendeid. Teadus- ja innovatsioonipoliitikat kahjustab ebaefektiivne koordineerimine ministeeriumide ja muude üksuste vahel, millega kaasneb oluliste reformide viibimine ja ebaõnnestumine. Mitteoptimaalne Slovakkia Teaduste Akadeemia ümberkujundamise protsess tekitas muret selle asutuse tegevuse jätkumise pärast, mistõttu kukkus kogu protsess läbi. Suunatud meetmete puudumine või ebaõnnestumine ning teadusasutuste vähene kaasatus ja piiratud teadussuutlikkus soodustavad kõik seda, et erasektori kulutused teadus- ja arendustegevusele on väikesed. Ettevõtjate teadus- ja arendustegevuse tase on kokkuvõttes üks liidu madalaimaid ja selles keskendutakse kesktaseme/kõrgtehnoloogilisele tootmisele, kus valitsevad hargmaised ettevõtjad. Teadmussiirde stimuleerimise, tööstuses innovatsioonisuutlikkuse suurendamise ning ettevõtjate ja teadusasutuste koostöö parandamise meetmed edenevad aeglaselt.

- (17) Slovakkia tootlikkuse suurendamiseks ja lähenemisprotsessi jätkamiseks tuleb teha pidevaid investeeringuid digi- ja transporditaristusse ja energiatõhususse. Lairiba baaspüsivõrgu ja 4G leviala on vaja suurendada ning ülikiire lairibaühenduse kasutuselevõttu tuleb parandada. Investeeringud energiatõhususse, eelkõige hoonesektoris, ja keskkonnatehnoloogia võivad olla keskkonnasäästliku majanduskasvu allikateks ja aitavad hoida piiratud keskkonnanressursse. Selleks et vähem arenenud piirkonnad saaksid järele jõuda ja muutuda teadmispõhisemaks, konkurentsivõimelisemaks ja tootikumaks, on vaja rohkem strateegilisi investeeringuid, et kõrvaldada taristu puudused ja parandada transpordivõrke. Slovakkia on üleeuroopalisse transpordivõrku kuuluva maantee- ja raudteepõhivõrgu (nagu Reini-Doonau koridor) väljaehitamisel maha jäänud. Transpordivõrgu puudused võib kõrvaldada, parandades olemasolevate avalike ja linnatranspordivõrkude ühendatust, mitmeliigilisust ja koostalitlust ning edendades säästvaid transpordiliike.
- (18) Suur haldus- ja regulatiivne koormus võib avaldada negatiivset mõju investeeringutele ja innovatsioonile, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) puhul. Valitsuse jõupingutustest hoolimata ei vähendata halduskoormust piisavalt ja ettevõtluskeskkond on Slovakkias muude riikidega võrreldes maha jäämas. Ettevõtjate jaoks on probleemiks õigusaktide kvaliteet ja prognoositavuse puudumine. Nende probleemide lahendamiseks tuleks rakendada täielikult Slovakkia parema õigusloome strateegia (RIA2020) ning tugevdada parema õigusloome keskust ja analüüsisuutlikkust riigi administratsioonis. Kutsealaste teenuste sektor on Slovakkias endiselt väga reguleeritud. Reguleerimisest tulenevate piirangute näitaja on suurem kui liidu kaalutud keskmine juristide, patendivolinike, ehitusinseneride, arhitektide, raamatupidajate, giidide ja kinnisvaramaaklerite puhul.
- (19) Valitsus reformib olulisel määral riigihanketavasid, kujundades ümber õigusraamisikku, et lihtsustada menetlusi ja vähendada tehingu maksumust. On hea, et keskendutakse taas riigihankevaldkonna kutseliseks muutmisele, kuid üldine kasu avaldub aeglaselt. Kuna puudub usaldus avaliku sektori asutuste vastu, peavad avaliku sektori hankijad tegema suuremaid jõupingutusi, et taastada ettevõtjate, meedia ja üldsuse usaldus. See takistab väga vajalike uute tavade kehtestamist. Tuleb tõhustada jõupingutusi kvaliteedikriteeriumide kasutamise suurendamiseks, et saavutada majanduslikult soodsam tulemus ja parandada riigihangete strateegilist kasutamist.
- (20) Avalikus halduses on Slovakkias endiselt ebatõhusust ja kitsaskohti, mis on tingitud eelkõige valitsusasutuste ebaefektiivsest koostööst. Suutlikkuse ja strateegilise planeerimise puudumine ning halduslikud puudujäägid takistavad Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide sujuvat kasutamist. Selle tulemusel jäi Slovakkia ilma 120 miljonist eurost perioodi 2014–2020 vahenditest ning vahendite eraldamine lõplikele toetusesaajatele on madalal tasemel. Lisaks tõi Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest rahastatud projektide mitteoptimaalne ettevalmistamine kaasa investeeringute hilinemise ja riigihankemenetluste lühikesed tähtajad, mis suurendas õigusnormide rikkumise riski.
- (21) Jätakuvalt on probleemiks korruptsioon ja kõrgetasemeliste korruptsioonijuhtumite eest süüdistuse esitamine on olnud piiratud. Korruptsiooni vastu võitlemiseks tehtavaid jõupingutusi kahjustavad organisatsioonilised ja menetluslikud puudused politsei ja prokuröri tasandil ning korruptsioonist teatajate nõrk kaitse. Jätakuvalt esineb probleeme kohtusüsteemi tulemuslikkuse ja sõltumatuse suurendamisel. Kuigi tõhusust ja kvaliteeti on mõningal määral parandatud, püsib jätakuvalt mure kohtute sõltumatuse pärast ja hilinemised konstitutsioonikohtu kohtunike ametisse nimetamisel võivad mõjutada kohtusüsteemi toimimist.
- (22) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitud nimetatud puudused, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Slovakkial kõnealuseid vahendeid asjaomaste sektorite puhul võimalikult hästi kasutada, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Selle investeeringu edu tagamiseks on oluline suurendada Slovakkia haldussuutlikkust kõnealuste vahendite haldamisel.

- (23) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Slovakkia majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta stabiilsusprogrammi, 2019. aasta riiklikku reformikava ja varasematel aastatel Slovakkiale esitatud soovitude järelmeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Slovakkia eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastes otsustesse liidu tasandi panuse.
- (24) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus⁽⁸⁾ kajastub eelkõige allpool esitatud soovitus 1,

SOOVITAB Slovakkial võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid:

1. Saavutada keskpika perioodi eelarve-eesmärk 2020. aastal. Kaitsta riigi rahanduse pikaajalist jätkusuutlikkust, eelkõige tervishoiu ja pensionisüsteemide oma.
2. Parandada igal tasemel hariduse kvaliteeti ja kaasavust ning edendada oskusi kooskõlas tööturu vajadustega. Parandada juurdepääsu taskukohastele ja kvaliteetsetele lastehoiuteenustele ja pikaajalisele hooldusele. Edendada ebasoodsas olukorras olevate elanikkonnarühmade, eelkõige romade integreerimist.
3. Keskenduda investeeringutega seotud majanduspoliitikas tervishoiule, teadusuuringutele ja innovatsioonile, transpordile, eelkõige selle säästlikkusele, digitaristule, energiatõhususele, VKEde konkurentsivõimele ning munitsipaalaluruumidele, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi. Suurendada riigihangetes kvaliteedi- ja olelusringi maksumuse kriteeriumide kasutamist.
4. Parandada jätkuvalt kohtusüsteemi tulemuslikkust, keskendudes selle sõltumatuse tugevdamisele, muu hulgas kohtunike ametisse nimetamisel. Suurendada jõupingutusi korruptsiooni avastamiseks ja selle eest stüüdistuse esitamiseks, eelkõige ulatuslike korruptsioonijuhtumite puhul.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

⁽⁸⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Soome 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Soome 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohta**

(2019/C 301/26)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. Samuti võttis komisjon 21. novembril 2018 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1176/2011 ⁽²⁾ alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles Soomet ei nimetatud ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel kohta, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 21. märtsil 2019. Nõukogu võttis 9. aprillil 2019 vastu soovitusel euroala majanduspoliitika kohta ⁽³⁾ („euroala 2019. aasta soovitus“), milles esitatakse viis euroala soovitusel („euroala soovitusel“).

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25).

⁽³⁾ ELT C 136, 12.4.2019, lk 1.

- (2) Kuna Soome rahahüük on euro ning majandus- ja rahaliidu riikide majandused on üksteisega tihedalt seotud, peaks Soome tagama allpool esitatud soovitus 3 ja 4 kajastuva euroala 2019. aasta soovitusel täieliku ja õigeaegse täitmise. Eelkõige aitab investeeringutega seotud majanduspoliitika kindlaksmääratud valdkondadele keskendumine järgida teist euroala soovitust, mis käsitleb investeeringute toetamist, ning meetmed kodumajapidamiste võlakoorumuse piiramiseks aitavad järgida neljandat euroala soovitust, mis käsitleb erasektori võla vähendamist.
- (3) 27. veebruaril 2019 avaldati 2019. aasta aruanne Soome kohta. Selles hinnati Soome edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitus 4⁽⁴⁾ täitmisel ja strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel ning varasematel aastatel esitatud soovitus 4 järelemeetmeid.
- (4) 4. aprillil 2019 esitas Soome oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 2019. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽⁵⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitus 4 rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (6) Soome suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa. 2019. aasta stabiilsusprogrammis, mille eelmine valitsus esitas vahetult enne aprillis toimunud üldvalimisi ja mis põhineb eeldusel, et poliitikat ei muudeta, eeldatakse, et valitsemissektori nominaalne eelarvepositsioon on 2019. aastal $-0,3\%$ sisemajanduse koguproduktist (SKP), mis on suurem näitaja kui 2018. aasta $-0,7\%$ SKPst. Valitsuse prognoosi kohaselt paraneb eelarvepositsioon 2020. aastal veelgi ja jõuab 0% -ni, kuid seejärel halveneb taas, olles 2021. aastal $-0,1\%$ ja 2022. aastal $-0,3\%$. Ümberarvutatud struktuurset eelarvepositsioonist⁽⁶⁾ nähtub, et keskpika perioodi eelarve-eesmärki, milleks on struktuurne eelarvepuudujääk $0,5\%$ SKPst, prognooside kohaselt programmiperioodil jätkuvalt ületatakse, eeldusel et poliitikat ei muudeta, võttes arvesse 2019. aastal lubatud ajutisi kõrvalekaldeid, mis on seotud struktuurireformide elluviimisega. Valitsemissektori võla suhe SKPsse, mis saavutas 2015. aastal kõrgeima taseme ($63,4\%$), langes 2018. aastal $58,9\%$ -le. 2019. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt võla suhtarvu vähenemine jätkub ja 2021. aastal peaks see näitaja olema $57,4\%$ SKPst. 2022. aastal peaks see uuesti kasvama ja jõudma $57,7\%$ -ni SKPst. Nende eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium näib üldjoontes usutav. Peamised eelarveprognoosi ohustavad riskid tulenevad võimalikest oodatust suurematest vananemisega seotud kuludest ja suuremast inflatsioonist.
- (7) 13. juulil 2018 esitas nõukogu Soomele soovitus saavutada 2019. aastal keskpika perioodi eelarve-eesmärki, võttes arvesse lubatud ajutisi kõrvalekaldeid, mis on seotud struktuurireformide elluviimisega. Selleks ei tohi valitsemissektori esmaste netokulude⁽⁷⁾ nominaalne kasvumäär 2019. aastal ületada $2,9\%$, mis vastab struktuurse eelarvepositsiooni lubatud halvenemisele $0,2\%$ SKPst. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt peaks Soome olema 2019. aastal oma keskpika perioodi eelarve-eesmärgi juures, võttes arvesse lubatud kõrvalekaldeid, mis on seotud struktuurireformi klausliga.

⁽⁴⁾ ELT C 320, 10.9.2018, lk 112.

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁽⁶⁾ Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvutanud ühiselt kokku lepitud meetodika kohaselt.

⁽⁷⁾ Valitsemissektori esmased netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis kaetakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud nelja aasta peale. Kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktide kohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekordsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja.

- (8) Võttes arvesse, et Soome prognoositav SKP lõhe on 0,8 %, ei tohiks valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär 2020. aastal ületada 1,9 %, mis vastab struktuursele kohandusele 0,5 % SKPst, mis tuleneb stabiilsuse ja kasvu pakti raames ühiselt kokku lepitud eelarvekohanduste maatriksist. Muutumatu poliitika korral on Soomes komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt 2020. aastal mõningase kõrvalekaldumise oht. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et Soome ilmselt täidab 2019. aastal stabiilsuse ja kasvu pakti nõuded ning peab olema valmis võtma uusi meetmeid stabiilsuse ja kasvu pakti nõuete täitmise tagamiseks 2020. aastal.
- (9) Rahvastiku vananemise ja tööjõu vähenemise tõttu peaksid kulutused pensionidele, tervishoiule ja eelkõige sotsiaalhoolekandele (pikaajaline hooldus) eelolevatel kümnenditel kasvama. 2018. aasta riigi rahanduse jätkusuutlikkuse aruande kohaselt eeldaks vananemisega seotud kulude prognoositud kasv eelarve konsolideerimist mahus 2 % SKPst, et stabiliseerida pikas perspektiivis valitsemissektori võla suhe SKPsse. 8. märtsil 2019 peatati valitsuse tagasiastumise tõttu piirkondliku valitsuse ning tervishoiu- ja sotsiaalteenuste reformi ettevalmistamine, mis oli nähtud ette kõnealuste probleemide lahendamiseks, võrdse kättesaadavuse tagamiseks ja ooteagade lühendamiseks. Inimeste endi hinnangul täitmata ravivajaduse määr on Soomes jätkuvalt liidu keskmisest kõrgem. Pikkade ootejärjekordade tõttu on eelkõige mittetöötavatel inimestel keeruline vajalikele meditsiiniteenustele juurde pääseda.
- (10) Soome tööturg on tööealise rahvastiku kahanemise ja vabade töökohtade arvu kasvu tingimustes pingestumas. Aktiivsuse ja tööhõive määrad on Soomes madalamad kui teistes Põhjamaades ning struktuurne töötus oli 2018. aastal 7 %. See kajastab osaliselt mitteaktiivsus- ja töötuslõkse, mis takistavad tööjõu paremat kasutamist. Üks tegur, mis takistab inimeste naasmist tööturule, on keeruline sotsiaalkindlustussüsteem ja eri liiki toetuste kombineerimine. Toetuste saamise võimalus kaob kiiresti sissetuleku suurenedes, mis tekitab võimaluse, et tööleasumine ei pruugi olla rahaliselt piisavalt tasuv. Ebakindlus toetuste taseme ja ennistamiseks kuluva aja suhtes vähendab huvi lühiajalise või osalise tööajaga töötamise vastu. Kodanikupalga eksperiment, mille esialgsed tulemused avaldati 2019. aasta veebruaris, annab mõningat teavet sotsiaalkindlustussüsteemi läbivaatamiseks, et toetusi tulemuslikumalt sissetulekuga kombineerida.
- (11) Investeerimine eelkõige tööturust kõige kaugemate rühmade aktiivsesse kaasamise on vajalik, et suurendada tööjõus osalemise määra praegu, mil aktiivsuse ja tööhõive määrad on kriisieelse taseme lähedal. Põhjalikud reformid, mille eesmärk on suurendada tööturul osalemist, võivad tekitada mõnedele rühmadele tööturul paremaid võimalusi. See käib rändetaustaga inimeste, sünnitamiseas naiste, madala kvalifikatsiooniga meeste, osalise töövõimega inimeste ja puudega inimeste kohta. Mõningate töötutele ja mitteaktiivsetele mõeldud teenustega tegelevad erinevad ametiasutused ja teenuseosutajad. Selleks et aidata viia kõnealused rühmad tööturule ja aidata neil sinna jääda, on vaja kohandatud ja integreeritud aktiveerimis- ja rehabilitatsiooniteenuseid ja -meetmeid. Soolist tööhõive- ja palgalõhet soodustavad naiste pikaajalise hoolduse kohustused. Valitsus algatas protsessi perepuhkuse reformimiseks, kuid ei viinud seda lõpule.
- (12) Ajal, mil toimuvad demograafilised ja tehnoloogilised muutused, on Soomes jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu soodustamiseks oluline tagada tööjõupakkumine. Investeerimine oskustesse, eelkõige sellistesse, mis on tööturu jaoks olulised, aitaks lahendada majanduse struktuurilistest muutustest tingitud probleeme. Tehnoloogilised muutused eeldavad tööjõule täiendus- ja ümberõppe võimaldamist paindlike õppimisvõimaluste kaudu, muu hulgas keskendudes täiskasvanuõppele, -haridusele ja -koolitusele. See peaks suurendama tööalast liikuvust, vähendama oskuste mittevastavust tööturu vajadustele ja aitama rahuldada tööturu tulevase vajadusi.
- (13) On oht, et Soome ei täida 2020. aasta olmejäätmete ringlussevõtu eesmärki, milleks on 50 %. Olmejäätmeid põletatakse üha rohkem (2017. aastal 60 % võrreldes 55 %-ga 2016. aastal).

- (14) Avaliku sektori kulutused teadus- ja arendustegevusele on praegu stabiliseerumas, kuid erasektori investeeringud teadus- ja arendustegevusse kahanesid Soomes liikmesriikide hulgas pärast 2009. aastat kõige järsemalt. Kuigi makromajanduslik olukord on viimastel aastatel paranenud, ei ole erasektori investeeringud teadus- ja arendustegevusse veel taastunud. Teadus- ja arendustegevusse tehtavate investeeringute suurem maht on peamine tegur, mis võimaldab struktuurilisi muutusi, et edendada majanduse teadmistemahukaid sektoreid ja tugevdada pikaajalist kasvupotentsiaali. Lisaks on kõrgharidusasutuste ja ettevõtlussektori koostöö jätkuvalt üks peamisi kitsaskohti innovatsiooni stimuleerimisel ja uuenduste turule toomisel.
- (15) Riik on hõreda asustusega ja transpordi kitsaskohad võivad takistada kolimist töökoha leidmise eesmärgil. Strateegilised investeeringud transporditaristusse võivad parandada tööjõu liikuvust ja seega tööturu toimimist. Kuna transpordikuludel on Soomes muude liikmesriikidega võrreldes suhteliselt suur mõju toodete lõpphinnale, võiksid taristutevahelised ühendused parandada juurdepääsu välisturgudele.
- (16) Strateegilised investeeringud energiamahukates tööstusharudes ja transpordisektoris CO₂-heite vähendamiseks aitaksid saavutada pikaajalisi majanduslikke ja kliimaeesmärke. Soome on puhta energia alase innovatsiooni ja selles valdkonnas erasektori poolt teadus- ja arendustegevusse tehtavate kulutuste poolest juhtival kohal. Kui enne aastat 2021 tehtaks lisainvesteeringuid mõnda tema puhta energia programmi, nagu on lubatud, aitaks see Soomel saavutada CO₂-neutraalsuse eesmärgid. Soome kaugeleulatuvate biokütuste osatähtsuse suurendamise eesmärkide kõrval on elektrifitseerimine kulutõhus võimalus transpordisektoris CO₂-heite vähendamiseks, arvestades et elektritootmises on CO₂-heite vähendamisel palju edasi liigutud.
- (17) Madalad intressimäärad ja majanduse paranenud väljavaade on laenuandmise üldist mahtu suurendanud, eelkõige elamuühingute kaudu, mis pakuvad erilist eluaseme omamise võimalust. Samal ajal kasvab kiiresti tarbijakrediit ja üha suurem osa sellest saadakse välispankadelt, muudelt finantseerimisasutustelt kui krediidiastutused, väikelaenu pakkujatelt ja vastastikuse laenuandmise kaudu. Seepärast püsib kodumajapidamiste võlakooormus rekordilisel kõrgel tasemel (2017. aastal 67 % SKPst). Võlgade intress on enamasti ujuv, mis kujutab endast riski, juhul kui intressimäärad peaksid keskpikas perspektiivis tõusma. Soome finantsjärelevalveasutus on võtnud mitu meetet, et kodumajapidamiste võlakooormuse suurenemist pidurdada. Lähitulevikus ei ole aktiivset võla vähendamist oodata, eriti seetõttu, et intressimäärad püsivad madalad ja tarbijate kindlustunne on jätkuvalt suhteliselt suur.
- (18) Soomel ei ole praegu põhjalikku krediidiregistrit (st sellist, mis koguks võlgnike kohta nii positiivset kui ka negatiivset teavet), mis hõlmaks riigi suurimaid panku. Selle puudumine võib takistada pankadel kodumajapidamiste kogu võlakooormusest selge ülevaate saamist. Möödunud aastal tehti seda laadi registri loomiseks mõningat ettevalmistavat tööd.
- (19) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitusel nimetatud puudused, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Soomel kõnealuseid vahendeid asjaomaste sektorite puhul võimalikult hästi kasutada, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi.
- (20) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Soome majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta stabiilsusprogrammi, 2019. aasta riikliku reformikava ja Soomele eelmistel aastatel esitatud soovitude järelmeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Soome eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastes otsustesse liidu tasandi panuse.
- (21) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja arvamus⁽⁸⁾ kajastub eelkõige allpool esitatud soovitusel 1,

⁽⁸⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

SOOVITAB Soomel võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid:

1. Tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ei ületa 2020. aastal 1,9 %, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 0,5 % SKPst. Parandada sotsiaal- ja tervishoiuteenuste kulutõhusust ning võrdset kättesaadavust.
2. Parandada tööpakkumise vastuvõtmise stiimuleid ning suurendada oskusi ja aktiivset kaasamist, eelkõige töötutele ja mitteaktiivsetele hästi integreeritud teenuste pakkumise kaudu.
3. Keskenduda investeringutega seotud majanduspoliitika teadusuuringutele ja innovatsioonile, üleminekule vähese CO₂-heitega majandusele ja energiasüsteemi ümberkujundamisele ning säästvale transpordile, võttes arvesse piirkondlike erinevusi.
4. Tugevdada kodumajapidamiste võlakooormuse jälgimist ja luua krediidiregistrisüsteem.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Rootsi 2019. aasta riikliku reformikava ja esitatakse nõukogu aramus Rootsi 2019. aasta lähenemisprogrammi kohta**

(2019/C 301/27)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 9 lõiget 2,võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta, ⁽²⁾ eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. 21. novembril 2018 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka häiremehhanismi aruande, milles nimetati Rootsit ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida.

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.

- (2) 2019. aasta aruanne Rootsi kohta avaldati 27. veebruaril 2019. Selles hinnati Rootsi edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitude⁽³⁾ täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitude järelmeetmeid ja Rootsi edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel. See sisaldas ka vastavalt määruse (EL) nr 1176/2011 artiklile 5 tehtud põhjalikku analüüsi, mille tulemused avaldati samuti 27. veebruaril 2019. Komisjon järeltas oma analüüsi põhjal, et Rootsis esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Eelkõige põhjustavad ülehinnatud eluasemehinnad koos kodumajapidamiste kasvava võlakooormusega ebakorrapärase korrigeerimise riski. Kodumajapidamiste suure võlakooormuse osakaal SKPs on jätkanud suurenemist. 2017. aasta teises pooles toimus eluasemete hinnakorrektureerimine ja pärast seda on hinnad järk-järgult stabiliseerunud. Siiski osutavad väärtuse määramise näitajad, et eluasemehinnad on võrreldes majanduse põhinäitajatega jätkuvalt kõrged. Kuigi pangandussektor näib adekvaatselt kapitaliseeritud, mõjutaks korrapärase korrigeerimise negatiivselt ka finantssektori, kuna pankade riskipositsioon kodumajapidamiste eluasemelaenu suhtes on suur. Võttes arvesse finantssektori süsteemset vastastikust seotust, võib negatiivne mõju kanduda üle ka naaberriikidesse. Struktuursed kitsaskohad eluasemete pakkumisel püsivad ja ehitustööstuse toodang on vähenenud. Ehkki hüpoteeklaenu mahu suurenemise käsitlemiseks on viimastel aastatel võetud meetmeid makrotasandi usaldatavusnõuete vallas, tundub, et seni on neil olnud piiratud mõju. Endiselt on olulisi poliitikalünki, eelkõige seoses eluaseme omamise maksusoodustustega ning eluasemete pakkumise ja tüürituru toimimisega.
- (3) Rootsi esitas 26. aprillil 2019 oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 29. aprillil 2019 oma 2019. aasta lähenemisprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (4) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽⁴⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (5) Rootsi suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa. 2019. aasta lähenemisprogrammis on valitsus ette näinud, et 2019. aastal saavutatakse eelarve ülejääk 0,6 % sisemajanduse koguproduktist (SKP), mis peaks kogu programmiperioodi vältel veelgi suurenema. Ümberarvutatud struktuursest eelarvepositsioonist⁽⁵⁾ nähtub, et keskpika perioodi eelarve-eesmärki, milleks on struktuurne eelarvepuudujääk 1 % SKPst, kavatsetakse kogu programmiperioodil ületada. 2019. aasta lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse vähenema 2019. aastal 34,5 %-le ja 2022. aastaks 28,2 %-le. Peamisteks jõududeks valitsemissektori võla ja SKP suhtarvu alanemises on riigi rahanduse usaldusväärsus ja stabiilne majanduskasv. Nende eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi põhjal peaks struktuurne eelarvepositsioon olema 2019. aastal ülejäägis 0,5 % SKPst ja 2020. aastal 0,6 % SKPst ning seega keskpika perioodi eelarve-eesmärki ületama. Üldiselt on nõukogu prognooside põhjal seisukohal, et Rootsi täidab 2019. ja 2020. aastal stabiilsuse ja kasvu pakti nõuded.
- (6) Kodumajapidamiste võlakooormus on jätkanud kasvu juba niigi kõrgelt tasemelt. Kodumajapidamiste võlakooormus kasvas 2018. aastal 5,5 %, jõudes ligikaudu 88 %ni SKPst ja 186 %ni netotulust, mis on üks kõrgemaid tasemeid liidus. Selle põhjuseks on peamiselt hüpoteeklaenu võtmise suurenemine, mis on seotud kõrgete eluasemehindadega ja struktuuriliste moonutustega, mis soodustavad hüpoteeklaenu rahastatavaid kinnisvaraoste. Rootsi on viimastel aastatel rakendanud mitmed makrotasandi usaldatavusmeetmed, sealhulgas märtsis 2018 jõustunud

⁽³⁾ ELT C 320, 10.9.2018, lk 116.

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁽⁵⁾ Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, milles ei ole arvesse võetud ühekordseid ja ajutisi meetmeid ning mille komisjon on ümber arvanud ühiselt kokku lepitud metoodika kohaselt.

tugevdatud tagasimaksimisnõue hüpoteeklaenu puhul, mille puhul võla suhe sissetulekusse on kõrge, ja otsus suurendada pankade vastutsüklilist kapitalipuhvrit alates septembrist 2019. Kuid seni võetud poliitikameetmetel näib olevat hüpoteeklaenu kasvu piiratud mõju. Lisaks ei ole võetud poliitikameetmeid koduomandit ja hüpoteeklaenu soodustavate maksusoodustuste reformimiseks.

- (7) Kuigi eluasemehinnad 2017. aasta lõpus vähenesid ja on seejärel püsinud üldjuhul stabiilsena, eelnes sellele pikk hindade tugeva kallinemise periood ja hind ületab endiselt majanduslikele põhinäitajatele tuginevaid eeldusi. Seda on põhjendanud muu hulgas koduomandit ja hüpoteeklaenu soodustavad maksusoodustused, soodsad laenuitingimused, aga ka hüpoteeklaenu suhteliselt madalad laenuintressid. Vaatamata sellele, et viimase viie aasta jooksul on uusehitiste arv järsult kasvanud, ei suudeta jätkuvalt rahuldada nõudlust, eriti suurlinnade ümbruses olevate taskukohase hinnaga eluasemete puhul. Uute eluasemete pakkumine ei vastanud prognoositud lähiaja vajadustele, mis on ajavahemikul 2018–2020 hinnanguliselt umbes 90 000 uut eluaset aastas. Lisaks on eluasemenappus seotud eluasemeturu struktuurse ebatõhususega, näiteks piiratud konkurentsiga ehitussektoris välismaiste ja väikeste äriühingute turule sisenemise tõkete tõttu ning suurte arendajate kontrolliga maaressursside üle. Eluasemefondi ei kasutata tõhusalt. Üüriturul on turuhinnast madalamad üürid toonud kaasa ummikseisu, kus ühed on turul ja teised sinna ei pääse. Omakoduturul vähendavad kõrged kapitali kasvutulu maksud koduomanike liikuvust. Eluasemenappus raskendab inimestel töökohti vahetada ja võib põhjustada põlvkondadevahelist ebavõrdsust. Rootsi ametiasutused jätkavad 22-punktilise tegevuskava järkjärgulist rakendamist, et suurendada eluasemehitust ja parandada eluasemesektori tõhusust. Seni ei ole võetud konkreetseid poliitikameetmeid, et liberaliseerida rangeid üürituru eeskirju ja vaadata läbi omanike kasutuses olevate elamute kapitalimaks, kuigi jaanuaris 2019 teatas uus valitsus, et kavatseb nendes valdkondades viia läbi reforme, mis eeldab ettevalmistavaid uuringuid.
- (8) Tööjõu puudus on tekkimas sellistes sektorites nagu ehitus, haridus ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia. Spetsialistide tagamine on hädavajalik, et toetada teadus- ja arendustegevusse tehtavaid investeeringuid ja digiüleminekut. Investeeringud haridusse ja oskustesse, sealhulgas digioskustesse, aitab nende probleemidega toime tulla. Siiani on haridustulemused mõnevõrra paranenud, kuid erinevate sotsiaalsete rühmade vahel on tulemuste osas suur lõhe, mis süveneb veelgi. Demograafiline areng toob kaasa õpilaste arvu suurenemise, mis veelgi suurendab õpetajate puudust. Väljastpoolt liitu pärit rändajate ja nende järeltulijate olukord ning hiljuti vastu võetud programmide mõju väärivad tugevamat järelevalvet, kuna välismaal sündinud õpilaste kooli integreerimine ning madala kvalifikatsiooniga ja väljastpoolt liitu pärit rändajate (eriti naiste) jätkusuutlik kaasamine tööturule on jätkuvalt probleem.
- (9) Transporditaristu investeeringute säilitamine aitab parandada tööjõu liikuvust ja piirkondlikku ühtekuuluvust ning edendada eluasemeturgu ja pikaajalist tootlikkuse kasvu Rootsis. Valitsus on teatanud riikliku taristukava 2018–2029 raames transporditaristusse tehtavatest märkimisväärsetest investeeringutest, et ajakohastada eri transpordiliike (eelkõige raudtee- ja maanteetransporti). Kava sisaldab suuri investeeringuid raudteesüsteemi arendamiseks, soodustades kaubavedude suunamist maanteedelt raudteele ja aidates seega vähendada ka heitkoguseid. Rootsi peab oma innovatsiooniliidri positsiooni säilitamiseks tagama teadus- ja arendustegevuse investeeringute kõrge taseme, soodsad raamtingimused ja laiema innovatsioonibaasi. Traditsiooniliselt on Rootsi innovatsioonimudel tuginenud piiratud arvule suurtele ja üleilmselt tegutsevatele tehnoloogiaettevõtjatele. Oluline on luua keskkond, mis soodustaks ka VKEde ja idufirmade innovatsioonipotentsiaali. Rootsi innovatsioonisuutlikkust saaks akadeemiliste ringkondade ja VKEde tihedama koostöö kaudu veelgi parandada.
- (10) Seoses riigi ühe suurima finantsasutusega puhkenud rahapesuskandaaliga on Rootsi prioriteediks saanud rahapesu tõkestamine. Rootsi ja Eesti finantsjärelevalveasutused on alustanud ühist uurimist koos Läti ja Leedu ametkondadega. Kuigi 2017. aastal jõustunud rahapesuvastase õigusaktiga tugevdati Rootsi rahapesuvastast raamistikku, tuleb jätkata jõupingutusi kõigi allesjäänud puuduste väljaselgitamiseks ja nende kõrvaldamiseks. Jätkuvalt esineb probleeme ning finantsjärelevalve peab kõnealuses valdkonnas vastu võtma täiendavad meetmed ja suunised järelevalve tugevdamise viisi kohta. Kui need meetmed vastu võetakse, tuleks pöörata tähelepanu nende tulemuslikule rakendamisele.

- (11) Liidu vahendite kavandamine ajavahemikuks 2021–2027 võib aidata kõrvaldada mõningad soovitud nimetatud puudused, eelkõige 2019. aasta riigiaruande D lisas käsitletud valdkondades. See võimaldaks Rootsil kõnealuseid vahendeid asjaomaste sektorite puhul võimalikult hästi ära kasutada, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi.
- (12) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Rootsi majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2019. aasta lähenemisprogrammi, 2019. aasta riiklikku reformikava ja varasematel aastatel Rootsile esitatud soovitude järelmeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Rootsi eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastes otsustes liidu tasandi panuse.
- (13) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. aasta lähenemisprogrammi läbi vaadanud ja on arvamisel, et Rootsi täidab eelduste kohaselt stabiilsuse ja kasvu pakti nõudeid.
- (14) Võttes arvesse komisjoni põhjalikku analüüsi ja kõnealust hindamist, on nõukogu 2019. riikliku reformikava ja 2019. lähenemisprogrammiga tutvunud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud nõukogu soovitud kajastuvad allpool esitatud soovitusel 1,

SOOVITAB Rootsil võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid.

1. Vähendada kodumajapidamiste kõrge võlakooormusega seotud riske, vähendades järk-järgult hüpoteeklaenude intressimaksude maksustavast tulust mahaarvamist või suurendades korduvaid omandimakse. Stimuleerida investeerimist eluasemeehitusse piirkondades, kus eluasemenappus on kõige suurem, eelkõige struktuursete tökete kõrvaldamise kaudu ehitussektoris. Parandada eluasemeturu tõhusust, sealhulgas muutes üürihinnad paindlikumaks ja vaadates läbi kapitali kasvutulu maksu ülesehituse.
2. Keskenduda investeeringutega seotud majanduspoliitikas haridusele ja oskustele, säästvasse transporti tehtavate investeeringute säilitamisele, et ajakohastada eri transpordiliike, eriti raudteetransporti, aga ka teadusuuringutele ja innovatsioonile, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi.
3. Tagada rahapesuvastase raamistiku tulemuslik järelevalve ja jõustamine.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

NÕUKOGU SOOVITUS,**9. juuli 2019,****milles käsitletakse Ühendkuningriigi 2019. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Ühendkuningriigi 2018.–2019. aasta lähenemisprogrammi kohta**

(2019/C 301/28)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 9 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 21. novembril 2018 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2019) algust. Selles võeti nõuetekohaselt arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni poolt 17. novembril 2017 välja kuulutatud Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Euroopa Ülemkogu kiitis 21. märtsil 2019 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. Samuti võttis komisjon 21. novembril 2018 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1176/2011 ⁽²⁾ alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles Ühendkuningriiki ei nimetatud ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida.

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25).

- (2) 27. veebruaril 2019 avaldati 2019. aasta aruanne Ühendkuningriigi kohta. Selles hinnati Ühendkuningriigi edusamme nõukogu poolt 13. juulil 2018 vastu võetud riigipõhiste soovitude täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud soovitude järelmeetmeid ja Ühendkuningriigi edusamme strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel.
- (3) 23. aprillil 2019 esitas Ühendkuningriik oma 2019. aasta riikliku reformikava ja 2018.–2019. aasta lähenemisprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (4) 29. märtsil 2017 teatas Ühendkuningriik Euroopa Ülemkogule oma kavatsusest lahkuda Euroopa Liidust. Kui Ühendkuningriik lahkub Euroopa Liidust, saab temast kolmas riik. Kuna Ühendkuningriigi liidust väljaastumise kuupäev ja tingimused ning Ühendkuningriigi tulevased suhted liiduga ei ole kindlad, ei spekuldeerita käesolevas soovituses eri stsenaariumide võimaliku majandusliku mõju üle. Kui Ühendkuningriik lahkub liidust Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingu⁽³⁾ („Ühendkuningriigi väljaastumisleping“) alusel, mis on kokku lepitud Ühendkuningriigi valitsusega ja mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 25. novembril 2018, jätkatakse Ühendkuningriigi suhtes ja Ühendkuningriigis liidu õiguse, sealhulgas Euroopa poolaasta kohaldamist Ühendkuningriigi väljaastumislepinguga kehtestatud ülemineku perioodi jooksul.
- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi on võetud arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽⁴⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (6) Ühendkuningriigi suhtes kohaldatakse kuni 2019.–2020. aastani stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa ja võlareeglina seotud üleminekukorda. Valitsus prognoosib oma 2018.–2019. aasta lähenemisprogrammis, et valitsemissektori nominaalne eelarvepuudujääk suureneb 1,2 %-lt sisemajanduse koguproduktist (SKP) 2018.–2019. aastal 1,4 %-le SKPst 2019.–2020. aastal ja väheneb 1,1 %-le SKPst 2020.–2021. aastal. Lähenemisprogramm ei sisalda keskpika perioodi eelarve-eesmärki. Lähenemisprogrammi kohaselt väheneb valitsemissektori võla suhe SKPsse 85,5 %-lt 2018.–2019. aastal 83,8 %-le 2019.–2020. aastal ja 82,9 %-le 2020.–2021. aastal. Nende eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav. Kuigi kavandatud eelarvepuudujäägi eesmärkide saavutamiseks vajalikud meetmed on üldiselt hästi kindlaks määratud, ohustab kasvav surve valitsemissektori kulutuste⁽⁵⁾ suurendamiseks mitmes valdkonnas kavakohast puudujäägisuundumust.
- (7) 13. juulil 2018 soovitas nõukogu Ühendkuningriigil tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ei ületa 2019.–2020. aastal 1,6 %, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 0,6 % SKPst. Komisjoni 2019. aasta kevadprognoosi kohaselt on oht, et 2019.–2020. aastal kaldutakse ennetusliku osa nõuetest märkimisväärselt kõrvale.

⁽³⁾ ELT C 66 I, 19.2.2019, lk 1.

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁽⁵⁾ Valitsemissektori esmased netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis kaetakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud nelja aasta peale. Kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktide kohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekordsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja.

- (8) Võttes arvesse, et Ühendkuningriigi valitsemissektori võla suhe SKPsse on üle 60 % ja prognoositav SKP lõhe on 0,3 %, ei tohiks valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär 2020.–2021. aastal ületada 1,9 %, mis vastab struktuursele kohandusele 0,6 % SKPst, mis tuleneb stabiilsuse ja kasvu pakti eelarvekohanduste nõuete maatriksist. Kui poliitikat ei muudeta, on 2020.–2021. aastal oht kalduda nõudest märkimisväärselt kõrvale. Prognooside kohaselt järgib Ühendkuningriik 2019.–2020. aastal võlareegliga seotud üleminekukorda, sest aastane lubatud kõrvalekalle on 0,25 %, ja 2020.–2021. aastal võlareeglit. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et Ühendkuningriik peab olema valmis võtma alates 2019.–2020. aastast stabiilsuse ja kasvu pakti nõuete täitmiseks täiendavaid meetmeid.
- (9) Ühendkuningriik on pikka aega olnud G7 majandus, kus kapitaliinvesteeringute osakaal SKPs on madalaim. Investeeringud vähenesid eriti järsult ka finantskriisi ajal ning kriisijärgne erasektori investeeringute taastumine on peatunud. Ühendkuningriigi teadus- ja arendustegevuse investeeringute maht on viimase kümne aasta jooksul olnud ligikaudu 1,7 % SKPst, mis jääb alla liidu keskmise. Ühendkuningriik on oma tööstuspoliitika strateegias seadnud kogu majandust hõlmava eesmärgi 2,4 % SKPst aastaks 2027 ja 3 % SKPst pikas perspektiivis. Investeeringud teadus- ja arendustegevusse on koondunud vähestesse ettevõtetesse ja piirkondadesse. Need nii füüsilise kui ka inimkapitali suured puudujäägid on Ühendkuningriigi suhteliselt madala ja stagneerunud tööviljakuse algpõhjus.
- (10) Ühendkuningriigis on püsiv eluasemepuudus. Kriisijärgne eluasemehituse elavnemine on kaotanud hoo. Täheldada on tootmisvõimsuse piirangute teket, samal ajal kui elamuehituse maht jääb allapoole taset, mida on vaja prognoositud nõudluse rahuldamiseks. Eluasemehinnad ja üürid on endiselt kõrged, eriti suure eluasemenõudlusega piirkondades, ja on märke ülehindamisest. Tunduvalt vähem noori täiskasvanuid omavad nüüd oma kodu. Valitsus rakendab mitmesuguseid meetmeid eluasemete pakkumise suurendamiseks. Samal ajal on maaturu range reguleerimise tõttu uute eluasemete jaoks kättesaadava maa suurus ja asukoht piiratud, eriti suurte linnade ümbruses.
- (11) Taristuvõrkude ajakohastamiseks ja laiendamiseks on vaja teha suuri investeeringuid, vähendades samal ajal projektikulusid ja kasvuhooonegaaside heidet. Maantee-, raudtee- ja õhustranspordivõrkude läbilaskevõime on üha suurema surve all. Ühendkuningriik peab märkimisväärselt suurendama energia (eriti keskkonnahoidlikuma energia) tootmisvõimsust ja varustusvõimekust. Ühendkuningriigi taristu arendamine on olnud kulukas ja aeglane. Pärast aastakümneid avaliku sektori alainvesteeringuid on valitsus hakanud riikliku taristustrateegia alusel tegelema taristu puudujäägiga, kuid saab olema keeruline kaasata valitsuse prognoosides ette nähtud välisrahastamist kulutõhusal viisil.
- (12) Kuigi töötuse tase on madal, jäävad reaalpalgad allapoole kriisieelset haripunkti. Suurel osal madala kvalifikatsiooniga töötajatest on piiratud karjäärivõimalused, mis pärsib tootlikkust ja soodustab palgavaesust. Parandada saaks haridus- ja koolitussüsteemide tulemuslikkust põhi- ja tehniliste oskuste vallas. Valitsus rakendab nii klassiruumis kui ka töökohal toimuva väljaõppe reforme, kuid üldine registreerimine uude paralleelsesüsteemi on olnud oodatust palju väiksem.
- (13) Komisjon on Euroopa poolaasta (2019) raames Ühendkuningriigi majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2019. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2018.–2019. aasta lähenemisprogrammi ja 2019. aasta riikliku reformikava ning varasematel aastatel Ühendkuningriigile esitatud soovitude järelemeetmeid. Komisjon ei ole arvesse võtnud mitte üksnes nende asjakohasust Ühendkuningriigi eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust tugevdada liidu üldist majandusjuhtimist, andes riigi tulevastes otsustesse liidu tasandi panuse.

(14) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2018.–2019. aasta lähenemisprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus ⁽⁶⁾ kajastub eelkõige allpool esitatud soovitusel 1,

SOOVITAB Ühendkuningriigil võtta 2019. ja 2020. aastal järgmisi meetmeid.

1. Tagada, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ei ületa 2020.–2021. aastal 1,9 %, mis vastab aastasele struktuursele kohandusele 0,6 % SKPst.
2. Keskenduda investeeringutega seotud majanduspoliitikas teadustegevusele, innovatsioonile, eluasemetele, koolitusele ja oskuste täiendamisele, säästvale transpordile ning vähese CO₂-heitega ja energiatõhusale majandusele üleminekule, võttes arvesse piirkondlikke erinevusi.

Brüssel, 9. juuli 2019

Nõukogu nimel
eesistuja
M. LINTILÄ

⁽⁶⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 9 lõikele 2.

ISSN 1977-0898 (elektroniline väljaanne)
ISSN 1725-5171 (paberväljaanne)

Euroopa Liidu Väljaannete Talitus
L-2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

ET